KRİSTOF KOLOMB

SEYİR DEFTERLERİ

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ÇEVİREN: SAİT MADEN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 3294

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

KRİSTOF KOLOMB
SEYİR DEFTERLERİ

ÖZGÜN ADI
DIARIO DE A BORDO

ÇEVİREN
SAİT MADEN

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2010
Sertifika No: 29619

YAYINA HAZIRLAYAN
PINAR DUA DEVECİ

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, NİSAN 2015, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-445-4 (CILTLİ)
ISBN 978-605-332-444-7 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

HASAN
ÂLİ
YÜCEL
KLASİKLER
DİZİSİ

CCXLVII

KRİSTOF KOLOMB

SEYİR DEFTERLERİ

ÇEVİREN:
SAİT MADEN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Sunuş vii

Birinci Yolculuk (1492-1493) 1
İkinci Yolculuk (1493-1496) 171
Üçüncü Yolculuk (1498-1500) 193
Dördüncü Yolculuk (1502-1504) 219

Ekler 243
Kısa Bir Yaşam Öyküsü 245
Yapıtta Geçen Denizcilik Terimleri 253

Kaynaklar 257

Sunuş

Bu yapıt Kristof Kolomb'un keşif yolculuklarına benzer bir başka yolculuğun ürünü: Şiirin "uygar" toplumlardaki işleviyle "ilkel" topluluklardaki işlevini karşılaştırmak, günümüzde "söz"ün (dolayısıyla şiirin) unutulmuş değerlerinin neler olduğunu saptamak için kitaplar, ülkeler ve tanrılar arasında kırk yıl süren bir yolculuğun.

İnsanoğlunun beş bin yıllık şiir serüveninden derlediğim ürünleri bir araya getiren *Yeryüzü Şiiri* ile *Yeryüzü Destanları* adlı yapıtlarım bu çetin yolculukla oluşmuştu. Şiir yaratısının iki ana kaynağından derlenmişti bu ürünler; biri Batı'dan alınma hazır kalıpla "yabanıl, ilkel" diye tanıyageldiğimiz insan soyları (Kızılderililer, Eskimolar, Afrika Zencileri vb.), öteki de ilkçağ öncesi uygarlıklar (Sümerler, Mısırlılar, Hititler, Hintliler, Çinliler...) ya da Eski Dünya'nın etki alanı dışında gelişmiş uygarlıklar (İnkalar, Aztekler, Mayalar...). İzlerini beş bin yıl öncesine dek sürebildiğimiz şiir duyarlığı, bunu taşıyan halklar zamanla yok olmuş olsalar bile değişik diller ve halklarla yeni yeni dallar sürerken, Amerika anakarasında yaşamış halkların şiirsel yaratıları on altıncı yüzyılda son buluyor, yeryüzü ağacının ulu bir dalı dibinden budanmış oluyordu.

O yüzyıla girerken Avrupa'da baş döndürücü bir hızla başlayan sömürgecilik bu yeni bulunmuş anakaranın az gelişmiş ya da çok gelişmiş bütün uygarlıklarını silip süpürmüş,

neredeyse bütünüyle ortadan kaldırmıştı. Maya, Aztek, Toltek, İnka yaratılarını çevirirken bu kopukluk insanlığın ortak zenginliklerinin doğal mirasçısı olan bende eksilmeyen bir sızı bıraktı.

Tarihin dönüşümleri için sorumlu aranmaz elbette, kendi kendinin sorumlusudur o, kendi mantığını yine her çağda kendisi çizerek her türlü dış etkinin ötesinde akar gider. Ama ben bu "sızı" için bir sorumlu aramaktan kendimi alamadım yine de. Böyle doğdu bu yapıt.

Kristof Kolomb: dünyayı değiştiren adam.

Tutkulu, inançlı, düşsever bir kişi.

Kafasına koyduğunu gerçekleştiren bir eylem adamı.

Kendi deyimiyle "okyanus denizi"nde batıya doğru gitti mi "Hint Ülkeleri"ne ulaşacağını, büyük zenginlikler elde edeceğini uman, gözünü altın hırsı bürümüş bir serüvenci.

Kolomb'un 1492 ile 1502 yılları arasında batıya doğru dört keşif seferi düzenlediği bilinir de, bunların her biri için ayrı bir seyir defteri tuttuğu, yolda görüp geçirdiklerini günü gününe yazıya döktüğü pek bilinmez. Dünya tarihinin büyük dönemeçlerinden birini gerçekleştirmekle kalmaz Kolomb, dünyanın en büyük soykırımını hazırlayan oluşumların da başmimarı olur. Düşünün: Yeni bulunmuş iki büyük anakaranın kırk elli milyon dolayında olduğu sanılan nüfusu yarım yüzyıl içinde dört beş milyona düşer, hem de akıl almaz barbarlık yöntemleriyle. *Seyir Defterleri* dizginlenmez bir tutkunun biçimlenişlerini günü gününe verirken, bu barbarlığın ilk işaretlerini de göz önüne serer. Her bakımdan olağanüstü önemde belgelerdir bunlar.

"Yeni Dünya"nın bulunuşunun 1992'ye rastlayan beş yüzüncü yılı batı ülkelerinde şenliklerle kutlandı. Beş yüz yıldan beri oranın "ilkel" yerlilerine uygarlık götürmek, o tanrıtanımaz, yabanıl yığınlara yüce Hristiyanlık gerçeğini aşılamak ve zavallıların "ahretlerini kurtarmak" gibi kutsal

bir görev üstlenmiş olan Avrupa (İspanya, Portekiz, Fransa, İngiltere, Hollanda) bu görevi beş yüz yıldan beri canla başla yerine getirdiği için kutlamakta yerden göğe haklıydı. Amerika'nın bir avuç yerli halkının temsilcileriyse tepkiyle karşıladı Batı'nın bu tutumunu. Tarihteki en büyük soykırımın beş yüzüncü yıldönümünü kutlamak "batı uygarlığı"nın yeni bir barbarlık gösterisiydi açıkça. Yoğun tepkiler üzerine daha yumuşak bir tanımlama getirildi olaya, "iki uygarlığın buluşması" denildi. Hangi iki uygarlık? Öteki nerede? Kurbanla celladın birlikte mutluluk fotoğrafı çektirmesi hiç görülmüş şey miydi?

Kolomb yeni ülkeler bulmak için batıya doğru yelken açan ilk kişi değil. Amerika anakarasına günümüzden en az dört bin yıl önce ayak basıldı. Bunun kanıtlarını güney ve kuzey bölgelerinin kimi yörelerinde taşlara, kayalara oyulmuş yazıtlardan öğreniyoruz. Oraya ilk ulaşanlar şimdilik bilebildiğimiz kadarıyla Mısır ve Fenike denizcileri.[1] Mısırlıların papirüsten yaptıkları sallarla Akdeniz'i, Atlas Okyanusu'nu geçip Amerika'ya ulaştıklarını ileri süren Thor Heyerdahl, 1970'li yıllarda Ra adlı salıyla aynı yolu izlemişti. Marcel Homet, Amazon yöresinde yaptığı bir araştırma gezisinde kaya yüzeylerine Mısır hiyeroglifiyle işlenmiş yazıtlar buldu.[2] Bu ve benzeri yolculuklardan günümüze kalan başka hiçbir belge yok. Yalnız tek bir kişiyi ve serüvenlerini biliyoruz: Kızıl Erik. İzlanda'dan batıya doğru yol alırken Grönland'ı bulan ve buranın doğu kıyılarında yerleştikten bir süre sonra güneye doğru inen Norveç asıllı İzlandalılar, 1000 yıllarına doğru bu Kızıl Erik'in önderliğinde Kuzey Amerika'nın doğu kıyılarına geldiler. Ulaştıkları yer bugün-

1 Hans Holzer, *Long Before Columbus*, Bear & Company Publishing, Santa Fe, 1992.

2 Marcel Homet, *À La Poursuite des Dieux Solaires*, Editions J'ai Lu, Paris, 1974.

kü Terre-Neuve[3] bölgesiydi. Vinland[4] dediler, yerleşim yerleri kurdular kıyılarında. Ama tarihte hiçbir iz bırakmamış bir olay bu, *Eiriks Saga Rauda* (Kızıl Erik'in Sagası) adlı bir Viking destanından başka.[5]

Haçlı Seferleri batı dünyasının doğu dünyasıyla, baharatla, kâğıtla, barutla, Çin ipeğiyle, kendisi için büyük bir yenilik olan şaşırtıcı, gizemli şeylerle tanışmasına yol açmıştı. İstanbul Türklerin eline geçince Baharat ve İpek Yolu kapanmış oldu. İşte *buscar el levante por el poniente* (batıya doğru giderek doğuya ulaşmak) düşüncesi Kolomb'un kafasında bu nedenle biçimlenmişti. Ona göre batı yolu doğu yoluna göre çok daha kısaydı. İlkçağın, ortaçağın belli başlı gezginlerinin, coğrafyacılarının yerküremizle ilgili yazılarını, özellikle Pierre d'Ailly'nin[6] yapıtlarını gözden geçirerek, o güne dek çizilmiş haritaları inceleyerek varmıştı bu kanıya. Üstelik birtakım destekleyici kanıtları kendi gözüyle de görmüştü.

Bir gün Hibernia (İrlanda) Adası'ndayken kıyıya vurmuş bir kayıkta ölü bir kadınla ölü bir erkek buldu. Avrupalılara hiç benzemeyen, uzun boylu, düzgün yapılı insanlardı bunlar. Kayık batı yönünden geldiğine göre Hint ülkelerinden gelmiş olmalıydılar. Birkaç kez de okyanusun kıyılarında dalgaların getirdiği tahta parçaları görmüştü, üzerlerinde şaşırtıcı oymalar, nakışlar, insan yüzleri vardı. Bunlara bakarak Hint ülkelerinin çok uzak olmaması gerektiğini düşünmüştü. Demek ki ortaçağ gezginlerinin Si-

3 Newfoundland Adası.

4 Şarap Ülkesi.

5 Régis Boyer, *Sagas Islandaises,* Gallimard, Paris, 1994.

6 Pierre d'Ailly (1350-1420): Fransız teolog, Paris Üniversitesi öğretim üyesi, coğrafyacı. Dinsel konularda 170'in üstünde kitap yazdı. Yapıtlarının en önemlisi o güne dek yerküre konusunda yazılmış en kapsamlı çalışma sayılan *Imago Mundi*'dir. Yerkürenin yuvarlak olduğunu Kolomb'dan önce, dünyanın kendi ekseninde döndüğünü de Kopernik'ten önce ileri sürmüştür. Yapıt Kolomb'un başlıca kaynaklarından biridir.

pangu (Japonya), Khatay (Çin) dedikleri ülkelere ulaşmak pek de güç olmasa gerekti.

Kolomb ilkgençliğinden beri açık denizleri, uzun deniz yolculuklarını tutkuyla seven bir kişi. Kimi kez ticaret amacıyla, kimi kez korsanlık yaparak Akdeniz'in birçok yerine, Batı Afrika Gine'sine, İngiltere'ye, İzlanda Adası'na düzenlenen seferlere katılmış. Usta bir denizci. Yıllar boyu kafasında evire çevire yetkin bir kılığa soktuğu düşünceyi çevresine kabul ettirebilmek için büyük uğraşlar vermiş. Portekiz sarayına başvurmuş, geri çevrilmiş. İspanya sarayına başvurmuş, yıllarca olumlu olumsuz bir yanıt beklemiş. Sonunda önerisinin uygun görülmesi üzerine Santa María, Pinta, Niña adlı üç gemiyle, doksan kişilik bir mürettebatla Cadiz Limanı'ndan "karanlıklar denizi"ne doğru yelken açmış.

Yetmiş günde ulaşmış ilk kara parçasına. Meksika Körfezi'nin doğusuna düşen Antil Takımadaları'ndan (o zamanki yerel adı Guanahani olan) Watling Adası'na ayak basmış ilk önce. "Hint Ülkeleri"ne ulaştığını düşünmüş, "Hintliler" demiş yerlilerine.[7] Hispanyola Ada'sını ve Haiti'yi inceleyerek, uğradığı her yerde altın ve baharat arayarak dolaşmış geniş bir çevreyi ve 1493 Mart ortalarına doğru ülkesine geri dönmüş.

Kolomb 1493'le 1502 yılları arasında üç sefer daha düzenlemiş Hint ülkelerine. Her yolculuk için ayrı bir seyir defteri tutmuş. Dönüşlerinde saraya sunmuş bunları. İlk iki yolculuğun seyir defteri sonradan her nasılsa kaybolmuş. Bartolomé de las Casas adlı bir din adamının elinden çıkma özetten biliyoruz ilk yolculuğun ayrıntılarını. Kolomb'un seferlerini çok yakından bilen, onun serüvenlerinin birçoğuna katılmış, *Historia de la Destrucción de las Indias* (Kızılderililer Nasıl Yok Edildi) adlı belgesel bir kitabın yazarı

7 Amerika Kızılderililerinin batı dillerindeki adı o günden beri *Indien, Indiano, Indian* vb.dir.

bu kişi. İkinci yolculuğun seyir defteri de kaybolmuş, özeti de yok, yalnız Kolomb'un bir mektubu var elimizde tek belge olarak. Üçüncü ve dördüncü yolculukların seyir defterleri özet değil, doğrudan Kolomb'un kendi yazdıkları ya da yazdırdıkları.

Kolomb usta bir anlatıcı. Rüzgârları, fırtınaları, denizin değişimlerini, kişileri, olayları ince ince betimliyor. İyi bir gözlemci. Yeni bulduğu ülkelerin halklarına karşı çok insancıl. Ama altın tutkusu öyle önlenmez bir halde ki, düşündüğü oranda elde edemeyince, "bu halklardan çok iyi hizmet adamı olur" diye, sömürgeciliğin ilk işaretini vermekten ve köle ticaretini başlatmaktan da kendini alamıyor.

Tarihin en büyük serüvencilerinden biri Kolomb. Saint-John Perse'in *Anabase* adlı şiirinde söylediği gibi "geleceğin kapılarına boynuz borularla üfleyenler"den. Onun büyüklüğü o güne kadar kimsenin bilmediği, bilenlerin de türlü nedenlerle karşı çıktığı, güldüğü, alaya aldığı bir düş'ün, karanlık bir boşluğun içine gözü kapalı dalmakta gösterdiği yiğitliktir: ancak büyük düşçülerin göze alabileceği bir atılganlık.

Seyir Defterleri iki bölümden oluşuyor: İlk bölüm Kolomb'un kendi deyimiyle "okyanus denizi"nde batıya doğru yaptığı dört keşif yolculuğunun seyir defterleri, ikinci bölümse "ekler" başlığı altında kısa bir yaşam öyküsü ve yapıtta geçen denizcilik terimleri ile kaynakça.

Sait Maden

BİRİNCİ YOLCULUK
(1492 – 1493)

Bu yolculuk Amiral Don Kristof Kolomb'un Hint ülkelerini keşfederken izlediği yol ve bu yöndeki ilk yolculuğudur. Öykünün Katolik Krallar'a gönderilen önsöz dışında tümü özetlenmiş ve olduğu gibi buraya aktarılmıştır. Şöyle başlar:

In Nomine Domini Nostri Jhesu Christi[1]

Pek Hristiyan ve pek yüce, pek saygın ve pek kudretli hükümdarlar, İspanya'nın ve deniz adalarının kral ve kraliçesi, efendilerimiz.

Bu 1492 yılında siz yüce efendilerimiz Avrupa'yı egemenlikleri altına alan Mağriplilere karşı sürdürülen savaşı iyi bir sonuca ulaştırdınız, pek ünlü Granada kentinde sona erdirdiniz. Aynı yılın Ocak ayında siz yüce efendilerimizin krallık bayraklarının söz konusu kentin kalesi olan Elhamra'nın kulelerinde yükseldiğini gördüm. Ayrıca siz yüce efendimizle hükümdar efendimizin güzel ellerinden öpmek için Mağrip kralının kent kapılarına çıkışında hazır bulundum. Bunun ardından yine Ocak ayı içinde siz yüce efendimize Hint ülkesi ve Büyük Hakan denilen bir hükümdarla ilgili bir yazı sundum ("büyük hakan" bizim halk dilindeki "krallar kralı" demektir; kendisi tıpkı öncelleri gibi birçok kez Roma'ya

1 Tanrımız Hazreti İsa'nın adıyla.

haber salmış, kutsal dinimizi öğrenmek için bilginler istemişti. Ama kutsal peder, birçok kişi putlara taptığı ve çürük inanışları benimsediği için yok oluşa doğru gittiğinden buna yanaşmamıştı). Siz yüce efendimiz Katolik Hristiyan oluşları nedeniyle, kutsal dinimize ve onun savunmasına gönül vermeleri, Muhammed inanışına ve her türlü zındıklıkla putperestliğe düşman olmaları nedeniyle beni, ben Kristof Kolomb'u adı geçen hükümdarlarla ülkelerini ziyaret edip durumlarını ve bütün başka ayrıntıları incelemek ve onları kutsal dinimize döndürmek için kullanılması uygun düşecek yöntemi araştırayım diye oralara göndermeye karar verdiler. Karadan doğuya doğru gitmememi, bunun alışılmış bir yol olduğunu, ama bugüne değin kesin tek bir bilgi edinemediğimiz, bunun da hiç kimsenin gitmemiş olduğunu gösterdiği batı yolunu tutmamı buyurdular; yine o Ocak ayında, beyliklerinizden ve topraklarınızdan bütün Yahudileri sürdükten sonra yeterli sayıda gemiyle adı geçen Hint ülkelerine gitmemi istediler.

Yüce efendimiz bu amaçla bana çok büyük ödüller verdiler; bundan böyle bana "don" denilerek Okyanus'un Büyük Amirali, bulup ele geçirebileceğim ve daha sonraları bulunup ele geçirilecek bütün karalara ve adalara kral naibi ve değişmez vali olmamla, ayrıca aynı sanları kuşaktan kuşağa sonsuza dek geçerli olmak üzere oğluma da aktarma hakkını vermekle beni pek onurlandırdılar.

Böylece 1492 yılı Mayıs ayının 12'sine rastlayan bir Cumartesi günü Granada kentinden yola çıktım. Palos kentine gittim. Denize bakan bir limandır burası. Böyle bir girişime elverişli üç gemi donattım orada. Aynı yılın 3 Ağustos'unda, bir Cuma günü, yeterli yiyecek ve bir hayli adamla gündoğumundan yarım saat önce denize açıldım.

Önce adı geçen Okyanus'ta siz yüce efendimizin elçisi olarak kendimi o yörelerin hükümdarlarına takdim etmek ve böylece görevimi yerine getirmek için aralıksız yol almayı

düşündüm. Yine bu amaçla bütün bu yolculuğun öyküsünü dakikası dakikasına, günü gününe yazmaya ve ileride görüleceği üzere yapacağım, göreceğim, karşılaşacağım ne varsa hepsini kâğıda dökmeye karar verdim.

Ayrıca hükümdar efendilerimiz, gündüzleri olan şeyleri geceleyin, gece olan şeyleri de gündüz yazmak dışında başka bir şeyi daha, yeni bir deniz haritası geliştirmeyi de düşündüm. Okyanus'taki bütün karalarla denizleri, en doğru konumları ve yollarıyla bu harita üzerinde belirtmeyi amaçlıyorum. Bundan başka, her şeyi aynı yoldan, ekvator çizgisinden enlem çizgilerine, batıdan boylam çizgilerine oranlayıp çizimlerle göstereceğim bir kitap hazırlayacağım. Özellikle uykuyu unutmam ve yolculuğun bütün girdi çıktısını yakından gözetlemem gerekiyor. Çünkü muvaffak olmak için gereken bu, ayrıca önemsiz bir çalışma da sayılmaz.

3 Ağustos, Cuma – 1492'nin 3 Ağustos Cuma günü sabahın saat sekizinde Saltes'teki kum setinden[2] yola çıktık. Açıktan esen sert rüzgârla güney yönünde gün batıncaya dek ilerledik ve altmış mil yaptık. Altmış mil on beş fersah[3] ediyor. Sonra da güneybatıya ve Kanarya Adaları'nın yolu olan güneybatının çeyrek güneyine yöneldik.

4 Ağustos, Cumartesi[4] – Güneyin çeyrek güneybatısı yönünde ilerlediler.

5 Ağustos, Pazar – Gündüz ve gece boyunca aynı yönde kırk fersahlık yol aldılar.

6 Ağustos, Pazartesi – Martín Alonso Pinzón'un bindiği Pinta karavelasının dümeni ya yerinden kurtuldu ya da yuvasından çıktı. Olay Gomes Rascón adında biri ve karavela-

2 İspanya'nın Atlas Okyanusu'na açılan Cadiz Körfezi'ndeki Palos Limanı'nın girişinde bulunan Saltes'in güney ucu, kum yığınlarından oluşmuştur.

3 İspanyol denizcileri için bir fersah yaklaşık 5,6 kilometredir.

4 Buradan başlayarak Bartolomé de las Casas'ın özetlediği bölümdür.

nın sahibi Cristóbal Quintero'nun bir oyunudur kuşkusuna kapıldık, öyle düşündük, nedeniyse bu adamların bu yolculuğa hiç sevinmemiş, hep karşı çıkmış olmasıydı. Amiral iki adamı daha yola çıkışımızın öncesinden başlayarak birtakım dolaplar çevirirken yakalamış, öyle diyorlar.

Amiral bu terslikten bir hayli sarsıldı, kendisini tehlikeye atmadan o karavelaya nasıl yardım edeceğini bilememişti de ondan. Ama Martín Alonso Pinzón'un becerikli ve gözü pek bir adam olması onda belli bir rahatlama sağlamış. Her neyse, gece ve gündüz boyunca yirmi dokuz fersah yol aldılar.

7 Ağustos, Salı – Pinta'nın dümeni bir kez daha yuvasından çıktı. Yerine oturttular ve ardından Kanarya Adaları'ndan biri olan Lanzarote Adası'na yöneldiler. Gece ve gündüz boyunca yirmi beş fersah yol aldılar.

8 Ağustos, Çarşamba – Gemi kılavuzları içinde bulundukları durum üzerinde görüş ayrılığına düştüler, sonunda Amiral'e hak verildi. Amiral Pinta karavelasını hem dümeni kötü durumda olduğu, hem de su aldığı için Büyük Kanarya Adası'na yanaşıp orada bırakmak istiyordu. Onu başka bir karavelayla değiştirme amacındaydı, adada başka bir karavela bulabileceğini umuyordu. Ama o gün oraya yanaşamadılar.

9 Ağustos, Perşembe – Amiral Pazar akşamından önce Gomera Limanı'na yanaşamadı. Martín Alonso'ya gelince, artık ilerleyemediği için Amiral'in buyruğu üzerine Büyük Kanarya'nın açığında kaldı. Amiral de Büyük Kanarya'ya (ya da belki Tenerife'ye) geldi, Martín Alonso'nun, şunun bunun çabalarıyla Pinta'yı bir güzel onarttı. Bu iş bitince Gomera Adası'na geçti. Tenerife Adası'nın tepesinden, ki olağanüstü bir yüksekliktedir, çok büyük alevler yükseliyordu. Niña'ya Latin yelkenleri toplanarak başka bir görünüş verildi. 2 Eylül Pazar günü Pinta karavelası da Gomera Adası'na ulaştı.

Amiral'in anlattığına göre asıl yerleri Hierro Adası olan, ama o sırada Gomera'ya gelmiş İspanyollardan, aralarında Doña Inés Peraza'nın (daha sonraları Gomera'nın ilk kontu olacak olan Guillén Peraza'nın annesinin) bulunduğu hatırı sayılır birçok kişi oturdukları adadan Kanarya Adaları'nın batısında, yani günbatımı yönünde her yıl bir kara parçası gördüklerini ısrarla söylüyorlardı, Gomera Adası'nda bile aynı şeyi ant içerek söyleyenler vardı.

Amiral şunu da ekliyor: Kendisi 1484 yılında Portekiz'de bulunurken Madera Adası'ndan[5] gelen bir denizci kraldan bir karavela istemiş; amacı gördüğünü ileri sürdüğü karaya doğru gitmekmiş, her yıl aynı biçimde gördüğüne ant içiyormuş. Amiral aynı şeyin Azor Adaları'nda da anlatıldığını söylüyor. Herkes bu karayı hep aynı doğrultuda, aynı ayrıntılarla, aynı büyüklükte gördüğünü ileri sürüyordu.

Gerekli suyu, odunu, yiyecek öteberiyi ve Amiral'in Pinta karavelasını onarmak üzere Kanarya Adası'na giderken Gomera'da bıraktığı adamların topladığı birçok şeyi aldıktan sonra, 6 Eylül Perşembe günü, adı geçen adadan üç karavelayla yelken açtılar.

6 Eylül, Perşembe – Bugünün sabahı Gomera Limanı'ndan yola çıkıp, bundan böyle yolculuk boyunca izleyeceği yöne doğruldu. Amiral Hierro Adası'ndan gelen bir karaveladan bu yörelerde üç Portekiz karavelasının dolaştığını, amaçlarının kendisini yakalamak olduğunu öğrendi; bu durum hiç kuşkusuz kendisinin Kastilya hizmetine geçmiş olmasından dolayı ülke kralının duyduğu kızgınlığı gösteriyordu.

Bütün gün ve gece durgun havada yol aldı, sabahleyin Gomera ile Tenerife arasında bulunuyordu.

7 Eylül, Cuma – Bütün Cuma, Cumartesi de gece saat üçe kadar denizin limanlaması yüzünden olduğu yerde kaldı.

5 Madeira Adaları.

8 Eylül, Cumartesi – Gece saat üçte rüzgârın kuzeydoğu yönünden esmeye başlamasıyla batıya doğru yöneldi. Pruvada hızını azaltan büyük dalgalar oluştu. Bugün ve gecesi ancak dokuz fersah ilerleyebildi.

9 Eylül, Pazar – Bugün on dokuz fersah yol yaptı. Yolculuk umduğundan daha çok uzar, adamlar da korkuya kapılıp cesaretlerini yitirirler kaygısıyla gerçekte aldığı yolu daha az göstermeye karar verdi.

Gece boyu saatte on mil üzerinden yüz yirmi millik yol yaptı, bu da toplam otuz fersah eder. Tayfalar dümeni iyi idare edemiyorlardı, çeyrek saat batıya, hatta batı-kuzeybatıya kaydırmışlardı. Amiral onları bu konuda birçok kez uyardı.

10 Eylül, Pazartesi – Bugün ve izleyen gece saatte on mil üzerinden altmış fersah yol yaptı, bu da saatte iki buçuk fersah anlamına gelir. Yine de Amiral yolculuk uzar da adamlar cesaretlerini yitirirler diye bunu toplam kırk sekiz olarak belirtti.

11 Eylül, Salı – Bugün batı yönünde ilerleyişlerini sürdürdüler ve yirmi fersahtan çok yol yaptılar. Büyük bir seren direği parçası buldular, yüz yirmi tonluk bir gemiden kaldığı anlaşılıyordu, ama sudan çekip çıkaramadılar. Gece boyunca yirmi fersah daha ilerlediler, ama bunu az önce belirttiği nedenden ötürü on altı saydı.

12 Eylül, Çarşamba – İlerlemeyi sürdürdüler. Gündüz ve gece boyu otuz üç fersah yaptılar, ama yukarıda söylenen nedenle o kadar saymadı.

13 Eylül, Perşembe – Batı yönündeki yolculuklarını bugün ve gecesi de sürdürdüler. Otuz üç fersah yol yaptılar; Amiral bunu üç dört fersah eksik saydı. Yolunun üstünde ters akıntılar vardı. Gece başlarken pusulalar kuzeybatıya doğru yönelmişlerdi, sabahleyin de hafifçe doğuya sapıyorlardı.

14 Eylül, Cuma – Bugün de, bugünün gecesi de batıya doğru aynı yönde yol aldılar. Yirmi fersah yaptılar, Amiral biraz düşük tuttu. Niña karavelasındaki adamlar işte tam buralarda bir balıkçıl, bir de tropikkuşu gördüklerini söylediler. Bunlar karadan yirmi beş fersahtan çok uzaklaşamayan kuşlardır.

15 Eylül, Cumartesi – Bugün ve gecesi yine batı yönünde yirmi yedi fersahlık yol yaptılar. Akşam hava kararırken olağanüstü bir ateş demetinin gökten düştüğünü gördüler, dört beş fersah uzaklıkta denize gömüldü.

16 Eylül, Pazar – Amiral bugün ve gecesi yolunu hep batı yönünde tuttu. Aşağı yukarı otuz dokuz fersah ilerlediler, ama otuz altı saydı. Gün epeyce bulutluydu, çisenti vardı.

Amiral'in ek olarak belirttiği gibi bugün ve bundan sonraki günlerde ılık mı ılık bir havanın keyfini sürdüler, çok güzel sabahlardan gerçek bir zevk alıyorlardı, tek eksikleri bülbül sesleriydi. "Hava Endülüs'ün nisanları gibi," dedi.

İşte tam buralarda önlerine büyük, yeşil ot yığınları[6] çıkmaya başladı. Görünüşlerine bakılırsa karadan yeni kopup gelmişlerdi. Bu durum onlara herhangi bir adanın yakınlarında olduklarını düşündürdü, ama Amiral'e göre daha buralarda kara yoktu, "Çünkü," dedi, "ben karanın daha uzakta olduğu görüşündeyim."

17 Eylül, Pazartesi – Yolunu batı yönünde tuttu. Gündüz ve gece elli fersahtan çok yol yaptılar, o ancak kırk yedi diye yazdı. Akıntı onlara yardım ediyordu. Koca koca ot öbekleri gördüler, dört bir yan çepeçevre bunlarla doluydu. Kaya otlarıydı bunlar, batıdan gelir gibiydiler. Karanın çok uzakta olmadığını düşünüyorlardı.

Kılavuzlar bulundukları yeri saptadılar, gördüler ki ibreler tam çeyrek saat sapmıştı. Tayfalar korktu, akılları karıştı, ama

6 Atlas Okyanusu'nun orta kesiminde "sargassum" adlı yosunların kapladığı beş milyon metrekarelik bir alan, Sargasso Denizi.

nedenini söylemediler. Amiral durumu kavradı: Ertesi sabah erkenden bulundukları yeri saptamak için ölçüm yapmalarını buyurdu, onlar da böylece pusulaların iyi işlediğini görebildiler. Bunun nedeni pusulanın değil, yıldızın devinimde olmasıydı.

Yine bu Pazartesi sabahı çok erken saatte, ilkinden daha yaygın otlar gördüler. Irmak bitkilerine benziyorlardı. Bu otlar arasında canlı bir çağanoz buldular, Amiral hayvanı inceleyince bunun karadan bir belirti olduğunu söyledi, çünkü bu türden çağanozlar kıyıdan seksen fersah ötede olmazdı.

Kanarya Adaları'ndan çıktıklarından beri suyun daha az tuzlu olduğunu, havanın gitgide daha bir yumuşadığını görüyorlardı. Herkes pek memnundu bu durumdan, gemiler birbiriyle yarışıyor, her biri karayı ilk bulanın kendisi olmasını istiyordu. Çok sayıda tonbalığı gördüler, Niña birini yakaladı.

Amiral dedi ki: "Bütün bu belirtiler günbatısı yönünden geliyor, bu da bana utkular dağıtıcı yüce Tanrı'nın bize karayı pek yakında göstereceğini umduruyor." Bu sabah tropikkuşu denen ve açık denizde uyuma alışkanlığı olmayan beyaz bir kuş gördüğünü söyledi.

18 Eylül, Salı – Bugün ve gecesi boyunca yol aldı, elli beş fersahtan çok ilerlediler, ama ancak kırk sekiz diye yazdı. Bugünlerde sanki Sevilya'da, Guadalquivir Irmağı üstündeymişler gibi eşsiz bir havanın keyfini sürdüler.

Bugün Martín Alonso çok iyi bir yelkenli olan Pinta'sıyla daha fazla beklemedi, karavelasının bordasından Amiral'e seslenerek az önce batıya doğru geçen büyük bir kuş sürüsü gördüğünü söyledi; karayı gerçekten hem de bu gece bulacağını umuyordu, bunca acele etmesi de bu yüzdendi. Kuzey yönünde pek yoğun bulutlar gördüler, bu da bir kara parçasının üstüne yığıldıklarının belirtisiydi.

19 Eylül, Çarşamba – İlerlemeyi sürdürdü, gündüz ve geceleyin yirmi beş fersah yol yaptı, çünkü ölü havaya girmişlerdi. Yalnız yirmi iki diye yazdı.

Bugün sabahın saat onuna doğru geminin üstüne bir albatros kondu, öğleden sonra da bir ikincisini gördüler. Bunlar karadan yirmi fersahtan çok uzaklaşmayan kuşlardır. Birkaç sağanak indi, ama rüzgâr yoktu; bu da karanın yakınlığının kesin belirtisiydi.

Amiral buralarda kara var mı yok mu diye volta vurarak zaman yitirmek istemedi; aslında bu yörelerde, kuzey geçede olduğu gibi güney geçede de birtakım adalar olması gerektiğine ve bunların arasından geçmekte olduğuna inanmıyor da değildi. Yine de durmadı, çünkü iyi havalardan yararlanıp yolculuğunu Hint ülkelerine dek sürdürmeye kararlıydı: "Çünkü Tanrı izin verirse bütün bunları dönüşte daha yakından inceleyebiliriz." Bunu kendisi böyle yazdı.

Burada kılavuzlar ölçüm yaptılar. Niña'nın kılavuzuna göre Kanarya Adaları'ndan dört yüz kırk, Pinta'nınkine göre dört yüz yirmi, Amiral'inkine göreyse tam dört yüz fersah uzaklıkta olmalıydılar.

20 Eylül, Perşembe – Bugün kuzeybatının çeyrek batısına, hatta batı-kuzeybatıya doğru ilerledi; çünkü birdenbire bastıran durgun hava yüzünden rüzgârı alabilmek için birçok manevra yapmak zorunda kaldılar. Ancak yedi sekiz fersah ilerleyebildiler. İki albatros gemilere konmaya geldi, sonra da bir üçüncüsü; karanın buradan pek de uzak olmadığının belirtisiydi bu. Koca koca ot birikintileriyle de karşılaştılar, önceki gün hiç görmemişlerdi. Elle bir kuş yakaladılar, martıya hayli benziyordu. Deniz kuşu değildi, ırmak kuşuydu, ayakları da tam martılarınki gibiydi.

İki üç ufak kara kuşu sabah erkenden ötüşerek gemiye yaklaştı, gün doğmadan önce de yok oluverdi. Sonra batı-kuzeybatı yönünden bir albatros göründü ve güneydoğuya yöneldi. Batı-kuzeybatıdaki karadan kopup geldiğinin belirtisiydi bu; çünkü bu kuşlar karada uyur, sabahleyin de kıyıdan en çok yirmi fersah uzaklaşıp açık denizde yiyecek ararlar.

21 Eylül, Cuma – Günün en büyük bölümü durgun havada geçip gitti. Sonra birazcık rüzgâr çıktı. Gündüz ve gece on üç fersah yaptılar, bunun ancak bir bölümü doğru, kalanı yanlış yöndeydi.

Tan vakti batıdan gelme o kadar çok ot gördüler ki deniz kaldırıma dönmüştü. Bir de albatros gördüler. Deniz bir ırmak gibi dingindi, hava dünyanın en temiz havasıydı. Uzaktan bir balina gördüler, bu da karadan uzak olmadıklarının belirtisiydi; balinalar karadan çok uzaklaşamazlar.

22 Eylül, Cumartesi – Volta vurarak yönünü az çok batı-kuzeybatı doğrultusunda tuttu. Aşağı yukarı otuz fersah yaptılar. Karşılarına hemen hemen hiç ot çıkmadı. Bir iki yağmurkuşu, bir iki de başka kuş gördüler.

Amiral burada diyor ki: "Bu ters rüzgâr bana çok gerekliydi, çünkü adamlarım bu yörelerde İspanya'ya dönüş için gereken elverişli rüzgârların hiç bulunmadığı düşüncesiyle bir hayli kaygılanmışlardı." Ot günün büyük bir bölümü süresince görülmedi, sonra da pek yoğunlaştı.

23 Eylül, Pazar – Kuzeybatı yönünde ilerledi, ara sıra da bir çeyrek kuzeye dümen kırdı. Öteki saatlerde batıya doğru olan asıl yolunda ilerledi. Aşağı yukarı yirmi iki fersah yaptı. Bir kumru, bir albatros, ayrıca küçük bir ırmak kuşu ve beyaz kuşlar gördü. Ortalıkta bol bol ot, aralarında da çağanozlar vardı.

Deniz dümdüzdü, kımıltısızdı, adamlar aralarında fısıldaşıyor, İspanya'ya dönmek için gerekecek elverişli rüzgârların hiç olmayacağını söylüyorlardı, çünkü buralarda deniz hiç kabarmıyordu. Yine de biraz geçince rüzgâr olmadığı halde deniz karışmaya başladı. Bu işe çok şaşırdılar; Amiral bu nedenle şunu ekliyor: "Azgın deniz asıl bana gerekliydi, zamanında Yahudileri Mısır'da sürgünden kurtaran Musa'nın isteyip de kavuşamadığı azgın deniz."

24 Eylül, Pazartesi – Batıya dönük yolunda gece ve gün boyunca ilerledi, yaklaşık on dört buçuk fersah yaptı. On

iki diye yazdı. Gemiye bir albatros konduğunu gördü, çok sayıda yağmurkuşu da gördüler.

25 Eylül, Salı – Havanın durgunluğu bütün gün sürüp gitti, ardından da rüzgâr çıktı. Batı yönünde ilerleyişlerini gece oluncaya dek sürdürdüler.

Amiral, Pinta karavelasının kaptanı Martín Alonso'yla üç gün önce ona kendi karavelasından vermiş olduğu bir harita konusunda görüşüyordu. Anlaşıldığına göre Amiral haritaya o denizdeki birtakım adaları çizmişti. Martín Alonso şimdi onların yakınında olduklarını ileri sürüyor, Amiral de düşündüğünün doğru olduğunu söylüyordu; şimdiye dek bulamamış olmalarıysa gemileri hep kuzeybatı yönüne saptıran akıntılarla açıklanmalıydı, serdümenler tasarladıkları ölçüde ilerleyememiş olmalıydılar. Amiral bunları görüştükten sonra sözü geçen haritayı göndermesini istedi. Harita bir ip yardımıyla kendisine ulaştırıldı, Amiral de serdümeni ve en deneyimli tayfalarıyla incelemeye başladı.

Güneş daha yeni batmıştı ki Martín Alonso gemisinin kıçüstüne çıktı, çok sevinçliydi. Vereceği güzel bir haber karşılığında ödülünü istemek için oradan Amiral'e seslendi, az önce uzaktan karayı seçmişti. Amiral onun bu denli güvenle konuştuğunu duyunca dizüstü çöküp İsa efendimize şükretmesini söyledi; o sırada Martín Alonso'yla adamları *Gloria in excelsis Deo*[7] duasını okuyorlardı. Amiral'in adamları da öyle yaptı, Niña'dakilerse direklerin, serenlerin üstüne çıktılar. Hepsi de gördüklerinin gerçekten kara olduğunu söylediler. Amiral de inandı buna, yirmi beş fersah uzaklıkta olması gerektiğini hesapladı. Gece yarısına değin bunun gerçekten de kara olduğu kanısını sürdürdüler.

Amiral batıya doğru izlenen yolun bırakılması buyruğunu verdi ve bütün gemileri güneybatıya, o kendilerine görünmüş olan karaya yöneltti. Batıya doğru dört buçuk fersah yol almışlardı, ardından gece boyunca güneybatı yönünde

7 "Ulu Tanrı'ya hamdolsun" sözleriyle başlayan bir ilahi.

on yedi fersah yaptılar. Bunların toplamı yirmi bir fersah tutuyordu, ama adamlarına on üç fersah diye bildirdi. Gerçekte adamlarını yol kendilerine çok uzun gelmesin diye ağır ilerlediklerine inandırıp düzenli olarak kandırıyordu. Böylece bütün yolculuğu boyunca çift hesap tuttu: Bunların biri yanlış, biri doğru hesaptı.

Deniz pek dingindi, kıpırtısızdı, bu da tayfaların birçoğuna suya atlayıp yüzme isteği verdi. Birçok mercanbalığı, birçok da başka balık gördüler.

26 Eylül, Çarşamba – Batıya doğru yolunu ikindi başlangıcına dek değiştirmedi. Sonra, kara olduğunu sandıkları şeyin bir ada değil ufuk olduğunu anlayıncaya dek, güneybatıya yöneldiler. Gündüz ve gece boyunca otuz bir fersah ilerlediler, ama adamlarını düşünerek yalnızca yirmi dört saydı. Deniz ırmak gibiydi; hava yumuşacıktı, pek hoştu.

27 Eylül, Perşembe – Batıya dönük yolunu sürdürdü. Gündüz ve gece boyunca yirmi dört fersah yaptı, ama adamları için yirmi saydı. Çok mercanbalığı gördüler, birini de avladılar. Bir tropikkuşu gördüler.

28 Eylül, Cuma – Batıya dönük yolunu değiştirmedi. Denizin durgunluğu yüzünden gündüz ve geceleyin ancak on dört fersah yaptılar: Bunu on üç saydı. Ot görmediler. İki mercanbalığı avladılar, öteki gemiler daha da çok avladı.

29 Eylül, Cumartesi – Batıya dönük yolunu değiştirmedi. Yirmi dört fersah yaptılar, ama adamları için yirmi bir saydı. Ölü deniz yüzünden gündüz olduğu gibi geceleyin de güç ilerlediler. Kutankuşu denen bir kuş gördüler, bunlar pelikanları yediklerini çıkarmak zorunda bırakıp çıkanları kendileri yerler, ağızlarına başka bir şey koymazlar. Bu kuş bir deniz kuşudur, ama suyun yüzüne konmayı bilmez, kıyıdan da yirmi fersahtan çok uzaklaşmaz. Yeşilburun Adaları'nda bu türden pek çok kuş bulunur. Sonra iki albatros gördüler.

Hava yumuşacıktı, pek hoştu, yalnız bülbül sesi eksik denilen türdendi; deniz bir ırmağın sularından daha düzgündü. Sonra birbiri ardına üç albatrosla bir kutankuşu belirdi. Çok büyük çapta ot gördüler.

30 Eylül, Pazar – Batıya dönük yolunu sürdürdü. Gündüz ve gece boyunca havanın durgunluğu yüzünden ancak on dört fersah yapabildi, bunu da on bir diye yazdı. Gemiye yaklaşan dört kutankuşu gördüler, karanın yakınlarda oluşunun kesin belirtisidir bu: Çünkü aynı türden kuşların topluluğu bunların sürüden kopmamış ya da yollarını şaşırmamış olduklarını gösterir. İkişerden dört albatros, pek çok da ot gördüler.

Not: Las Guardas[8] denilen yıldızlar akşamları batıda, kol yüksekliğinde bulunurlar. Gün doğarken kol altından geçen bir çizgi üzerinde, kuzeybatıda olurlar: Sanki bütün gece boyunca ancak üç parmak ilerlemişlerdir, bu da dokuz saat eder. Her gece böyledir bu (bunu buraya Amiral böyle yazdı). Ayrıca akşamüstü pusulaların kuzeybatıya doğru bir çeyrek saptığını göz önünde tutmak gerekir, gün doğacağına yakın kutup yıldızıyla tam üst üste gelirler. Bundan yıldızın bütün başka yıldızlar gibi bir devinim izlediği, pusulanınsa her zaman doğru söylediği sonucu çıkar.

1 Ekim, Pazartesi – Yolunu batı yönünde sürdürdü. Yirmi beş fersah yaptılar, o bunu adamları için yirmi fersah diye bildirdi. Büyük bir sağanağa yakalandılar. Amiral'in kılavuzu Hierro Adası'ndan çıktıklarından bugünün sabahına gelinceye dek, batı yönünde beş yüz yetmiş sekiz fersahlık yol almış olduklarını hesaplıyordu. Amiral'in adamlarına gösterdiği en düşük sayı beş yüz seksen dört idi; ama onun tuttuğu ve yalnız kendisine sakladığı gerçek sayı ise yedi yüz yedi fersahtı.

---

8 Bekçiler. Küçükayı Takımyıldızı içinde Kuzey Yıldızı'na en uzak olan yıldızlar.

2 Ekim, Salı – Bütün gün ve gece boyunca batı yönünde ilerleyerek otuz dokuz fersahlık yol aldı. Ama adamları için otuz fersahlık bir şey saydı. Deniz hep dingin ve dümdüzdü; Amiral, "Bunun için Tanrı'ya şükretmeli," diye ekliyor.

Şimdi otlar ilk ortaya çıkışlarının tersine, doğudan batıya geliyordu. Çok da balık vardı; bunlardan birini avladılar. Bir de martıya benzer beyaz bir kuş gördüler.

3 Ekim, Çarşamba – Yolculuğu bilinen yolda sürdürdü. Kırk sekiz fersah yol yaptılar, bunu adamları için kırk saydı. Fırtınakuşları gördüler, bir kısmı kurumuş, bir kısmı taze ve üzerlerinde değişik bir meyve türü bulunan otlar gördüler. Başka hiç kuş görmediler.

Amiral haritasında işaretlenmiş olan adaları çoktan geride bırakmış olduğunu düşünüyordu. Burada Amiral volta vurup vakit yitirmek istemediğini ekliyor. Bu son günlerde de (karanın yakınlarda olduğunu gösteren birçok belirtiye ve bu yörelerde birtakım adalar bulunduğunu bilmesine karşın) yine öyle davrandı, çünkü amacı Hint ülkelerine ulaşmaktı. Durması pek akıllıca olmazdı; böyle ekliyor.

4 Ekim, Perşembe – Batıya doğru yolunu sürdürdü. Gündüz ve gece boyunca altmış üç fersah yaptılar, bunu adamları için kırk altı saydı. Bir çırpıda gemiye kırktan çok fırtınakuşu kondu, iki de albatros. Karaveladaki bir delikanlı bunlardan birini taşla düşürdü. Arada gemiye bir kutankuşu ve martıya benzer beyaz bir kuş da kondu.

5 Ekim, Cuma – Batıya doğru yolunda ilerledi. Yalnız gündüz değil gece de saatte on bir mil yaptılar. Toplam elli yedi fersah gittiler, çünkü geceleyin rüzgâr yavaş yavaş düşmüştü; adamlarına bu sayıyı kırk beş olarak bildirdi. Deniz dingin ve dümdüzdü. "Tanrı'ya şükürler olsun!" dedi. Hava pek yumuşak, ılıktı. Artık ot yoktu, buna karşılık çok fırtınakuşu gördüler. Gemiye sayılamayacak kadar çok uçanbalık düştü.

6 Ekim, Cumartesi – Batı ya da günbatısı yönünde yolculuğunu sürdürdü. Gece ve gündüz boyunca kırk fersah ilerlediler: Bunu adamları için otuz üç fersah saydı. Yine bu gece Martín Alonso batının çeyrek güneybatısına doğru yönelmenin kendisine daha uygun geldiğini söyledi. Amiral'in izlenimine göre Martín Alonso bunu Cipango'yu[9] düşünerek söylemişti, ama aynı zamanda burayı elden kaçırırlarsa artık karayı bulmanın hiç de kolay olmayacağını anlıyordu. Önce en yakın karayı, sonra da adaları araştırmanın daha doğru olacağını düşündü.

7 Ekim, Pazar – Batı yönündeki yolunda ilerledi. Saatte on iki mil nedeniyle iki saat boyunca uçar gibi gittiler, sonra hızları saatte sekiz mile düştü. Günbatımından bir saat sonra yirmi üç fersah yapmışlardı, ama adamları için bunu on sekiz saydı.

Karayı ilk gören olabilmek ve Krallar'ın[10] karayı ilk görecek olana vaat ettikleri ödülü alabilmek için yarışırcasına gidiyorlardı. Ne var ki bugün tan ağarırken en iyi yol alan gemi olma savıyla başı çeken Niña karavelası, Amiral'in vermiş olduğu buyruklar doğrultusunda karanın görüldüğünü bildirmek için direğine bayrak çekti ve bir pare top attı. Amiral aynı zamanda, hem gün doğarken hem de güneş batarken bütün gemilerin kendisininkine yanaşması buyruğunu vermişti, çünkü günün bu iki vakti havanın en aydınlık olduğu, en büyük uzaklıkları görebilme olanağı veren zamanlardır.

Ne var ki vakit öğle sonunu buldu, ama Niña karavelasındaki tayfaların bulduklarını ileri sürdüğü kara bir türlü görünmedi. O sırada kuzeyden doğru gelip güneyde bir yerlere doğru giden kalabalık kuş sürüleri gördüler. Bu durum geceyi geçirmek için kara yönünde gittikleri varsayımını doğrular gibi görünüyordu ya da ayrılmış olabilecekleri

9 "Japonya" adının ta Marco Polo'dan beri bozulagelmiş biçimi.

10 İspanya kral ve kraliçesi metin boyunca böyle anılır.

karada kışın yaklaştığını sezmiş olmalıydılar. Amiral çok iyi biliyordu ki Portekizlilerin ele geçirdikleri adaların çoğu kuş uçuşlarından yararlanılarak bulunmuştur. Bütün bu nedenlerle Amiral batı yolunu bırakmaya, iki gün boyunca yönünü batı-güneybatıya çevirmeye karar verdi.

Gün batmadan bir saat önce yolunu değiştirdi. Gece boyunca şöyle böyle beş fersah ilerlediler; bu da gündüzki yirmi üç fersahla birlikte, o gün ve gecesi tam yirmi sekiz fersah eder.

8 Ekim, Pazartesi – Batı-güneybatı yönünde yol aldı. Gündüz ve gece boyunca on bir buçuk, on iki fersah yaptılar. Anlaşıldığına göre, kayıtta bir yanlışlık yoksa, geceleyin neredeyse saatte on beş mile dayandılar. Sevilya'nın ırmağı gibi dingin bir denizde keyiflerine diyecek yoktu; Amiral "Şükürler olsun!" dedi. Hava çok güzeldi, Sevilya'daki nisan ayı gibiydi; havada burcu burcu yüzen hoş kokuları solumanın zevki başkadır orada. Ot pek taze görünüyordu. Ufak ufak bir sürü çayırkuşu vardı, güneybatıya doğru uçuyorlardı; tayfalar birini yakaladı. Ördekler, kuzgunlar gördüler, bir tek de albatros.

9 Ekim, Salı – Güneybatıya doğru yol adı. Beş fersah yaptı. Sonra rüzgâr yön değiştirdi ve onu batının bir çeyrek kuzeybatısına doğru itti. Böylece dört fersah daha yaptı. Toplamı, gündüz on bir, geceleyin de yirmi fersah oldu: Amiral bunu adamları için on yedi saydı. Bütün gece kuşların geçtiğini duydular.

10 Ekim, Çarşamba – Batı-güneybatı yönünde yol aldı. Saatte on mil yaptılar, ara sıra on iki mile çıktıkları da oluyordu, yedi mile düştükleri de. Gündüz ve gece boyunca elli dokuz fersahlık yol yaptılar; ama adamları için bunu kırk dört fersah gösterdi.

Tayfalar gitgide sabırsızlanmaya başladılar, yolculuğun çok uzun sürmesinden yakınıyorlardı. Amiral elinden geldi-

ğince onların gönlünü aldı, elde edecekleri kazançlar konusunda heveslerini artırıp yüreklendirdi. Ayrıca yakınmalarının yersiz olduğunu ekledi, çünkü ta Hint ülkelerine gidebilmek için yola çıkmıştı, Tanrı'nın izniyle oraları buluncaya dek yolculuğunu sürdürmeyi de kafasına koymuştu.

11 Ekim, Perşembe – Batı-güneybatıya yol aldı. Yolculukları boyunca gördüklerinden daha kaba dalgalı bir denizle karşılaştılar. Fırtınakuşları gördüler, bir de geminin çok yakınından yeşil bir saz geçti. Pinta karavelasındaki tayfalar da bir kamışla bir seren direği gördüler. Demir gereçlerle yapılmışa benzer daha küçük bir seren direği, ayrıca bir kamışın ucunda yalnız karada biten başka bir ot, bir de tahta parçası buldular. Niña karavelasındaki tayfalarsa karanın yakınlarda olduğunu gösteren nesnelerle üzeri deniz kabukları kaplı bir dal parçası gördüler. Herkes rahat bir soluk aldı, bu belirtilerle herkesin keyfi yerine geldi.

Bugün hava kararıncaya dek yirmi yedi fersah yaptılar. Amiral bu saatten sonra batıya dönük yolunda ilerlemeyi sürdürdü. Saatte yaklaşık on iki mil yaptılar: Gece yarısından sonra saat ikiye dek aşağı yukarı doksan mili bulmuşlardı; bu da yirmi iki buçuk fersah eder.

Pinta karavelası daha hızlı olduğundan ve Amiral'in önünde gittiğinden karayı ilk o gördü ve Amiral'in önceden kararlaştırdığı işaretleri verdi. Karayı uzaktan ilk seçen kişi Trianalı Rodrigo adlı bir tayfaydı. Şu da var, Amiral'in kendisi akşam saat ona doğru kıç tarafındaki köşkte bulunurken ışıklar görmüştü. Aslında her şey öyle karanlıktı ki gördüğünün gerçekten kara olup olmadığını anlayamazdı. Yine de kralın oda hizmetkârı Pedro Gutiérrez'i çağırıp uzaklardan bir ışık gördüğünü söylemiş, bir de onun incelemesini istemişti; gerçekten de ufku inceden inceye araştıran hizmetkâr söz konusu ışığı görmüştü. Haberi kralla kraliçenin sefere sayman olarak atadıkları Segovyalı Rodrigo Sánchez'e de bildirdi; ama o hiçbir şey göremedi, çünkü o sırada bulunduğu yer görmeye elverişli değildi.

Amiral işaret edince aynı ışığı bir iki kez daha gördüler. Ufak bir mum gibiydi, yükselip alçalıyordu, tayfaların çok azı bunu kara yakınlığının bir işareti saydı, ama Amiral yakınlarda bulunması gerektiğinden kuşku duymuyordu. Bunun üzerine bütün tayfalar kendilerine göre topluca bir söyleme alışkanlığı edindikleri *Salve Regina*[11] ilahisini okudular, böyle zamanlarda hep bir araya gelmiş oluyorlardı; Amiral onları çağırttı ve ön kasarada çok uyanık olmalarını, karayı görebilmek için ufku çok iyi gözetlemelerini buyurdu. İlk görüp söyleyecek olana ipek bir hırka sözü verdi (Krallar'ın söz verdiği armağanlar bunun dışındaydı, karayı ilk görecek olana sürekli bir gelir olarak yıllık on bin *maravedî*'ydi[12] bu).

Gece yarısından iki saat sonra yaklaşık iki fersah uzaklıkta karayı seçtiler. Bütün gemiler yelken indirdi, yalnız treu yelkeniyle kaldılar; yardımcı yelkeni bulunmayan büyük yelkendir bu. Böylece ilerleyemediler, Cuma sabahına dek oldukları yerde kaldılar: Daha sonra Lucayes Adaları'nın yerli dilinde *Guanahani* denilen en küçüğüne ulaştılar.[13]

Hemen ardından çıplak adamlar gördüler. Amiral, Martín Alonso Pinzón'la kardeşi, Niña'nın kaptanı Vicente Yáñez'i yanına alıp silahlı bir tekneyle karaya atladı. Amiral kralın sancağını açtı, iki kaptan da iki Yeşil Haç sancağını açtılar; Amiral bunları her iki geminin ayırıcı simgesi olsun diye yanına almıştı, üzerlerinde "F" ve "I" harfleri,[14] harflerin üzerlerinde de birer taç ve taçlı iki harf arasında bir haç simgesi bulunuyordu. Yere inince koyu yeşil ağaçlar, akarsular ve her türden meyve gördüler. Amiral iki kaptanla birlikte seferin kâtibi Rodrigo de Escobedo'yu, Segovyalı Rodrigo Sánchez'i ve yere atlayan öteki adamları yanına çağırdı. Adı geçen iki kişiden herkesin gözü önünde bu adaya

11 "Selam kraliçe" sözleriyle başlayan Meryem Ana ilahisi.

12 İspanya'nın eski para birimi.

13 Bahama Adaları. Kolomb, Guanahani'ye San Salvador (Hazreti İsa'nın sıfatlarından "Kurtarıcı") adını verir.

14 "F" ile "I" Kral Fernando ile Kraliçe Isabel'in baş harfleri.

el koyduğuna yasal tanıklık etmelerini istedi ve bu konuda hazırlanmış belgelerde çok daha ayrıntılı olarak görülebileceği gibi böyle bir durumun şartlarını yerine getirerek adaya gerçekten de el koydu.

Derken yerliler dört bir yandan koşup bunların çevresini aldılar. Daha sonrasını Amiral Hint ülkelerinin bulunuşu ve bu sefer konusunda kendi eliyle yazdığı kitapta şöyle anlatmıştır:

"Dostluklarını kazanmaya çalıştım, anladım ki bu adamlar zorla değil sevgiyle kendi inanışlarını bırakıp kutsal dinimize katılıyorlardı. Bunun üzerine aralarından birkaçına renkli külahlar, üç beş tane de sırça gerdanlık verdim, hemen boyunlarına taktılar; değersiz, ufak tefek bir iki şey daha vardı, öyle sevindiler, bize öyle bağlandılar ki o kadar olur.

"Onların daha sonra gemi sandallarına yüze yüze geldiklerini görüyorduk; bize papağanlar, pamuk ipliği yumakları, mızraklar getiriyorlardı, bir sürü de ıvır zıvır. Bütün bunları bizim önerdiğimiz ufak tefek şeylerle, küçük sırça gerdanlıklarla, çıngıraklarla değiş tokuş ediyorlardı. Bir sözcükle kendilerine sunulan her şeyi alıyor, karşılığında da en küçük bir duraksama göstermeden ellerinde ne varsa veriyorlardı.

"Ama öyle sanıyordum ki bunlar çok yoksul insanlardı, hiçbir şeyleri yoktu. Çırçıplaktılar, anaları dünyaya nasıl getirdiyse öyleydiler, kadını da erkeği de – doğrusunu söylemek gerekirse yalnızca tek bir kadın gördüm, gençten biriydi. Görebildiğim herkes gençti. Hiçbiri otuzunu aşmışa benzemiyordu. Yapılı, düzgün insanlardı, görünüşleri güzeldi. Saçları bir at kuyruğunun kılları kadar kabarıktı. Önden kısa kesip kaşlarına düşürüyor, arkada bir tutamını örüp hiç kesmeden aşağı salıyorlardı. Bir kısmının bedeni kahverengi boyalı (doğal renkleri Kanarya Adaları yerlilerine benziyor, ne siyah ne beyaz), geri kalanlarıysa beyaz, kızıl ya da başka renklerde, ellerine hangi boya geçtiyse. Yüzlerini boyayanlar, bütün vücutlarını, gözlerini ya da yalnız burunlarını boyayanlar da var.

"Silahları yok, ne olduğunu da bilmiyorlar; kılıçlar gösterdim, öyle bilgisizdiler ki keskin tarafından tutuyor, parmaklarını kesiyorlardı. Demirden yapılma hiçbir şeyleri yok. Mızraklarında demir uç bulunmuyor; kimileri bunun yerine ya balık kılçığı takıyor ya da rasgele bir şeyler.

"Hepsi iri yapılı, güzel yüzlü, huyları çok iyi. Bedenlerinde yara izleri olan birkaç kişi gözüme ilişti, el kol sallayarak bunun nedenini sordum. Bana anlatmaya çalıştıklarına göre, komşu adaların kimisinden gelip onları tutsak almak isteyen, onlarla savaşan adamlar varmış. O zaman inandım ki, şimdi de öyle düşünüyorum, bunlar anakaradan gelen ve berikileri tutsak alıp götürmek isteyen adamlardı.

"Bunlara en ağır işler gördürülebilir; uyanık adamlar, bakıyorum, dediklerimi hemen yineliyorlar. Onları kendilerine özgü bir inanışları olmadığına göre dinimize döndürmek kolay olacak sanıyorum. İsa efendimizin izniyle buradan ayrılırken siz yüceler yücesine sunmak için, ayrıca dilimizi öğrensinler diye bunların beş altısını yanıma alacağım. Bu adada papağandan başka hayvan görmedim."

Bunlar buraya dek Amiral'in kendi sözleridir.

13 Ekim, Cumartesi[15] – Gün doğarken bu adamlardan birçoğu kumsalda toplandı. Hepsi gençti, az önce de söylediğim gibi yapılı, sağlıklı insanlardı. Saçları kıvırcık değil dümdüzdü, at kılları gibi kalındı. Alınları, kafaları bugüne dek gördüğüm soylarınkinden daha genişti. Gözleri iri iriydi, genellikle çok güzeldiler. Tam siyah hiç kimse görmedim: Kanarya Adaları yerlileriyle aynı renkteydiler. Ayrıca çok akla yakın bu, çünkü bu adalar batıda, Kanaryalar'daki Hierro Adası'yla aynı enlem çizgisi üzerinde bulunuyor. Dümdüz, çizgi gibi bacakları var, karınları yok gibi.

Bir ağaç gövdesinden tek parça oydukları kayıklarla gemime yanaştılar: Çok uzun bir kayık türüdür bu, kırk, kırk

15 Buradan 25 Ekim Perşembe gününe kadarki bölümü Las Casas Amiral'in kendi ağzından veriyor.

beş adam alabilir. Tek bir kişinin sığabileceği çok daha küçükleri de var. Kürekleri ekmekçi küreklerine benziyordu. Bu sallar nasıl hızlı gidiyor, anlatamam; alabora oldular mı, herkes bunları yüze yüze karaya dek çekiyor ve üzerlerinde taşıdıkları sukabaklarıyla suyunu boşaltıyorlar.

Eğirilmiş pamuk yumakları getiriyorlardı bize, papağanlar, kargılar, tek tek sayılması gereksiz bir yığın öteberi, bütün bunları da rasgele bir şeyler karşılığında veriyorlardı. Bense kendi payıma gözümü dört açıyor, bu ıvır zıvır arasında altın olup olmadığına bakıyordum. İçlerinden kimisinde, burunlarına açtıkları küçük bir delikten sarkan altın parçacıkları bulunduğunu gördüm.

İşaretlerinden anladığıma göre güneye doğru gittiniz mi ya da adayı güneyden dolaştınız mı, varacağınız yerin kralının elinde küpler dolusu bu metalden vardı ve keyfince kullanıyordu. Benimle oraya gelmelerini istedim, ama pek de istekli olmadıklarını gördüm. Bunun üzerine ertesi akşama dek beklemeye, sonra da güneybatı yönünde açılmaya karar verdim. Gerçekten de içlerinden birçoğunun bana anlatmaya çalıştığına bakılırsa yalnız güneyde değil güneybatıda, kuzeybatıda da başka karalar vardı ve kendilerine sık sık savaş açan adamlar işte buralardan geliyordu; böylece güneybatıya doğru gitmeyi, altın ve değerli taşlar aramayı kafama koydum.

Bu ada hayli küçük, çok da düz. Yemyeşil ağaçları, bol akarsuları var, ortasında da büyük bir göl. Dağa benzer bir şey yok, ayrıca öylesine yeşil ki bakmaya doyamıyorsunuz. Ada halkı pek yumuşak başlı. Bizden üç beş nesne koparmaya pek istekli görünüyorlar. Tek korktukları verilen şeyin karşılıksız verilmemesi; karşılık olarak bize sunacakları hiçbir şeyleri bulunmadığı için ellerine geçen ne varsa kaptıkları gibi yüzerek kaçıyorlar. Yine de ellerindeki her şeyi veriyorlar, ne karşılığında olursa olsun. Kırık çömlek parçalarıyla, cam fincanlarla her şeylerini değiş tokuş ediyorlardı, öyle

ki üç Portekiz *ceotís*'ine[16] on altı pamuk yumağı ödendiğini gördüm; bu yumaklarda eğirilmiş bir *arroba*'dan[17] çok pamuk olmasına karşın tümü bir Kastilya *blanca*'sı[18] ediyor. Bu ürün bol miktarda olsaydı alışverişini yasaklar, kimseye satın alma izni vermezdim, böylece hepsini siz yüce efendimiz için toplardım.

Pamuk işte bu adada üretiliyor, ama bu konuda daha kesin araştırmalar yapacak vaktim pek olmadı. Kimi yerlilerin burunlarına astıklarını gördüğüm altın da bu adadan. Ama ben daha çok gecikmek istemiyorum, kafamda tek bir şey var, o da Cipango Adası'nı görebilmek.

14 Ekim, Pazar – Sabah erkenden kendi gemimin kayığıyla öteki karavelaların kayıklarını hazırlattım. Sonra adanın kıyısı boyunca, kuzey-kuzeybatı yönünü izlemeye başladım, amacım batıya doğru uzanan karşı kıyıyı tanımak, arada köyleri de görmekti.

Az sonra karşıma iki üç köy çıktı, köy halkı kıyıda toplanıp bizi çağırıyor, Tanrı'ya şükrediyordu. Kimileri bize su, kimileri yiyecek getiriyor, kimileriyse karaya çıkma niyetinde olmadığımı görerek suya atlayıp yüze yüze yanımıza yaklaşıyorlardı. Anladığımız kadarıyla bize gökten gelip gelmediğimizi soruyorlardı. İçlerinden biri, bir ihtiyar, yanıma çıktı, ötekilerse dışarıda, kadın erkek, sesleri yettiğince bağırıyorlardı: "Koşun, gökten gelen adamları görün! Yiyecek içecek getirin onlara!"

Sürü sepet geldiler, aralarında çok kadın vardı, her biri bize bir şey getiriyordu. Kendilerini yere atarak, ellerini göğe kaldırarak Tanrı'ya şükrediyorlar, çığlık çığlığa bağrışarak bizi çağırıyor, karaya çıkmamızı istiyorlardı. Ama ben adayı boydan boya çeviriyor görünen sığ sualtı kayaları yüzünden bunu göze alamıyordum. Bu sığlıkla kıyı arasın-

16 O dönemde Portekiz'in en küçük parası.

17 Kastilya'nın eski ağırlık birimi, yaklaşık 11,5 kilogram.

18 Düşük değerde küçük sikke.

da kalan açıklık Hristiyanlık dünyasındaki bütün gemilerin demirleyebileceği doğal bir liman oluşturuyor, ama giriş çok dar. Şurası gerçek ki bu çemberin içinde çok sayıda gömülü taş var, ama deniz bir kuyunun içindeki sudan daha az çalkantılı.

Bu sabahki gidişim bütün bu ayrıntıları görüp anlayarak siz yüce efendimize rapor hazırlayabilmek, ayrıca bir tabya yeri seçebilmek içindi. Bir ada oluşturur gibi denize sokulan bir dil gördüm, karadan büsbütün ayrılmış değildi, üzerinde de altı ev vardı. Bu çıkıntı iki günlük bir çalışmayla karadan koparılıp bir adaya dönüştürülebilir; ama kendi payıma bunu pek de gerekli görmüyorum, çünkü bu adamlar çok temiz yürekli ve kesinlikle savaş sanatını bilmiyorlar. Yüce efendimiz bizim oraya getirmek üzere yanıma aldığım yedi yerliye bakarak buna karar verebilirler, bu yedi kişiyi dil öğrettikten sonra ülkelerine geri göndermek amacıyla getiriyorum. Yüce efendimiz buyruk verselerdi bunların hepsini Kastilya'ya getirebilir, diyelim olmadı, kendi adalarında tutsak tutabilirdik, çünkü bu adamlara gık dedirtmemek ve kendilerinden sağlanmak istenecek her şeyi yaptırabilmek için elli kişi yeter de artar bile. Bu adanın yakınında çok ağaçlık bağlar var, şimdiye dek bunlardan daha güzelini görmedim, yemyeşil yaprak yığınları Kastilya'nın nisan mayıs aylarındaki ağaçları anımsatıyor. Suları çok bol.

Bu limanı bir güzel inceledikten sonra gemiye döndüm. Sonra yelken açtık. Uzaktan öyle çok ada gördüm ki önce hangisine doğru yöneleceğime bir türlü karar veremedim. Yanımda götürmek üzere gemiye aldığım adamların bana işaretle anlatmaya çalıştıklarına göre buralarda öyle çok ada varmış ki saymak olanaksızmış, bana bunların yüzden çoğunun adını söylediler. Bunun üzerine içlerinden en büyüğünün hangisi olduğunu anlamak istedim, öğrenince doğru oraya gidecektim. Şu anda tuttuğum yol işte bu yol. Sanıyorum San Salvador Adası'ndan beş fersah ötede bulunuyor;

öteki adalarsa ya daha yakın, ya daha uzakta. Bu adaların hiçbirinde dağ yok, hepsi çok alçak; ayrıca pek verimli, pek kalabalık görünüyorlar. İnsanları çok yumuşak başlı, temiz yürekli, ama birbirleriyle savaş içinde.

15 Ekim, Pazartesi – Son gece boyunca gün doğmadan karaya yanaşma korkusuyla mayistra yelkenini açtım, sığ olmayan bir kıyı bulup bulamayacağımı bilmiyordum çünkü. Amacım gün ağarırken işe koyulmaktı. Ama ada beş fersahtan uzak görünüyor, yedi fersah var gibi. Öte yandan gelgit de gecikmeme yol açtı, söz konusu adaya ulaştığımda vakit öğleyi bulmuştu. San Salvador Adası'na bakan kıyısının kuzeyden güneye beş mil kadar uzandığını gördüm. Ötekisi, hani şu dolanmış olduğum kıyı ise, doğudan batıya on milden çok uzanıyor.

Bu adanın ötesinde, batıda, çok daha büyük bir başkasının ortaya çıktığını gördüm. Akşama dek bütün gün denizde, olduğum yerde kalabilmek için yelken toplattım, adını *Santa María de la Concepción*[19] koyduğum bu adanın batı ucuna gün sonundan önce varabilmeyi gözüm kesmedi. Tam da gün batarken adanın yukarısına ulaştım. Altın olup olmadığını anlamak için durdum, çünkü San Salvador Adası'ndan aldığım adamların dediğine bakılırsa bu adadakilerin kollarında, bacaklarında büyük altın bilezikler bulunurmuş.

Bütün bunları bizi yanıltmak, elimizden kolayca kaçabilmek için söylüyorlardı besbelli. Yine de bu adalar arasından, hepsine bir bir el koymadan geçmemek gerekir diyordum; bir tekine el konulması ötekileri de bağlar ya, olsun. Böylece bu Salı gününe dek olduğum yerde demirleyip tan ağarırken silahlı kayıklarla karaya çıktım. Yere atladım, yerliler çok kalabalıktı, çıplaktılar, San Salvador Adası'ndakilerin kılı

19 Concepción "gebelik" demektir. Özel ad olarak Meryem Ana'nın erkek eli değmeden gebe kalması, dolayısıyla Meryem Ana anlamına gelir. Kolomb'un verdiği ad: Bakire Meryem Ana.

kılına benzeriydiler, adanın dört bir yanına dağılmamıza ses çıkarmadılar, ne istersek verdiler.

Yalnız, rüzgâr güneydoğudan, tersten esmeye başlayınca daha çok gecikmek istemeyip gemiye döndüm. Niña karavelasının yanında büyük bir kayık vardı; karavelanın güvertesinde de San Salvadorlulardan biri duruyordu, adam suya atlayıp bu oyma kayıkla kaçtı (başka bir yerli de dün gece kaçmıştı). Peşine adamlar saldık, ama kayık öyle hızlı gidiyordu ki hiçbir tekne yetişemezdi ona, bizden çok ileideydi. Hepsi kıyıya vardılar, kayığı olduğu yerde bıraktılar. Benim tayfalardan birkaçı da arkalarından yere atladı, ama hepsi tavuklar gibi sıvışıp toz olmuştu.

Niña'nın güvertesine bırakılmış küçük sandalı yukarı kaldırdık. Bu sırada aynı karavelanın öbür yanından doğru daha küçük bir kayık yanaşmıştı, içinde bir yumak pamuğunu değiştirmek isteyen biri vardı. Adam güverteye çıkmak isteyince üç beş tayfa suya atlayıp onu yakaladılar. Ben gemimin kıçüstünde duruyordum, olan biteni izlemiştim. Adamı yanıma çağırttım, alacalı bir başlıkla küçük, yeşil sırçadan iki üç gerdanlık verdirdim, kendi elimle koluna taktım, kulaklarına da iki çıngırak astım. Sonra adamın kendi kayığına indirilmesi, oradan da salıverilmesi buyruğunu verdim; o sırada kayığı gemime yanaştırmışlardı. Ardından da batı yönünde gördüğüm büyük bir adaya doğru dümen kırmak üzere yelken açtım. Niña karavelasının kıç tarafında sürüklediği öteki filikayı salıverdim. O sırada, az önce öteberiler verdiğimi söylediğim adam vardı ya, işte onun karaya ulaştığını gördüm. Pamuk yumağını kendi gönlüyle vermişti, ama olsun, ben almak istememiştim. Bütün ada halkı başına toplandı, pek şaşırmıştı herkes. Güzelce anladılar ki bizler iyi insanlardık, kaçan adamınsa bir alıp veremediği olmalıydı, yoksa yanımızda götürür müydük!

Ben de işte bunun için o adamı salıversinler diye buyruk vermiştim, bize sevgi saygı duysun diye yukarıda belirttiğim

ufak tefek şeyleri verdirmiştim, umuyordum ki siz yüce efendimiz gelecek sefer bu adaya birini göndermeye karar verirlerse, gönderilen kişi ada halkını efendimizden yana bulsun. Hem benim adama verdiklerimin topu dört maravediden fazla da etmezdi.

Saat dört sularındayken öteki adada ne var ne yok görmek için güneydoğudan, ara sıra da güneyden esen rüzgârla denize açıldım. Öteki ada pek büyük, San Salvador'dan aldığım yerlilerin hepsi burada bol altın bulunduğunu bana işaretlerle anlatmaya çalışıyor, ada halkı kollarına, bacaklarına, boyunlarına, kulaklarına bilezik biçiminde altınlar takarmış.

Bu Santa Maria Adası'ndan ötekine doğu-batı yönünde dokuz fersahlık bir uzaklık var. Adanın bütün bu kıyısı kuzeybatıdan güneydoğuya doğru uzanıyor, görüldüğü kadarıyla uzunluğunun yirmi fersahtan daha çok olması gerekir. Bütün ada dümdüz kırlık, San Salvador gibi, Santa Maria gibi dağdan tepeden yoksun. Kıyı da taşsız, uzun bir kumsaldan oluşmuş. Yine de kıyıdan belli bir uzaklıkta suyun dibi kör kayalarla dolu; yanaşmak isteyenin gözünü dört açması, kıyının çok yakınına demirlememesi gerek; su her zaman pırıl pırıl, dip de çok iyi görülebiliyor ya, olsun. Bu adaların çevresi yaklaşık iki top atışı uzaklıkta çok derin, ölçülecek gibi değil.

Bu adalar çok verimli, çok yeşil, havası yumuşacık. Buralarda çok şeyler bulunabilir, ama şimdilik ne olduklarını bilemem, daha çok vakit yitirmek de istemiyorum, tersine adaların olabildiğince çoğuna el koyarak altın aramayı düşünüyorum. Hem elimizde daha şimdiden birçok belirti var (çünkü oralarda altını herkesin kolunda, bacağında taşıdığını söylediler; öte yandan bunun altın olduğundan kuşku duyulamaz, çünkü adamlara üzerimdeki birkaç parçayı gösterdim), yanılmadığım kesin, İsa efendimizin yardımıyla ben bunun kaynağını bile bulacağım.

Biz bu iki adanın, Santa Maria ile daha büyüğünün arasındayken (bundan böyle *Fernandina* diyeceğim buna) oyma kayığında tek başına bir adam gördüm, Santa Maria'dan Fernandina Adası'na geçiyordu. Üzerinde bir parça ekmek (yumruktan daha büyük değil, öyle yapıyorlar), su dolu bir kabak vardı, toz haline getirilip sonra yoğrulmuş kırmızı bir toprak parçası, kendilerinin olağanüstü bir şey gibi gördükleri anlaşılan bir iki kuru yaprak (San Salvador Adası'ndayken bu yapraktan bana da vermişlerdi),[20] ayrıca kendilerine özgü bir biçimde yapılmış küçük bir sepet, içinde de boncuktan bir gerdanlıkla iki parçaya bölünmüş bir sikke vardı. Bundan anlaşıldığına göre adam San Salvador Adası'ndan önce Santa Maria Adası'nda durmuştu, oradan da Fernandina'ya geçecekti.

Gemime yanaştı, yukarı çıkmak için izin istedi, ben de verdim. Oyma kayığını geminin güvertesine çektirdim, öteberisinin kendisinde kalmasına bir şey demedim. Yemesi için balla ekmek getirttim, içecek de verdiler. Onu Fernandina Adası'na geçirmeyi, elindekileri de almamayı düşünüyorum; üzerinde iyi bir izlenim bırakalım da bunu her yana yaysın. Bu yolla Tanrı izin verir de siz yüce efendimiz buraya temsilcilerini gönderirlerse, ada halkı onları her türlü saygıyla karşılar, her şeylerini bağışlarlar.

16 Ekim, Salı – Öğle saatinde Santa Maria de la Concepcion Adası'ndan ayrılıp, o pek kocaman görünen ve batı yönünde uzanan Fernandina Adası'na doğru gittim. Bütün gün ölü bir denizde yol aldım. Bu yüzden dibi incelemek için uygun bir yerde demir atacak vaktim olmadı; böyle durumları bu yörelerde hiç göz ardı etmemek gerekir, yoksa çapalar elden gider. Ölü deniz nedeniyle bütün gece tan ağarana dek olduğum yerde beklemek zorunda kaldım.

Ardından gözüme bir köy göründü, oraya yanaştım. Dün açık denizde karşılaştığım oyma kayıklı adam daha

20 Bir Avrupalının tütün konusundaki ilk izlenimi.

önceden ulaşmıştı adaya. Bizim için ortalığa çok iyi bilgiler yaymıştı, o kadar ki, oyma kayıklar gece boyu bize su vermek, şunu bunu sunmak için geminin bordasına yanaşmaktan geri durmadılar. Her birine ufak tefek bir şeyler verdirdim: birine ipliğe geçirilmiş dokuz on boncuklu bir gerdanlık, ötekine Kastilya'da tanesi bir maravediye satılan iki üç pirinç çıngırak. Bunları geniş teşekkür işaretleriyle kabul ediyorlardı. Onlara geminin güvertesine çıktıklarında şerbet de tattırdım. Daha sonra saat üçte, geminin sandalını su aramak üzere karaya gönderdim. Yerliler su bulmak için geçilecek yolu seve seve gösteriyor, dolu fıçıları sandala dek kendileri getiriyorlardı. Bizi sevindirmekten pek memnun gibiydiler.

Bu ada çok geniş. Çepeçevre dolaşmayı düşünüyorum, çünkü iyi anladıysam, ya adada bir yerlerde ya da pek yakınında bir altın yatağı olsa gerek. Ada Santa Maria'dan sekiz fersah uzaklıkta, aşağı yukarı doğudan batıya giden bir çizgi üzerinde. Hem yakınında demir attığım bu burun hem de bütün kıyı kuzeybatıdan güneydoğuya uzanıyor, şöyle yirmi fersahlık bir bölümünü gözden geçirdimse de sonunu seçemedim.

Şimdi bu satırları yazdığım sırada adayı çepeçevre dolaşmak ve *Samoeto*'yu, bu içinde altın yatağı olan ada mı, kent mi her neyse onu görebilmek için güney rüzgârıyla yelken açmış bulunuyorum. Gemiyi görmeye gelen bütün buralıların söyledikleri en azından böyle; bize San Salvador Adası'nda, Santa Maria Adası'nda söylenmiş olanlar da böyle.

Bu adamlar öbür adalardakilerin tıpkısı: Dilleri de, görenekleri de bir; yalnız nasıl diyeyim, bunlar daha bir incelmiş, daha uyanık, alışverişe daha alışmışlar. Gerçekten de dikkat ettim, pamuk ve ufak tefek bir şeylerle gemiye gelmişlerdi, kendilerine verilen şu bu nesnenin değerini ötekilerden daha iyi ölçüyorlardı. Bu adada bizim kadın başörtüleri gibi biçilmiş pamuk dokumalar bile gördüm. Erkeklerin güzel yüzleri

var, kadınlar önlerine küçük bir pamuk mendil örtüyorlar, bu da özelliklerini saklamaya az biraz yetiyor.

Bu ada çok yeşil, düz, olağanüstü verimli. Yılın hangi mevsiminde olursa olsun buğday ekilip biçilir, hiç kuşkum yok, yalnız buğday değil başka ürünler de. Bizimkilere benzemeyen pek çok ağaç buldum. Bunlardan kimisinin dalları değişikti, hepsi aynı gövdeden çıkıyordu ama dalın biri başka, öbürü başka türdendi, hem öylesine değişiktiler ki inanılacak gibi değildi doğrusu, aralarında çok büyük bir ayrım vardı: Örneğin dalın birinde saz yaprakları, öbüründe sakızağacı yaprakları bulunuyordu; tek bir ağaçta çok değişik beş altı türden yapraklanma bile görülebilirdi. Aşılanmış değildi bu dallar, çeşitliliklerinin aşıyla falan ilgisi yoktu, çünkü bunlar ormanlarda kendiliğinden yetişen ağaçlar, bura halkının ise dikkat ettiği bile yok.

Bir inanca bağlı olup olmadıklarını gözlemlemedim. Katolikliğe kolayca dönebilirler sanıyorum; hepsi cin gibi.

Buranın balıkları bizimkilerden öylesine değişik ki insan şaşakalıyor. Horozlara benzeyenleri var, bir gören dünyanın en güzel renklerine boyanmış der; mavi, sarı, kırmızı... daha ne renkler; değişik binbir biçimde boyanmışları var. Renkleri öyle hoş ki görüp de şaşkına dönmeyen, bakıp da büyük bir zevk almayan adam düşünülemez. Balinalar da var.

Karada papağanlardan, kertenkelelerden başka bir hayvan türü görmedim. Ama bir miço bana çok büyük bir yılanbalığı gördüğünü söyledi. Ne koyun, ne keçi, ne de başka bir hayvan gördüm. Gerçi adada çok uzun süre de kalmadım, şöyle böyle yarım gün, ama olsaydı görmez miydim?

Adanın çevresini baştan aşağı dolaştıktan sonra gördüklerimi yazmayı düşünüyorum.

17 Ekim, Çarşamba – Önünde demirlediğim adadan gerekli suyumu yedekledikten sonra, Fernandina Adası'nı dolaşmak üzere ayrıldım. Rüzgâr güneydoğu ile güneyden esiyordu. Adanın şu anda bulunduğum kıyısı boyunca, gü-

neydoğuya yönelerek gitmeyi düşünüyordum, çünkü bütün ada bir yandan kuzey-kuzeybatıya, bir yandan da güney-güneydoğuya doğru yayılıyor.

Güneye ve güneydoğuya doğru gitmeyi uygun buldum, çünkü hem yanımda götürdüğüm bütün Hintliler hem de kendilerinden kimi bilgiler edinebildiğim başkaları bana güneye doğru, Samoeto dedikleri adaya doğru gitmemi salık vermişlerdi, altın orada olmalıydı. Ama Pinta karavelasının kaptanı Martín Alonso Pinzón (ki gemisine o Hintlilerden üçünü bindirmiştim), benimkine yanaşarak dedi ki, bunlardan birinin kendisine çok anlaşılır bir biçimde anlatmaya çalıştığına göre, adayı kuzey-kuzeybatı yönünden daha çabuk dolanabilirmişim.

Baktım, gitmeyi düşündüğüm yönde rüzgâr elverişli değil, öbür yönde gitmek daha bir akıllıca, ben de kuzey-kuzeybatıya yelken açtım. Adanın en uç noktasına aşağı yukarı iki fersah kalınca pek güzel bir liman buluverdim; iyi bir girişi vardı, daha doğrusu iki girişi, çünkü burayı bir kaya tam ikiye bölüyordu. Her iki giriş de çok dar, ama bir kez içeri girildi mi varılan havuz öylesine geniş ki, dip girişte olduğu gibi havuzda da yeterli olabilseydi yüz gemi demirleyebilirdi. Bu limanı inceleyip derinliğini ölçme gerekliliğini duydum. Bu yüzden dışarı demir attırdım ve gemilerin bütün sandallarıyla birlikte oraya girdim; ama anladık ki derinlik hiç de yeterli değildi.

Ben bu limanı bulduğumda girişin bir ırmak ağzı olduğunu sanıp yanıma fıçılar almıştım su doldurmak için. Karaya inince yedi sekiz adam gördük; hemen yanımıza geldiler, köylerinin oracıkta olduğunu söylediler. Su almak için birkaç adam gönderdim: Bir kısmı silahlıydı, bir kısmı da fıçıları taşıyordu. Kaynak bizim bulunduğumuz yerden oldukça uzaktaydı, iki saat dönmelerini bekledik.

Bu süre içinde bütün o ağaçların gölgesi altında gezindim, öyle güzeldiler ki insan görmelere doyamaz. Otlar da

yemyeşil, bol, körpeydi, Endülüs'te mayıs aylarında nasılsa öyle. Gündüz geceden ne denli değişikse bu ağaçlar da bizimkilerden o denli değişikti: meyveler, otlar, taşlar da, kısacası her şey. Doğrusu bu ağaçlardan kimisi Kastilya'da yetişenlerle aynı türden gibi, yine de çok değişik. Öte yandan değişik türlerden olanlar öylesine çok ki dünyada hiç kimse sayamaz, Kastilya'da görülen ağaçlarla karşılaştıramaz.

İnsanlara gelince, daha önce de söylediğim gibi hepsi birbirinin tıpkısı. Görünüşleri de aynıydı, boyları da; ötekiler gibi bunlar da çıplaktı. Kendilerine verilen ıvır zıvır şeyler karşılığında neleri var neleri yok hepsini veriyorlardı. Gemiden birkaç miçoyu kırık çanaklar, cam parçaları verip yerine mızrak alırlarken gördüm. Su bulmaya giden öteki adamlar bana bunların evlerine girdiklerini söylediler; içlerini çok iyi süpürülmüş, çok temiz bulmuşlar. Yatakları, yatak takımlarıyla birlikte pamuktan yapılmış bir ağ görünümünde. Çadır biçimindeki evleriyse çok yüksek, hepsi uzun bacalı. Ama gördüğüm bütün köylerde on, on beşten çok ev yoktu.

Adamlarım bu adada evli kadınların dona benzer pamuklu bir şey giydiğini görmüşlerdi. Genç kızlar giymiyorlardı, yalnız birkaçında vardı, bunlar da on sekizinden büyük olmalıydılar. Köpekler, çomarlar, tazılar da vardı. Bir adam bulmuşlar, burnuna asılı bir altın parçası varmış, şöyle böyle yarım *castellano*[21] ağırlığındaymış, üstünde de bir yazı görmüşler. Adamları azarladım, verebileceğiniz ne varsa vererek şu altını alsaydınız da ne mene bir şey olduğunu, üstünde kimin ayar damgası bulunduğunu görseydim dedim; onlar da bana dediler ki çok üstelemelerine karşın adam malından ayrılmak istememiş.

Su aldıktan sonra gemiye dönüp yelken açtık. Kuzeybatıya dümen kırarak adanın bütün kıyısını, yarım dönüş yapıp batıya doğru yönelen noktaya varıncaya değin dolaşıp gördüm. Burada bütün Hintliler bana bu adanın Samoeto'dan

21 4,7 gram ağırlığında para birimi.

daha küçük olduğunu yinelediler, yol öte yakadan daha kısaydı, bu yüzden geri dönmek daha doğru olacaktı.

Bir de rüzgâr çok geçmeden düştü, oraya dek tuttuğumuz yönün karşıtı bir batı-kuzeybatı rüzgârı çıktı, ben de çark edip kimi zaman güney-güneydoğuya, kimi zaman da güneydoğuya yönelerek bütün gece yol aldım. Böyle böyle karadan uzaklaşmaya çalışıyordum, çünkü hava çok kapalıydı, büyük bulutlar toplanıyordu. Rüzgârın hızı düşmüştü, bu yüzden kıyıya yanaşıp demir atmama imkan yoktu.

Geceleyin, gece yarısından sonra ta gün doğana dek çok şiddetli yağmur yağdı. Şu sırada hava hep kapalı, yağmur göz açtırmıyor. Adanın güneydoğu kıyısındaki en uç noktadayız, hava düzelinceye, gitmem gereken diğer adayı görebilinceye dek burada demirlemeyi umuyorum. Şu Hint ülkelerine geldiğimizden beri bir bugünlerde az çok yağmur yağdı. Yüce efendimiz inansınlar ki burası dünyada bulunabilecek en iyi yer, çok verimli, çok ılıman, çok düz, çok da hoş.

18 Ekim, Perşembe – Hava düzelmeye başlar başlamaz rüzgârı arkama aldım ve adanın çevresini dolaşabildiğim kadar dolaştım. Durmam gerekince demir attım, ama karaya inmedim, ancak sabahleyin yelken açtım.

19 Ekim, Cuma – Sabahleyin demir aldım, Pinta karavelasını doğu-güneydoğuya, Niña karavelasını güney-güneydoğuya gönderdim, kendim de güneydoğuya yöneldim. Bu yolları öğle zamanına dek izlemelerini buyurdum, sonra da iki karavela yön değiştirecek ve gelip bana katılacaklardı.

Daha üç saat kadar yol almıştık ki doğuda bir ada gördük. Bütün gemiler ona doğru yöneldik ve öğle olmadan önce ulaştık. Adanın kuzey burnu, yaklaştığımız burun, bir adacıktan oluşmuş, kuzey yanındaki sualtı kayalarından bir siperle dışarıya karşı korunuyor, bunun bir eşi de adacıkla büyük ada arasında var. San Salvador'dan getirdiğim adamların Samoeto dedikleri ada olduğunu sanıyorum, bense *Isabela* adını verdim.

Rüzgâr kuzeyden esiyordu, demin sözünü ettiğim adacık ise doğudan batıya giden bir çizgi üzerinde bulunuyordu. Adanın kıyısı bu adacıktan öteye, batıya doğru, benim *Cabo Hermoso*[22] diye adlandırdığım ve batıdaki adanın ucunda bulunan bir buruna kadar on iki fersah uzanıyordu. Bu burun pek güzel, her şeyi yerli yerinde, deniz dibi güzel, kıyı sığ değil. Limanın girişi başlangıçta kayalık, biraz da sığ, ama burayı geçince adanın kıyılarının büyük bir bölümünü oluşturan aynı kum şeridi yine ortaya çıkıyor, işte az önce, bu Cuma günü hava kararırken, ertesi sabaha dek kalma amacıyla demir attığım yer burası.

Kıyının bütün bu bölümü, adanın görebildiğim öbür yerleri gibi hemen hemen kesintisiz bir kumsaldan oluşmuş. Adanın kendisi şimdiye dek gördüğüm en güzel yer; şimdiye dek bana güzel gelen çok yerler oldu, ama bu hepsinden üstün. Ormanlık bir ada, kopkoyu bir yeşillikte koca koca ağaçlarla dolu. Yer şimdiye dek keşfettiğim öteki adalardakinden daha yüksek; doğrusu birtakım yükseltileri yok değil, ama bunlara dağ demek elbette yersiz, ne var ki genel görünüşü daha bir güzelleştiriyorlar. Adanın ortalarına doğru çok bol su kaynakları bulunduğu anlaşılıyor. Bu kıyıdan kuzeydoğuya doğru büyük bir körfez yer almış, kıyılarında çok sık, çok büyük ağaçlar görülüyor.

İşte bütün bu güzel şeyleri görmek üzere karaya çıkmak için demirlemeyi düşündüğüm yer burasıydı, ama derinlik yeterli değildi, bu yüzden epey açıkta demirlemek zorunda kalmıştım. Öte yandan rüzgâr pek elverişliydi, az önce demirlediğim, çok güzel olduğu için de adını Hermoso koyduğum buruna dek bizi itecek durumdaydı. İşte o yüzden bu körfezde oyalanmadım; bir de uzaktan bu burnu görüyordum, bütün bu adalardaki her yer kadar, her şey kadar güzel ve yeşildi, öyle güzeldi ki önce ne yana yöneleceğimi bilemedim.

22 Güzel Burun.

Bütün bu bitki örtüsünü hayranlıkla seyretmekten kendimi alamadım; bizim oradakinden nasıl da değişikti! Şunu bile düşünüyorum: Gerek boyası, gerek şifalı oluşu, gerek baharatı yüzünden İspanya'da çok sevilen pek çok ağaç, pek çok bitki burada da görülebilir. Ne yazık ki ben bunları tanıyamıyorum, bu da çok canımı sıkıyor doğrusu. Bir de buruna geldiğimizden beri bir koku duyuyoruz, bölgenin ağaçlarından mı, çiçeklerinden mi bilmem, öyle hoş bir koku ki dünyada bundan daha tatlısı, daha güzeli bulunamaz sanırım.

Bu sabah limandan ayrılmadan önce bu burunda ne var ne yok göreyim diye karaya çıkacağım. Köy falan yok, içerilerde olsa gerek, yanım sıra gelen Hintlilerin çok altını olan bir kral bulunduğunu söyledikleri yerde. Ben de yarın sabah adanın olabildiğince iç kesimlerine gitmeyi, köyü bulup o kralı ziyaret etmeyi, tercümanlar aracılığıyla ilişki kurmayı düşünüyorum. Benim Hintlilerin verdiği bilgilere bakılırsa bu adanın çevresinde uzanan ne kadar ada varsa hepsi ondan sorulurmuş. Aslında söylediklerine pek kulak asmıyorum, yalnız dediklerini pek iyi anlamadığım için değil, yok hayır, ama kendilerinin altın bakımından zenginlikleri öyle sınırlı ki, o kralda şu kadarcık altın olsa, onların gözüne kimbilir ne çok görünür.

Bu Hermoso dediğim burun yanılmıyorsam Samoeto'dan ayrı, başka bir ada. İkisinin arasında daha küçük bir üçüncüsü var; ama ben bunları birer birer dolaşarak vakit yitirmek istemiyorum, elli yılda bitiremem. Benim dileğim görebileceğim kadar çok yeri görüp, Tanrı izin verirse gelecek nisan ayında siz yüce efendimize doğru geri dönebilmek. Ayrıca çok altını, çok baharatı olan bir yer görürsem orada yükleyebileceğim kadar yüklemek için duracağım; işte bu yüzden, aradığımı bulup bulamayacağımı görmek için, geçip gidiyorum.

20 Ekim, Cumartesi – Bu sabah gün doğarken Isabela adını koyduğum Samoeto Adası'nın güney ucunda demirle-

diğim yerden yola çıktım. Bu buruna *Cabo de la Laguna*[23] adını koydum. Adanın güney ve güneydoğu kıyısının kuzeydoğu ve doğu yanına yönelmek istiyordum; çünkü bu köyün de bir kralı olmalıydı; ama kıyı boyunca bulabildiğim derinlik öylesine azdı ki girmek şöyle dursun yanaşamadım bile.

Güneybatı yolunu izlerken anladım ki bu gidişle çok büyük bir dönüş yapmak zorunda kalacaktım. Bu yüzden daha önce izlediğim yoldan, batı bölümünün kuzey-kuzeydoğu yönünde geri dönmeye ve bu adayı [...][24] dolaşmaya karar verdim.

Rüzgâr öyle zayıftı ki bütün gün kıyıya yanaşamadım, ancak gece elimden geldi bu. Ne var ki bu yörelerde geceleyin yanaşmak tehlikelidir, gündüz gözüyle yanaşmalı. Doğrusu demir atılacak yeri çok iyi görmek gerekir, çünkü dip şurada başka, burada başkadır, kimi kez olağanüstü düzgün, kimi kez de sualtı kayalarıyla doludur. Bu yüzden bütün bu Pazar günü açıkta dolanıp durdum. Öbür iki karavela, gün batmadan önce kıyıya yanaşabildiğinden demir atmıştı bile. Kimileri benim de onların bana gönderme alışkanlığında oldukları işaretlerden yararlanıp demir atma sıramın geleceğini düşünüyordu, ama bu kez yararlanmamayı yeğliyorum.

21 Ekim, Pazar – Küçük adanın bu burnuna az önce, saat onda geldim, öteki iki karavelayla aynı zamanda demir attım. Kahvaltımızı ettikten sonra karaya çıktık. Köy görmedik, yalnız içinde kimsenin olmadığı ıssız bir ev bulduk. Sanıyorum ki oturanlar bizim gelişimizden korkup kaçmışlardı, çünkü içeride oturulan bir evde bulunması gereken her şey vardı. Adamlarıma ne olursa olsun bunların bir tekine bile el sürmelerini yasakladım.

Sonra kaptanlarımla adamlarımın eşliğinde adayı görüp tanıma görevime başladım. Daha önce gördüklerim gerçek-

23 Lagün Burnu.

24 Ana metinde bir boşluk; kimi yorumcular bunun "tanımak için" biçiminde olabileceğini söylüyor. Metin boyunca benzer eksiklikler mevcut.

ten de çok güzel, çok yeşillikli, çok verimli adalardı; ama bu ada koyu yeşil ağaçlarıyla ötekilerden daha üstün. Büyük denizkulakları var, çevrelerinde olağanüstü güzel, geniş bir orman yayılıyor. Burada, adadaki her yer gibi, ne varsa yeşil, otlar Endülüs'te nisan ayında nasılsa öyle. Kuşların öyle bir ötüşü var ki insan buradan hiç ayrılmak istemiyor, öyle çok papağan var ki uçuşları göğü karartıyor neredeyse. Öyle çok kuş, bizimkilerden ayrı, irili ufaklı öyle çok kuş var ki inanılır şey değil. Binbir türlü ağaç gördüm, her birinin kendine göre bir meyvesi var, öyle hoş kokuyorlar ki budur bence zevk dediğin işte. Ama ben dünyanın en çok üzüleceği kimseyim, çünkü bunların hiçbirini tanımıyorum; inanıyorum ki paha biçilmez şeyler, işte bütün bu ağaçlardan örnekler topladım, otlardan da.

Bu denizkulaklarının çevresini dolanırken bir yılan gördüm, hemen öldürdük, derisini siz yüce efendimize getiriyorum. Geldiğimizi görünce suya atlamıştı, biz de mızrağımızla öldürücü vuruşu gerçekleştirene dek izlemiştik onu (çünkü su derin değildi). Aşağı yukarı yedi *palmo*[25] uzunluktaydı. Sanıyorum buralarda bu denizkulaklarından dolayı çok yılan olsa gerek. Sarısabır çiçekleri gördüm, bin beş yüz okka toplanması için buyruk verdim, çünkü değerli bir şey olduğunu söylediler.

İyi bir su kaynağı bulmak üzere yürüyorduk ki gemileri demir atıp bıraktığımız yerden aşağı yukarı yarım fersah ötede bir köye ulaştık. Köy halkı yaklaştığımızı görünce çil yavrusu gibi dört bir yana dağılıverdi. Evlerini bize bıraktılar, ama içeride ne var ne yok her şeyi dağlara saklamışlardı. Tek bir çöp bile alınmaması buyruğunu verdim.

Sonra sonra yanımıza bir iki adam yaklaştı, içlerinden biri tam yanımıza gelmeyi göze aldı. Bir iki çıngırak, bir iki sırça gerdanlık verdim, çok sevinmiş göründü. Dostluğumuzu pekiştirmek, daha çok da onu yararlı bir işte kullanabilmek amacıyla su istettim. Kıyıya döndüğümüzde ne göre-

25 Karış. Ispanya'da yaklaşık 21 santimetre olarak alınır.

lim, bütün köy halkı kumsala gelmişti, içleri su dolu kabaklarını çok belirgin bir sevinçle bize veriyorlardı. Bir iki sırça gerdanlık daha verdirdim, onlar da ertesi sabah aynı yerde bulunacaklarına söz verdiler.

Yola çıkmadan önce gemilerin bütün fıçılarına su doldurtmak istiyordum. Sonra da havanın elverdiği ölçüde adayı dolanıp kralıyla ilişkiye geçme fırsatı kollamak, elinde altın varsa bunu ne yoldan, ne yöntemle kapabileceğimi görmek istiyordum. Hemen ardından çok büyük bir adaya doğru gideceğim, yanımda getirdiğim Hintlilerden sağlanan bilgilere bakılırsa bunun Cipango olması gerekiyor. Kendileri *Colba*[26] diyorlar, çok gemi, çok denizci varmış orada.

Oradan öbür adayı, hayli büyük olduğunu söyledikleri *Bosío*'yu[27] görmeye gideceğim. Hazır giderken ikisi arasına serpilmiş öteki adalara da uğrayacağım; böylece oralarda altın, baharat bulup bulamayacağıma bakarak, ne yapmam gerektiğini anlayacağım. Ama görevimin anakaraya, *Guisay*[28] kentine dek gitmek, Büyük Hakan'a siz yüce efendimizin mektuplarını sunmak, bunun yanıtını elde edip geri getirmek olduğunu unutmuş değilim.

22 Ekim, Pazartesi – Gece boyunca, bugün bile, hep olduğum yerde kaldım, adanın kralı ya da ada halkı bize altın getirirler mi, olmazsa değerli bir şeyler getirirler mi diye. Çok adam geldi, hepsi de öbür adalıların tıpkısıydı, onlar gibi çıplak, onlar gibi boyalıydılar, kimisi beyaz, kimisi kırmızı, kimisi kara, kimisi de başka bir renkte. Satılık mızraklar, pamuk yumakları getiriyorlardı, bunları adamlarımızdan birkaçına verip karşılığında cam parçaları, kırık fincanlar, pişmiş topraktan küçük çanak uçları aldılar.

---

26 Yerlilerin Küba Adası'na verdikleri ad, bundan sonra "Cuba" olarak geçer.

27 Yerlilerin bugünkü Haiti'ye verdikleri ad. Burada bu biçimle geçen sözcük daha sonraki sayfalarda "Bohio" biçimine dönüşecektir.

28 Marco Polo *Harikalar Kitabı* adlı yapıtında Çin'in o zamanki başkenti Han-Çu'yu "Kinsay" biçiminde yazar. Dünyanın en büyük, en zengin kentidir ona göre. Bu yüzden Kolomb oraya gitmeyi kafasına koymuştur.

Kimilerinin burnuna asılı altın parçacıkları vardı: Şahinlerin ayaklarına bağlanan çıngıraklardan birini, bir sırça gerdanlığı verdik mi altını hemen elden çıkarıyorlardı. Ama bütün verdikleri ufak tefek şeylerdi, pek bir değerleri yoktu. Gerçek şu ki değiş tokuş amacıyla vereceğiniz en önemsiz şeyi bile alıyorlar. Bizim gelişimizle büyük bir şaşkınlığa düşmüşlerdi, gökten geldiğimizi sanıyorlardı.

Adacığın burnundan az uzaktaki bir denizkulağından gemilerimiz için su aldık. Pinta karavelasının kaptanı Martín Alonso Pinzón bu denizkulağında dünküne benzer bir yılan öldürdü, yedi palmo uzunluktaydı. Ne kadar sarısabır bitkisi bulduysam gemiye yükledim.

23 Ekim, Salı – Bugün Cuba Adası'na doğru yola çıkmak istiyordum, büyüklüğü ve zenginliği konusunda adamlardan elde ettiğim işaretlere bakılırsa burasının Cipango olması gerekiyor. Burada artık daha çok kalmayacağım, başlangıçta kararlaştırdığım üzere buranın kralıyla mı, reisiyle mi her neyse ilişki kurmak amacıyla adayı dolaşıp onun köyüne gitme tasarısından vazgeçtim; bu kararı almamın nedeni zaman yitirmemek. Anladığıma göre burada altın yatakları yok. Bütün bu adaları dolaşmak için çok değişik rüzgârlar gerekli, gelgelelim rüzgârlar her vakit bizim keyfimize göre esmiyor. Demek istediğim, doğruca alışverişin çok daha yoğun olduğu yerlere gitmek dururken buralarda gecikmek pek öyle akıl işi değil. En akıllıcası sağa sola dümdüz gitmek ve baharat bakımından çok zengin bir ülkeye rastlayıncaya dek birçok bölgeyi uğramadan geçmek.

Bitkileri pek azı dışında tanımadığım için çok hayıflanıyorum doğrusu. Aslında binbir türlü ağaç görüyorum, her birinin çok değişik meyveleri var, hangi mevsimde olursa olsun her zaman yeşil, İspanya'da mayıs ya da haziran aylarında nasılsa öyle, ayrıca binbir türlü ot var, her biri çiçek içinde. Bütün bunların arasından yalnızca sarısabırı tanıyabildik, bugün de yüce efendimize sunmak üzere, ondan gemiye bir hayli yükledik.

Şu ana dek yelken açıp Cuba'ya doğru yola çıkmadım, çünkü rüzgâr yok, deniz çarşaf gibi, çok yağmur yağıyor. Dün de bardaktan boşanırcasına yağdı, gelgelelim hava serinlemedi; tersine gündüz çok sıcaktı, gecelerse Endülüs'te mayıs ayındaki gibi çok hoş.

24 Ekim, Çarşamba – Dün gece yarısına doğru oyalandığım yerden, Isabela Adası'nın kuzey kıyısındaki adacığın burnundan demir aldım, Cuba Adası yönünde yola koyuldum. Yanım sıra gelen adamlar bu adanın çok geniş olduğunu söylüyorlar, anlıyorum, çok alışveriş olurmuş: Demek adada çok altın, çok baharat, büyük gemiler, tüccarlar var. Batı-güneybatı yönünde gidersem oraya varabileceğimi açıkladılar. Ben de bu düşüncedeyim; çünkü bütün Hintlilerin, hem bu adadakilerin hem de gemimde getirdiklerimin el kol işaretleriyle anlatmaya çalıştıklarından çıkarabildiğime göre (el kol işareti diyorum, çünkü konuşmalarını anlamıyorum) bu olağanüstü şeylerin bulunduğu ada Cipango Adası; yerküre çizimlerine, şimdiye dek gördüğüm haritalara göre bu adanın tam da buralarda olması gerekiyor.

Böylece gün doğana dek batı-güneybatı yönünde yol aldım. Kuşluk vakti yağmur yağmaya başladı, rüzgâr düştü. Yağmur gece boyunca da yağmıştı. Olduğumuz yerde gece yarısına dek rüzgârsız kaldık, derken pek hafiften esmeye başladı. Bütün yelkenleri fora ettirdim: büyük yelkenle iki yardımcı yelkeni, trinketa yelkeniyle cıvadra yelkenini, mizana yelkeniyle kıç direği yelkenini, kıç köşkündeki yelkenle birlikte.

Böylece yolumu hava kararıncaya dek sürdürdüm. Bu sırada Fernandina Adası'nın güney kıyısında, batı yönünde yer alan Yeşilburun benim konumuma göre yaklaşık yedi fersah kuzeybatıda bulunuyordu. Rüzgâr epeyce sertleşmişti; Cuba Adası'ndan ne uzaklıkta olduğumu bilemiyordum. Gece karanlığında da aramak istemiyordum, çünkü buralardaki adaların çevresinde bütün deniz dipleri kıyıdan iki top

atımı uzaklığa dek düzgün değil. Ayrıca bu sonuncusu genellikle çok engebeli, kimi yerde sualtı kayalarından, kimi yerde kumlu düzlüklerden oluşuyor; eksiksiz bir dip görünürlüğü elde etmeden demirlemeye kalkışmak düşüncesizce tehlikeye atılmak olur. Ben de ilerlemekte kullandığımız trinketa yelkeni dışında bütün yelkenleri indirmeye karar verdim.

Hemen ardından rüzgâr öyle delice esmeye başladı, bizi öyle hızlı ilerlemeye zorladı ki bayağı korktum. Hava çok kapalıydı, yağmur yağıyordu. Trinketayı toplattım. Bütün bu gece ancak iki fersah ilerleyebildik.

25 Ekim, Perşembe – Gün doğduktan sonra batı-güneybatı yönünde saat dokuza dek yol gitti. Yaklaşık beş fersah ilerledi. Sonra yol değiştirip batıya yöneldi. Öğleden sonra bire dek saatte sekiz mil ilerlemişlerdi, hemen hemen kırk dört mil yaptılar.

Karayı işte bu sırada gördüler: Kuzeyden güneye uzanan bir çizgi üzerinde yer almış yedi sekiz adaydı gördükleri. Bu adalardan beş fersahlık bir uzaklıkta bulunuyorlardı.

26 Ekim, Cuma – Yukarıda sözü edilen adaların güney yanına ulaştı. Beş altı fersahlık bir uzaklık boyunca her yer sığlıktı. Rasgele bir yere demir attı. Beraberinde getirdiği Hintlilerin dediklerine bakılırsa bulundukları yerden Cuba'ya, kendilerinin tek bir ağaç kütüğünden yonttukları yelkensiz kayıklarıyla bir buçuk günlük yol varmış.

Buradan Cuba'ya yöneldi; büyüklüğü, altın ve inci bakımından zenginliği üstüne Hintlilerin verdikleri bilgilere bakarak burasının gerçekten de Cipango olduğunu düşünüyordu.

27 Ekim, Cumartesi – Güney kıyılarının açıkta altı fersahlık bir uzaklığa dek sığ olması yüzünden *Islas de Arena*[29] adını verdiği bu adalardan uzaklaşmak üzere, gün doğarken demir aldı.

29 Kum Adaları.

Saatte sekiz mil üzerinden güney-güneybatı yönünde ilerledi, böylece yaklaşık kırk mil gittiler. Ardından hava kararıncaya dek aynı yönde yirmi sekiz mil daha gittiler, gün sona ermeden önce de karayı gördüler. Bütün gece şiddetli bir yağmur altında, oldukları yerde kaldılar. Bu Cumartesi gün batana dek güney-güneybatı yönünde hemen hemen on yedi fersah ilerlemişlerdi.

28 Ekim, Pazar – Oradan güney-güneybatıya doğru, Cuba Adası yönünde yola çıktı. En yakın kıyısına doğruldu. Gemilerin geçmesine çok elverişli, çok güzel, sığlık falan gibi herhangi bir sakıncası bulunmayan bir ırmağa girdi. Adanın bu yanında gördüğü bütün kıyı çok derindi, karaya dek çok da temizdi. Irmağın ağzı on iki kulaçtı, içeriye borina ile girilebileceği anlaşılıyordu, içeride kendi deyimiyle bir top atışı uzaklıkta bir yere demir attı.

Amiral bütün yaşamında bundan daha güzel bir yer görmediğini söylüyor. Irmağın iki yanı boydan boya sık, çok güzel, yemyeşil ağaçlarla donanmıştı, bizimkilerden çok ayrı türlerdendi bu ağaçlar, çok değişik çiçekleri, meyveleri vardı. İrili ufaklı binlerce kuş cıvıl cıvıl ötüşüyordu. Çok, ama pek çok palmiye vardı, hem Gine'dekilerden hem de bizimkilerden çok değişiktiler. Yükseklikleri ortaydı, gövdeleri bildiğimiz kabuktan yoksundu, yapraklarıysa çok büyüktü, yerliler bunlarla evlerini örtüyor. Bölge çok düzdü, kolay geçilebilir bir yapıdaydı.

Amiral sandala binip karaya çıktı. Balıkçıların oturduğu izlenimini veren iki eve yaklaştı; oturanlar korkup kaçmış olmalıydılar. Bu evlerden birinde havlamayan bir köpek buldu, her ikisinde de palmiye liflerinden yapılmış ağlar, ipler, boynuzdan olta iğneleri, kemikten zıpkınlar, balıkçılara yarayan türlü öteberiler görülüyordu. İçeride bir sürü ocak vardı. Hiçbir şeye el sürülmemesi için buyruk verdi, herkes de buna kesinlikle uydu. Ot, Endülüs'ün nisan-mayıs aylarındaki gibi yüksekti. Semizotunu, pazıyı aralarından ayırt etti.

Gemiye dönüp ırmak boyunca bir hayli ilerledi. Bütün bu güzel yeşilliği, bu kuşlarla dolu ağaçlıkları seyretmekten gerçek bir zevk duyduğunu, gemiye geri dönmek için bütün bunlardan kopsa mı kopmasa mı bir türlü karar veremediğini söyledi.

Dedi ki, bu ada insan gözünün şimdiye dek gördüğü en güzel ada. Eşsiz limanları çok, derin ırmakları çok. Anlaşıldığına göre deniz buralarda ters akıntılar oluşturmasa gerekti, çünkü sualtı kumluklarındaki ot neredeyse su yüzeyine ulaşıyordu, oysa denizin çalkantılı olduğu yerlerde böyle şeyler görülmez. Hem onlar bugüne dek bütün bu adalar arasındaki yolculukları boyunca çalkantılı bir denize çatmamışlardı.

Dedi ki, bu adada çok güzel dağlar var, birbiri ardına sıralanıp gitmiyorlar, ama olsun, bayağı yüksek hepsi de. Yer yapısı genellikle oldukça yüksek, Sicilya'daki gibi. Guanahani Adası'ndan tutsak aldığı, yanında getirdiği Hintlilerden anlayabildiğine göre akarsuları çok bolmuş. Bunlar adada on büyük ırmak olduğunu, oranın kendi oyma kayıklarıyla yirmi günde dolaşılamayacağını el kol sallayarak Amiral'e anlatmaya çalışıyorlardı.

Gemileriyle karaya yanaşacağı sırada iki oyma kayık denize açıldı, ama tayfaların sandala binip demir atmaya elverişli bir yer bulmak amacıyla deniz dibini gözden geçirmeye başladıkları sırada, kaşla göz arası savuşuverdiler.

Hintliler dediler ki, bu adada altın, inci yatakları varmış. Amiral de buranın inci üretimine elverişli bir yer olduğunu görüyordu; bulduğu taraklar da inci olabileceğinin bir belirtisiydi. Amiral hem Büyük Hakan'ın büyük gemilerinin buraya dek geldiğini, hem de buradan anakaraya dek böyle on iki günlük bir deniz yolu olduğunu anladı.

Amiral bu ırmakla limanın adını *San Salvador* koydu.

29 Ekim, Pazartesi – Bulunduğu limandan demir alıp batıya doğru, dediğine bakılırsa, Hintlilerin konuşmalarından krallarının oturduğunu anladığı yere doğru yöneldi.

Kuzeybatıda, altı fersah uzaklıkta bir burun, doğuda da on iki fersahlık başka bir burun görülüyordu. Yarım fersah yol gittikten sonra bir ırmağa rasgeldi, ağzı öteki ırmaktan daha geniş değildi. Adını *Río de la Luna*[30] koydu.

Yolunu ikindiye dek sürdürdü. Ötekilerden çok büyük bir ırmak daha buldu, Hintliler de el kol sallayarak bunu doğruladılar; yakınında sevimli birkaç köy gördü. Buna *Río de Mares*[31] dedi.

Bu köylerden birine oturanlarla ilişki kurabilmek için iki sandal gönderdi. Bunlardan birinde yanı sıra getirdiği Hintlilerden biri bulunuyordu (şimdiden onları anlamaya başlamıştı, Hintliler de Hristiyanlarla birlikte olmaktan memnun görünüyorlardı). Bütün köy halkı evlerinde ne var ne yok bırakıp çoluk çocuk hepsi kayıplara karıştı. Amiral bir çöpe bile el sürülmemesi için buyruk verdi. Bu evleri eski gördüklerinden daha hoş bulduğunu söyledi, anakaraya yaklaştıkça daha da güzelleşeceklerini umuyordu. Çok büyük yuvarlak çadırlar gibi kurulmuşlardı: Bir konaklama yerindeki çadırlara benziyorlardı, sokaklarınsa belirli hiçbir düzeni yoktu, gelişigüzel şuraya buraya serpilmişlerdi. Ev içleri çok temiz, çok bakımlıydı, eşyaları çok zekice tasarlanmıştı. Hepsi de palmiye dallarındandı, çok iyi düzenlenmişlerdi.

Çok sayıda küçük küçük yontular ele geçirdiler, kadın yontularıydı hepsi de; çok sayıda da işlenmiş kurukafalar gördüler, öyle korkunçtu ki. Bunları güzel buldukları için mi beğeniyorlar, yoksa inançlarıyla ilgili bir nesne olduğu için mi bilmem. Havlamayan köpekleri, evlerinde kullanmak üzere eğittikleri yaban kuşları vardı. Olağanüstü güzel ağ ve olta gereçleri, balık avı araçları buldular, oldukları yerde bıraktılar hepsini. Anlaşılan bütün bu kıyı halkı balıkçıydı, avlarını ada içlerinde satmaya gidiyorlardı. Ada çok büyük, güzelliğini öve öve bitiremezsiniz.

30 Ay Irmağı.

31 Denizler Irmağı.

Amiral adada ağaçlar, tadına doyulmaz meyveler bulduğunu söyledi, inekler, sığırlar da olmalı diyor, öküz başlarına benzer kimi kurukafalar görmüş de ondan. İrili ufaklı çok kuş vardı, hele cırcırböceklerinin sesi bütün gece susmadı, herkesi büyüledi. Bütün gece hava yumuşak ve ılıktı. Şimdiye dek sürdürdükleri yolculuk boyunca öteki adalarda hava sıcak mı sıcaktı, gelgelelim burada mayıs ayındaymış gibiydi. Öbür adalardaki sıcaklığı yüzeylerinin çok düzlük olmasına, bir de etkisini ta buralara dek uzatan, sonuç olarak da sıcaklık getiren rüzgâra bağlıyordu.

Irmak suları girişlerde tuzluydu. Hintlilerin içme suyunu nereden aldıklarını bilmiyorlardı; ama evlerinde içmesi çok iyi su vardı. Bu son ırmakta gemiler hem girişi hem çıkışı borina giderek çok iyi sağlıyorlardı; dibi ağızda sekiz, içerilerde beş kulaçtı.

Amiral'e göre bütün bu deniz Sevilya'nın ırmağı gibi hep dingin, suyu da inci üretimine elverişli olsa gerek, iri kabuklular buldu, ama tatları İspanya'da bulunanların tadında değildi. Amiral az önce sözü edilen, adını San Salvador koyduğu ırmakla limanın konumuna değiniyor. *Peña de los Enamorados*[32] kadar yüksek, güzel dağlarla çevrili olduğunu söylüyor. Bu dağlardan birinin doruğunda küçük bir camiye benzer bir çıkıntı var. Şimdi durmakta olduğu bu başka ırmağın ve limanın güneydoğusunda eşit yuvarlaklıkta iki dağ, batı-kuzeybatısında da denize dek uzanan basık yapılı güzel bir burun uzanıyor.

30 Ekim, Salı – Mares Irmağı'ndan kuzeybatı yönünde çıktı. On beş fersahlık bir uzaklığa varınca palmiyelerle kaplı bir burun gördü, adını *Cabo de Palmas*[33] koydu. Pinta karavelasından gelen Hintliler bu burnun arkasında bir ırmak olduğunu söylediler, ırmaktan Cuba'ya değin dört günlük deniz yolu varmış. Pinta'nın kaptanına göre bu Cuba

32 Sevdalılar Doruğu, Granada kenti yakınındaki sivri dağ.

33 Palmiyeli Burun.

bir kent olmalıydı; bütün bu yöreler anakaranın bir parçası olup kuzeye doğru çok uzaklara yayılıyordu; ona göre bu ülkelerin kralı Büyük Hakan'la savaş halindeydi, kendisine *Cami* diyorlardı, ülkesinin ya da başkentinin adı *Fava* idi; başka adlar da kullandıkları oluyordu.

Amiral bu ırmağa yanaşıp ülkenin kralına armağan göndermeye, bunun yanına da Katolik Krallar'ın mektubunu eklemeye karar verdi. Bu amaçla el altında bir denizci bulunduruyordu, adam daha önce Gine'de benzeri görevler üstlenmişti. Yanına Guanahanili birkaç Hintli verdi, onlar da görevleri bitince adalarına geri gönderilme koşuluyla denizciye katılmayı kabul ettiler.

Amiral o sırada ekvator çizgisinden kırk iki derece uzaklıkta bulunuyordu. Büyük Hakan'ın bulunduğu yere ulaşıncaya dek elden ne geliyorsa yapılacaktır dedi; ona göre orası Büyük Hakan'ın yerlerinden biri olan *Catay*[34] kentinden uzak olmamalıydı, İspanya'dan ayrılmazdan önce kendisine denildiği gibi, pek önemli bir kent olarak tasarlıyordu burasını. Bütün bu toprakların alçak ve hoş görünüşlü olduğunu, denizin çok iyi dipler sergilediğini söyledi.

31 Ekim, Çarşamba – Bütün Salı gecesi volta vurarak ilerledi. Bir ırmakla karşılaştı, ama ağzı derin olmadığından içeri giremedi. Hintliler bunu hesaba katmamışlardı, bütün gemilerin kendi oyma kayıkları gibi kolayca girip çıkacağını düşünmüşlerdi.

Yolunu sürdürürken denizde çok ilerilere uzanan bir burun buldu, çevresi sığlıktı. Bu çıkıntının ötesinde koy gibi, körfez gibi bir yer beliriyordu, birkaç küçük gemi içeri girebilecekti. Ama burnu aşamadı, çünkü rüzgâr kuzeyden esmeye başlamıştı, kıyıysa kuzey-kuzeybatıdan güneydoğuya doğru ilerliyordu. Bir de uzaktan gördüğü başka bir burun vardı ki yolunu kesen bir çıkıntı oluşturmaktaydı. Hem bu

34 Marco Polo'nun *Harikalar Kitabı*'nda bu sözcük bir kenti değil Çin'in bütününü anlatır.

nedenlerle, hem de hava bir fırtınayı haber verdiğinden, Mares Irmağı'na dönmek zorunda kaldı.

1 Kasım, Perşembe – Gün doğarken Amiral gözüne çarpan evlere doğru karaya sandallar gönderdi; ama gidenler herkesin çoktan kaçmış olduğunu anladılar. Epey sonra bir adam göründü. Amiral güvenini kazanmak için dokunmamalarını söyledi; sandallar da geri çekildiler.

Herkes yemeğini bitirince Amiral yanındaki Hintlilerden birini yeniden karaya gönderdi. Hintli korkacak bir şey yok diye uzaktan bağırmaya başladı, bu adamlar kimseye kötülük etmeyen yiğit adamlar diyordu, Büyük Hakan tarafından gelmiyorlar, tersine şimdiye dek uğradıkları birçok köyde armağanlar dağıttılar. Hintli sonra suya atlayıp yüze yüze karaya yanaştı. Kıyıda toplananlardan iki Hintli adamı kollarından tutup evlerden birine götürdüler, birtakım açıklamalar istediler ondan. Kendilerine bir kötülük gelmeyeceğini anlayınca korkuyu bir yana attılar. Hemen ardından on altıdan çok oyma kayık gemilere yanaştı, içindekiler eğirilmiş pamuk ipliğiyle kendi ellerinden çıkma ufak tefek bir şeyler getiriyorlardı. Amiral kimsenin onlardan bir şey almaması için buyruk verdi, kendisinin aradığı tek şeyin altın olduğunu, onların diliyle *nucay* olduğunu anlasınlar istiyordu.

Bütün gün gemilerle ada arasında sürekli bir gidiş geliş oldu, tayfalarımızdan birçoğu tam bir gönül rahatlığıyla karaya çıktılar. Amiral kimsenin üstünde altından öteberi bulunmadığını gördü. Ama Hintlilerden birinin burnunda ete gömülü işlenmiş bir gümüş parçası görmüştü, işte bu nedenle adada gümüş olabileceğini düşündü.

Ona el kol sallayarak anlattılar ki üç gün içinde birçok tüccar, Hristiyanların ortaya serdiği öteberiyi satın almak üzere adanın içerilerinden gelecekti. Ayrıca bunu bölgenin kralına da açtıklarını söylediler; el kol sallayışlarından anlaşılabildiği kadarıyla bu kral yaya dört gün uzaktaki bir

yerde yaşıyordu, bugüne dek ona adanın her yerinden çok sayıda haberci göndermişlerdi, Amiral'in gelişini her yere duyurabilmek için.

"Bu adamlar daha önce bulduklarımızla aynı görünüşteler," dedi Amiral, "davranışları da aynı. İnandıkları bir şey olup olmadığını bilemem, yanımda getirdiklerimin bugüne dek dua ettiklerini görmedim; yalnız ellerini yukarı kaldırıp *Salve Regina*'yı, *Ave Maria*'yı[35] söylüyorlar, o da kendilerine öğretildiği gibi; bir de başkaları gibi istavroz çıkarıyorlar. Dilleri aynı dil, aralarındaki ilişki dostça. Aynı şeyin bütün adalar için söylenebileceğini, Büyük Hakan'la savaş halinde olduklarını sanıyorum; ona *Cavila* diyorlar, ülkesine de *Bafan*.[36] Onlar da ötekiler gibi çıplak."

Bunlar Amiral'in kendi sözleri.

Amiral ırmağın çok derin olduğunu, ırmak ağzında gemilerin kıyıya bordadan yanaşabildiğini ekliyor. "Şurası kesin ki," diyor Amiral, "bu yer anakaranın bir parçası, ben de birbirinden aşağı yukarı yüz fersahlık bir uzaklıkta bulunan Zayto ile Guinsay'ın önlerinde bulunmaktayım. Bunu denizin durumundan anlıyorum, görünüşü buraya dek tanıyıp bildiğimizden daha değişik; bir de dün kuzeybatıya doğru yol aldığım sıralarda havanın daha soğuduğunu anladım."

2 Kasım, Cuma – Amiral karaya iki İspanyol göndermeye karar verdi. İlki Ayamonte'de oturan Jerezli Rodrigo, ötekiyse Murcia İl Başkanlığı'nda çalışan Luis de Torres adında biriydi. Bu Torres Yahudi dönmesiydi, Amiral onun İbranice, Keldanice, biraz da Arapça bildiğini söyledi, yanlarına iki Hintli kattı: Bunlardan biri Guanahani'de tutsak alınanlar arasından seçilmişti, biri de ırmak kıyısındaki evlerde oturanlar arasından.

---

35 "Selam" diye başlayan, Meryem Ana için söylenen bir dua.

36 İki gün önce "Cami" ve "Fava" biçiminde geçen sözcükler şimdi "Cavila" ve "Bafan"a dönüşüyor. Dil bilmezlikten, yanlış anlamaktan ileri gelen yorumlamalar.

Yiyecekleri biterse bir şeyler alabilsinler diye ellerine boncuktan gerdanlıklar verdi, en geç altı gün sonra dönmelerini buyurdu. Ayrıca değişik baharattan örnekler de verdi, yörede bulunup bulunmadığı konusunda bilgi edinmelerini istiyordu. Kralın ülkesine ulaşabilmek için izlenmesi gereken yolu nasıl öğrenecekleri konusunda öğütlerde bulundu. Ona Kastilya kralları adına neler söylemeleri gerektiğini açıkladı; diyeceklerdi ki onlar kendisinden haberler almak, aralarında gerçek bir dostluk kurmak, ihtiyaç duyacağı herhangi bir şeyde kendisine yardımcı olabilmek ve mektuplarıyla birlikte bir armağan iletmek gibi konular için Amiral'i yollamışlardı. Gönderilenler aynı zamanda Amiral'in öğrenmiş olduğu kimi illerin, limanların, ırmakların vb.nin oradan uzaklıkları üstüne bilgiler toplamalıydılar.

Yine bu gece Amiral yükseklikölçerle kutbun yüksekliğini hesapladı. Ekvator çizgisinin kırk iki derece kuzeyinde bulunduğunu sanıyordu. Hesabına göre Hierro Adası'ndan buraya dek bin yüz kırk iki fersah yol aldığını ekliyor. Yeri geldiğinden buranın anakara olduğunu yineliyor.

3 Kasım, Cumartesi – Amiral sabahleyin sandala bindi. Irmak, denize döküldüğü yerde derin, sualtı kayaları olmayan, bayağı önemli bir göl oluşturuyor; bu gölün gemileri kolayca karaya çekmeye, çok sayıda kerestelik ağacı bir yana yerleştirmeye elverişli kusursuz bir limanı var. Irmakta yaklaşık iki fersah yol gitti, içme suyu bulmak istiyordu. Çevreyi gözden geçirmek için bir tepeye çıktı, ama sık, sık olduğu kadar da mis kokulu orman yüzünden pek bir şey göremedi: Tek aklına gelen buralarda kokulu çok bitki olması gerektiğiydi.

Bütün bu gördüğü şeyler öylesine güzeldi ki ne onlardan uzaklaşmak elinden geliyordu, ne de irili ufaklı kuşların ötüşlerinden. Bugün gemilerin yanına sandal mı, oyma kayık mı her neyse bir sürü onlardan geldi, pamuk ipliğinden

öteberilerle içlerinde uyudukları birtakım ağlar satmak istiyorlardı; bunlara *hamaca*[37] diyorlar.

4 Kasım, Pazar – Gün doğarken Amiral sandala bindi, dün gördüğü kuşlardan bir ikisini avlamak istiyordu. Dönüşünde Martín Alonso Pinzón yanına geldi, iki tarçın çubuğu verdi. Anlattığına göre gemisinde gelen bir Portekizli bunlardan iki büyücek yük taşıyan bir Hintli görmüş, ama satın almayı gözü kesmemiş; çünkü Amiral ne olursa olsun satın almayı yasaklamıştı, bunun için de birtakım cezalar koymuştu. Martín Alonso Pinzón aynı Hintlinin ceviz iriliğinde birtakım kırmızı meyveler götürdüğünü de görmüştü. Pinta'nın ikinci lostromosu da tarçın ağaçları gördüğünü söylüyordu.

Amiral hemen onun gösterdiği yere gitti, ama gördüklerinin tarçın olmadığını anladı. Hintlilerden birkaçına, büyük olasılıkla İspanya'dan örnek diye getirdiği tarçınla karabiberi gösterdi. Ne olduğunu bildiler, el kol işaretleriyle buradan çok uzak olmadığını, güneydoğu yönünde çok bol bulunduğunu anlattılar.

Onlara altınla inci de gösterdi, yaşlı birkaç adam Bohio dedikleri bir yerde bunlardan çok, hem de sayılmayacak kadar çok bulunduğunu söyledi; oranın yerlileri altını, inciyi boyunlarına, kulaklarına, kollarına, bacaklarına takarlarmış. Orada büyük gemiler, dükkânlar varmış, öyle dediklerini sandı, bütün bunlar da güneydoğuda bulunurmuş. Bir de anladığına göre, o yörelerde tek gözlü adamlar, burunları köpek burnu gibi uzun, insan etiyle beslenen adamlar varmış: Birini yakaladılar mı kellesini uçurur, kanını emer, şeyini keserlermiş.

Amiral adanın içerilerine gönderdiği iki adamını beklemek üzere gemiye dönmeyi kararlaştırdı. İyi haberler getirmeleri durumunda kendisine anlatılan o yerleri bulmaya gidecekti.

37 Hamak.

Amiral şunları ekliyor: "Bunlar pek yumuşak başlı, pek ürkek insanlar, daha önce söylediğim gibi hepsi de çıplak. Ne silahları var ne yasaları. Toprak çok verimli. Göz alabildiğine uzanan alanlarda *mame*[38] yetiştiriyorlar, havuca benziyor, tadı da kestane gibi. Bizimkinden farklı baklalar, fasulyeler gördüm. Çokça da pamuk var, dağlarda kendiliğinden bitiyor. Yanılmıyorsam yılın her mevsiminde toplanabiliyor, çünkü aynı sapta hem açılmış çiçeklerini gördüm, hem açılmak üzere olanları, hem de yeni süren çiçeklerini. Binbir türlü meyve var, tek tek anlatmam olanaksız. Hepsi de çok yararlı olsa gerek." Bunlar Amiral'in kendi sözleri.

5 Kasım, Pazartesi – Gün doğarken önce büyük karavelayı, sonra da ötekileri kuru yere aldırmak üzere buyruk verdi. Ama hepsini birden çektirmedi, aslında adalılar son derece zararsız insanlardı, dolayısıyla bütün gemilerin aynı zamanda kuruya alınmasının hiçbir sakıncası yoktu, ama ne olur ne olmaz diye ikisini demirli bulundukları yerde bıraktı.

Bu sırada Niña'nın ikinci lostromosu geldi, sakız bulduğunu müjdeledi, yanında örnek yoktu, yolda yitirmişti. Amiral adama yüklü bir ödül sözü verdi, Rodrigo Sánchez ile Diego Usta'yı gidip ağaçları görsünler de sakızağacı olup olmadığını anlasınlar diye gönderdi. Bu üründen az bir örnek getirdiler, Amiral Krallar'a sunmak üzere bir yana koydu, ağacından da örnek getirdiler. Bunun sahiden de sakız olduğunu, ama mevsiminde toplanması gerektiğini, yörede çok sakızağacı bulunduğunu, yılda bir kental[39] dolayında ürün alınabileceğini ekliyor.

Geçen gün kendisine sarısabır gibi gelen ağaçtan çok sayıda gördüklerini söylüyor. Mares Limanı'nın dünyadaki en iyi limanlardan biri olduğunu ekliyor. Havası çok iyi,

38 Hint patatesi, tatlı patates. Metinde daha sonra da "niame" ve "aje" olarak da geçer.

39 100 kilogram ağırlığında ölçü birimi.

halkı çok yumuşak başlı. Hemen yakınında bir burun var, orta yükseklikte bir kayadan oluşmuş, üzerine bir kale kurulabilir. İşin önemi anlaşılırsa, bölge de göründüğü kadar zenginse, tüccarlar herhangi bir baskına uğramaksızın burada rahat rahat oturabilirler. "Bütün zaferleri elinde tutan İsa efendimiz hizmetinde olacak her şeyi bize bağışlamak lütfunda bulunsun." diyor. Bir Hintlinin el kol işaretleriyle sakızın mide ağrılarına çok iyi geldiğini onlara anlatmaya çalıştığını söylüyor.

6 Kasım, Salı – Amiral ülkenin içerilerini araştırmak üzere gönderdiği iki adamın geceleyin limana döndüğünü söylüyor. Elli kadar evden oluşmuş bir köye varmadan önce on iki fersahlık yol gitmişler. Köyde bine yakın oturan varmış (çünkü tek bir evde birçok kişi oturma alışkanlıkları var). Bu evler yuvarlak çadırlar gibi, pek de büyükmüş.

Anlattıklarına göre yerliler onları pek büyük gösterilerle karşılamışlar, kadın erkek herkes görmeye gelmiş. En iyi evlerde ağırlanmışlar. Oralarına buralarına dokunup hayran hayran ellerini, ayaklarını öpüyorlarmış, gökten geldiklerini sanıyorlarmış çünkü, bunu da söylüyorlarmış. Kendi yediklerini bizimkilere de vermişler.

Dediler ki, oraya vardıklarında köyün ileri gelenleri bunları kollarından tutup en büyük eve götürmüşler. Altlarına oturmalık vermişler, kendileri de çepeçevre yere oturmuşlar. Yanlarında götürdükleri Hintli oradakilere Hristiyanların nasıl güzel yaşadıklarını anlatmış, iyi insanlar olduklarını söylemiş. Sonra erkekler çıkmış, kadınlar içeri girmiş. Onlar da çepeçevre yere oturmuşlar, kendileri gibi etten kemikten olup olmadıklarını anlamak için oralarına buralarına dokunmuşlar, ellerini, ayaklarını öpmüşler. Köy halkı en az beş gün orada kalmaları için yalvarmış.

İspanyollar Amiral'in emanet verdiği tarçınla karabiberi ve öteki baharat çeşitlerini göstermişler. Güneydoğu yönünde az bir uzaklıkta çok bol bulunduğu el kol işaretleriyle

kendilerine anlatılmak istenmiş, ama aynı bölgede olup olmadığını bilmiyorlarmış. Köylerinde ne disiplin varmış, ne örgütlenme, bizimkiler de limana dönmeye karar vermişler.

Gönderilenler dedi ki, kendileriyle gelmek isteyenlere ses çıkarmasaymışlar belki de yolculuğa beş yüzden çok kişi katılırmış, çünkü bizimkilerin yüzde yüz göğe döneceklerini düşünüyorlarmış. İspanyollar yine de yanlarına köyün ileri gelenlerinden birini, bunun bir oğlunu ve güvendiği bir kişiyi almışlar. Amiral onları huzuruna kabul etti, çok kibarca konuştu. İleri gelen kişi bu yörelerdeki adalarla toprakların büyük bir bölümünü kendisine tarif etti. Amiral onu Katolik Krallar'ın yüce katına götürmeyi düşünüyordu, ama adamın aklına birdenbire ne geldiyse, hem de gece yarısı, karanlık yüzünden mi yoksa başka bir şeyden korktuğundan mı nedir, köyüne dönmek istedi. Amiral anlaşmazlık çıkarmak istemediğini, çünkü kadırgayı adanın kıyısında karaya çekmiş bulunduğunu söyledi; adamdan gün doğarken gene döneceğine söz aldı, ama bir daha görünmedi nedense.

Gönderilenler yolda bir köyden ötekine gitmekte olan kadın erkek çok sayıda Hintliyle karşılaşmışlar, hepsinin elinde yanar bir odun, kuru bir ot varmış, tütsü yapmakta yararlanıyorlarmış bunlardan, alışageldikleri bir şeymiş.[40] Bütün yol boyunca beşten çok evi olan tek bir köy görmemişler. Hintliler her yerde onları hep aynı saygıyla karşılamışlar. Çok, ama pek çok değişik ağaçlar, bitkiler, kokulu çiçekler görmüşler, bir o kadar da kuş; keklikle bülbül dışında hepsi İspanya'da görülenlerden çok ayrıymış, ötüşür dururlarmış, ayrıca sayısız kaz varmış. Dört ayaklılara gelince, havlamayan köpeklerden başkasını görmemişler.

---

40 Las Casas'ın *Historia de las Indias* (Hint Ülkeleri Tarihi) eserinde şöyle bir açıklama var: "Hintliler kuru bir yaprağın içine birtakım kuru otlar koyup, huni biçiminde bükerek geniş ağzından tutuşturuyorlar, dumanını da dar ağzından içlerine çekiyorlar. Duman onları ya uyutuyor ya da sarhoş ediyor. Otun adına *tabaco* diyorlar. Espanola Adası'nda bunu uygulayan birtakım İspanyollar gördüm, azarladım. 'Ne yapalım,' dediler, 'alıştık, bırakamıyoruz.'"

Toprak çok verimli, çok da iyi işlenmiş. Mame ekiyorlar, az önce söylemiştik, fasulye ve bakla ekiyorlar, ama bizimkilere pek benzemiyor. Tahıl da var; ham, işlenmiş, eğirilmiş çok bol pamuk da var. Evlerinden yalnızca birinde beş yüz arroba pamuk görmüşler; yöre yılda dört bin kental pamuğu haydi haydi üretebilir. Amiral bunu ekmediklerini, bütün yıl boyu meyve verdiği izleniminde olduğunu söylüyor. Çok ince bir pamuk bu, özellikle kozası çok iri. Yerliler her şeylerini yok pahasına veriyorlardı diyor, koca bir sepet pamuğu bir şerit parçasıyla ya da kendilerine verilen rasgele bir şeyle değiştiriveriyorlardı.

"Bunlar kötülük nedir bilmeyen insanlar," diyor Amiral, "hem de hiç savaşmamışlar. Hepsi çırçıplak, yalnız erkekleri değil kadınları da, analarından doğdukları gibi. Aslında kadınlar küçük bir pamuk parçası takıyorlar, ama tam şeylerini örtecek kadar; başkaca hiçbir şey. Boyları bosları çok güzel, çok kara değiller, ancak Kanarya Adalılar kadar.

"Pek yüce hükümdarlar, daha önce de söylediğim gibi," (Amiral yazıyor gene) "dinimize baş koymuş kişiler hele dillerini bir öğrensin, o gün bütün bu Hintliler Hristiyanlığa geçer. Umarım İsa efendimiz bunlar gibi kalabalık toplulukların dinimize döndürülmesi ve kiliseye kazandırılması için, aynı zamanda Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'a inanmak istemeyenlerin de yok edilmesi için siz yüce efendimizin karar vermesine yardım eder. Bu yolla ecelleri gelince (çünkü hepimiz ölümlüyüz), ülkelerini kusursuz bir erinç ortamı içinde, kötülük ve sapkınlıktan arınmış bırakacaklar ve Yaradan'ın yüce katına sevgiyle alınacaklardır; benimse ondan tek istediğim yüce efendilerime uzun bir yaşam, ülkeleri ve krallıkları için büyük bir gelişme, aynı zamanda kutsal Hristiyanlık dinini, şimdiye dek yaptıkları gibi, artırma çabası ve istemidir, âmin.

"Gemiyi bugünden tezi yok denize indiriyorum, Tanrı'nın izniyle Perşembe yola çıkabilmek için hazırlık yapmaktayım.

Amacım altın ve baharat aramak, yeni ülkeler bulmak için güneydoğuya yönelmek."

Bütün bunlar Amiral'in sözleri. Perşembe günü yelken açacağını sanıyordu; ama uygun rüzgâr çıkmadı, o da ancak bu Kasım ayının 12'sinde yola çıkabildi.

12 Kasım, Pazartesi – Gün doğarken rüzgâr yön değiştirdi, o da yanı sıra gelen Hintlilerin ısrarla belirttikleri adı *Babeque*[41] olan bir adaya gitmek üzere, Mares Irmağı'ndan yola çıktı. Kendisine el kol işaretleriyle anlatılanlara göre, bu adada adamlar geceleri kıyılardan mum ışıkları altında altın toplar, sonra bunları çekiçle çubuk biçiminde döverlermiş. Bu adaya gitmek için güneydoğunun bir çeyrek doğusuna yöneldi.

Kıyı boyunca sekiz fersah yol gittikten sonra bir ırmak buldu. Sonra, ondan dört fersah kadar ötede, şimdiye dek gördüklerinden daha önemliye benzeyen başka bir ırmak daha buldu. Ama iki nedenden dolayı ne birine girdi ne ötekine. Birincisi ve en önemlisi rüzgâr Babeque Adası yönünde gitmeye çok elverişliydi, ikinci nedene gelince, o tanınmış ya da önemli kentten hiçbir belirti görülmüyordu, oysa deniz kıyısında bulunması gerekirdi doğal olarak. Hem de ırmaktan yukarı gidebilmek için elinde şu gemilerden daha küçükleri bulunmalıydı. Bütün bunlar büyük zaman kayıplarına neden olacaktı, ayrıca bu kadar önemli ırmaklar daha özel araştırmalara değerdi doğrusu.

Bütün bu kıyı çok kalabalıktı, özellikle büyük ırmağa yakın yerlerde; bunun adını *Río del Sol*[42] koydu. Dedi ki dün, 11 Kasım Pazar günü, ırmak kıyısında oturan yerlilerden birkaçını alsa da dilimizi öğretmek için, bu ülkelerde ne var ne yok onlardan öğrenmek için Katolik Krallar'ın yüce katına götürse ne iyi olurdu; onlar da dönüşte Hristiyanlara

41 "Babeque" ya da "Baneque" olarak geçen bu ada Las Casas'ın tahminlerine göre Jamaika ya da anakara olabilir.

42 Güneş Irmağı.

çevirmenlik hizmetinde bulunabilir ve göreneklerimizle din olgularının oralarda yayılmasına destek sağlayabilirlerdi.

"Doğrusu," diyor Amiral, "bakıyorum da bu insanların hiçbir inanca bağlı bulunmadığını, yine de puta tapar olmadıklarını anlıyorum. Çok yumuşak başlılar, kötülük nedir bilmiyorlar. Öldürmek nedir, düşmanlarını tutsak almak nedir bilmiyorlar. Hiç silahları yok, öyle ödlekler ki bizim adamlarımızdan biri şaka olsun diye yanlarına yaklaşmayagörsün, yüzü birden toz oluyor. İnanmaya açıklar, gökte tek bir Tanrı olduğunu biliyorlar. Gökten geldiğimize kesinlikle inanıyorlar. Kendilerine hangi duayı öğretirsek öğretelim yinelemeye hazırlar, istavroz bile çıkarıyorlar.

"Siz yüce efendilerimiz bunları dinimize döndürmeye karar vermeliler. Bence bu karar ne kadar çabuk uygulamaya konulursa, pek çok halkın kutsal dinimize döndürülmesi de o kadar çabuklaşır; onlar için, özellikle de İspanyollar için büyük varlıklar, zenginlikler elde ederiz. Şurası kesin ki bu topraklarda çok bol altın var. Yanım sıra getirdiğim Hintliler boşuna anlatmıyorlar, bu adalarda öyle yerler varmış ki insanlar topraktan çıkardıkları altından koca koca küpeler, bilezikler yapıp boyunlarına, kulaklarına, kollarına, bacaklarına takarlarmış. Ayrıca değerli taşlar, inciler, baharat var, hem de inanılamayacak kadar çok.

"Bundan başka, son gece ayrıldığım Mares Irmağı kıyılarında çok bol *almáciga*[43] var, ilgilenilirse kolayca çoğaltılabilir. Bu ağaçlar gerçekten de kolay çoğalıyorlar, sürgünlerini toprağa daldırdınız mı tamam. Her yer onlarla dolu, pek büyükleri de var. Meyveleriyle yaprakları *lentisco*'lar[44] gibi, ama her ikisi de Plinio'nun[45] söylediğinden, benimse takı-

43 Sakız.

44 Sakızağacı. Gövdesi çizilince akan sıvı pıhtılaşıp sakıza dönüşür. Amiral "almáciga" sözcüğüyle sakızağacına benzeyen bir başka ağacı anlatmak istiyor.

45 Plinius (MS 23-79): Başlıca yapıtı 37 kitaptan oluşan *Doğa Tarihi*'dir. Vezüv Yanardağı'nın püskürmesi sırasında ölmüştür.

madalardan Sakız Adası'nda kendi gözümle gördüklerimden daha iri. Sakızlarını salıp salmayacaklarını anlamak ve salarlarsa alıp İspanya'ya götürmek için birçoğunu çizdirdim. Ama bu ırmakta demirli bulunduğum sürece o kadar çok yağmur yağdı ki pek az sakız elde edebildim, bunu da siz yüce efendime getiriyorum. Şu da var, mevsim ağaçları çizme mevsimi olmayabilir. Aslında sanıyorum bu işlemi ağaçlar kıştan çıkıp tomurcuklanmaya başlarken yapmalı; meyveleri şu sıralar hemen hemen olgunlaşmış durumda.

"Buradan çok bol pamuk da sağlanabilir. Dahası İspanya'ya götürmeye gerek kalmadan çok iyi koşullarla bölgede satışa sunulabilir: Büyük Hakan'ın büyük kentlerine götürülebilir, hem oraları ya da başka büyük hükümdarların kentlerini bulmamıza da az kaldı; siz yüce efendimize hoş görünmekten pek memnun olacaktır o hükümdarlar. Onlara ayrıca İspanya'nın, başka doğu ülkelerinin (bizim bakış noktamıza göre bu ülkeler batıdadır çünkü) daha başka ürünleri de sağlanacaktır.

"Burada sayılamayacak kadar çok sarısabır da bulunuyor, bu bitki ötekilerden daha ilginç değil ama, olsun. Sakıza gelince, bu ürün daha iyi işletilebilir, çünkü Sakız Adası'ndan başka hiçbir yerde yok, burası da yanılmıyorsam elli bin dukadan daha yüksek bir gelir sağlar.

"Öte yandan ırmağın ağzındaki liman şimdiye dek gördüklerimin en iyisi. Sığ değil, hem geniş hem derin bir liman, yerleşime çok uygun bir yeri de var; buraya kalesiyle birlikte bir kent kurulabilir, hangi türden olursa olsun gemiler surlarına iyice yanaşabilirler. Bölge çok ılık ve yüksek, içme suları en iyisinden.

"Her neyse, dün gemiye altı delikanlı bir kayıkla yanaştı, beşi güverteye çıktı, bunları birlikte götürmek üzere alıkoydum. Ardından ırmağın batı kıyısında göze çarpan bir eve adamlar gönderdim, büyük küçük altı kadın, üç de çocuk getirdiler. Böyle yapmamın nedeniyse şu ki, erkekler yanla-

rında kendi yurtlarından kadınlar olursa İspanya'daki sürgüne daha iyi dayanırlar.

"Dil öğretmek için sık sık Gine'den Portekiz'e adamlar getirildiğini görmüşüzdür. Nedense verilen onca armağandan, gösterilen anlayış ve güler yüzden sonra, kendilerinden anayurtlarında herhangi bir biçimde yararlanma olanağı düşünülürken, bir de bakıyordunuz, ülkelerine döner dönmez kayıplara karışmışlar. Bir haberleri bile alınamazdı. Ama kuşkusuz böyle davranmayanlar da vardı. Yine de şunu ileri sürebilirim: Adamlar, yanlarında karıları varsa kendilerinden istenen herhangi bir işi daha canla başla yaparlar. Öte yandan kadınlar Hint adalarının hepsinde aynı olan kendi dillerini bizim insanlarımıza öğretebilirler. Birbirlerini anlarlar, kayıklarıyla bir adadan ötekine geçerler. Gine'de öyle değil, orada binbir türlü dil konuşuluyor, kimse kimseyle kolay kolay anlaşamıyor ki.

"Bu gece bir adam kayığıyla geldi, gemimin güvertesine çıktı. Şu kadınlardan birinin kocasıydı, biri oğlan ikisi kız üç çocuğun da babası. Benden çoluk çocuğuyla birlikte kalmak için izin istedi. Bu işe pek sevindim, gemidekiler de adamın gelişine pek sevindiler, ne de olsa hepsi bir aileden. Adam kırk, kırk beş yaşlarında yetişkin biri."

Bunlar Amiral'in kendi el yazısıyla kendi sözleri.

Az yukarıda da söylediği gibi hava biraz soğuktu, bu nedenle de kış ortası yeni yerler bulmak üzere kuzeye doğru gitmek pek uygun değildi. Bu Pazartesi günü hava kararıncaya dek güneydoğunun bir çeyrek doğusunda *Cabo de Cuba*[46] diye adlandırdığı bir buruna değin on sekiz fersah yol gitti.

13 Kasım, Salı – Amiral bütün gece, gemicilerin deyimiyle volta vurdu, hiç ilerlemeden dönüp durmak demektir bu; iki dağ arasında geçide benzeyen bir sığınağı araştırmak

46 Küba Burnu.

amacındaydı. Gün batarken bulmuşlardı bunu, iki büyük yükselti arasındaydı. Cuba toprakları bu noktadan başlayıp Bohio topraklarından ayrılıyor gibiydi; yanı sıra gelen Hintliler bunu el kol işaretleriyle de doğruladılar.

Gün doğarken karaya yöneldi, geceleyin ayırdına vardığı bir uzantıyı aştı, yaklaşık iki fersah ötedeydi bu uzantı: Ondan beş fersah ötede, güneybatı yönündeki büyük bir körfeze girmek istiyordu. Oradan iki dağ arasında büyük bir geçidin açıldığı bir buruna kadar beş fersahlık bir ara vardı, ama denizin bir kolu mu değil mi anlayamıyordu.

Yine de Babeque denilen adaya ulaşmaktı bütün isteği, şimdiye dek edindiği bilgilere dayanarak inanıyordu ki orada çok altın vardı; kendi konumuna göre doğudaydı bu ada.

Şimdiye dek görmediği kadar sertleşen rüzgârdan korunmak için sığındığı yerde gözüne pek öyle ilginç bir köy çarpmadığından yolculuğunu sürdürmeye karar verdi. Kuzeyden esen rüzgârın sürüklemesiyle saatte ancak sekiz millik bir hızla doğuya yöneldi. Sabahleyin girdiği bu yeni doğrultuda, gün batana dek doğu yönünde ve Cuba Burnu'nun ötesinde elli altı millik, yani on dört fersahlık yol gittiler. Rüzgâr yönünün tersinde kalan Bohio Adası'ndan adı geçen körfezin başladığı buruna dek seksen millik, yani yirmi fersahlık bir uzantıyı gözden geçirdiğini umuyordu. Bütün o kıyı doğu-güneydoğudan batı-kuzeybatıya doğru uzanıyor.

14 Kasım, Çarşamba – Son gece sabaha dek olduğu yerde volta vurdu, diyordu ki önceden tanımadan adalar arasında geceleyin yol gitmek pek de akıllıca bir iş değildi. Yanı sıra getirdiği Hintliler Mares Irmağı'ndan Babeque Adası'na dek üç günlük deniz yolu olduğunu söylemişlerdi gerçi ona. Demek bunu günde yaklaşık yedi fersah yol alan kayıklarının gidebildiği uzaklık olarak anlamalıydı. Öte yandan rüzgâr hafiflemek üzereydi, sanki doğuya doğru esmek istiyordu da ancak güneydoğunun çeyreğine doğru esebiliyordu. Bu

nedenlerden ve bu yörede kaleme aldığı başka sakıncalar yüzünden[47] sabaha dek orada kalması gerekti.

Gün doğarken bir liman aramak üzere yola çıkmaya karar verdi, çünkü rüzgâr kuzeyden kuzeydoğuya dönmüştü, dolayısıyla kendini bir limana atamazsa geriye, hem de Cuba Adası'nda gördüğü limanlara dönmek zorundaydı.

Sonunda doğunun çeyrek güneydoğusu yönünde geceleyin yirmi dört millik yol alıp karaya ulaştı. Güneye, çok sayıda girişler, adalar, limanlar gördüğü karaya yaklaşıncaya dek [...] mil daha gitti. Ama rüzgâr çok sert esiyordu, deniz çok çalkantılıydı, bu yüzden o kanalların arasına girmeyi göze alamadı, iyi bir sığınak bulmak üzere kuzey-kuzeybatı yönünde kıyı boyunca dolaşıp durmayı yeğledi. Sığınabileceği birçok yer gördü, ama hiçbiri güven vermiyordu.

Böyle böyle altmış dört mil kadar yol gitti. Neden sonra çok derin, çeyrek mil genişliğinde bir kanal buldu. Hem iyi bir limanı vardı, hem de suyuna bir ırmak karışıyordu: Pruvasını önce güney-güneydoğuya, ardından güneye, son olarak da güneydoğuya getirip oraya girdi. Yol boyunca genişlik çok iyi, suyun dibiyse bir hayli derindi. O kadar çok ada gördü ki sayması olanaksızdı; hepsi orta büyüklükteydi, dağlıktı, binbir türlü ağaçla, sayısız palmiyeyle kaplıydı.

Orada bu denli çok ada görmekten, hepsinin de bu denli yüksek olmasından şaşkınlığa düştü. Önceki günden beri kıyı boyunca ve şimdi sözü edilen adalarda bulduğu dağların kendisine dünyanın en yüksek, aynı zamanda en güzel ve ferah dağları gibi geldiğini, üzerlerinde bulut da, kar da olmadığını, eteklerinde büyük derinlikler bulunduğunu Krallar'a doğruladı. Haritalarda Doğu'nun sınırını belirtmek için hemen hemen sonsuz sayıda gösterilen adaların işte bu adalar olduğunu sanıyorum dedi. Bunların büyük zenginlikler, değerli taşlar, baharatlar içerdiğine inandığını ekliyor; dört bir yana saçılarak güney yönünde göz alabildiğine uzanıyorlar.

47 Las Casas'ın çıkarmış olabileceği bir bölüm söz konusu.

Bu yörelere *Mar de Nuestra Señora*,[48] adı geçen adaların girişinde bulunan limana da *Puerto del Príncipe*[49] adını koydu. Bu limana ertesi hafta cumartesi günü yapacağı öteki inceleme gezisinden sonra girmeye karar verdiği için şimdilik şöyle uzaktan bakmakla yetindi.

Yukarıda anılan limanda keşfettiği bu adaların yüksekliğini, güzelliğini, bitekliğini öyle ballandıra ballandıra anlattı ki, bunların üzerinde bunca durmasına şaşırılmaması için Katolik Krallar'a yalvardı, anlattıklarınınsa gördüklerinin yüzde biri bile olmadığı konusunda güvence verdi. Bu adalardan kimisinin göklere dek yükseldiğini, doruklarının da elmas gibi parladığını yazdı. Kimilerinin doruğunda yaylaması düzlükler vardı, eteklerinde büyük derinlikler bulunuyordu, gemilerin en kocamanı bile kıyıya dek yanaşabilirdi. Bu dağlar dipten doruğa ağaçlarla kaplıydı, kayadan eser yoktu.

15 Kasım, Perşembe – Bu adaları gemilerdeki kayıklarla gezip görmeye karar verdi. Oralarda akla gelmez şeyler gördüğünü anlatıyor, sakız ve sayılamayacak kadar çok sarısabır bulduğunu ekliyor. Bu adalardan kimileri işlenmiş ve toprağa Hintlilerin ekmek yaptığı kökler ekilmişti. Birtakım yerlerde ateş izleri de gördü. İçme suyu bulamadılar; birkaç adam gördüler, ama hepsi sıvışıverdi.

Geçtiği her yerde on beş, on altı kulaç derinlik buldu; zemin her yerde temizdi, bu da suyun dibinin kumdan oluştuğunu, hiçbir yerde sualtı kayası bulunmadığını gösterir ve gemicilerin en çok sevdiği şeydir bu, öyle kayalar gemilerin, çapaların halatlarını keser çünkü.

16 Kasım, Cuma – Yanaştığı her yerde, ister ada ister anakara, neresi olursa olsun hep bir haç dikip bırakıyordu. Bugün kayığa binip limanın ağzına gitti. Orada, karanın

48 Yüce Anamız Denizi.
49 Hükümdar Limanı.

başladığı noktada iki büyük ağaç gövdesi buldu, biri ötekinden daha uzundu, bir haç oluşturur gibi çaprazlama üst üste binmişlerdi, bir marangoz daha iyisini yapamazdı. Amiral tapındıktan sonra daha büyük, daha yüksek bir haç yapılmasını buyurdu.

Kumsalda nereden geldiğini bilemediği kamışlar buldu. Bunları bir ırmağın buraya sürükleyip atmış olabileceğini düşünüyordu, bunda da haklıydı. Sonra bu limanın dibinde, güneydoğu yanındaki bir buzyalağından içeri girdi (buzyalağı karaların iç kesimlerine sokulan denizin biçimlendirdiği dar bir giriştir). Burada taşlardan, kayalardan oluşmuş, burun denebilecek bir tepe vardı, aşağısında suyun dibi çok iyiydi, dünyanın en büyük gemisi bile karaya bordadan yanaşabilirdi. Yine burada bir köşe, kuytu bir yer oluşuyordu, altı gemi yan yana, tam bir güvenlik içinde, bir iç limandaymış gibi rahat, demirlemeden durabilirdi. Bu adaların suları yoğunca bir gidiş gelişe olanak'verirse buraya çok az bir giderle bir kale kurulabileceğini düşündü.

Gemiye döndüğünde İspanya'ya götürecek olduğu Hintlileri bu sularda yaşayan küçük deniz kabuklularını avlarken buldu. İnci istiridyeleri olan sedefli kabuklar bulunup bulunmayacağını anlamak için adamlarını suya soktu. Bol bol buldular, ama hepsi incisizdi; Amiral bunu mevsimin uygun olmamasına yordu, inci bulma zamanı mayıs ve haziran aylarında olmalıydı.

Denizciler bir de gelinciğe benzer bir hayvan yakaladılar. Ağla avladıkları balıklar arasında bir balık vardı, biraz yunusa, daha çok da domuza benziyordu. Amiral balığın çok sert pullarla kaplı olduğunu, yalnız gözleriyle kuyruğunun, bir de gereksiz öteberiyi boşaltmaya yarayan alttaki bir deliğin dokunmaya elverişli, yumuşak olduğunu söylüyor. Katolik Krallar'a göstermek amacıyla tuzlattı.

17 Kasım, Cumartesi – Sabahleyin sandala binip güneybatı yönünde şimdiye dek görmediği adaları dolaşmaya çık-

tı. Birçoğunu gezip gördü, hepsi de çok bitek, çok hoş görünümlüydü, onları birbirinden ayıran kanallarda çok derin dipler buldu hep. Kimilerinde tatlısu dereleri vardı. Bu sular ona göre dağların en yüksek kesimlerinde oluşan birtakım kaynaklardan doğmuşa benziyordu.

Yolunu sürdürürken bir tatlısu deresi buldu, çok güzel bir dereydi, kayalık yataklardan geldiği için buz gibiydi suyu, içimi çok hoştu. Ötede şimdiye dek gördüklerinden çok daha yüksek palmiyelerle dolu güzel mi güzel bir çayırlık vardı. Orada büyük hindistan cevizleri, büyük hint fareleri, koca koca yengeçler buldu. Çok kuş gördü ve keskin bir misk kokusu aldı; bu kokunun bütün bu bölgelerde de bulunması gerektiğini düşünüyor.

Bugün Mares Irmağı'nda tutsak aldığı altı Hintliden en yaşlı ikisi bindirildikleri Niña karavelasından kaçtı.

18 Kasım, Pazar – Yanına çok sayıda tayfa alarak bir kez daha denize indi. İki kirişle yaptırdığı büyük bir haçı, ki yukarıda söz konusu edilmişti, dikmeye gitti. Göze çarpan, açık bir yere kurdurdu; haç çok yüksekti, çok hoş görünüyordu.

Denizin buralarda şimdiye dek bulduğu öteki limanlardan daha çok yükselip alçaldığını, ama bir yığın ada göz önüne alınırsa, bunun hiç de şaşırtıcı olmadığını söylüyor. Burada gelgitler bizdekine göre ters, diye ekliyor, çünkü ay güneyin çeyrek güneydoğusunda bulunurken bu limanda deniz alçalmıştı. Günlerden pazar olduğu için canı yola koyulmak istemedi.

19 Kasım, Pazartesi – Daha gün doğmadan, dingin bir havada yelken açtı. Sonra sonra, öğleye doğru, doğudan hafif bir rüzgâr çıktı, o da kuzey-kuzeydoğuya doğru yol tuttu. Gün batarken Principe Limanı'nın güney-güneydoğusunda, yaklaşık yedi fersah açıkta bulunuyordu. O zaman tam doğuda, altmış mil kadar olduğunu düşündüğü bir uzaklıkta Babeque Adası'nı seçmekteydi.

Bütün gece az çok kuzeydoğu yönünde ilerledi. Yaklaşık altmış mil, salı sabahı saat ona kadar da on iki mil yol aldı; bu da kuzeyin çeyrek kuzeydoğusuna on sekiz fersah eder.

20 Kasım, Salı – Babeque, daha doğrusu Babeque Adaları doğu-güneydoğuda belirmeye başlamıştı, ama rüzgâr aynı yönden esiyor ve onu uzaklaştırıyordu. Rüzgârın değişmediğini, denizinse kabarmaya başladığını görerek çıktığı Principe Limanı'na geri dönmeye karar verdi; oradan yaklaşık yirmi beş fersah uzakta bulunuyordu. Buralarda adını Isabela koyduğu küçük bir ada daha vardı, yaklaşık on iki fersah uzaktaydı, gündüzün oraya yanaşabilirdi, ama iki nedenle o yana yönelmedi. Birincisi, güneyde iki ada daha görmüştü, onları yakından incelemek istiyordu; ikincisi de, adını San Salvador koyduğu Guanahani Adası'ndan (Isabela Adası'ndan ancak sekiz fersah uzaktadır) tutsak aldığı ve birlikte götürdüğü Hintlilerin iki adanın yakınlığından yararlanarak kaçmaya kalkışmalarını istemiyordu, onlara ihtiyacı vardı, Kastilya'ya götürmeyi düşünüyordu çünkü. Hintliler onun altın bulur bulmaz kendilerini salıvereceğini, yurtlarına geri döneceklerini sanıyorlardı, öyle diyor Amiral.

Principe Limanı'nın sularına ulaştı, ama içeri giremedi; hem ancak geceleyin varabilmişti, hem de akıntılar onu kuzeybatıya sürüklüyordu. Bir kez daha yol değiştirdi ve uygun rüzgârla kuzeydoğu yönünü tuttu. Gecenin üçüncü çeyreğinde rüzgâr hafifleyip yön değiştirince Amiral de güneydoğunun çeyrek doğusuna yöneldi. Rüzgâr güney-güneydoğudan esiyordu, gün doğacağına yakın da biraz güneydoğu eğilimiyle birlikte tam güneye döndü.

Gün doğduktan sonra Principe Limanı'nın konumunu hesapladı, kendi konumuna göre güneybatıda, hemen hemen de çeyrek batıda, yaklaşık kırk sekiz millik, dolayısıyla on iki fersahlık bir uzaklıkta olduğunu gördü.

21 Kasım, Çarşamba – Gün doğduktan sonra güneyden esen rüzgârla doğu yönünü tuttu. Ters akıntılar yüzünden az ilerleyebildi. Akşam duası saatine dek ancak yirmi dört mil kadar yol gitti. Sonra rüzgâr doğuya dönünce, o da güneydoğunun çeyrek güneyine ilerledi; gün batarken bu son doğrultuda on iki mil kadar yol gitmişti.

Bu sırada Amiral ekvator çizgisinden kırk iki derece kuzeyde bulunduğunu hesapladı, tam Mares Irmağı'nda olduğu gibi; ama anakaraya varmadan önce kadranını bir daha kullanmayacağını, şöyle bir gözden geçirmek istediğini ekliyor. Ekvatordan bu denli uzak olmaması gerektiğini düşünüyordu, yanılmıyordu da, gerçekten olanaksızdı bu, çünkü çevredeki adalar yalnız [...] derecede bulunuyor.

Ayrıca onu kadranın doğru gösterdiğine inandıran bir durum da vardı, çünkü kuzeyi Kastilya'daki kadar yüksek gösteriyordu. Bu doğru olsaydı, kendisinin şu sırada Florida enleminde ya da onun çok yakınında yol alması gerekirdi: Eğer bu böyleyse, hemen elinin altında olduğunu söylediği bütün bu adalar ne oluyordu? Hava çok sıcak diye ekliyor, ama şurası çok açık: Florida kıyısında bulunsaydı hava bu kadar sıcak olamazdı, tersine soğurdu; ayrıca şurası da açık ki yeryüzünün kırk iki derecedeki hiçbir bölgesinde hava, hesapta olmayan bir durum araya girmemişse, sıcak olamazdı; böyle bir bilgiyse, öyle sanıyorum, günümüze dek ulaşmamıştır bize. Amiral, Hint ülkesinde karşılaştığı bu sıcağı göz önüne alarak gezip gördüğü yerlerde çok altın olacağını düşünüyor.[50]

Martín Alonso Pinzón bugün Pinta karavelasıyla, Amiral'den izin almadan, onun buyruklarına karşı gelerek öteki gemilerden uzaklaştı; Amiral kendi açgözlülüğünden diye açıkladı. Onun gemisine bindirdiği Hintlilerden birinin nerede çok altın bulabileceğini söylediğini düşünüyordu;

50 Ortaçağ fizikçileri güneş ışınlarında altın ve değerli taşların oluşmasını hızlandıran bir özellik olduğunu sanırlardı.

böylece daha çok beklemeden, kötü havanın zorlamasıyla değil, keyfi böyle istediği için yola çıkmıştı. Amiral ekliyor: "Bana söylediğinin tam tersini yaptı."

22 Kasım, Perşembe – Çarşamba gecesi çok zayıf doğu rüzgârıyla güneyin çeyrek güneydoğusuna yol aldı. Gecenin üçüncü çeyreğinde rüzgâr kuzey-kuzeydoğuya döndü. O yanda gördüğü karaları inceleyip anlamak için yönünü hep güneye doğru tutuyordu; ama gün doğarken ters akıntılar nedeniyle dünkü kadar uzaklaşmış olduğunu gördü; çünkü o karalar kırk mil uzakta bulunuyordu bu sırada.

Aynı gece Martín Alonso, Hintlilerin çok bol altın bulunduğunu söyledikleri Babeque Adası'na gitmek için yönünü güneye çevirerek ilerledi. Karavelası Amiral'in gemisinden aşağı yukarı hep on altı mil uzakta görünüyordu. Amiral bütün gece kıyıyı gözden ayırmadan ilerledi. Birkaç yelkeni istinga etti, feneri yanık tuttu, çünkü Pinzón'un kendisine doğru geldiğini sanıyordu. Gece aydınlıktı, rüzgâr uygundu, Pinzón istese yaklaşabilirdi.

23 Kasım, Cuma – Amiral bütün gün zayıf rüzgârla kara yönünde hep güneye doğru ilerledi, ama akıntılar karaya yaklaşmasını sürekli olarak engellediler. Gün batarken karadan sabahki kadar uzaktı.

Rüzgâr doğu-kuzeydoğudan esiyordu, dolayısıyla güneye gitmek için işe yarayabilecekti, ama çok zayıftı. Bu burnun ötesinde, yine doğu yönünde yayılarak bir çıkıntı oluşturan başka bir kara dili görünüyordu. Yanındaki Hintliler ona Bohio diyorlardı. Büyük bir ada olduğunu söylüyorlardı bunun, içinde yaşayanlarsa alınlarının ortasında tek bir gözleri olan adamlarmış, oradakilerin bir kesimine de *caniba*[51] diyorlar, görünüşe bakılırsa ödleri patlıyor. Amiral'in bu karaya doğru gittiğini anladıklarında oradaki adamlarla ko-

51 Karayip yerlilerinin kendileri için kullandığı, aslında "cariba" olan bu sözcük, sonradan bu haliyle Avrupa dillerine yamyam anlamında geçmiştir.

nuşamayacaklarını söylemişler, çünkü kendilerini yerlermiş, çok iyi silahlanmış adamlarmış.

Amiral diyor ki, bütün bu anlatılanlarda bir gerçek payı olsa gerek, ama bu adamların çok iyi silahlanmış oldukları doğruysa, uygarlaşmış, örgütlü bir halk söz konusudur. Sandığına göre Hintliler birkaç tutsak vermiş olmalıydılar, gidenlerin yurtlarına dönmemeleriyse onların silahlı adamlarca parçalanıp yenilmiş oldukları inancının doğmasına yol açmıştı. Ayrıca Hintliler Amiral'i ve öteki Hristiyanları ilk gördüklerinde de aynı kanıya kapılmış değil miydiler?

24 Kasım, Cumartesi – Amiral bütün gece yol aldı ve sabahın üçünde düz bir adaya, geçen hafta Babeque Adası'na giderken geçtiği yere ulaştı. Karaya yanaşmayı göze alamadı ilk önce, limanı oluşturan kayalara var gücüyle bindirip kırılıyordu çünkü deniz. Sonunda Nuestra Señora Denizi'ne ulaştı, çok ada vardı çevrede, onlara açılan kanalın tam girişindeki limandan içeri girdi. Diyor ki, burada böyle bir liman olduğunu bilseydi, bir de Nuestra Señora Denizi'ndeki adaları gezip görmekle zaman yitirmeseydi, geriye dönmek zorunda kalmayacaktı. Yine de hayıflanmadığını, epey zaman yitirmiş olsa da bu adaları görmeye değdiğini söylüyor.

Karaya ayak basınca limanı incelemek üzere tekne yolladı. Kumluk dibi ölçtüler, çok iyi buldular; altı kulaç derinlik kimi yerlerde yirmi kulaca varıyordu, tertemiz, kumluk bir dipyüzeydi. Önce güneybatıya yönelip sonra da batıya doğrularak limandan içeri girdi, şimdi düz ada tam kuzeyde kalıyordu. Bu ada yanındaki bir başka adayla güzel bir denizkulağı oluşturuyor, öyle ki bütün İspanyol donanması palamar gerekmeden barınabilir içinde, çünkü bütün rüzgârlara kapalı. Güneydoğu yanındaki kanalın ağzına güney-güneydoğuya yönelerek giriliyor ve çok geniş, çok derin bir açıklıktan batıya yönelerek çıkılabiliyor. Bu yöntemle adalar arasında rahatça dolaşabilir, onları gezip

görebilirsiniz, ama kuzeyden doğru gelip bütün kıyıyı izlemeniz koşuluyla.

Bu adalar büyük bir dağın eteğindeler; doğudan batıya göz alabildiğine yayılan dağ, kıyı boyunca yükselen pek çok dağdan daha yüksek, daha uzun bir zincir ortaya çıkarıyor ve çok uzaklara, bu zincirin ulaştığı yerlere dek güneydoğu yönünde, kanalın ta ağzına varan bir set oluşturup denizde sualtı kayalarından örülmüş bir kemerle sonuçlanıyor. Düz adanın kıyısı da öyle, orada da sualtı kayalarından oluşmuş bir kemer var daha önemsiz görünse de ve onunla bunun arasında, daha önce de belirttiğimiz gibi, çok derin, çok geniş bir kanal yer alıyor.

Kanal ağzının hemen ötesinde, limanla güneydoğu kıyısının hemen içerisinde iki yanı çok güzel büyük bir ırmak buldular. Suyu şimdiye dek gördüklerinden daha bol, daha gürdü, denizden aşağılara boşalıyordu. Irmak döküldüğü yerde bir kum katmanı biriktirmiş, ama bunu aşınca sekiz dokuz kulaçlık geniş dipyüzeylere ulaşılıyor. Kıyıları palmiyelerle, şimdiye dek gördüğümüz türden ormanlarla kaplı.

25 Kasım, Pazar – Amiral gün doğmadan önce sandala binip düz adanın güneydoğusunda bir buçuk mil uzaklıktaki bir burnu görmeye gitti, orada güzel bir ada olup olmadığını anlamak istiyordu.

Söz konusu burnun ucunu iki ok atımı uzaklıktaki güneydoğu yanından aşar aşmaz bir dağın doruğundan çağıl çağıl boşanan dupduru, büyük bir ırmakla karşılaştı. Yakınına gitti ve suyun dibinde altın rengine çalan parıltılı taşlar gördü. Bunun üzerine Tejo Irmağı'nın denize döküldüğü yerde de altın bulunduğunu anımsadı. Bu taşların da altın içerdiğini umarak Katolik Krallar'a sunmak üzere birçok örnek toplattırdı.

O sırada bir iki miço, "Hey! Burada çam ağaçları görüyoruz," diye bağırmaya başladı. Amiral yüzünü dağa doğru çevirince şaşırdı kaldı: Dimdik, kocaman çam ağaçları

yükseliyordu göklere. Küçükleri de vardı, büyükleri de; tığ gibi dümdüzdüler. O zaman anladı ki İspanya'nın en büyük gemilerine nice nice bordalar, seren direkleri yapılabilirdi bu çamlardan. Meşe ağaçları, kocayemiş ağaçları da gördü; yakında da su hızarı yerleştirmeye elverişli güzel bir ırmak vardı.

Yer de, gök de, dağların güzelliği ve yüksekliği nedeniyle şimdiye dek gördüklerinden daha ılınmış geliyordu ona. Kumsalda demir rengi bir sürü taş gördü, söylenenlere bakılırsa bir gümüş yatağından gelmiş olmalıydılar. Bu taşların hepsi oraya ancak bu ırmağın sularıyla sürüklenmiş olabilirdi. Niña karavelasına seren direğiyle kıç direği yaptırmak üzere birkaç ağaç devirtti.

Ardından ırmağın ağzına dek ilerledi ve burnun dibinde, güneydoğu yanına düşen bir koya girdi. Çok büyük, çok derin bir koy bu; çapasız, palamarsız yüz gemi rahat rahat barınabilir içinde, bir benzeri şimdiye dek görülmemiştir. Her yerde yüksek mi yüksek dağlar vardı, çağıl çağıl sular akıyordu yanlarından yörelerinden; her yer birbirinden güzel, birbirine benzemez ağaçlarla kaplıydı.

Bütün bu güzellikler için Katolik Krallar'a şükretti. Bütün bu güzelliklerden, özellikle bu çamlardan benzersiz bir mutluluk duyduğunu söyledi, çünkü gerekli araçlar getirilirse pek çok gemi yapılabilirdi bu ağaçlardan, keresteyle zifte gelince de yine burada bol bol vardı.

Bugüne dek ortaya koyduklarının buranın zenginliklerinin binde biri olduğunu söylüyor, gerçekten de yüce Tanrı'mızın izniyle bir bölgeden ötekine geçerken hep değişik, birbirinden güzel şeyler buldu, yalnız topraklar, ağaçlar, otlar, meyveler, çiçekler değil, insanlar konusundaki her şey tam gönlünce gelişti. Limanlar, sular için de böyle bu. Son olarak da şunu söylüyor: "Bütün bu güzellikleri gören kişi bunca hayranlığa düşer de yalnızca duyup dinleyen ne yapar?" Görülmeden inanılacak şeyler değil doğrusu.

26 Kasım, Pazartesi – Gün doğarken sığınmış olduğu düz adadan, oradaki *Puerto de Santa Catalina*'dan[52] demir aldı. Kıyı boyunca güneydoğudaki *Cabo del Pico*'ya[53] doğru zayıf bir güneybatı rüzgârıyla ilerledi. Geç ulaştı oraya, çünkü rüzgâr yavaş yavaş dinmişti. Ulaştığında da doğunun çeyrek güneydoğusunda başka bir burun gördü, bulunduğu yerden altmış mil uzaklıkta olmalıydı. Ardından gemiye göre güneyin çeyrek güneydoğusunda, şöyle böyle altmış mil uzakta başka bir burun daha gördü. Adına *Cabo de Campana*[54] dedi, ama gündüz ulaşamadı oraya, rüzgâr iyice dinmişti çünkü.

Bütün gün boyunca otuz iki mil, yani sekiz fersah yol alabildi; bu süre içinde dokuz önemli liman buldu, özelliklerini bir yere yazdı. Gemiciler öteki beş büyük ırmak gibi bunların güzelliğine de hayran kaldılar. İyice bir görebilmek için kıyının yakınlarında epey zaman duraladı.

Bütün ülke olağanüstü bir güzellikteki yüksek dağlarla biçimlenmiş. Çıplak, kayalık yerler değil bunlar; aşılması kolay, art arda güzel vadilerin sıralandığı yerler. Doruklardaki gibi koca koca, yemyeşil, insan gözleri için büyük bir şölen demek olan ağaçların yükseldiği vadiler bunlar. Ağaçların büyük bir çoğunluğu çama benziyordu.

Pico Burnu'nun ardında güneydoğu yönünde iki küçük ada var, çevreleri iki fersah olsa gerek, arkalarında çok güzel üç limanla iki de ırmak gördü.

Kıyı boyunca yerleşim yerlerine benzer hiçbir şey göremedi. Ama olması gerekirdi, indikleri her yerde ayak izleri, ateş izleri bulmuşlardı çünkü. Bugün Campana Burnu'nun güneydoğu yönünde gördüğü kara parçası Hintliler'in Bohio dedikleri ada olmalıydı ona göre. Böyle düşünmesi o burnun karadan ayrık, uzak görünmesindendi.

---

52 Azize Catalina Limanı.

53 Gaga Burnu.

54 Çan Burnu.

Diyor ki, bugüne dek görebildiği bütün yerlilerin canıba ya da canimalardan ödleri kopuyor. Bunlar çok geniş olması gereken bu Bohio Adası'nda yaşıyor olmalılar. Ona göre bu canibalar ötekileri, korkaklıkları ve silah nedir bilmemeleri nedeniyle, evlerinden ocaklarından söküp tutsak alıyorlar. Yanı sıra getirdiği Hintliler işte bu yüzden, Bohio Adası'na yakın diye kıyıda yerleşmek istememişler. Amiral ayrıca diyor ki Hintliler kendisinin oraya yöneldiğini görünce çok korkmuşlar, dilleri kilitlenmiş, konuşamamışlar, parçalanıp yenilmekten öylesine korkuyorlarmış; kendilerine gelmeleri, yatışmaları için de hiçbir olanak yokmuş. Anlattıklarına göre düşmanlarının yüzünde tek bir göz bulunurmuş, suratları da köpek suratıymış. Amiral yalan söylediklerini düşünüyor, onları tutsak alanlar Büyük Hakan'ın uyrukları olsa gerek.

27 Kasım, Salı – Dün gün batarken Campana Burnu diye adlandırdığı çıkıntının yakınlarına ulaşmıştı. Hava açık, rüzgâr hafifti, ama en uygunundan beş altı limanın az ötesinde bulunmasına karşın demir atmaya kalkışmadı. Aslında buraların tazeliğinin uzun uzun tadını çıkarmak, güzelliklerini uzun uzun seyretmek, bu yüzden de girdiği her limanda daha çok kalmak geçiyordu gönlünden, ama bir an önce tamamlanması gereken görev geciktirilmeye gelmezdi. Bu yüzden gece sabaha dek bulunduğu yerde volta vurdu.

Gece boyunca gelgitler ve akıntılar güneydoğuya doğru sürdü onu. Böylece bir akşam önce bulunduğu ve Campana Burnu yöresi sandığı noktadan beş altı fersah öteye sürüklendi. Bu burnun ilerisinde komşu iki toprağı birbirinden ayıran büyük bir kanal seçiliyordu, ortasında da bir ada vardı. Güneybatı rüzgârından yararlanarak geri dönmeye karar verdi. Kanal sandığı yere ulaştığında bunun büyük bir koy olduğunu, ucunda da güneydoğu yönünde bir burun yer aldığını gördü. Uzaktan bir adayı andıran yüksek, dört köşe bir dağdan başka şey değildi bu burun.

Rüzgârın yönü kuzeye döndüğünden, kıyıyı incelemek ve neler varsa görüp anlamak için güneydoğuya dümen kırdı. Campana Burnu'nu daha yeni geçmişti ki hemen yanı başında olağanüstü bir liman gördü. Büyük bir ırmak dökülüyordu bu limana, çeyrek mil ötede başka bir ırmak, yarım mil ötede başka biri, bunun çeyrek mil uzağında başka bir ırmak, bir mil ileride bir beşincisi, aynı uzaklıkta biri daha, çeyrek mil uzaklıkta bir yedincisi, bundan bir mil ötede de daha büyük bir başkası. Bu sonuncusuyla kuzeybatıda kalan Campana Burnu arasında aşağı yukarı yirmi mil bulunuyordu. Bu ırmaklardan çoğunun büyük, geniş, çok açık ağızları, en büyük gemilerin sığınabileceği kusursuz limanları vardı, diplerinde de kum setleri, sualtı kayaları falan bulunmuyordu.

Kıyı boyunca araştırmasını sürdürürken, son ırmağın güneydoğusunda şimdiye dek gördüklerinden çok daha önemli büyük bir köyle karşılaştı. Eli mızraklı bir sürü yerlinin bağıra çağıra koşuşup kıyıda toplandığını gördü. Onlarla görüşüp konuşmak üzere yelken toplayıp demir attı. Kadırgayla karavelanın kayıklarını, yerlilere hiçbir kötülük edilmemesi, onlardan da herhangi bir zarar gelmemesi için dikkatli olunması buyruğuyla kıyıya gönderdi. Gemicilerin yanına yerlilere armağan etsinler diye ıvır zıvır öteberiler verdi.

Yerliler onları karaya çıkartmayacaklarını, gerekirse direneceklerini el kol işaretleriyle anlatmaya çalıştılar. Ama baktılar ki kayıklar karaya yaklaşıyor, gelenleri de korkutamıyorlar, bunun üzerine hepsi içerilere doğru sıvıştı. Hristiyanlar onların güvenini kazanmak için karaya ancak iki üç adam çıkarmanın daha uygun olacağını düşündüler. Kıyıya varan üç kişi korkmanıza gerek yok diye seslendi. Bu sözleri yanlarında getirmekte oldukları Hintlilerin dilinden bölük pörçük kaptıkları sözcüklerle söylediler. Ama gene de kıyıda büyük küçük tek bir kişi kalmamacasına hepsinin birden kaçmasına engel olamadılar.

Bunun üzerine üç Hristiyan onları görebilmek için evlere doğru yollandı. Evler daha önce gördükleri gibi sazlardan yapılmıştı. İçlerinde ne bir insan vardı ne de herhangi bir öteberi. Onlar da gemilere döndüler, öğleye doğru doğuda yaklaşık sekiz mil uzaklıkta görünen güzel bir buruna doğru yelken açıldı.

Amiral koyun içerisinde yarım mil dolaştıktan sonra güney yanında çok güzel bir liman, güneydoğu yanında da dağlar arasında kıvrım kıvrım sıralanmış çok verimli vadiler buldu. Uzaktan, büyük bir köyün varlığını gösteren dumanlar yükseliyor, topraklar çok iyi ekilmişe benziyordu.

Bütün bu ayrıntıları gözden geçirince, yerlilerle ilişki kurabilmek için bu limanda aşağı inmeye karar verdi. Öyle güzel bir limandı ki daha önce gördüklerine boşuna övgüler yağdırmıştı. Burasıysa havası, toprağı ve çevresinde bulunan köyleriyle daha çok övgüye değerdi. Toprağın genişliği, aralarında çam ve palmiyelerin de bulunduğu ağaçların büyüklüğü, özellikle de geniş vadinin güzelliği üstüne hayranlık dolu sözler söylüyor. Bu vadi dümdüz bir yer değil, güneygüneydoğu yönüne doğru yayılan çok yumuşak iniş çıkışlardan oluşmuş. Dağlardan inen birçok akarsuyun dolandığı bu vadi dünyanın en güzel vadisi belki de.

Amiral demir attıktan sonra tabak biçimindeki limanı incelemek, derinliğini ölçmek için kayığa atladı. Koyun güney yanındaki öbür ucuna varınca bir kadırganın geçmesine yetecek kadar geniş bir ırmak ağzı buldu. Bu ağız öylesine biçimlenmişti ki içerisine girmeden görülemiyordu. Bir kayık boyu ilerlendi mi, dibi beş kulaç, hatta sekiz kulaç gelmekteydi.

Irmaktan yukarı ilerlerken ağaç topluluklarını görmek, serinliğin, pırıl pırıl suyun, kuşların, manzaradaki iç açıcılığın tadına varmak olağanüstü bir şeydi gerçekten; buralardan nasıl ayrılacağını bilemiyordu. Yanı sıra gelen adamlarına diyordu ki, bütün bu gördüklerini Katolik Krallar'a

aktarmaya ne dil yeterdi, ne de yazmaya el. Büyülendiğini sanıyordu. Onun bütün bu gördüklerini saygın, güvenilir pek çok kişinin de görmüş olmasını dilerdi, inanıyordu ki onlar da başka türlü konuşmayacaklardı.

Burada Amiral kendi el yazısıyla şunları ekliyor:

"Bu ülkeden ne gibi yararlar sağlanabileceğini yazmama gerek yok. Ama şurası kesin ki, bütün bu gördüğümüz topraklarda inanılmaz zenginlikler yatıyor yüce efendilerimiz. Ama ben hiçbir limanda pek oyalanmak istemiyorum, yeğlediğim tek şey elimden geldiğince çok ülke görmek ve siz efendilerimize bunları bir bir aktarmak. Öte yandan buralardaki insanların dilini bilmiyorum, benim onları anlamadığım gibi onlar da beni anlamıyorlar, adamlarım da öyle. Yanım sıra götürdüğüm Hintlilere gelince, çoğunlukla ak dediklerini kara diye anlıyorum. Ayrıca şunu da ekleyeyim ki onlara tam güvenim yok, her fırsatta kaçmaya kalkıştılar.

"Ama şimdi Tanrı izin verirse, bulunup araştırılması kolay her yeri görmek mutluluk verecek bana. Her yeri inceleyip yavaş yavaş tanımaya, bu dili buyruğum altındaki herkese öğretmeye çalışacağım; gördüğüm kadarıyla her yerde aynı dil konuşuluyor. İleride bütün bu toplulukların Hristiyan olduklarını bir düşünün, kimbilir ne yararlar sağlanacaktır bundan; belirli bir dini yok hiçbirinin, putperest de değiller. Yüce efendimiz bunlar için bir kent, bir de kale yaptırırlarsa bütün yöre halkı Hristiyan olur çıkar.

"Yüce efendimizin inanmalarını isterim ki bolluk, verimlilik, iklim ılımanlığı, Gine'nin veba saçan ırmaklarıyla en ufak benzerliği bulunmayan duru mu duru, temiz mi temiz akarsu zenginliği bakımından yeryüzünde böyle bir ülke daha olamaz. Gerçekten de yüce efendimize şükürler olsun, adamlarımdan bir tekinin bile başı ağrımadı, bir teki bile hastalanıp yatağa düşmedi; yalnız yaşlı birinin böbrek taşından sıkıntısı vardı, öteden beri ağrı çekermiş, iki gün içinde iyileşiverdi o da. Bu dediklerim her üç geminin adamları için

de geçerli. Yüce efendimiz buraya kafası işler adamlar gönderseler (kuşkusuz Tanrı'nın da hoşuna gider bu), söylediklerimin doğruluğu hemen anlaşılacaktır.

"Az yukarıda bir kent, bir de kale kurmaya en uygun yerin Mares Irmağı olduğunu söylemiştim limanı ve çevresi nedeniyle; bu dediklerim kesinlikle doğruydu, ama orası ne burasıyla ne de Nuestra Señora Denizi'yle kıyaslanabilir.

"Aslında gelip buraları görmeli: buraları, ülkenin iç kesimlerini, çok kalabalık yerleşim yerlerini ve çok yararlı ürünleri. Şimdiye dek bulduğum, şimdiden sonra da Kastilya'ya dönene dek bulacağım bütün ülkeler içinde burası, bütün Hristiyanlık âleminin, özellikle de İspanya'nın (dilerim onun eline geçer hepsi) alışveriş yapması gereken yer. Şunu da ekleyeyim: Yüce efendimiz Katolik Hristiyan olmayan hiçbir yabancının buralara ayak basmasına, bölgeyle ilişkiler kurmasına göz yummamalılar. Bu girişimin ilk amacı ve ilkesi şudur: Her türlü girişim Hristiyanlık dininin yücelmesine ve yaygınlaşmasına katkıda bulunmalıdır."

Bunlar Amiral'in kendi sözleri.

Irmaktan yukarı çıktı ve birçok kola ayrıldığını gördü. Limanı dolanırken ırmak ağzında çok hoş bir bahçeye benzeyen top top ağaçlar gördü; öyle güzeldiler ki. Orada tek bir ağaç gövdesinden oyulmuş, on iki sıralı güzel bir futaya benzeyen bir kayık buldu. Kıyıdaki bir sundurmanın, daha doğrusu kirişler üzerine örtülmüş büyük palmiye yapraklarıyla kaplı bir çatının altına çekilmişti; ne güneş zarar verebilirdi ne yağmur. Yörenin bir kent, yanına da bir kale kurmaya çok elverişli olduğunu söyledi; çok iyi bir liman, güzel bir su, verimli topraklar, alabildiğine de ağaç vardı çünkü çevrede.

28 Kasım, Çarşamba – Yağmur yağıyordu, hava da çok kapalıydı, bu yüzden bütün gün limanda kaldı. Kıçtan doğru esen elverişli bir güneybatı rüzgârıyla kıyı kıyı dolaşabilirdi, ama karayı açık seçik göremiyordu, körlemesine dolaşmak da gemiler için tehlikelidir, bu nedenle yerinden kıpırdamamayı yeğledi.

Her iki kadırgadakiler çamaşır yıkamak için karaya çıktı. İçlerinden birkaçı içerilere doğru ilerledi. Büyük büyük köyler buldular, ama evlerin hepsi boştu; halk kaçmış, kayıplara karışmıştı. Limana dökülenden daha büyük bir başka akarsuyu izleyerek geri döndüler.

29 Kasım, Perşembe – Yağmur yağıyordu, hava dünkünden daha kapalıydı, o da yerinden ayrılmamayı uygun buldu. Birkaç tayfa kuzeybatı yönündeki bir başka köye gittiler. Evler bomboştu. Dönerlerken karşılarına bir ihtiyar çıktı, kaçacak gücü yoktu belli ki. Yanına vardılar, kendisine bir zararları dokunmayacağını söylediler, eline birkaç incik boncuk tutuşturup salıverdiler. Amiral de ihtiyarı görse iyi olacaktı doğrusu; hem üstünü başını giydirir, hem de kendisinden birtakım bilgiler alırdı. Yörenin öyle bir çekiciliği vardı ki çok hoşuna gitmişti; sürekli bir yerleşime çok elverişli, büyük olanaklar gösteren bu toprakların köylerle, kasabalarla dolacağını umuyordu.

Evlerden birinde bir topak balmumu buldular. Amiral de Katolik Krallar'a götürmek için yanına aldı. Dedi ki, bir yerde balmumu varsa daha kimbilir ne güzel şeyler vardır orada. Başka bir evde tayfalar bir kafatası buldular; direğe asılmış bir sepetin içindeydi, üstü de bir başka sepetle örtülüydü. Bir başka köyde de bunun tıpkısı bulunmuştu. Amiral'e göre bunlar büyük bir oymağın önde gelenlerinin olmalıydı. Çünkü evler aynı çatı altında çok kişinin barınabileceği bir genişlikte kurulmuştu; dolayısıyla içinde yaşayanların ortak bir atadan geldikleri ileri sürülebilirdi.

30 Kasım, Cuma – Yola çıkamadı, çünkü rüzgâr gideceği yolun tersinden, doğudan esiyordu.

Silahlı sekiz adam gönderdi kıyıya, yanı sıra getirdiği Hintlilerden ikisini yanlarına kattı; içerilerdeki köyleri gidip görsünler, oralardan bilgi getirsinler istiyordu. Gidenler oralarda pek çok ev buldular, ama konuşacak, görüşecek tek bir kim-

se yoktu ortalarda, herkes kayıplara karışmıştı. Dönerlerken tarla sürmekte olan dört genç gördüler, ama bunlar da Hristiyanları seçer seçmez yok oluverdi, arkalarından yetişemediler.

Amiral adamlarının çok dolaştığını, birçok yeri gezip gördüğünü söyledi. Pek çok köyden geçmişler, her yerde çok verimli, çok bakımlı topraklar görmüşler, akarsuları çok bolmuş. Irmaklardan birinde tek bir ağaç gövdesinden yapılmış, doksan beş palmo[55] uzunluğunda çok güzel, büyük bir kayık bulmuşlar, içinde yüz elli kişi rahat rahat yerleşip denize açılabilirmiş.

1 Aralık, Cumartesi – Aralıksız yağan yağmur ve ters esen rüzgâr yüzünden gene yola çıkamadı. *Puerto Santo*[56] adını verdiği bu limanın girişindeki yüksek bir kayanın üstüne büyük bir haç diktirdi. Ötede bir burun var, güneydoğu yönünden girişe engel oluşturuyor. Limana girmek isteyenin güneydoğu yönünü değil kuzeybatı yönünü yeğlemesi gerekiyor. Ama şurası kesin ki her iki kıyıda boyunca kusursuz bir dipyüzey ve on iki kulaç derinlik var. Ama limanın ağzı güneydoğu yönünde çok sığ. Bu sığlık kıyıdan hayli uzakta bulunuyor, bu demektir ki iki burun arasında on iki ila on beş kulaç derinlik olduğuna göre gerektiğinde birinden ötekine geçilebilir. Limanın ağzına girmek için güneydoğuya yönelmek gerekiyor.

2 Aralık, Pazar – Rüzgâr gene tersten estiği için Amiral açılamadı. Bu yörelerde karadan gelen rüzgârın hep geceleri estiğini söyledi, ama bu limana sığınmış bir geminin en beter fırtınalarda bile hiçbir şeyden korkmasına gerek yok, limanın ağzını sığlık öyle güzel koruyor ki fırtınanın zerresi içeri giremez.

Bir miço limanın ağzında altın içerir gibi görünen birtakım taşlar buldu, Amiral de Krallar'a göstermek için yanına

55 Yaklaşık 20 metre.

56 Aziz Liman.

aldı bunları. Çevrede bir top atımı uzaklıkta büyük ırmaklar olduğunu söyledi.

3 Aralık, Pazartesi – Havanın elverişsizliği nedeniyle bulunduğu yerden ayrılmadı. Limanın bir çeyrek uzağında, güneydoğu yönünde seçilen güzel bir burnu gezip görmeye karar verdi. Birkaç kayıkla, yanına da silahlı adamlar alıp oraya yöneldi. Burnun hemen dibinde çok güzel bir ırmağın yüz ayak genişliğindeki ağzıyla karşılaştılar. İçeri girmek için güneydoğuya yöneldiler. Girişte derinlik bir kulaçtı ancak; ama içerilere doğru kimi yerde on iki, kimi yerde beş ya da dört, kimi yerde de iki kulaçtı. Öyle geniş görünüyordu ki bütün İspanya donanması rahat rahat barınabilirdi içinde.

Bu ırmağın bir kolunu geçip güneydoğuya yöneldi, orada küçük bir koy buldu, içinde Hintlilerin kanca dedikleri çok büyük beş tekne gördü; futaya benziyorlardı, öyle güzel işlenmişlerdi ki insan bakmaya doyamıyordu. Dağın eteğindeki bütün topraklar özenle ekilmişti. Bu kancalar çok sık bir ağaç topluluğunun altında duruyordu. Tuttukları yol onları çok iyi kurulup çatılmış bir sundurmaya çıkardı; üstü öyle dikkatli örtülmüştü ki ne güneş girebilirdi içine, ne de su. Sundurmada başka bir *canoa*[57] daha gördüler, ötekiler gibi tek bir ağaç gövdesinden yapılmıştı, on yedi sıra kürekçinin oturabileceği kadar büyüktü; güzelliğine, işlenişine, süslemelerine hayran kaldılar.

Amiral bir dağın tepesine tırmandı. Yukarı varınca yayla gibi dümdüz olduğunu gördü, her yerine türlü türlü bitkiler, özellikle de balkabağı ekilmişti; öyle bakımlıydı, öyle işlenmişti ki insanın gözü şenleniyordu. Ortada büyük bir köy vardı. Oradaki insanların arasına baskın verir gibi düştü. Kadın erkek, onunla adamlarının geldiğini görür görmez çil yavrusu gibi dağılmaya yeltendi. Yanı sıra getirdiği Hintli-

57 Kano.

lerden biri bunun üzerine "Korkmanıza, kaçmanıza gerek yok," dedi, "bu adamlar çok iyi yürekli adamlar." Çıngıraklar, sarı pirinçten yüzükler dağıttı Amiral onlara, sarı yeşil cam gerdanlıklar verdi, çok sevindiler.

Onlarda altın ya da değerli öteberiler olmadığını, yeterince de güven verdiğini anlayınca limana dönmeye karar verdi. (Burada Amiral Katolik Krallar'a açık açık şunu söylüyor: "On kişi bunlardan on binini kaçırabilir. Öyle korkaklar ki o kadar olur. Ateşte sertleştirilmiş, sivri uçlu sopalarını saymazsak, silah nedir bilmiyorlar.") Oradan ayrılmadan önce ıvır zıvır birkaç öteberi karşılığında ellerindeki bütün sopaları ustalıkla topladığını söyledi.

Kayıklarını bıraktığı yere gelince adamlarından birkaçını az önce geçmiş olduğu yana gönderdi; uzaktan büyük bir kovan görür gibi olmuştu çünkü. Gönderdiği kişiler daha geri dönmeden bir araya toplanmış çok sayıda Hintli, Amiral'in adamlarıyla birlikte yeni binmiş olduğu kayıklara doğru yöneldi.

Hintlilerden biri ırmağa dalıp ilerledi, kayığın kıçına yaklaştı ve uzun bir söylev vermeye girişti. Amiral Hintlilerin dostluk belirtmek, hoş geldiniz demek istediklerini sanıyordu. Ama bir baktı, yanı sıra getirmiş olduğu Hintlinin yüzünün değişmekte olduğunu gördü: Hintli birdenbire mum gibi sararıp tepeden tırnağa titremeye başladı. El kol işaretleriyle Amiral'e bu ırmaktan gitmesini, yoksa Hintlilerin onu öldürmek istediklerini anlatmaya çalışıyordu. Ardından da elinde kundaklı bir yay tutan Hristiyanlardan birine yaklaşıp silahı Hintlilere gösterdi. Amiral anladı ki Hintli onlara bu silahın çok uzaktan adam vurduğunu, hepsini öldürebileceğini söylüyordu. Sonra da bir kılıç aldı eline, kınından sıyırdı, gene korkutucu bir şeyler söyleyip gösterdi onlara. Bunun üzerine bütün Hintliler kaçtılar; kayıktaki Hintliyse çok korkmuştu, titremesi geçmemişti daha, oysa güçlü kuvvetli, uzun boylu, yapılı biriydi.

Amiral ırmaktan çıkıp gitmek istemedi. Tam tersine, Hintlilerin yeniden toplandığı yere doğru kürek çekilmesini buyurdu. Çok kalabalıktılar, kırmızıya boyanmıştı hepsi, analarından doğdukları gibi çırçıplaktılar. Kimilerinin başında tüyler, sorguçlar vardı, ayrıca hepsinin elinde birer mızrak demeti bulunuyordu.

"Yanlarına yaklaştım, ellerine birer ufak ekmek parçası tutuşturdum. Kimine küçük bir çıngırak, kimine pirinç bir yüzük, inci taklidi cam gerdanlıklar vererek karşılığında mızraklarını istedim. Hepsine güven geldi, kayıklarımıza yanaştılar, ufak tefek öteberilere karşılık ellerinde ne var ne yok hepsini verdiler. Tayfalar bir kaplumbağa öldürmüştü, parçalanmış kabuğu teknenin dibinde duruyordu. Miçolar tırnak büyüklüğündeki bağa parçalarını Hintlilere uzatıyor, onlar da bir demet mızrak veriyordu bizimkilere.

"Bu adamlar da tıpkı daha önce gördüklerimiz gibiydi. Bizim gökten geldiğimize inanıyorlar. Ellerine ne verirsek verelim azlığına çokluğuna bakmıyorlar, neleri var neleri yok hepsini size uzatıyorlar hemen. Sanıyorum ellerinde altın ya da baharat olsa yine aynı biçimde davranırlardı.

"Çok güzel bir ev gördüm; pek büyük değildi, daha önce gördüklerim gibi iki kapılıydı. İçeri girdim bir baktım, olağanüstü bir incelikle işlenmiş, bölmeleri hiç akıl erdiremediğim bir yöntemle yapılmış. Deniz kabukları, öteberiler sarkıyordu tavanından. Burasının bir tapınak olabileceğini düşündüm, el kol işaretleriyle sormaya çalıştım gelip burada dua ediyorlar mı diye. Hayır dediler. İçlerinden biri yukarı çıktı, tavandan sarkan ne var ne yok hepsini çözdü, getirip bana verdi; ama ben bir iki ufak şey aldım."

4 Aralık, Salı – Zayıf rüzgârda yelken açıp Santo Limanı dediği limandan ayrıldı. İki fersah ileride dün sözünü ettiği güzel ırmağı gördü. Doğu-güneydoğudan batı-kuzeybatı yönünde, söz konusu burundan ilerilere doğru uzanan kıyı boyunca yol aldı. Bu burun başka bir çıkıntı oluşturan *Cabo*

del Monte'ye[58] göre güneydoğunun bir çeyrek doğusundaki *Cabo Lindo*'dan[59] beş fersah ötede bulunuyor.

Monte Burnu'ndan bir buçuk fersah ötede, girişi kolay, derinliği de çok uygun görünen büyük, dar bir ırmak akıyor. Ondan üç çeyrek fersah ötede, uzaktan geldiği anlaşılan daha büyük bir ırmak gördü. Ağzı yüz adımdan daha geniş olmalıydı, dibi çok temizdi, sekiz kulaç derinliği vardı. Görüp tanımak, ölçmek için bir kayık gönderdi; tatlı suyu denize karışana kadar sürüyordu. Şimdiye kadar bulduklarının en önemlilerinden biriydi bu ırmak, her iki kıyısı da büyük yerleşim yerleriyle doluydu. Lindo Burnu'nun ötesine doğru, doğu-kuzeydoğuya, güneydoğuya ve güney-güneydoğuya gidiş gelişe çok elverişli bir dipyüzeyi olan büyük bir körfez bulunuyor.

5 Aralık, Çarşamba – Bütün gece, gün batarken ulaştığı Lindo Burnu'nun yukarısında kaldı, doğu yönünde uzanan karayı görmek istiyordu. Gün ağarırken doğuda iki buçuk fersah ötede başka bir burun gördü. Kıyı bu burnun ilerisinde güney-güneydoğuya yöneliyordu. Aynı doğrultuda ilkinden yedi fersah açıkta, hayli yüksek ve hoş görünüşlü başka bir burun daha seçti. Oraya yönelmek istedi, ama vazgeçti bu düşünceden; en çok istediği şey yanı sıra gelen Hintlilerin anlattığına göre kuzeydoğuya düşen Babeque Adası'na gitmekti. Ama yönelemedi oraya, rüzgâr tam o yönden esiyordu.

Güneydoğuya doğru yol alırken çok büyük bir ada buldu. Yanı sıra gelen Hintlilerden birtakım bilgiler edinmişti bu ada üzerine; çok kalabalık olduğunu söylüyorlar, adına Bohio diyorlardı. Amiral, Cuba ya da Juana Adası'yla[60] bütün öteki adalarda yaşayanların buradakilerce yıldırılmış olduğunu söyledi; adam yerlermiş çünkü. Hintliler el kol işaretleriyle, kaş göz oynatmalarla çok şaşırtıcı şeyler anlatma-

58 Dağ Burnu.

59 Zarif Burun.

60 Amiral Küba'ya Prens Juan şerefine Juana adını vermiştir.

ya çalışıyorlardı bunlar üzerine; Amiral pek kulak asmadı, inandığını da söylemedi. Ama Bohiolular çok becerikli, çok gözü pek insanlardı demek ki; ödleklikklerinden yararlanıp tutsak alıyorlardı bunları.

Böylece kıyılarından birinde yüz yirmi fersah dolaştığı ve o güne dek hep bir anakaranın uzantısı olduğuna inandığı Cuba ya da Juana'yı, rüzgâr kuzeydoğudan, biraz da kuzeye dönük eserken geride bırakmaya karar verdi. Böyle bir önlem almasının nedeniyse rüzgârların bu yörelerde hep kuzeyden kuzeydoğuya, o yönden de doğuya ve güneydoğuya eğilimli olmasıydı.

Derken rüzgâr adamakıllı esmeye başladı. Bütün yelkenlerini açmış ilerliyordu kadırga, üstelik deniz durgundu, akıntılar elverişliydi. Sabahtan öğlenin birine değin saatte sekiz fersah yol aldılar; anlaşıldığına göre bu yörelerde geceler on beş saat kadar sürüyor. Amiral daha sonra saatte on mil üzerinden gün batana dek yol aldı, bu da hep güneydoğu yönünde olmak üzere seksen sekiz mil eder ki yirmi iki fersah demektir.

Hava kararırken kendininkinden daha yollu Niña karavelasına, gün ışığı çekilmeden limanı gidip görmesi, tanıması için buyruk verdi. Cadiz Körfezi'nden daha genişti bu liman. Niña ağza ulaştığında hava kararmıştı iyice. Derinliğini ölçmek için bir sandal gönderdiler. Fenerinin ışığında ölçüldü. Amiral karavelanın volta vurduğu yerde, artık limana girebilirsin işaretini beklerken, sandalın ışığı, bu işareti verecek ışık sönüverdi. Karavela kararlaştırılan işaretin gelmediğini görünce açığa yöneldi ve Amiral'e ışık çaktı, o da ne olup bittiğini anlamak için karavelaya yaklaştı. Bu arada sandaldakiler fenerlerini yeniden yakınca karavela onların ışığına doğru gitti. Amiral ise onu izleyemediğinden bütün geceyi volta vurarak geçirdi.

6 Aralık, Perşembe – Gün ağarırken limandan dört fersah uzaktaydı. Adını *Puerto María* koydu. Güneyin çeyrek

güneydoğusunda güzel bir burun gördü; adını *Cabo de la Estrella*[61] koydu. Bunun, güneyden yana düşen adanın en uç bölümü olduğunu, buradan yirmi sekiz fersah çektiğini sanıyordu.

Doğuda daha küçük bir adaya benzeyen başka bir kara parçası ilişti gözüne, kırk fersahlık bir uzaklıkta görünüyordu. Ayrıca çok güzel, çok biçimli bir başka burun daha vardı, güneydoğunun bir çeyrek doğusunda, yaklaşık elli dört fersah uzaklıktaydı. Bunun adını *Cabo del Elefante*[62] koydu. Başka bir burun da doğu-güneydoğu yönünde, yaklaşık yirmi sekiz fersah ötede belirmişti, bunu da *Cabo de Cinquin*[63] diye adlandırdı. Güneydoğunun çeyrek doğusunda, yirmi fersah kadar ötede büyük bir açıklık, bir giriş yeri, bir körfez vardı sanki, bir ırmak ağzına benziyordu. Fil Burnu'yla Cinquin Burnu arasında çok büyük bir kanal uzanıyor gibiydi; tayfalarsa bunun iki adayı birbirinden ayıran bir boğaz olduğunu ileri sürüyorlardı. Bu adalardan küçüğüne *Isla de la Tortuga*[64] adını verdi.

Büyük ada çok yüksek bir kara parçası görünümündeydi. Üstü sarp, ama hoş bir yaylaya benziyordu. Geniş bir bölümü ekilmiş olsa gerekti; mayıs ayında Kordoba kırlarındaki buğday tarlalarına nasıl da benziyordu.

O gece çok ateş gördüler. Ayrıca bütün gün boyu çok yerde dumanlar tüttü, sanki bir düşman saldırısı bekleniyordu da gözcüler bu yolla haber veriyorlardı. Bu adanın bütün kıyısı doğuya doğru uzanıyor.

İkindiüstü limana girdi. Adını *San Nicolás*[65] koydu, çünkü tam da bugün o azizin yortusuydu. Girer girmez de limanın olağanüstü güzelliğine hayran kaldı. Cuba limanla-

---

61 Yıldız Burnu.

62 Fil Burnu.

63 Kullandığım metinlerde bu adla ilgili bir açıklama yok.

64 Kaplumbağa Adası.

65 Aziz Nikolas, Hristiyanlıkta çocukların koruyucusu. Her yıl 6 aralıkta yortusu kutlanır.

rını övdüğü çok oldu şimdiye dek, ama diyor ki bu hepsinden üstün, bir eşi daha yok. Limanın ağzı bir buçuk fersah genişliğinde. Her yönden girilebilir, ama güney-güneydoğu yönünden girmek daha doğru. Güney-güneydoğu yönünde iki fersah yayılıyor. Ağzın güneyi bir burun çıkıntısına benzese de onun ötesinde kıyı hiçbir engele uğramadan dümdüz uzanıyor. Sonunda çok güzel bir kumsal var; meyve yüklü, göz alabildiğine yayılan her türden ağaçla örtülü. Amiral bunları küçük hindistan cevizlerine benzetti, ama daha olgunlaşmadıkları için ne oldukları tam anlaşılmıyordu. Kumsalın ortasından bir ırmak akıyor. Limanın derinliği olağanüstü, kırk kulaç uzunluğundaki iskandil ipinin kurşunu [...] derinliğe değin, dibe ulaşmıyor. Bütün liman hep böyle, kıyıya beş ayak kalıncaya dek her yer on beş kulaç derinliğinde ve dip tertemiz. Kıyıdan bir kürek boyu açıkta derinlik beş kulaç.

Limanın sonuna gelindi mi, içinde bin karavelanın volta vurabilmesine elverişli bir deniz kolu körfezden ayrılıp güney-güneybatı yönünden kuzeydoğuya doğru iple ölçülmüşçesine düzgün bir genişlikte ve yarım fersah uzakta karadan içerilere yöneliyor. Genişliği yirmi beş adım olan bu kolun öyle bir konumu var ki, oradan bakıldı mı büyük limanın ağzını görmek olanaksız, kendisi her yandan kapalı ikinci bir liman oluşturmuş gibi. Derinliği başından sonuna on bir kulaç, dibi kumluk ve olağanüstü bir temizlikte; gemiler sekiz kulaç derinlikte bordalarını kıyıya dokundurabilirler. Yanında yöresinde hiç ağaç yok, ama çok hoş bir liman burası.

Ada Amiral'e şimdiye dek gezdiklerinden daha kayalık göründü. Ağaçları ufacıktı, aralarında İspanya'dakine benzer pek çok tür vardı: pırnallar, kocayemişler ve daha niceleri. Bitkiler için de aynı şey söylenebilir. Toprak çok yüksek, ama yukarıda kusursuz bir düzlük oluşturuyor, havası da harika. Şimdiye dek uğradığı hiçbir yerde buradakine benzer

bir serinlikle karşılaşmamıştı; öteki adaları göz önüne alarak söylüyor bunu, yoksa pek öyle soğuk falan değil. Bu limanın karşısında, az önce söz konusu olan ırmağın suladığı çok güzel, verimli bir vadi uzanıyordu. "Bölgede büyük yerleşim yerleri olsa gerek," dedi Amiral, on beş sıralı futalardan daha büyük görünen ve içine çok kişinin bindiği kayıklardan vardı bu düşünceye.

Bütün Hintliler bir yerlere sıvışmıştı, daha gemiler görünür görünmez yaptıkları tek şey buydu hep. Yanı sıra getirdiği Hintlilerse öyle bir ev bark özlemi içindeydiler ki Amiral hak veriyordu onlara, dönüşte hepsini adalarına bırakmalıydı. Şimdiden kuşkuya düşmüşlerdi, çünkü gemiler adalarının yolunu tutmuyordu. Bu yüzden de Amiral ne kendilerine güven duyuyordu ne de anlattıklarına. Ayrıca doğru dürüst anlaşamıyorlardı birbirleriyle. Onların bu adadakilerden çok korktuklarını söyledi. Dolayısıyla buradakilerle ilgi kurmaya, görüşmeye kalkışacak olursa birkaç gün bu limanda kalması gerekecekti. İşine gelmedi bu, hem yeni yerler görmek istiyor, hem de güzel havaların bozacağından korkuyordu. Şimdi tek dileği yanı sıra getirdiği Hintlilerin kendi dilini öğrenmeleri, onun da Hintli dilini öğrenmesiydi. Daha sonra geri dönerken yerlilerle görüşüp konuşabilirdi böylece. "Hele," diyordu, "dönmeden önce Tanrı yardımıyla yüklüce bir altın buldum mu keyfime diyecek olmaz o zaman."

7 Aralık, Cuma – Gün doğmasına iki saat kala yelken açıp San Nicolas Limanı'ndan ayrılıp kuzeydoğu yönünde güneybatı rüzgârıyla iki fersah yol alırken Estrella Burnu'yla başka bir küçük burnu güneybatıda, yirmi dört mil uzakta bıraktı. Buradan da kıyı boyunca ta Cinquin Burnu'na dek aşağı yukarı kırk sekiz mil ilerledi.

Bütün kıyı çok yüksek. Dip yirmi otuz kulaç derinlikte. Bir top atımı uzaklığa doğru dibe ulaşılamıyor. Bütün bu bilgiler güneybatı rüzgârı altında kıyı boyunca rahat rahat

yol alınırken doğrudan doğruya Amiral'in kendi eliyle belirlendi. Yukarıda sözü geçen ve San Nicolas Limanı'ndan bir top atımı ileride bulunan burnun oluşturduğu kara uzantısı kesilse, çevresi üç dört mil gelen bir ada elde edilir. Kara çok yüksek. Ağaçları pek büyük değil; pırnallara, kocayemişlere benziyor. "Kastilya toprağından farkı yok," dedi.

Cinquin Burnu'na varmadan önce ondan iki fersah uzaklıkta, dağdaki bir geçide benzeyen küçük bir koy buldu. İçerisi geniş bir vadiye açılıyordu, yulafa benzer bir bitki ekiliydi her yerde. Vadinin ötelerinde büyük bir köy olmalıydı. Arkada, gerilerde, dik dağlar yükseliyordu.

Cinquin Burnu'na gelirken Tortuga Adası'nın ucu yaklaşık otuz iki mil uzağında kalıyordu onun. Cinquin Burnu'nun ilerisinde bir top atımı uzakta, hemen göze çarpan bir kaya yükseliyordu sudan. Cinquin Burnu hep göz önünde tutulduğunda Elefante Burnu güneydoğunun çeyrek doğusunda, yaklaşık yetmiş mil uzakta bulunuyordu. Bütün bu kıyı çok yüksekti.

Burundan altı fersah ileride geniş bir liman buldu. İçerilere doğru büyük vadiler, düzlükler, yüksek dağlar seçiliyordu; Kastilya'ya benziyordu her yeri. Sekiz fersah ileride de çok derin, oldukça dar bir ırmağın ağzını buldu, bir kadırga zor girerdi içine. Dibinde ne kum yığını ne de sualtı kayası vardı. Daha ötede, on altı mil ileride çok geniş, çok da derin bir liman buldu; karadan içeri çeyrek fersah yayılmıştı. Girişte dibe ulaşamadı, ama kıyıdan üç adım açıkta on beş kulaçlık bir derinlik gördü.

Vakit erkendi, öğleden sonra saat bir sularındaydı, karavela sert bir rüzgâr alıyordu pupadan. Gökte bulutlar toplanıyor, hava kötü bir yağmuru haber veriyordu; yalnız bilinmedik sularda değil bilinen sularda da tehlikelidir bu durum. *Concepción* adını koyduğu bu limana girmeye karar verdi. Eşsiz bir güzellikteki kırları, vadileri geçtikten sonra bu körfezin dibine boşanan bir ırmağın yatağına demir attı.

Balık avlamak için yanına ağ aldı. Daha karaya ayak basmadan kayıktan içeri bir balık atlayıverdi; İspanya'dakilere benzer bir kefaldı bu. Kastilya balıklarına benzer bir balığı ilk kez görüyordu. Tayfalar yakaladı bunu, ayrıca dil balıkları ve Kastilya'dakilere benzer başka balıklar da avladılar.

Bölgeden az içerilere girdi, çok güzel ekiliydi her yer. Bülbül sesleri duydu, Kastilya'dakilere benzer kuş sesleri işitti. Beş kişi gördüler uzaktan, ama bizimkileri beklemeden kaçtı adamlar. Mersin ağaçları ve Kastilya'dakilere benzer başka ağaçlar, toprak örtüsü ve dağlar gördü.

8 Aralık, Cumartesi – Bu limanda bulunurlarken felaket bir yağmura yakalandılar. Acı bir rüzgâr esiyordu kuzeyden. Liman da kuzey rüzgârı dışındaki bütün rüzgârlara karşı çok korunaklıydı. Ama hiçbir zarar görmediler, çünkü çatlayan dalgaların genişliği palamarları etkilemiyor, suyu karıştırmıyordu.

Rüzgâr gece yarısından sonra kuzeydoğudan esmeye başladı, ardından da doğu yönünden. Liman, öte yakada otuz altı mil uzaklıktaki Tortuga Adası'nın engel olmasından dolayı bütün bu rüzgârlara karşı çok iyi korunuyor.

9 Aralık, Pazar – Bugün çok yağmur yağdı, kış soğuğu Kastilya'nın ekim ayındaki soğuklara benziyordu. Amiral daha hiçbir köy görmemişti, yalnızca San Nicolas Limanı'nda bir ev bulmuştu; şimdiye dek gördüklerinden çok daha iyi yapılmış, güzel bir evdi bu.

Ada çok geniş. "Çevresi iki yüz fersah gelirse hiç şaşırmam," dedi Amiral. Bütün köşe bucağı özenle ekilmişti. Köylerin kıyıdan uzakta bulunduğunu, denizden gelebilecek herhangi bir şeyi gözetlemeye elverişli bir biçimde kurulduğunu düşünüyordu; çünkü herkes savaş sırasındaymış gibi, nesi var nesi yok yanına alıp, arkalarında da ateşler yakıp bırakarak toz oluyordu.

Liman ağzı bin adım genişliğinde, yani çeyrek fersah. Ne sualtı kayası var ne kum katmanı. Kıyıdayken bile dibe ulaşılamıyor neredeyse. İçerilere doğru üç mil ilerliyor. Her yerde çok temiz bir dipyüzey var, her türlü gemi hiçbir özel önlem almadan rahatça demirleyebilir içinde. Limandan az arkaya doğru iki zayıf akarsu dökülüyor denize. Ötelerde yeryüzünün en güzel kırları uzanıyor; Kastilya kırlarını anımsatıyorlar, ama çok daha güzeller. Bu nedenle Amiral adaya *Española*[66] adını verdi.

10 Aralık, Pazartesi – Kuzeydoğudan sert bir rüzgâr esiyordu. Gemiler yarım halat boyu dibi taradı. Amiral çok şaşırdı bu işe; demirlerin kıyıya çok yakın atılmasına, rüzgârınsa karadan esmesine bağladı bunun nedenini. Yolculuğu sürdürmek olanaksızdı. Bu yüzden Amiral iyi silahlanmış altı adamını adadan iki üç fersah içerilere yolladı, oralardan bilgi getirsinler diye.

Adamlar gittiler, ama tek bir canlıya, tek bir eve rastlamadan geri döndüler. Bulabildikleri yalnızca bir iki kulübe, çok geniş yollar ve üzerlerinde yeni yakılmış ateş izleri bulunan yerlerdi. Yeryüzünün en güzel topraklarıyla karşılaşmışlardı; çok sayıda sakızağacı görmüş ve salgılarından örnekler getirmişlerdi. Ama mevsim bunların sakızını toplamaya elvermiyordu, akan özsu katılaşmıyordu çünkü.

11 Aralık, Salı – Rüzgâr gene doğudan ve kuzeydoğudan esiyordu, bu yüzden yola çıkmadı. Daha önce de belirttiği gibi Tortuga Adası bu adanın tam karşısına düşüyor; bayağı büyük bir ada, kıyısı Espanola Adası'yla aynı yönde uzayıp gidiyor. Bu iki ada arasında, daha doğrusu Cinquin Burnu'yla Tortuga Adası'nın en uç noktası arasında on iki fersah uzaklık var. Kıyı, bu noktanın ötesinde güneye doğru uzanıyor.

66 Hispanyola. İberya Yarımadası'nın Latince adı "Hispania" ile ada anlamına gelen "ısla" sözcüğünün son hecesinin birleşmesiyle kurulmuş bir sözcük: "İspanya Adası" anlamında; bugünkü Haiti Adası.

Dünyanın belki de en güzel yeri olan Espanola Adası'nı incelemek, araştırmak üzere, iki adayı birbirinden ayıran boğazı gezip görmek istediğini, yanında getirdiği Hintlilerin anlattığına göre Babeque Adası'na gidebilmek için buradan geçilmesi gerektiğini söylüyordu. Gene onlara göre bu ada çok büyükmüş, yüksek dağları, çok ırmakları, çok vadileri varmış. Ayrıca Bohio Adası, adına Cuba dedikleri Juana Adası'ndan çok daha büyükmüş, her yanı da denizle çevrili değilmiş. *Caritaba* dedikleri Espanola Adası'nın ötelerinde bir anakara olasılığını düşündürüyor bu, ucu bucağı yok diyorlar. Oranın kendilerinden daha becerikli, daha gözü pek yerlilerinden, Canibalardan ödleri kopuyor, belli ki çok canları yanmış, çok hırpalanmışlar.

"Birçok kez söyledim, şimdi de yineliyorum," (böyle yazıyor Amiral) "bu Canibalar Büyük Hakan'ın halkından başka şey değil, ülke de pek uzak sayılmaz. Büyük Hakan'ın tutsak almak için kuşkusuz buraya kadar gelebilen gemileri olmalı; yakalananlar da geri dönemediklerine göre parçalanmış sanılıyorlar. Günden güne daha iyi anlaşıyoruz bizim bu Hintlilerle, çoğu kez ak dediğimizi kara diye anladılar ama olsun."

Karaya çıkarttığı adamlar çok bol ağaç sakızı buldular, ama pek sıvıydı, katılaşmıyordu. Nedenini çok yağmur almalarına bağlıyor. "Sakız Adası'nda mart gelince toplanır," diyor, "ama burası gibi ılık yerlerde ocak ayında toplanmalı."

Tayfalar Kastilya'dakilere benzer çok balık avladılar: çamçalar, sombalıkları, mezgitler, salpalar, has kefaller, yılanbalıkları, çağanozlar... Ayrıca çok sardalya gördüler. Çok da sarısabır bitkisi buldular.

12 Aralık, Çarşamba – Bugün de yola çıkmadı, rüzgâr tersten esiyordu. Limanın girişte batıya düşen yanına, tam göze çarpacak yüksekliğe büyük bir haç diktirdi, nedenini de "bütün bu toprakların siz yüce efendimizin öz malı olduğu-

nu belirtmek, ayrıca Hazreti İsa efendimize gönül borcumuzu ödemek ve dinimizi yüceltmek için" diye açıkladı.

Haç dikildikten sonra üç tayfa ağaçları, bitkileri incelemek için dağa çıktı. Yaklaşan bir kalabalığın sesi duyuluyordu. Sonra da gördüler, gelenlerin hepsi daha önce karşılaştıkları yerliler gibi anadan doğma çıplaktı. Seslendiler, yanlarına doğru gittiler. Ama adamlar kaçtı. Yalnızca bir kadın yakalayabildiler, bütün kazançları da bu oldu.

"Birkaç adam yakalamalarını istemiştim," diyor Amiral, "ama incitip ürkütmeden, güler yüzlü, tatlı dilli bir yolla. Ülke çok güzel, her bakımdan çok zengin, bize yarayacak neleri var kimbilir, kendi ağızlarından öğrenmek istemiştim."

Tayfalar gemiye döndüler. Yanlarında getirdikleri kadın genç ve çok güzeldi. Gemideki Hintlilerle konuştu, dilleri aynı dildi. Amiral kadının üstünü başını giydirdi, cam inciler, pirinç çıngıraklar, yüzükler verdi ona; her zamanki inceliğiyle, saygıda kusur etmeden karaya gönderdi. Yanına da adalılarla konuşup görüşsünler diye üç adamıyla gemideki Hintlilerden üçünü kattı.

Kadını sandalla karaya götüren tayfalar, onun daha sonra Amiral'in Cuba ya da Juana Adası'ndan getirdiği kadınlarla birlikte gemide kalmak, hiç geri dönmemek istediğini anlattılar.

Az önce bu kadınla birlikte olan bütün Hintliler, onlara özgü bir tür karavela demek olan ve her yere gidebilen bir kanoya binmiş çıkageldiler. Limanın ağzına varıp gemileri görünce yüz geri ettiler, karaya varır varmaz da kanolarını bırakıp köylerine doğru kaçtılar. Hintli genç kadın köyün yönünü gösteriyordu. Burnunun bir kanadında küçük bir altın parçası vardı, bu da kanıtlıyordu ki ada altına yabancı değildi.

13 Aralık, Perşembe – Amiral'in Hintli kadınla gönderdiği adamlar gece yarısı saat üçe doğru döndüler. Onu köye kadar götürmemişlerdi, ya yol çok uzun gelmişti onlara, ya

da korkmuşlardı. Dediler ki yarın öbür gün çok kalabalık yerliler gemilerin çevresinde toplanacak, çünkü kadının götüreceği haberden içleri rahatlamış olacak hepsinin.

Bu arada Amiral adada önemli bir şeyler var mı yok mu bilmek istiyordu sabırsızlıkla. Ülkeleri bunca zengin, bunca verimli bu adamlarla Katolik Krallar'ın hizmetine girip girmeyecekleri konusunu görüşüp konuşmak istiyordu. Bu nedenle yeni bir araştırma takımı göndermeye karar verdi yerli köyüne. Hintli kadının orada Hristiyanların iyi yürekliliği, barışçıllığı üzerine çok iyi haberler yaymış olacağını umuyordu. Bu türlü görevlerin üstesinden kolayca gelebilecek, iyi silahlanmış dokuz adam seçti, yanlarına da Hintlilerden birini kattı.

Adamlar güneydoğuya doğru dört buçuk fersah uzaklıktaki köye yollandılar: Geniş bir vadinin dibinde bulunduğunu gördüler, ama köy boştu, köydekilerin hepsi Hristiyanların geldiğini görünce adanın içerilerine doğru kaçmış, ne var ne yok her şeylerini geride bırakmışlardı. Bin evlik bir köydü burası, oturanlarınsa üç binden çok olması gerekirdi.

Hristiyanlarla birlikte giden Hintli yerlilerin arkasından koşmaya başladı, "Korkmanıza gerek yok," diye bağırıyordu, "bunlar Cariba değil, gökten geliyorlar, karşılaştıkları herkese çok güzel şeyler veriyorlar, durun!" Adamın sözleri kaçanlar üzerinde öyle derin bir etki bıraktı ki hemen durdular. İki bini aşkın kişi Hristiyanlara doğru geldi, hepsi ellerini onların başlarının üstüne koydu (yerlilerde en büyük saygı belirtisidir bu), ama sürekli titreyip duruyorlardı, güçbela kendilerine geldiler.

Hristiyanların anlatmasına göre yerliler korkularını giderdikten, yatıştıktan sonra evlerine dönmüş ve her türden yiyecek alıp geri gelmişlerdi; getirdiklerinin çoğu da niame ekmeğiydi. Niame dedikleri bizim bayırturpuna benzer iri iri kökler; tarlalarının her yerinde hep bunu üretiyorlar, başlıca besinleri bu. Pişirerek ya da kızartarak yedikleri ekmeğin

tadı kestane tadına benziyor, hatta öylesine benziyor ki yiyen kişi çoğu kez ayırt edemiyor. İşte bu ekmekten getirdiler, balık getirdiler, ellerinde ne varsa hepsinden getirdiler.

Gemideki Hintliler Amiral'in bir papağan edinmek istediğini biliyorlardı. Hristiyanlarla gitmiş olan Hintli bunu yerlilere söylemiş olmalı ki ellerinde bir sürü papağanla çıkageldiler yeniden, hiçbir karşılık beklemeden verdiler hepsini. N'olur bu gece burada kalın diye yalvardılar, dağlarında sakladıkları başka bir şeyleri getirip vermek istiyorlardı.

İşte bütün bu yerliler Hristiyanlarla birlikteyken büyük bir kalabalığın geldiği görüldü. Dün Amiral'in incelikle, saygıyla geri gönderdiği genç kadını omuzlarına almış getiriyorlardı, aralarında kadının kocası da vardı üstelik. Dün ona gösterilmiş olan güler yüzden, iyi davranıştan, verilen armağanlardan dolayı Amiral'e gönül borçlarını bildirmek istemişlerdi.

Hristiyanlar bu yerlilerin şimdiye dek gördüklerinden daha alımlı, daha anlayışlı olduğunu anlattılar Amiral'e. O da bunların ötekilerden nasıl daha anlayışlı olduğunu bilmediğini söyledi. Daha önce gördüklerimize gelince, onlar da kolayca anlaşabileceğimiz insanlardı, diye ekledi. Ama alımlılık, güzellik bakımından karşılaştırmaya gerek olmadığını söyledi Hristiyanlar; buradakiler daha beyaz tenli. Hele içlerinde iki kız vardı ki beyazlıkta İspanyol kızlarından geri kalmazdı.

Toprakların güzelliğiyse Kastilya topraklarından, ayrıca bugüne dek bu yörelerde gördüklerinden daha üstündü kuşkusuz. Amiral de hem şimdikiler hem daha önce gördükleri konusunda aynı düşüncedeydi. "Ama," diyordu adamlar Amiral'e, "bu gördüklerimiz bir şey değil, siz bir de bizim dün gittiğimiz vadiyi görseniz; gündüzün karşısında gece neyse Kordoba kırları da o vadinin yanında öyle kalır."

Ayrıca her yerin çok bakımlı, güzel ekilmiş olduğunu söylüyorlardı. Vadinin ortasında çok geniş bir ırmak var-

mış, suyu öyle bol, öyle gürmüş ki bütün yöreyi sulamaya yetermiş. Yemyeşilmiş bütün ağaçlar, meyve yüklüymüş. Yollar çok geniş, çok bakımlıymış. Hava Kastilya'nın nisan ayındakine benziyormuş. Her yer bülbül sesleri, küçük kuş sesleri içindeymiş, tam İspanya'nın nisan ayındaki gibi. "Yeryüzünde bundan daha hoş sesler olamaz," dediler. Gece boyunca tatlı tatlı öten başka kuşlar varmış. Kurbağa sesleri, cırcırböceği sesleri duyuluyordu her yandan. Balıklar İspanya'dakilerden geri kalmıyordu. Bol bol sarısabır, lastikağacı, pamuk gördüler. Gelgelelim altın bulamadılar; ama şaşırtıcı bir durum değil bu: Daha geleli ne kadar oldu ki!

Bu arada Amiral geceyle gündüzün uzunluğunu, günbatımından doğumuna dek geçen süreyi hesapladı, yarım saatte bir olmak üzere kum saatinin yirmi kez boşalması gerekiyordu. Ama bunun pek de sağlıklı bir hesaplama olmadığını söylüyor, çünkü kum saati kimi kez zamanında ters çevrilemiyor, kimi kez de kum gereğinden yavaş boşalıyor. Amiral ayrıca güneş saati yardımıyla ekvator çizgisinden otuz dört derece kuzeyde bulunduklarını hesapladı.

14 Aralık, Cuma – Karadan esen rüzgâr altında Concepcion'un büyük limanından ayrıldı, ama rüzgâr az sonra kesildi. O yörelerde dolaştığı günler boyunca yinelendi bu durum. Daha sonra doğudan aldı rüzgârı, böylece kuzey-kuzeydoğuya doğru yol alıp Tortuga Adası'na ulaştı ve oradan, adanın ucunun doğu-kuzeydoğu yönünde yer alan on iki mil kadar uzaklıktaki bir çıkıntının karşısına geldi. Adını *Punta Pierna*[67] koydu. Oradan başka bir burun gördü; gene kuzeydoğu yönünde aşağı yukarı aynı uzaklıktaydı, *Punta Lanzada*[68] dedi. Dolayısıyla Tortuga Adası'nın ucundan *Punta Aguda*'ya[69] kadar doğu-kuzeydoğu yönünde kırk

67 Ayak Burnu.
68 Çıkık Burun.
69 Sivri Burun.

dört mil, yani on bir fersah bulunmalıydı. Yol üzeri birçok büyük kumsal parçaları gördüler.

Bu Tortuga Adası çok yüksek bir ada, ama pek inişli çıkışlı sayılmaz. Çok güzel, Espanola Adası gibi çok kalabalık, toprağı da onunki gibi güzel sürülmüş; bakan kendini Kordoba kırlarında sanır.

Baktı ki rüzgâr tersten esiyor, Baneque Adası'na doğru gidemeyecek, o da az önce ayrıldığı Concepcion'a dönmeye karar verdi. Ama o limanın doğusunda iki fersah uzaklıktaki bir ırmağın ağzını geçemedi.

15 Aralık, Cumartesi – Yolunu sürdürmek için Concepcion Limanı'ndan bir kez daha yelken açtı. Ama daha limandan çıkarken doğudan esen ters rüzgârlar çarptı yüzüne. O da Tortuga Adası'na yöneldi, ulaşır ulaşmaz da önceki gün araştırmak isteyip de yaklaşamadığı limanın ağzına doğru ilerledi, ama bu kez de varamadı. Bunun üzerine ondan yarım fersah beride, rüzgârda barınmaya elverişli bir körfezin kumsalına yakın demir attı.

Gemiler palamarlanınca ırmağı gezip görmek için denize sandallar indirtti. Oradan şöyle böyle yarım fersah çeken bir deniz koluna girdi, ırmak ağzının burası olduğunu düşünüyordu. Yarım çark etti ve ağzı buldu. Dibi bir kulaç bile değildi, ama suyu çok gürdü. Gene de sandallarla girdi içeri, iki gün önce gönderdiği adamların bulup gezdiği köyleri görmek amacındaydı. Yanındakilere buyurup halat attırdı kıyıya. Adamlar iki top atımı uzaklığa kadar sandalları çektiler, ama daha ileri gidemediler, akıntı öylesine hızlıydı.

Uzaktan tek tük evler gördü, bir de köylerin bulunduğu büyük vadiyi. Ömrümde bundan daha güzel yer görmedim dedi. Kıyıda adamlar vardı, ama hemen sıvıştılar. Amiral dedi ki bu adamlar sürekli bir korku, yılgınlık içinde yaşasınlar diye hep baskı altında tutuluyor olmalı. Gerçekten de Hristiyanlar herhangi bir yere ayak basmayagörsün, yerliler

yükseklerde hemen ateşler yakıyorlardı; bu yalnız Espanola ve büyüklükte ondan geri kalmayan Tortuga Adası'nda değil, gerilerde bıraktıkları pek çok adada hep böyleydi.

Vadinin adını *Valle del Paraíso*[70] koydu. Irmağın adını da *Guadalquivir*; nedeni de Kordoba'dan geçen Guadalquivir kadar büyük olmasıydı, kıyıları onun gibi güzeldi, onun gibi çakıl döşeliydi, ulaşıma da çok uygundu.

16 Aralık, Pazar – Gece yarısına doğru karadan esen rüzgârla yelken açtı. Körfezden çıkıp borinaları gererek Espanola Adası'ndan uzaklaştı. Saat üçü geçmişti, rüzgâr doğudan esiyordu.

Körfezin ortasında bir kano gördü, içinde tek bir Hintli vardı. Bu sert rüzgârda adamın su yüzünde durabilmesine Amiral şaşakaldı. Hintliyi de, kanosunu da gemiye aldırdı hemen. Güler yüz gösterdi ona, sırça gerdanlıklar, pirinç yüzüklerle çıngıraklar verdi. Gemisiyle deniz kıyısında on altı mil kadar uzaktaki köyüne götürdü onu. Ulaştığı yer köyün yakınında demirlemeye çok elverişli bir yerdi. Yakın zamanda kurulmuş olmalıydı köy, bütün evler yepyeniydi.

Hintli kanosuyla karaya indi, iner inmez de ilk haberleri yaydı: Çok iyi insandı Amiral, yanındakiler de çok iyiydi. Ama köydekilerin kulağına daha önceden çalınmıştı bu; altı Hristiyanın uğradığı köylerde ne olup bittiği her yere yayılmıştı demek. Az sonra beş yüzden çok adam geldi onu karşılamaya. Derken kralları da göründü. Hepsi birden kıyıda, karaya yakın demirlemekte olan gemilerin karşısında toplandılar. Önce birer birer, sonra da beşer onar güverteye çıktılar. Yanlarında bir şey getirmemişlerdi. Ama kimilerinin burnunda, kulağında minicik altınlar vardı, çıkarıp seve seve verdiler.

Amiral çok iyi davrandı adamlara, "Çünkü," dedi, "bunlar yeryüzünün en iyi, en barışçıl insanları. Umuyorum ki

70 Cennet Vadisi.

yüce efendimiz Tanrı'nın da yardımıyla bunların hepsini vaftiz edecekler, kendilerine kul yapacaklardır."

Krallarının kumsalda durduğunu, herkesin ona çok saygı gösterdiğini gördü. Amiral bir armağan gönderdi, kral da büyük incelik davranışları göstererek aldı. Olsa olsa yirmi, yirmi bir yaşlarında bir delikanlıydı. Yanında danışmanlarıyla yaşlı bir lala bulunuyordu. Ona göz kulak oluyor, onun yerine yanıt veriyorlardı, kral pek ağzını açmıyordu çünkü.

Amiral'in yanı sıra gelen Hintlilerden biri krala yaklaştı, dedi ki: "Bu adamlar gökten geliyor, başları da altın arıyor, Baneque Adası'na gitmek istiyor buradan." Kral, "Pek güzel," dedi, "o adada çok altın var." Amiral'in armağanını getiren görevliye de oraya varmak için izlenecek yolun iki günlük deniz yolculuğuyla aşılabileceğini, bu arada kendisinden bir şey bekleniyorsa bunu seve seve yerine getireceğini söyledi.

Kral da, adamları da analarından doğdukları gibi çırılçıplaktılar. Kadınlar da öyleydi, ne utanmaları vardı ne sıkılmaları. Erkeği de, kadını da şimdiye dek gördüklerinden çok daha güzeldi. Bayağı beyazdı tenleri de. Hani giyinme alışkanlıkları olsa, güneşle rüzgârdan korunmasını bilseler, İspanyollar gibi beyaz olmaları işten değildi. Ülke çok ılık, yaşanabilecek yerlerin en iyisi. Yer çok yüksek. Ama en yüksek dağın tepesi bile ekip biçmeye elverişli, düzlüklerden ve vadilerden oluşmuş. Güzelliğine, zenginliğine gelince, Kastilya'nın hiçbir bölgesi burasıyla aşık atamaz.

Hem bu ada hem de Tortuga Adası bizim Kordoba kırları gibi çok iyi işlenmiş, çok bakımlı. Her yere aje ekmişler. Bunlar havuç gibi yumrular üreten bir bitki türü. Rendeleyip yoğurarak ekmek yapıyorlar. Kökü yeniden diktiniz mi dört beş kez çoğalıyor; çok lezzetli, biraz kestaneye benziyor. Burada yetişenler Amiral'in şimdiye dek gördüklerinin en güzel, en irileri. Gine'de de yetiştiğini söylüyor, ama buradakiler bir adam baldırından daha büyükmüş.

Buranın insanları öteki adalardakiler gibi ince değil, sağlam, yapılı kişiler. Çok barışçıllar, belli bir dinleri yok.

Ağaçlar çok güzel, yaprakları yeşilin yoğunluğundan kara yeşile dönmüş. Bu vadileri, bu ırmakları görebilmek olağanüstü bir şey. Sular harika, topraklar da büyükbaş olsun, küçükbaş olsun her türden sürüyü (buralarda hiç bilinmeyen bir konu bu), her türlü sebzeyi, kısacası insanın bu yeryüzünde isteyebileceği her şeyi yetiştirmeye çok elverişli.

Daha sonra, öğleüzeri kral geldi gemiye, yukarı çıktı. Amiral gerekli saygıyı göstererek karşıladı onu. Kendisinin yeryüzündeki en güçlü hükümdarlar olan Kastilya krallarının hizmetinde bulunduğunu açıklattı. Ne var ki Amiral'in yanı sıra gelen ve çevirmenlik hizmeti gören Hintliler de, kral da kanmadılar bu sözlere, onların inancına göre Hristiyanlar gökten gelmişlerdi, Kastilya krallarının ülkesiyse bu yeryüzünde değil, göklerdeydi.

Sonra Amiral kralı yemeğe buyur etti. Kastilya yemekleri çıkarttı önüne. Kral her yemekten bir lokma alıyor, gerisini de yanındakilere ve akıl hocasına bırakıyordu.

"Siz yüce efendimize açıklamak isterim ki bu ülkeler, özellikle Espanola öyle verimli, öyle zengin ki övmeye dil yetmez, görülmedikçe de anlaşılmaz. Bilsinler ki burası da, öteki yerler de Kastilya ülkesinin malı. Gereken tek şey buraya yerleşmek ve ada halkına buyruk vermek, ne istersek hemen yerine getirirler.

"Ben kendim, elimin altındaki üç beş adamla bütün bu adaları hiçbir tehlikeyle karşılaşmadan dolaşabilirim. Geçenlerde adamlarımdan üçünün karaya indiğini, yalnızca şöyle bir görünmeleriyle oradaki bir sürü Hintlinin çil yavrusu gibi dağıldığını gözlerimle gördüm. Adamlar silah nedir bilmiyor. Hepsi de anadan doğma çıplak. Savaş inceliklerinden haberleri yok. Bin kişi gelse bizim üç adamımızla baş edemez. Demek istediğim, bunlar buyruk almaya, çalışmaya, ekip biçmeye, yararlı olabilecek her şeyi yapmaya yatkın

insanlar. Kentler kurdurabiliriz onlara, bizim gibi giyinmesini, davranmasını öğretebiliriz."

17 Aralık, Pazartesi – Geceleyin doğu-kuzeydoğudan çok sert bir rüzgâr esti. Ama deniz pek çalkantılı sayılmazdı, çünkü limanın tam karşısında bulunan Tortuga Adası dalgalara set çekerek onu koruyordu. Bütün gün orada kaldı, ağ salıp balık tutsunlar diye tayfalar gönderdi.

Hintliler Hristiyanlarla birlikte olmaktan pek sevinçliydiler. Onlara Canibaların ya da yamyamların kullandıkları oklardan getirdiler. Uzun kamışlardı bunlar, uçlarına ateşte sertleştirilmiş küçük, sivri odun parçaları geçirilmişti. Amiral'e iki adam gösterdiler, bedenlerinin kimi yerlerinde ezikler, kopuklar vardı, buraları Canibaların ısırıp yediğini söylediler. Ama Amiral'in aklı yatmadı bu işe.

Köye birkaç adam gönderdi. Sırça gerdanlıklar verip karşılığında çok ince işlenmiş birkaç altın varak aldılar. Hintlilerden birinde (yanındakiler kendisine *Cacique* diyorlar, bu yörelerin yöneticisi olsa gerek), el büyüklüğünde altın bir varak vardı ve Amiral'e verecek gibi görünüyordu. Evine kadar gitti, ötekiler köy alanında bekleşirlerken altını küçük küçük parçalara bölüp geri geldi, Amiral'in incik boncuklarıyla değiştirdi bunları. Elinde bir şey kalmayınca köye adam gönderip bunlardan aratacağını, bir iki gün içinde de vereceğini el kol işaretleriyle anlatmaya çalıştı. "Bütün bu ayrıntılar, davranış biçimleri, incelikleri, çekingenlikleri de gösteriyor ki bu yerliler şimdiye dek gördüklerimizden daha zeki, daha uyanık," dedi Amiral.

Öğleye doğru Tortuga Adası'ndan bir kano çıkageldi, içinde kırk elli adam vardı. Kumsala yanaşınca, daha önce bir araya gelmiş olan bütün köy halkı barış işareti anlamında yere oturdu. Kanodaki adamlardan birkaçı yere indi, ardından başkaları da indi. Bunun üzerine Cacique ayağa kalktı, yıldırma, göz korkutma olduğu anlaşılır sözlerle hepsini kanolarına dönmek zorunda bıraktı. Üzerlerine su serpiyor, kıyıdan topladığı taşları fırlatıyordu.

Hintlilerin hepsi kusursuz itaat göstererek kanolarına bindiler. Ardından da Cacique bir taş aldı, subayımın eline verdi fırlatsın diye. Bu subayımı adanın içerilerinde ilgi çekici bir şeyler var mı yok mu gidip araştırması için yanına kâtip ve birkaç adam vererek göndermiştim. Subayım taşı atmak istemedi. Anlaşıldığına göre Cacique Amiral'e yaranmak istiyordu.

Kano gider gitmez Hintliler Amiral'e dediler ki, Tortuga Adası'nda Espanola'dakinden daha çok altın var, çünkü o Baneque Adası'na daha yakın. Amiral şöyle yazıyor: "Tortuga Adası'nda da, Espanola Adası'nda da altın yatakları olmasa gerek, buralılar onu Baneque'den getiriyorlar. Az getirmelerinin nedeniyse karşılığında verecekleri pek bir şeyleri olmaması. Öte yandan kendi ülkeleri öylesine verimli ki geçimlerini sağlamak için çalışmalarına gerek yok gibi; giyim kuşam giderleri de yok, hepsi anadan doğma çıplak."

Amiral altın yatağının çok yakınında olduğunu seziyordu, inşallah Hazreti İsa efendimiz tam yerini de gösterirdi ona. Bulunduğu yerden Baneque Adası'na dört günlük yol olduğunu öğrenmişti. Dört günlük yol otuz kırk fersah eder, ama rüzgârlar elverişliyse bir günde aşılabilir bu yol.

O gün limanda demirli olarak kaldı, hem rüzgâr uygun değildi, hem de Cacique ona altın getireceğini söylemişti. Ama pek bir şey getireceğini ummuyordu Amiral, çünkü adada altın yatağı yoktu; yalnız nereden getirildiğini öğrenmiş olacaktı.

Gün doğarken karavelayı bayraklarla, armalarla donatmalarını buyurdu, Santa María Yortusu'ydu çünkü. Üst üste top attılar.

"Bu Espanola Adası'nın kralı," dedi Amiral, "yanılmıyorsam kıyıdan beş fersah ötedeki evinden erken saatte yola çıktı ve üç saat sonra altın olup olmadığını araştırmaları için gönderdiğim adamların bulunduğu köye ulaştı."

Adamlar kralın iki yüzden çok kişiyle ve dört Hintlinin taşıdığı bir tahtırevan üzerinde gelmekte olduğunu bildirdi-

ler. Kral daha önce de söylediğimiz gibi çok gençti; Amiral karavelanın güverte köşkünde kahvaltı ederken bütün yanındakilerle birlikte geminin yanına vardı.

Amiral Katolik Krallar'a şöyle anlatıyor:

"Yüce efendimiz onun yüzünü, tavırlarını görseler, yanındaki çırçıplak adamların ona nasıl saygı gösterdiklerini görseler çok hoşlanırlardı. Güverteye çıkınca beni kıçüstü köşkünde masa başına oturmuş kahvaltı ederken buldu. Rahat, güvenli bir yürüyüşle geldi, benim daha masadan kalkıp onu ağırlamak için doğrulmama, ilerlememe fırsat vermeden yanıma oturuverdi.

"Bizim yemeklerimizden hoşlanabileceğini düşündüm, yiyecek bir şeyler getirttim. Köşkten içeri girerken bütün adamlarının dışarıda kalması için eliyle işaret etmişti. Hepsi bu isteği büyük bir saygıyla, itaatkârlıkla hemen yerine getirdiler. Yaşlı iki adam dışında hepsi art güvertede oturmuşlardı, o iki adamdan biri danışmanı, biri de yardımcısıydı belki. Gelip dizinin dibine oturdular. Getirttiğim yemeklerden beni onurlandırmak için birer tadımlık aldı, gerisini de adamlarına uzattı; hepsini bitirdiler. İçki konusunda da aynı şey oldu, dudaklarının ucuyla şöyle bir tadıyor, hemen adamlarına veriyordu, ama çok az sözcükle ve olağanüstü bir ağırbaşlılıkla. Söyledikleri her şey anlayabildiğim kadarıyla çok sağduyulu, çok bilgeceydi. İki yardımcısı da onu can kulağıyla dinliyor, onunla konuşurken de onun adına konuşurken de çok saygı gösteriyorlardı.

"Kahvaltı bitince genç bir hizmetli Kastilya'da kullanılanlara benzeyen, ama işlemesi daha değişik bir kemer, iki de işlenmiş altın getirdi, ama altınlar çok inceydi. Bence bu yörelerde altın pek az, yakınlarda bir yerdeyse çok bol bulunuyormuş gibime geliyor.

"Baktım, yatağımın başucundaki bir örtüden çok hoşlanmış görünüyor, hem bunu, hem boynumda taşıdığım çok güzel amber bir gerdanlığı, hem de bir çift kırmızı terlikle

bir şişe portakal çiçeği suyunu kendisine sundum. Öyle bir sevindi ki anlatamam. O da, adamları da söylediklerimi anlayamadıkları için çok üzgündüler, ben de üzgündüm onların dediklerini anlayamadığım için. Gene de şunu demek istediklerini çıkardım: Ülkelerinde olan herhangi bir şeye ihtiyacım olursa isteğimi karşılamaya canla başla hazırdılar.

"Hemen bir tespih getirttim, ortasına bir *excelente*[71] koymuştum, altının üzerinde de siz yüce efendimizin kabartma resmi bulunuyordu. Bunu ona gösterdim, gösterirken de dün olduğu gibi siz yüce efendimizin ellerinde yeryüzünün en önemli bölgesinin bulunduğunu, kendilerinden daha büyük bir hükümdar bulunmadığını söyledim. Üzerinde haç işareti bulunan krallık bandırasını gösterdim kendisine. Dikkatle gözden geçirdikten sonra danışmanlarına dönüp siz yüce efendimiz için, öyle uzaklardan, dahası gökten korkusuzca beni buralara gönderebildiğine göre büyük, çok büyük hükümdarlardan biri olsalar gerek dedi. Başka birçok şey daha söyledi ya ben anlayamadım. Ama her şeyden çok etkilenmiş olduğunu gördüm."

Vakit epeyce geç olmuş, kral kalkmak istemişti. Amiral onu kendi sandalıyla, saygıda en ufak kusur etmeden kıyıya gönderdi ve top atışlarıyla uğurladı. Kral karaya ayak basınca tahtırevanına bindi ve iki yüzden çok adamıyla gitti. Oğlu da çok saygın görünüşlü bir Hintlinin sırtında onun ardından gidiyordu. Kral önüne çıkan bütün tayfalara yemek verdiriyor ve bütün adamlarına onları gördükleri her yerde saygı göstermelerini, iyi davranmalarını buyuruyordu.

Yolda giderken onunla karşılaşan bir tayfanın daha sonra anlattığına göre Amiral'in armağan ettiği şeylerden her biri, onun en önemliler arasından seçtiği anlaşılan adamlarının boynunda gidiyordu. Kralın ardında onunkine eş bir kalabalıkla ve belli bir aralıkla oğlu geliyor, onun ardından da aynı aralıkla ve önemli iki adamın koluna girmiş olarak

71 2 castellono değerinde sikke.

kardeşi geliyordu. Bu kişi kralın ayrılışından sonra karavelaya gelmiş, Amiral de ona bir iki ufak armağan vermiş ve bu arada yerli dilinde krala Cacique denildiğini öğrenmişti.

Amiral bugün çok az altın trampa ettiğini söyledi. Ama yaşlı bir yerliden öğrendiğine göre yüz fersahlık bir alan içinde pek çok ada bulunuyordu ve bunların kimisinde çok altın vardı, gene o yerlinin dediğine bakılırsa adaların biri sırf altındandı, birçoğu da öyle altın doluydu ki toplayıp elekten geçirmek yeterdi. Yaşlı yerli bunlardan eritilip çubuklar, değişik öteberiler yapıldığını el kol işaretleriyle anlatmaya çalışıyordu. Amiral'e izlenmesi gereken yolu, altından adanın bulunduğu bölgeyi gösterdi, Amiral de oraya gitmeye karar verdi. Diyor ki: "Bu adam kralın sarayından hatırı sayılır bir kişi olmasaydı tutsak alır, yanım sıra götürürdüm ya da dilini bilseydim benimle gelmesini isterdim, kendi gönlüyle gelmişti ve aramızda iyi bir ilişki kurulmuştu çünkü, seve seve gelirdi." Ama şimdi bütün bu adamlar Katolik Krallar'ın kulu sayıldığına göre onlara kötü davranmak yakışık almazdı. Bu yüzden adamı salmaya karar verdi.

Köyün ortasına dev gibi bir haç diktirdi. Hintliler canla başla yardım ettiler. Çevresinde ilahiler okuyup tapındıklarını söylüyor, "Görünüşe bakılırsa," dedi, "bu adaların hepsi yakında Tanrı'nın izniyle Hristiyan olacaktır."

19 Aralık, Çarşamba –Tortuga Adası'yla Espanola'nın oluşturduğu körfezden çıkmak üzere o gece yelken açtı. Gün doğarken doğudan esmeye başlayan rüzgâr Amiral'in bütün gün boyu iki adanın arasından çıkmasına ve geceleyin karşılarda görünen bir limana sığınmasına engel oldu.

Bu yörelerde dört burunla büyük bir koy, bir de ırmak buldu. Yakınlarda ötekilerden daha büyük bir körfez görünüyordu; hemen üstünde bir köy, köyün arkasında da çama benzettiği ağaçlarla kaplı çok yüksek dağlar arasındaki bir vadi vardı. *Dos Hermanos*'un[72] üstünde kuzeydoğudan ku-

72 İki Kardeşler.

zeybatıya dek uzanan çok yüksek ve sarp bir dağ yükseliyordu. Ayrıca *Cabo de Torres*'in[73] doğu-güneydoğusunda, adını ertesi gün yortusu olacağı için *Santo Tomás*[74] koyduğu küçük bir ada görünmekteydi. Bu adanın bütün kıyıları uzaktan gördüğü kadarıyla çok güzel limanlar ve burunlarla dolu.

Adanın batı kıyısında denizden ileriye doğru uzanan bir burun var, kimi yerleri çok engebeli, kimi yerleri düz: Bu yüzden adına *Cabo Alto y Bajo*[75] dedi. Güneydoğunun çeyrek doğusundaki Torres Burnu'ndan altmış mil kadar ileride ötekilerden daha yüksek bir dağ var, denizde bir hayli öteye uzanıyor. Açıktan bakıldı mı bir ada sanılabilir, çünkü karaya çok basık bir toprak parçasıyla bağlı. Dağa yörenin adını vererek *Caribata* dedi. Dağ çok güzel, yeşil, parlak ağaçlarla örtülü, üzerinde ne kar var ne sis.

Kastilya'da mart ayı nasılsa buraların havası da öyleydi; ağaçların, bitkilerin görünüşü de Kastilya'nın mayıs ayındakilere benziyordu. "Geceler on dört saat," dedi.

20 Aralık, Perşembe – Bugün akşama doğru Santo Tomas Adası'yla Caribata Burnu arasındaki bir koya girip demir attı. Çok elverişli bir koy bu. "Hristiyanlık âleminin bütün gemilerini rahat rahat barındırabilir," dedi. Açıktan bakılınca ağzı ilk kez gelenler için aşılmaz görünüyor, girişin dipyüzeyini baştan sona sualtı kayaları tıkıyor çünkü. Ama bu kayalar düzenli bir sıra oluşturmuyor, kimisi şurada, kimisi burada, gelişigüzel serpilmişler. İyice bir gözden geçirildiler mi aralarındaki çok geniş, çok derin geçitlerden kolayca içeri girilebilir. Her yerde yedi kulaç derinlik var. Ama burası geçildi mi, içeride derinlik on iki kulacı buluyor. Herhangi bir gemi hiçbir rüzgârdan etkilenmeden rasgele bir halatla bağlanabilir.

---

73 Kuleli Burun.

74 Aziz Tomas, İsa'nın havarilerinden biri. Metinde "Santo Tomé" olarak da geçer.

75 Yüksek ve Alçak Burun.

Bu limanın girişinde ağaç kaplı kumluk bir adacığın sonuna doğru bir kanal olduğunu söyledi. Adanın kıyısına kadar yedi kulaç derinliği var. Ama ötelerde bir sürü kum katmanı bulunuyor, bu yüzden de gemi limana girinceye dek kaptanın gözünü dört açması gerek. Bir kez içeri girildi mi korkacak bir şey yok artık.

Bu limandan bakılınca güneydoğu yönünden körfeze doğru inen çok ama çok büyük, baştan sona ekili bir vadi görülüyordu. Dorukları göğe varan çok yüksek dağlarla çevriliydi bu vadi. Dağlarsa yemyeşil ağaçlarla kaplıydı, çok güzeldiler. Kanarya Adaları'ndan Tenerife'de dünyanın en yüksek dağlarından sayılan dağdan daha yüksektiler kuşkusuz.

Santo Tomas Adası'nın bu yakasında, bir fersah ötede küçük bir ada, onun arkasında da başka bir ada belirdi. Her yerde çok güzel koylar var. Ama dipyüzeylerini iyi araştırmak gerekiyor. Sağda solda köyler ve işaretleşmek amacıyla yakılmış ateşler gördü.

21 Aralık, Cuma – Bugün limanı görmek üzere geminin sandallarıyla aşağı indi. Öyle güzel, öyle güzeldi ki, şimdiye dek gördüklerinden hiçbiri boy ölçüşemezdi bununla. Övgü sözcükleri bulmakta güçlük çekerken, ötekileri gereğinden çok övdüğü için özür diliyor ve gerçeğe pek saygı göstermeyen, çok abartan biri gibi anlaşılmaktan korkuyor. Ama gene de yanındaki kurt denizcilerin de aynı şeyi söylemiş olduklarını, aynı şeyi söyleyeceklerini kanıt diye göstererek kendini savunuyor ve diyor ki bundan önce gezip gördüğü yerler için düzdüğü övgüler gerçeğin tam kendisini yansıtıyordu. Ve şimdikine gelince hepsinden üstün, harika.

Bir de şunları ekliyor:

"Yirmi üç yıldır denizlerde dolaşıyorum, yolculuk etmediğim zaman öyle az ki. Bütün Doğu'yu, Batı'yı gördüm; Kuzey'e, İngiltere'ye doğru yolculuk ettim. Gine'yi dolaştım. Ama gittiğim hiçbir yerde [...] daha elverişli, bundan [...] bulduğum liman olmadı.

"Yazarken kullandığım sözcüklere her zaman çok dikkat etmişimdir, yazdıklarımı her zaman çok bilinçli olarak yazdım; şimdi gene diyorum ki bu limanın üstüne liman yok. Dünyanın bütün gemileri barınabilir içinde. Öyle de korunaklı ki en yıpranmış halatımın ucuyla gemimi bağlayabilirim."

Limanın girişinden sonuna beş fersahlık yol var. Çevrede çok bakımlı topraklar gördü, anlaşılan hepsi öyle. Kayıktan iki adam indirdi, yakındaki bir tepeye çıkıp çevrede köy var mı yok mu bir anlasınlar diye; çünkü karadan hiçbir şey görünmüyordu. Ama dün gece saat ona doğru gemiye kanolarıyla birkaç Hintli gelmişti, çok merak etmişlerdi Amiral'le Hristiyanları, aldıkları armağanlardan çok mutlu uzaklaşmışlardı.

Amiral'in iki adamı geri döndü. Büyük bir köy görmüşlerdi. Yerini gösterdiler, kıyıdan çok uzak sayılmazdı. Bunun üzerine Amiral o yöne doğru kürek çekilmesini buyurdu. Kıyıya yaklaşmak üzerelerken kumsala doğru ürkek ürkek gelmekte olan birkaç Hintli gördüler. Amiral kayıkları durdurup yanında getirdiği Hintliler aracılığıyla bu gelenlere hiçbir kötülük etmeyeceklerini bildirdi. Bunun üzerine onlar denize, Amiral de karaya yaklaştı.

Yavaş yavaş ürkeklikleri geçti. Ardından da köyde ne kadar insan varsa hepsi kıyıya üşüştü, bütün kumsalı kapladı. Erkeği, kadını, çocuğu, hepsi birden sevinçle el kol sallıyor, sağa sola koşuşuyor, bize aje dedikleri niame kökünden yapılan çok beyaz, has ekmekler getiriyor; sukabaklarıyla, Kastilya'dakiler gibi yapılmış toprak testilerle su taşıyorlardı. Ellerinde avuçlarında ne varsa, Amiral'in hoşuna gidebilecek her şeyi bize getiriyorlardı. Böylesine tokgözlülük, böylesine eliaçıklık görülmüş şey değildi.

Amiral şunları da ekliyor:

"Eliaçık oluşları verdiklerinin hiç de değersiz olduğu anlamına gelmemeli. Ha bir testi su vermişler ha altın getirmişler, ikisi de birdi onlar için, davranışlarında değişiklik

olmazdı. Şurası da bilinmeli ki, herhangi bir şeyin gönülden verildiğini anlamak hiç de zor değildir."

Şunlar da onun sözleri:

"Bu adamların ne sopaları, ne mızrakları, ne de başka silahları var, bana çok büyükmüş gibi gelen bu adanın başka hiçbir yerinde de görmedim. Kadınlar da, erkekler de analarından doğdukları gibi çıplak. Juana Adası'nda da, gezip gördüğümüz öteki adalarda da on iki yaşını geçmiş kadınlar önlerini el büyüklüğünde bir pamuk parçasıyla örtüyorlardı. Ama burada ne gençler kullanıyor, ne de yaşlı kadınlar.

"Ayrıca öteki bölgelerde erkekler karılarını Hristiyanlardan saklıyorlardı, burada öyle değil. Kadınların vücutları bir güzel ki anlatmaya dil yetmez. İlk gelenler de onlar, bizi tanıdıklarından dolayı Tanrı'ya şükürler olsun diye geliyorlar; evlerinden öteberiler getirmek için, özellikle yiyecek şeyler, aje ekmekleri, cevize benzer meyvelerle değişik beş altı çeşit meyve getirmek için geliyorlar."

Amiral bunların birkaçını Katolik Krallar'a sunabilmek için bir yere koydu.

"Öteki bölgelerin kadınları da saklanmadan önce tıpkı böyle davranıyorlardı," diyor. Adamlarına her zaman dikkatli olmalarını, hiç kimseyi incitmemelerini, hiç kimsenin bir şeyini gönül rızası olmadan almamalarını, aldıkları her şeyin de karşılığını vermelerini buyurdu.

Son olarak diyor ki, "Yeryüzünün hiçbir yanında böylesine iyi yürekli, varını yoğunu vermeye bu kadar hazır insanlar olabileceği düşünülemez. Her şeylerini Hristiyanlara vermek için ortaya döküyorlar, onların bir yerlerden geldiklerini görür görmez sunmak için koşuyorlardı."

Bu arada Amiral köyü gezip tanımaları için altı adam gönderdi. Hintliler bilebildikleri bütün inceliklerle ağırladılar onları, neleri varsa önlerine yığdılar; Amiral'in de, adamlarının da gökten inmiş olduklarına inanıyorlardı çünkü. Öteki adalardan getirmekte olduğu Hintliler de bu düşüncedeydiler, oysa böyle bir inanışa zorlamamıştı hiçbirini.

Altı Hristiyan döndükten sonra birtakım yerliler kanolarıyla geldiler ve Amiral'e bir isteği ilettiler: Bu yörenin reisi kendisinden bir ricada bulunuyor, yola çıkmadan önce gelip köyünü görmesini diliyordu. Dediklerine göre reisin köyü onun da geçeceği yolda, bir kara çıkıntısı üzerinde bulunuyordu, orada kendisini bekleyen çok insan vardı. Amiral gidip görmeye karar verdi.

O daha yola çıkmadan önce akıl almaz bir kalabalık kumsalda bitiverdi. Erkekler, kadınlar, çocuklar "Gitme! Gitme!" diye hep bir ağızdan bağrışıyor, reisin dileğini getiren haberciler de onun efendilerine doğru gittiğini görme hevesi içinde, kanolarında bekleşiyorlardı. Amiral hemen yola çıktı ve reisin sürü sepet yiyecek içecekle beklediği yere ulaştı.

Reis onun geldiğini görünce hemen adamlarına yere oturmalarını buyurdu. Yiyecekleri de Amiral'in kıyıya yakın bir yerdeki sandallarına gönderdi. Giden her şeyin sandallardan içeri alındığını gören Hintlilerin büyük bir bölümü daha çok yiyecek, papağan, evlerinde bulunabilecek birtakım öteberi getirmek üzere bu yakınlarda olması gereken köylerine doğru koştular. Öyle bir içtenlikleri vardı ki görülmüş şey değildi.

Amiral sırça gerdanlıklar verdi onlara, pirinç yüzükler, çıngıraklar verdi, onlar istediler diye değil, böylesinin doğru olacağını düşündüğü için; özellikle de onlara Kastilya kralların uyrukları ve gerçek Hristiyanlarmış gibi davranmanın doğru olacağını söyledi. Kendilerinden istenen her şeyi tartışmasız yerine getireceklerine kesin gözüyle bakıyor.

Amiral neden sonra gemilere dönmek üzere ayrıldı onlardan. Kadın, erkek, çocuk bütün Hintliler "Gitmeyin, gitmeyin, bizimle kalın!" diye bağrışıyorlardı. Gemilerin denize açılması üzerine kanolarıyla yanaştılar, o da hepsini samimi ve cömert bir tavırla buyur etti, küçük küçük armağanlar dağıttı.

Bu arada özellikle onu görmek için batı yöresinden gelmiş başka bir reis vardı, bir sürü Hintli de kıyıdan yarım fersah açılmış gemiye doğru delicesine yüzüyordu. Yukarıda andığım reis köyüne doğru yola çıkmıştı. Amiral de hem görüp konuşmaları, hem de adalar üzerine bilgi edinmeleri için ona birkaç adamını gönderdi. Reis onlara çok güler yüz gösterdi, iri birkaç parça altın vermek için köyüne dek götürmeye kalkıştı. Büyük bir ırmakla karşılaşan Hintliler yüzerek geçti, Hristiyanlarsa bunu beceremedikleri için geri döndüler.

Buralarda öyle dağlar var ki uçları göğe değecek gibi; bunların yanında Tenerife'deki dağın adı bile anılmaz. Hepsi yemyeşil ormanlarla örtülü. Aralarında çok hoş, çok verimli vadiler görülüyor. Bu limanın gerisinde bile güneye doğru öyle bir vadi var ki ucu bucağı belli değil, önünü kapatan hiçbir dağ da yok. On beş yirmi fersah genişliğinde olsa gerek, içinden bir ırmak geçiyor. Ekilmemiş yeri yok, dört bucağı insan kaynıyor. Mayıs, haziran aylarında Kastilya'daki yeşillik neyse buradaki de o; yalnız geceler on dört saat ve ülke biraz kuzeyde.

Bu liman nereden eserse essin bütün rüzgârlara karşı harika bir sığınak, çok derin, çok korunaklı. Çevredeki halk barışçıl, iyi yürekli. İnsanların iyi ya da kötü hiçbir silahı yok. Herhangi bir gemi bir başka geminin baskınına uğrayabileceğini düşünmeden sığınabilir bu limana. Ağızda genişliği iki kulaçtan daha fazla, orası öyle ya, ilk bakışta görülmeyen iki sualtı kayasıyla tıkalı. Dolayısıyla burayı aşabilmek için çok dar bir geçit kalıyor, sanki insan eliyle yapılmış da bütün gemilerin kolayca girip çıkabileceği genişlikte açık bir kapı bırakılmış gibi. Ağızdan üstü kumsala dek ağaçla kaplı düz bir adaya kadar yedi kulaç derinlik var. Ağız batı yakasında, her gemi kayaya kadar korkusuzca yanaşabilir. Kuzeybatı yönünde üç ada, limanın sonundan bir fersah ötede de büyük bir ırmak var. Dünyanın en harika limanı. Adını *Puerto*

de la Mar de Santo Tomás[76] koydu; bugün o azizin yortusu çünkü, deniz demesi de genişliğinden, yaygınlığından.

22 Aralık, Cumartesi – Gün doğarken Hintlilerin çok altın bulunduğunu, üstelik kimilerinde topraktan daha çok altın bulunduğunu söyledikleri adalara doğru yelken açtı. Ama baktı ki hava uygun değil, limana geri döndü. Ağ salıp balık avlasın diye kayık indirtti.

Buraların reisinin köyü çok yakınlardaydı. Amiral'e içi insan dolu büyük bir kano gönderdi. Aralarında has adamlarından biri bulunuyordu. Amiral'den ricası gemileriyle köyüne gelmesiydi, elinde ne var ne yok hepsini ona armağan edeceğini söylüyordu. Bu arada gönderme fırsatı bulduğu kemerin tokasında bir mask vardı, çekiçle dövülmüş iki büyük kulağı, burnu ve dili altından olan. Öyle eli açık adamlar ki bunlar seve seve veriyorlar istenen bir şeyi, üstüne üstlük kendilerinden bir şey istenmesini büyük bir lütuf sayıyorlar. Gelenler kemeri bir miçoya verip, elçilerini yukarı çıkarmak üzere kanolarıyla yanaştılar. Günün yarısı ne dediklerini anlayabilmek için harcanan çabalarla geçti. Amiral'le gelen Hintliler onların dilini kavramakta zorlanıyordu, nesnelere verdikleri adlar birbirini tutmuyordu çünkü. Neden sonra el kol işaretleriyle, kaş göz işaretleriyle yemeğe buyur ettiklerini anlayabildi Amiral.

Bu çağrıya ertesi gün gitmeyi uygun buldu. Aslında pazarları hiçbir limandan ayrıldığı olmamıştı, nedeniyse boş inançlar değil, sofuluk. Ama bugün bir umudu var: Gösterdikleri iyi niyete bakılırsa bütün bu halklar yakında Hristiyanlığı benimserler, Kastilya krallarının uyruğu olurlar. O da zaten onlara bu gözle bakıyor, onları Krallar'ın hizmetine sokabilmek için hoşlarına gidecek şeyler yapmaya uğraşıyor.

Yola çıkmadan önce adamlarından altısını batı yönünde, üç fersah uzaklıktaki büyük bir köye gönderdi. Oranın reisi önceki gün Amiral'i görmeye gelmiş, elinde birkaç parça

76 Aziz Tomas Denizinin Limanı.

altın olduğunu söylemişti. Hristiyanlar köye varınca reis, bunların yerlilere yakışıksız bir davranışta bulunmaları durumunda engel olsun diye Amiral'in yanlarına kattığı gemi kâtibinin elinden tuttu.

Gerçekten Hintliler ne kadar tokgözlü, eli açık kimselerse İspanyollar da o kadar açgözlü, hırslı kimselerdi. Bir parça ip, bir cam kırığı, bir tabak kırığı, beş para etmez ıvır zıvır öteberiler karşılığında aldıkları şeyler yetmiyordu onlara, hiçbir şey vermeden çok şey, olabildiği kadar çok şey almak istiyorlardı, oysa Amiral her zaman yasaklamıştı bunu. Doğrusu yerlilerin Hristiyanlara verdikleri şeyler altın dışında önemsiz şeylerdi; gene de Amiral, örneğin inci taklidi yedi sırça yerine bir parça altın verecek kadar tokgözlü Hintlilerin iyi niyetini göz önünde tutarak adamlarına karşılıksız hiçbir şey almamaları konusunda kesin buyruk vermişti.

Ne demiştik? İşte o reis gemi kâtibini elinden tutarak evine götürdü; arkasında köyün yerlisi bir sürü adam vardı. Hristiyanları yemeğe buyur etti. Bütün Hintliler çeşit çeşit şeyler getiriyordu, pamuklu dokumalar, ip yumakları falan... Kalkma vakti gelince reis çok semiz üç kaz, birkaç parça da altın armağan etti.

Adamlar peşlerinde takas öteberileri getiren bir sürü Hintliyle geri döndüler. Birkaç kez derelerden, çamurlu yerlerden geçerken yaptıkları gibi, ille sizi sırtımızda taşıyalım diye tutturmuştu yerliler bu kez. Amiral reise birkaç armağan verdirtti; o da, adamları da pek sevindiler. Hristiyanların gökten geldiklerine yürekten inandıkları için onları böyle yakından görebilmenin mutluluğu yüzlerinden akıyordu.

Gün boyu gemilerin yanına içleri tıklım tıklım yerli dolu yüz yirmiden çok kano geldi. Herkes bir şey getirmişti, kendilerine özgü ekmekler, balık, su dolu testiler, bir çanak suyun içine serptikleri bir baharat türü (bu suyu apaçık bir keyifle hemen içiyorlardı). Amiral'le gelen Hintliler bunun sağlık açısından olağanüstü bir şey olduğunu söylediler.

23 Aralık, Pazar – Rüzgârın tersliği yüzünden onu köyünde ağırlamak isteyen reisin oturduğu bölgeye doğru yelken açamadı; ama kendi yerine gemi kâtibini, birkaç adamını, bir de reisin çağrısını getiren üç Hintliyi kayıklara bindirip oraya gönderdi.

Onlar gittikten sonra Amiral yanındaki Hintlilerden ikisini gemilerin bulunduğu yerden pek de uzakta görünmeyen köye yolladı. Yanlarında bir başka reisle döndü bunlar. Dediklerine göre bu Espanola Adası'nda çok altın bulunurmuş, başka adalardan satın almak üzere gelirlermiş; ne kadar isterse o kadar elde edebileceğini söylediler. Ardından başkaları geldi, onlar da aynı şeyi doğruladılar: Adada çok altın vardı, çıkarmak için neler yapılması gerektiğini ona öğretebilirlerdi.

Amiral yavaş yavaş ne dediklerini anlamaya başlıyordu. Demek bu yörelerde çok altın vardı, olmalıydı da; ayrıca çıkarıldığı bölge bulundu mu hiçbir masraf yapılmadan bol bol elde edilebilirdi. Yineliyor, diyor ki burada çok altın olduğu kesin, şu limanda kaldığı üç gün içinde eline geçen birçok örnekten belli bu, ayrıca başka bir adadan geldiğine inanmak için bir neden de yok.

"Bütün nimetleri elinde tutan Tanrım inşallah yardımını esirgemez de kendi hizmetinde kullanılacak şeyleri bağışlar bana." Bunlar Amiral'in kendi sözleri.

Bunları yazdığı sırada gemiye en az bin kişinin geldiğini sanıyor. Herkes kendiliğinden bir şey getiriyordu. Daha geminin yanına varmadan, yarım ok atımı uzaktayken kanolarının içinde ayağa kalkıyor, "Alın, alın!" diye bağırarak getirdikleri öteberiyi sallıyorlardı.

Amiral diyor ki, kıyıdan bir fersah açıkta demirlemiş olan kadırgaya kanoları olmadığından yüze yüze gelenler beş yüzden fazlaydı. Söylendiğine göre beş reis ya da reis oğlu, karıları ve çocuklarıyla birlikte Hristiyanları görmeye gelmişti. Amiral herkese küçük de olsa, az da olsa bir şey verdiriyor, böyle davranmakla yararlı bir iş yaptığına ina-

nıyordu. Dedi ki: "Tanrım inşallah ben kuluna acır da bu altını, daha doğrusu altın yataklarını bulmamda yol gösterir bana; çünkü çevremde bu ocakların yerini bildiklerini ileri sürenler var." Bunlar Amiral'in kendi sözleri.

Kayıklar geceleyin döndü. Adamlar geldikleri yolun çok uzun olduğunu söylediler. Caribata Dağı'ndan baktıklarında öyle çok kano görmüşlerdi ki! Amiral'i ve Hristiyanları görmek için köylerinden kopup gelmiş bir sürü Hintli kaynaşıyordu orada. Dedi ki, Noel Yortusu'nu bu limanda geçirecek olsaydı, İngiltere'dekinden daha çok olduğunu sandığı ada halkı kendisini görmeye gelirdi.

Kanolardaki yerliler Hristiyanlarla birlikte köylerine geri döndüler. Anlattıklarına bakılırsa bu köy, sokaklarının düzgünlüğü açısından şimdiye dek gördüklerinin en iyisi, en büyüğüydü. Köyün aşağı yukarı *Punta Santa*'nın[77] üç fersah ilerisinde bulunduğunu söyledi.

Kanolar kürekle daha hızlı gittikleri için Cacique'ye haber vermek üzere hemen öne geçtiler. Amiral bu "Cacique" sözcüğünün anlamını tam bilmiyordu, kral mı, vali mi demek, çıkaramıyordu bir türlü. Onların büyük adamları belirtmek için bir başka sözcükleri daha vardı, *nitayno*, ama soylular için mi kullanılıyordu bu, vali için mi, yargıç için mi, bilemiyordu.

Sonunda Cacique onları karşılamaya geldi, bütün köy halkı da onun çevresinde, kumsalda toplandı. Kalabalık iki bin kişiden daha çoktu. Reis gemicileri büyük bir saygıyla karşıladı. Yerliler durmadan yiyecek içecek getiriyorlardı onlara. Ardından reis herkese kadınların kullandıklarına benzer birer pamuk mendil, Amiral için de birkaç papağanla birkaç altın verdi. Köy halkı denizcilere ıvır zıvır bir şeyler karşılığında aynı kumaşları, evlerinde bulunan birtakım öteberileri koşturuyordu, kendilerine verilenleri alırken de yüzlerinde kutsal nesneler almış gibi bir ifade vardı.

77 Aziz Burun.

Öğleden sonra denizciler ayrılmak isteyince reis de, halkı da ertesi güne kadar kalmalarını rica ettiler. Ama onlar gitmekte ayak direyince bütün köy halkı Cacique'nin de, kendilerinin de verdikleri armağanları omuzlarına alıp ırmağın ağzında bekleşen kayıklarına götürdüler.

24 Aralık, Pazartesi – Daha gün doğmadan karadan esen rüzgârla yelken açtı. Önceki gün gemiye aldığı Hintliler altının bu adalarda bulunduğunu söylemeye çalışmışlardı. İçlerinden biri, daha uyanık, Hristiyanlara daha bağlı ya da en azından kendini onlara daha açıkça kanıtlamak isteyen yerlilerden biri Amiral'in dikkatini çekmişti. Amiral çok güler yüz gösterdi ona, yanında kalmasını, altın yataklarının yolunu göstermesini istedi ondan. Hintli de bir akrabası ya da bir arkadaşıyla birlikte kalmaya karar verdi.

Altın toplanan yerlerin adlarını söylerken Cipango'yu da belirttiler; *Cibao* diyorlardı Cipango'ya. Altının orada çok bol bulunduğunu, oranın reisinin bayraklarının, sancaklarının bile dövme altından yapılmış olduğunu söylüyorlardı. Gelgelelim çok uzakta, doğu yönündeydi bu ülke.

Burada Amiral Katolik Krallar'a şunları yazdı:

"Siz yüce efendilerimiz inansınlar diye yalvarıyorum: Dünyada böylesine iyi, böylesine barışçıl insanlar yoktur. Yüce efendilerimizin buna sevinmeleri için haklı nedenler var, çünkü hepsi yakında Hristiyan olacaklar ve efendilerimizin ülkesindeki sağlam görenekleri benimseyeceklerdir. Buradakinden daha iyi halk, daha iyi topraklar yoktur yeryüzünde, her ikisi de o kadar bol ki anlatamam. Yerlilerin Cuba dedikleri Juana Adası'ndan ve ada halkından çok övgüyle söz etmiştim daha önceleri. Gelgelelim orasıyla burası arasında geceyle gündüz gibi fark var. Hiç kimse buraları gördükten sonra başka türlü düşünemez ki. Yineliyorum: Bu topraklardaki her şey gerçekten olağanüstü, benim Espanola adını verdiğim, Hintlilerinse Bohio dedikleri adadaki büyük kasabalar da öyle. İnsanların

bütün davranışları sevgi dolu, dilleri, konuşmaları yumuşacık; oysa öteki adalarda korkutur gibi konuşurlar. Ada halkı uzun boylu, kadını da, erkeği de. Tenleri siyah değil. Hepsi vücutlarını boyuyor, kimisi siyaha, kimisi başka bir renge, çoğunluğu da kırmızıya. Güneşten etkilenmemek için böyle yaptıklarını öğrendim. Evleri, köyleri çok güzel. Her köyün bir yöneticisi var, çevrelerinden öyle saygı görüyorlar ki anlatamam. Davranışları çok incelikli, çok da az konuşuyorlar. Buyruk vermek için elleriyle bir işaret yapmaları yeterli. Anında anlaşılıyor demek istedikleri, hemen yerine getiriliyor."

Bunlar Amiral'in kendi sözleri.

Santo Tome Denizi'ne girecek olan gemi ağızdan bir hayli sonra, Amiral'in *Amiga*[78] adını verdiği küçük, yassı bir adaya doğru bir taş atımı kadar yol almalı, sonra da batıya doğru, adayı doğuda bırakacak bir yönelimle, ama girişin batısındaki büyük sualtı kayalarından korkup karşı yakaya yanaşmadan, hep adanın kıyısına yakın ve girişin karşısında bulunmalıdır. Aynı yükseltide üç parçadan oluşmuş bu sualtı kayası Amiga Adası yönünde bir top atımı uzaklığa kadar gidiyor. Demek ki girişi sualtı kayasıyla Amiga arasında, derinliği yedi kulaç, kayalık bir dipyüzeyi bulunan geçitte aramak gerekir. Ama bir kez içeri girildi mi dünyanın bütün gemilerini alabilecek genişlikte bir liman görünüverir, gemileri palamarlamayı gerektirmeyecek kadar durgun, dingin bir liman.

Bir de doğu kıyısında, Amiga yönünde uzanan başka sualtı kayaları var; bunlar denizden ilerilere, limana bakan burnun ötelerine doğru iki fersah yayılan, ara sıra su yüzüne de çıkan çok büyük kayalar. Gene de aralarında Amiga Adası'ndan iki top atımı uzakta bir geçit var. Ayrıca Caribata Dağı'nın dibinde, batı kıyısında çok iyi, çok geniş bir liman bulunuyor.

78 Dost.

25 Aralık, Salı – Dün bütün gün zayıf bir rüzgâr altında Santo Tome Denizi'nden Santo Burnu'na dek yol aldı. Kıyıdan bir fersah ileriye, burnun ucuna gelince gecenin ilk çeyreğine, aşağı yukarı saat on bire kadar olduğu yerde kaldı. Biraz dinlenmek istedi; iki gün bir geceden beri gözüne uyku girmemişti çünkü. Deniz durgun olduğu için dümen başındaki tayfa bunu bir miçoya vermiş, kendisi de yatmaya gitmişti. Amiral'in her zaman yasakladığı bir şeydi bu. Deniz ister durgun olsun ister rüzgârlı, dümen miçolara bırakılamazdı. Öte yandan Amiral sualtı kayalarıyla kum yığınlarının olmadığı yerlerde bulunduğunu biliyordu; çünkü geçtiğimiz Pazar günü reise kayıklar gönderdiğinde adamları Santo Burnu'nun üç buçuk fersah ötesine kadar gitmişler, doğu-güneydoğu yönünde üç fersah ileriye uzanan sualtı kayalarını tanıma fırsatı bulmuşlardı; demek oluyor ki biliyorlardı nereden geçeceklerini, yolculukları boyunca ilk defa oluyordu bu.

Ama Tanrı'nın hikmetinden sual olunmaz, tayfalar baktılar ki Amiral uyuyor, denizse bir tabaktaki su gibi durgun, yatmaya gittiler. Dümen deminki miçonun eline kaldı, deniz akıntıları da gemiyi bir kum katmanının üstüne sürükledi. Gece olmasa kum yığınları görülebilirdi, akıntıların sesiyse bir fersah öteden dalga sesleri gibi duyuluyordu. Fakat gemi kum yığınına öyle yavaş oturdu ki anlaşılamadı.

Dümen elinden sapar sapmaz dalgaların sesini işiten miço bağırmaya başladı. Amiral'in çığlıkları duymasıyla yatağından fırlaması bir oldu. Geminin kuma saplandığını da ilk o anladı. Ardından da ikinci kaptan göründü güvertede, nöbet tutma sırası ondaydı. Amiral hem ona hem de bir koşu yetişen tayfalara kadırganın kayığını kıç tarafa çekmelerini, bir çapa alıp oradan denize salmalarını buyurdu, ikinci kaptan yanına adamlar alıp bir kayığa atladı. Amiral sandı ki buyruklarını yerine getirecekler, oysa canlarını kurtarmaktan başka şey düşünmeyen adamlar yarım fersah ötede seyreden karavelaya doğru kaçtılar. Amiral onları geri

çağırmadı, böyle yapmakla da iyi etti; kendileri kuzu kuzu geri döndüler. Ama karavelanın kayığı onlardan önce ulaşmıştı gereken yere.

Amiral adamların kaçtığını, suyun gitgide alçaldığını, geminin de kuma adamakıllı gömülüp yan yatmakta olduğunu görünce baktı ki başka çözüm yolu yok, bu beladan belki kurtulabiliriz diye geminin yükünü hafifletmek için ana direği kestirdi. Ama su gitgide alçaldığından bir yararı olmadı bunun, gemi çırçıplak açıkta kaldı. Derken bordanın perçinleri attı, gene de karavelanın durumu fena sayılmazdı.

Amiral adamlarını bir araya toplamak için gemiye çıktı. Rüzgâr karadan esiyordu, gün doğmasına çok vardı. Kum yığınlarının nereye kadar uzandığını bilmediğinden gün doğana dek olduğu yerde bekledi. Sonra kum yığınının üzerinden geçerek gemiye döndü. Daha önce Kordobalı Diego de Arana'yı, donanma kâtibini ve saray yaverini bir kayığa bindirip karaya göndermişti Amiral, çünkü reis onu gemileriyle birlikte köyünü görmeye ve yemeğe buyur etmişti. Köy şuradaki kum yığınından bir buçuk fersah ötede bulunuyordu.

Reis olayı duyunca ağlamaya başlamış. Köyde kim var kim yok herkesi karavelanın boşaltılmasına yardım etsinler diye çok büyük kanolarla Amiral'e gönderdi. Hemen işe koyuldular. Güvertelerdeki her şey, reisin de büyük özverisi ve yardımıyla kısa sürede boşaltıldı. Reis hem kendisi, hem kardeşleri, hem de çoluk çocuğuyla çalışıyor, her şeyin kırılıp dökülmeksizin güverteden karaya taşınmasına göz kulak oluyordu. Arada Amiral'e yakınlarından biriyle haber iletti: Üzülmesin diyordu, keyfine baksın, elinde avcunda olan her şeyi verecekti ona.

Amiral Katolik Krallar'a, "Kastilya'nın hiçbir yerinde böylesine düzenli bir çalışma görülmemiştir, bir topluiğne bile kaybolmadı," diye belirtiyor. Her şeyi köye gönderdi, boşaltılan birkaç eve koydurdu. Başına diktiği silahlı adamlar bütün gece nöbet tuttular.

"Reis de, yakınları da iki gözü iki çeşme ağlıyorlardı. Bunlar öyle insancıl adamlar ki kötülük nedir bilmiyorlar. Kim ne istese elde edebilir onlardan. Daha iyi insanlar olamaz yeryüzünde, çevrelerindekileri kendilerini sevdikleri gibi seviyorlar. Öyle yumuşak, güler yüzlü, sıcak bir konuşmaları var ki benzeri bulunamaz. Kadınlar da, erkekler de analarından doğdukları gibi çıplak dolaşıyor, ama yüce efendimiz şuna inansınlar ki töreleri çok temiz. Reisin tutumu harika, öyle görgülü, öyle incelikli ki seyretmek bir zevk. Bunların bellekleri şaşırtıcı. Her şeyi görmek istiyor ve hemen o anda neye yaradığını soruyorlar."

Amiral bunları kendi eliyle yazdı.

26 Aralık, Çarşamba – Gün doğarken yakınlarda bir yerde bulunan reis Niña karavelasının güvertesine geldi, Amiral de oradaydı. Yarı ağlamaklı bir sesle üzülmemesini, kaygıya düşmemesini, elinde ne varsa hepsini kendisine vereceğini söyledi. Ayrıca karada kalması gereken Hristiyanlar için iki ev ayırdığını, gerekirse daha da ayırabileceğini anlatmaya çalıştı. Gemiyi boşaltıp yükü kıyıya taşımak, istediği kadar adamı da aktarmak üzere ne kadar kano gerekiyorsa göndermeye söz verdi. Bunu dün de yapmıştı, hem de karşılığında tek bir ekmek kırıntısı, tek bir çöp istemeden; "Başkasının malında gözü olmayan öyle ak yürekli, öyle candan adamlar," dedi Amiral, "reislerine gelince erdemde üstüne yok."

Amiral reisle konuşurken adanın bir başka bölgesinden bir kano çıkageldi, içindeki yerliler birkaç külçe altın getirmişlerdi; çıngıraklarla değiştirmek istiyorlar, ömürlerinde çıngırak kadar hoş bir şey görmediklerini söylüyorlardı. Kanoları daha gemiye yanaşmamıştı ya "şuk şuk" diye sesler çıkarıp çıngırak demek istiyorlar, ellerindeki külçe altınları gösteriyorlardı uzaktan. Neredeyse delireceklerdi çıngırak diye.

Bu durumu gören öteki yerliler, başka adalardan gelen kanolar gittikten sonra acele Amiral'e gelip elindeki çıngıraklardan birini yarına kadar saklamasını rica ettiler. Kar-

şılık olarak el büyüklüğünde dört külçe altın getireceklerdi. Amiral'in çok hoşuna gitti bu. Daha sonra karadan dönen bir tayfanın anlattığına göre oradaki Hristiyanlar öyle çok altın trampa etmişlerdi ki, hem de en ıvır zıvır şeyler vererek: Örneğin bir ayakkabı bağcığına iki castellanodan daha değerli altın külçeleri almışlardı; ama gene de gelecek ay için öngördüklerine oranla pek bir şey sayılmazdı bu.

Amiral'in keyfi yerindeydi artık, reis çok sevindi buna. Onun altın diye yanıp tutuştuğunu anladığından, işaretlerle anlatmaya çalıştı ki pek uzak olmayan bir bölgede altının çok bol bulunduğu bir yer biliyordu, istediği kadar getirtecekti. Amiral reise sanki çok iyi bildiği bir yerden söz ediyormuş gibi konuştuğunu söyledi. Kendisi de sık sık yerlilerin Cibao dedikleri Cipango'da hesaba gelmeyecek bollukta altın bulunduğunu anlatmaya çalışmıştı. Reis Bohio dedikleri Espanola Adası'nda da, bu Caribata bölgesinde de çok altın bulunduğunu, oralardan getirteceğini söyledi.

Reis geminin güvertesinde Amiral'le birlikte yemek yedi. Büyük saygı gösterileri arasında karaya indiler. Bu kez de Reis aje, av etleri, karides ve *cazabi* dedikleri ekmekten verdi Amiral'e. Sonra onu evinin hemen yakınındaki bir koruya götürüp ağaçları gösterdi. Arkalarından binin üzerinde anadan doğma çıplak adam geliyordu. Reis sırtına bir gömlek, ellerine de eldiven geçirmişti; Amiral'in armağanıydı bunlar. Şimdiye dek aldığı hiçbir şey onu bu eldivenler kadar mutlu etmemişti. Yemek yiyişinden, davranışlarından, yakışıklılığı ile temizliğinden ne denli soylu, görgülü olduğu kolayca anlaşılıyordu. Yemek bittikten sonra sofra başında epeyce oturdular, ardından birtakım otlar getirildi, reis de bunlarla ellerini güzelce ovdu. Amiral cildi yumuşatmaya yarayacağını düşünmüştü ama temizlik içindi bu otlar.

Sonra birlikte kalktılar, kıyıya indiler. Amiral bir Mağrip yayıyla ok dolu bir sadak getirtti. Atıcılığı iyi bir adamına ok attırdı. Şimdiye dek hiç silah görmemiş olan, ne işe yara-

dığını bilmeyen reis inanamadı gözlerine, şaşakaldı. Bu arada, Hintlilerin *Caribe* dedikleri Canibalardan söz ederken Amiral'in aklına geldi. Tutsak almak için buralara geliyorlardı, yayları, ucu demirsiz okları vardı; çünkü bu adalarda altınla bakırdan başka metal bilinmiyordu, bakır da ha var ha yok gibiydi. Amiral reise Kastilya krallarının bütün bu Caribeleri kırıp geçireceğini, topunu birden elleri bağlı önüne getireceğini işaretlerle anlatmaya çalıştı. Bir el top, bir el de balyemez topu attırdı. Bunların gücü, uyandırdıkları etki dehşete düşürdü reisi. Adamlarının hepsi patlamayı duyar duymaz yere kapandılar.

Amiral'e büyük bir mask getirdiler; kulaklarına, gözlerine, orasına burasına parça parça altınlar kakılmıştı. Bunu, başka birtakım altın mücevherlerle birlikte Amiral'e sundular, reis de kendi eliyle onun boynuna, başına yerleştirdi; birçok mücevheri de oradaki Hristiyanlara dağıttılar.

Amiral bütün bu gördüklerinden çok keyiflendi, rahatladı. Çektiği güçlükleri, gemisini yitirmekten duyduğu acıları unuttu. Anladı ki Hazreti İsa efendimiz o buraya yerleşsin diye gemisini tam burada batırdı.

"Birbiri ardından başıma bir sürü iş geldi," dedi Amiral, "ama bunları bir felaket değil de büyük bir talih saymak daha doğru. Aslında gemim kuma oturmasaydı, iki üç kum katmanıyla tıkanmış büyük bir koyun dibindeki yerde, şu bulunduğum yerde eğlenmez, yolumdan geri kalmazdım. Burada adam bırakmayı düşünmemiştim bu yolculukta; istemiş olsam bile yaşamalarını, korunmalarını sağlayacak bütün azıkları, bütün araç gereçleri veremezdim ki. Doğrusu adamlarımdan birçoğu bu adada kalmak için izin istediler benden. Bu nedenle buraya bir kale yaptırmaya karar verdim: çevresinde geniş bir çukur bulunan adamakıllı sağlam bir kale. Bu kararı yerlilerden korunmak için almadım; daha önce de söylediğim gibi elimin altındaki az sayıda adamla burayı, Portekiz'den daha büyük, ondan iki

kat kalabalık bu adayı kolayca ele geçirebilirdim. Halkının hepsi çıplak, silahsız, öyle de ödlekler ki o kadar olur. Bir kale kurdurmayı şu bakımdan uygun görüyorum: İçinde kalacak olanlar siz yüce efendimizin ülkesinden çok ama çok uzaktaki bu topraklarda gerektiği gibi barınabilsinler, bura halkı da siz yüce efendimizin biz kullarındaki beceriyi, ustalığı görsün de hem sevgiyle, hem korkuyla boyun eğsin.

"Bütün kaleyi ahşaptan yapmak için gereken keresteyi çevreden sağlamak çok kolay. Adamlarım bir yıldan çok yetecek ekmek, şarap ve ekimlik buğdayla kalacaklar. Yanlarına geminin sandalını, bir kalafatçı, bir marangoz, bir fıçıcı, bir de topçu bırakacağım. Kalmak isteyen çok kişi var; hem siz yüce efendimize hizmet aşkıyla, hem de bana yaranmak için altın çıkarılan ocağın yerini öğrenmeye can atıyorlar. Bu ilk yapıyı kurmanın tam sırası şimdi. Nasıl olsa gemi kuma oturdu, hem de nasıl sessizce, sezdirmeden oturdu, inanılır şey değil; oysa ne rüzgâr vardı ne dalga."

Amiral söylüyor bütün bunları. Talihimiz varmış diyor, geminin oturması, buraya adam bırakabilmemiz ulu Tanrı'nın takdiri, ikinci kaptanla adamları, hepsi de hemşeriydiler işin tuhafı, hıyanet edip kaçmasaydılar gemi kurtulabilirdi. Gemiyi kum yığınının dışına çekebilmek için kıç tarafından denize çapa atmalarını buyurmuş, onlar da bu buyruğu yerine getirmemişlerdi. Böyle bir hıyanete kalkışmasalardı kendisi buraları bugünkü gibi tanıma fırsatı bulamayacaktı, geride bırakacaktı. Aslında hep yeni yerler bulma, yeni topraklar görme arzusuyla yolculuk ediyor, ters rüzgârlar engel olmadığı sürece hiçbir yerde tek bir günden çok kalmak istemiyordu.

"Ayrıca gemi hantal bir gemi," diye ekliyor, "keşif gezilerine hiç de uygun değil. Bu belayı başıma Palos'takiler sardı, kralla kraliçeye verdikleri sözü tutmadılar. Böyle bir geziye uygun karavelalar sağlamak onların göreviydi, yeri-

ne getirmediler. Her neyse, sonuçta gemiden ne bir iğne eksildi, ne bir çivi, ne de bir tahta." Nasıl aldıysa öyle sağlam bıraktı; sadece teknede, fıçıları ve yükü boşaltıp güvenli bir yere koymak üzere, testereyle bir delik açtırmak zorunda kalmıştı, o kadar.

Amiral Kastilya'dan bu adaya yapacağı gelecek yolculukta, Tanrı'nın izniyle, bir fıçı dolusu altın bulacağını umuyor; bırakacağı adamlar elde edecekler bunu, altın yatağının da yerini öğrenecekler. Öyle çok baharat bulacaklar ki Katolik Krallar bu sayede *Casa Santa*'nın[79] fethine üç yıl öncesinden hazır olabilecekler. "Siz yüce efendimiz için giriştim bu yolculuğa, kazancımın tümü Kudüs'ün fethi için kullanılacaktı. Efendimiz bana çok gülmüşlerdi, düşünceme katıldıklarını, bu altın olmasa da isteklerinin benimkiyle eş olduğunu söylemişlerdi." Bunlar Amiral'in kendi sözleri.

27 Aralık, Perşembe – Gün doğarken reis karavelanın güvertesine çıktı. Altın bulup getirsinler diye adamlar saldığını söyledi Amiral'e; onu yola çıkmadan önce tepeden tırnağa altınla kaplamak istiyordu. Hemen yelken açmamasını rica etti. Yanında kardeşi ve yakınlarından biri vardı. Birlikte yemek yediler. Amiral'le Kastilya'ya gitmek istiyordu bu iki kişi.

Bu arada Pinta karavelasının ada ucundaki bir ırmakta bulunduğu haberi geldi. Reis hemen bir kano gönderdi oraya, içinde Amiral'in bir adamı vardı. Reis onu öyle seviyordu ki. Bu arada Amiral bütün zamanını Kastilya'ya dönüş yolculuğunun hazırlıklarına vermekteydi.

28 Aralık, Cuma – Amiral kale yapımını hızlandırmak ve orada kalacak adamlar konusunda gerekli önlemleri açıklamak üzere karaya indi, inerken de reisin onu sandala binerken gördüğünü, ama görmezliğe gelerek hemen evine girdiğini sezinledi bir ara. Derken reis Amiral'e kardeşlerinden

79 Kutsal Ev; burada Kudüs kenti anlamına geliyor.

birini gönderdi, evine buyur ediyordu onu. Adam Amiral'i Hristiyanların kullanımına verilmiş evlerden birine götürdü: Köyün en büyük, en güzel eviydi bu. Palmiye yapraklarından örülmüş bir yolluk serilmişti yere. Amiral'in buraya oturmasını rica ettiler.

Az sonra reisin kardeşi uşaklarından biriyle ağabeyine Amiral'in burada olduğunu bildirmek üzere haber gönderdi; sanki o bilmiyordu. Amiral bütün bu inceliklerin onu daha yaraşır bir biçimde, daha görkemli bir biçimde ağırlamak üzere düzenlendiğini anlıyordu elbette. Uşak Amiral'in geldiğini bildirince Cacique bir koşu çıkageldi, elinde tuttuğu büyük bir altın levhayı Amiral'in boynuna koydu. Akşama kadar da yanında kaldı, yapılacak işlerden, şundan bundan konuştular.

29 Aralık, Cumartesi – Gün doğarken reisin yeğenlerinden biri karavelaya geldi. Uyanık, aklı başında bir delikanlıydı. Amiral her önüne gelene altının yerini sormayı huy edinmişti, derdini de el kol işaretleriyle anlatabiliyordu. Delikanlıdan öğrendiğine göre, buradan dört gün uzakta, doğu yönünde, *Guarionex* dedikleri bir ada vardı, *Macorix, Mayonic, Fuma, Cibao, Corvay* adaları da vardı. İşte buralarda aklın alamayacağı kadar altın vardı. Bütün bu adları bir yere yazdı Amiral. Daha sonra kendisine anlattıklarına göre, olay reisin kardeşlerinden birinin kulağına gitmiş, o da delikanlıyı bir güzel haşlamıştı.

Amiral reisin bir süreden beri altının bulunduğu ve çıkarıldığı yeri, başka taraflarda satın almaya, takas etmeye kalkışmasın diye kendisinden saklamaya çalıştığını seziyordu. Ama dört bir yanda, bu Espanola Adası'nda bile o kadar çok yer vardı ki, "inanılır şey değil" diyor Amiral.

Reis geceleyin Amiral'e büyük bir altın mask gönderdi, karşılığında da bir el leğeniyle bir ibrik istedi. Amiral "Herhalde benzerlerini yaptırmayı düşünüyor," dedi; hemen gönderdi.

30 Aralık, Pazar – Amiral öğle yemeğinde karaya indi. Adanın beş reisiyle aynı zamanda ulaşmıştı oraya. Bunlar *Guacanagari* adındaki krala bağlıydılar. Hepsinin başında taç vardı. "Konumlarını öyle bir görkemle yansıtıyorlardı ki yüce efendimizin görmelerini isterdim," dedi Amiral.

Amiral karaya ayak basınca reis hemen yanına geldi, koluna girip dünkü eve oturttu, başındaki tacı çıkarıp onun alnına koydu. Amiral de bunun üzerine renkleri çok uyumlu taşlardan, akiklerden yapılmış gerdanlığını boynundan çıkarıp reisin boynuna taktı, o gün giydiği lal rengi has ipekten pelerini çıkarıp onun omuzlarına koydu. Kırmızı pabuçlar getirtip ayaklarına giydirdi, sonra parmağına büyük bir gümüş yüzük taktı, çünkü reis bir tayfanın parmağında gümüş bir yüzük görmüştü de çok hoşlanmıştı. Şimdi sevincine diyecek yoktu. Yanındaki reislerden ikisi Amiral'in durduğu yere geldi, ona birer altın levha sundular.

Bu işler olup biterken bir Hintli çıkageldi, adanın doğusundaki bir koyda Pinta karavelasını görmüştü. Amiral karavelaya dönünce kaptanı Vicente Yáñez ona ravent[80] bulduğunu söyledi. Bulundukları yerden altı fersah ileride, Santo Tome Denizi'nin girişindeki Amiga Adası'nda bulunuyordu bu ot, kökleriyle yapraklarını görür görmez tanımıştı. Duyduğuna göre bu bitki topraktan dışarı birkaç küçük dal salar, meyveleri yeşil böğürtlenlere benzer, hemen hemen kuru gibidir. Köke bağlanan sap sarı renktedir, ama öyle bir sarı ki ressamlar daha güzelini bulamazlar. Yer altındaki kök de iri bir armuta benzer.

31 Aralık, Pazartesi – Bugün İspanya'ya dönüş yolculuğu için gemiye su ve odun yüklemekle geçti. Amiral'in amacı bir an önce Katolik Krallar'ı bilgilendirmek ve keşfedilecek yeni yerler için gemiler sağlamaktı. Çünkü iş olağanüstü boyutlarda ve önemdeydi, böyle diyor Amiral. Doğuya doğru

80 Amiral yanılıyor. Ravent Anadolu ve Asya kökenli bir bitki, Amerika'da bulunmuyor.

uzanan bütün ülkeyi gezip görmeden, araştırıp öğrenmeden, kıyıyı boydan boya izleyip İspanya'ya dönüş yolunu güzelce tanımadan, sürüler ve başka şeyler gönderecek uygun bir yer de belirlemeden dönmek istemediğini söylüyor. Ama elinde tek bir gemi kaldığı için başka yerler araştırmanın, yeni yerler görmenin getireceği birtakım tehlikelere kucak açmak pek de akıllıca sayılmazdı. Bütün tatsızlıklar, terslikler Pinta'nın kaçmasından kaynaklanıyordu kuşkusuz.

1 Ocak 1493, Salı – Gece yarısına doğru sandalı ravent otunu araştırsın diye Amiga Adası'na gönderdi. Sandal ikindiüstü koca bir sepetle döndü. Tayfalar yanlarına bel almadıklarından daha çoğunu getirememişlerdi. Amiral Krallar'a bir örnek diye sunmak üzere elindekini bir yana sakladı.

Dedi ki buraların reisi altın arattırmak üzere birçok kano göndermişti. Pinta karavelasını aramak için gönderilen kano ile tayfa onu bulamadan geri geldi. Buradan yirmi fersah uzaklıkta bir reis görmüştü, başının üstünde iki büyük altın levha vardı. Kanodaki Hintliler onunla konuşmaya başlayınca hemen çıkarmıştı başından. Ayrıca çok sayıda yerlinin üzerinde altın öteberiler bulunduğu da tayfanın gözünden kaçmamıştı.

Amiral, Reis Guacanagari'nin hepsi ellerine geçmesin diye Hristiyanlara altın satmayı halkına yasakladığını düşünmekteydi. Ama önemsemiyordu bunu, geçenlerde de söylediği gibi nerelerde altının çok bol bulunduğunu biliyordu artık. Karabiberden, tarçından daha değerli baharat için de söz konusuydu bu, çok bol bulunuyordu çünkü. Adada bırakacağı adamlara ellerinden geldiği kadar çok toplamalarını öğütledi.

2 Ocak, Çarşamba – Sabahleyin Reis Guacanagari'ye hoşça kal demek için karaya çıktı, sonra da Tanrı'nın izniyle yelken açacaktı. Bir gömleğini armağan etti ona, toplarının etkisini, gücünü gösterdi. Bunun için içlerinden birine gül-

le doldurmalarını ve batan geminin böğrüne ateşlemelerini buyurdu. Böyle bir gösteriye bura halkının Caribe denen toplulukla savaş halinde olduğundan söz edilince karar vermişti. Reis güllenin gemi kaburgasını nasıl delip geçtiğini, ta uzakta, denizde nasıl yitip gittiğini gözleriyle gördü. Bu arada Amiral karavelasındaki adamları güzelce silahlandırarak, Caribeler adaya saldırsalar bile korkmalarına gerek olmadığını Reis'e anlatabilmek için bir çarpışma gösterisi düzenledi. Bunu yapmasını da yerlilerin burada bırakacağı adamlara her zaman iyi davranmalarını ve onlardan çekinmelerini sağlamak amacına bağlıyor.

Amiral Cacique'yi ve yanındakileri kendisine konut olarak ayrılan evde kahvaltıya çağırdı. Ona, her şey Tanrı'nın ve yüce efendimizin şanına uygun olarak yapılıp yönetilsin diye adada bırakmayı düşündüğü adamların başına kendi vekili olarak koyduğu Diego de Arana'yı, Pedro Gutiérrez'i ve Rodrigo de Escobedo'yu tanıttı, içtenlikle emanet etti. Cacique de Amiral'e büyük sevgi ve dostluk gösterilerinde bulundu, gidecek olmasından duyduğu, hele tam yelken açacağı sırada duyacağı üzüntüyü dile getirdi. Adamlarından biri de Amiral'e kendisinden daha büyük, altından bir yontusunu reisin hem de on gün içinde yaptıracağını söyledi.

Amiral hemen yola çıkmak üzere gemiye bindi, ama rüzgâr uymadı. Hintlilerin Bohio dedikleri Espanola Adası'nda yaptırdığı kalede otuz dokuz kişi bırakıyordu. Aralarında Reis Guacanagari'nin çok sayıda dostu vardı. Bunların başına, Katolik Krallar'dan aldığı yetkiyi onun adına kullanmak üzere Kordobalı Diego de Arana'yı, kral sarayının görevlilerinden Pedro Gutiérrez'i ve rahip Rodrigo Pérez'in yeğeni Segovyalı Rodrigo de Escobedo'yu getirdi. Krallar'ın altınla değiş tokuş edilsin diye aldırdıkları, büyük bir bölümü daha kullanılmamış olan bütün malı onlara bıraktı. Ayrıca bir yıl yetecek peksimet, şarap, çok sayıda araç gereçle birlikte geminin sandalını da verdi.

Adamların çoğu denizci olduğundan ve sırası gelince altın yataklarını aramaya gidecekleri için sandal gerekliydi onlara. Çünkü Amiral dönüşünde toplanmış, biriktirilmiş çok altın bulacağını umuyordu. Bir de kent kurmaya elverişli bir yer arayacaklardı, çünkü şimdi bulunduğu yer hoşuna gitmiyordu. Yerliler altını genellikle doğu tarafından getiriyordu ve kendileri de ne kadar doğuda yerleşirlerse İspanya'ya o kadar yakın olurlardı.

Ekim için buğday bıraktı onlara. Bir noterle bir kâtip verdi. Kalan adamlardan biri usta bir gemi marangozuydu, hem de çok iyi kalafatçıydı, biri terzi, biri de hekimdi; bunlar meslekleri dışında denizciliği de çok iyi bilen adamlardı.

3 Ocak, Perşembe – Bugün de yola çıkamadı. Başka adalardan yanı sıra getirdiği üç Hintli karada kalmıştı. Sonunda geldiler ve öteki Hintlilerin karılarıyla birlikte gün doğarken geleceğini söylediler. Deniz çok çalkantılıydı. Sandal kıyıya ulaşamıyordu. O da Tanrı'nın izniyle ertesi gün ayrılmaya karar verdi.

Dedi ki, Pinta karavelası yanında olsaydı en azından bir fıçı dolusu altın götürürdü. Çünkü olsaydı adanın kıyısını daha yakından izlemeye kalkışacaktı. Ama tek başına bunu yapmayı göze alamazdı, ne olur ne olmaz, başına bir iş gelirse Kastilya'ya dönemez, gezip gördüğü, araştırıp bulduğu yerler konusunda Krallar'ı bilgilendiremezdi.

Pinta karavelasının İspanya'ya şu Martín Alonso Pinzón kumandasında sağ salim döneceğini bilse düşündüğünü gerçekleştirmekten geri kalmazdı; ama hiçbir haber alamıyordu ondan. Hadi döndü diyelim, ya Pinzón izinsiz alıp başını gitmesi, daha ilk girişimle elde edilebilecek iyi sonuçlara engel olması nedeniyle eskiden işlediği, şimdi de işlemekte olduğu bütün suçlardan kurtulmak için Krallar'a yanlış bilgiler aktarırsa? Ama Amiral Tanrı'ya güveniyordu, "Uygun rüzgârlara kavuşacağız, her şey yolunda gidecek," dedi.

4 Ocak, Cuma – Gün doğarken zayıf bir rüzgâr altında demir aldı. Girerken kullandığı geçidin daha bir genişinden, sığ kayalıklara bindirmemek için sandalın yedeğinde geçti. Bu geçit çok iyi, *Navidad*[81] kentine giriş çıkışı sağlayabilecek başka uygun geçitler de var. Her yerde üç kulaçla dokuz kulaç arasında değişen derinlikler buldu.

Bu iki geçit kuzeybatıdan güneydoğuya doğru ilerliyor ve Santo Burnu'ndan *Cabo de Sierpe*'ye[82] kadar derinliği açıklarda üç fersahı, yaygınlığı da altı fersahı geçen bir alanda aralıksız bir zincir oluşturan büyük sığ kayalıkların ötesine ulaşıyor. Santo Burnu'ndan bir fersah açıkta ancak sekiz kulaç derinlik bulabildi, onun ilerisinden doğuya doğru birçok yerinden geçit verebilen sığlıklar vardı. Bütün bu kıyı kuzeybatıdan güneydoğuya uzanıyor, her yeri kumsal, yer dört fersah içerilere kadar düz, ondan sonra yüksek dağlar başlıyor. Bölge çok kalabalık, büyük köyler var. Hristiyanlara davranışlarından anlaşıldığına göre insanları çok iyi.

Böylece bir ada görünümündeki yüksek bir dağa doğru dümen kırıp doğu yönünde ilerledi. Ama öyle değildi aslında, dağ çok basık bir dille karaya bağlanıyordu, tam bir asker çadırı görünümündeydi. Adını *Monte Cristi*[83] koyduğu bu dağ tam Santo Burnu'nun doğusunda, yaklaşık on sekiz fersah uzakta bulunuyor.

Bugün rüzgâr çok zayıf olduğundan Cristi Dağı'na ancak altı fersah yaklaşabildi. Bu arada çok kumluk, çok düz dört küçük adayla hem kuzeybatıda çok ilerilere, hem de güneydoğuda hayli uzaklara doğru yayılan bir sığlık buldu. Bu sığlığın ilerisinde, dağdan güneydoğuya doğru yirmi fersahtan daha öteye uzanan büyük bir koy var. Ancak derinliği her yerde çok az olmalı, ayrıca kum katmanlarıyla dolu. Kıyısına dökülen birçok ırmak var, gelgelelim hepsi de ulaşı-

81 Noel, Noel Yortusu; ayrıca doğuş anlamına gelir.

82 Yılan Burnu.

83 Hazreti İsa Dağı.

ma elverişsiz. Ama Amiral'in Pinta'dan haber alabilmek için kanoya bindirip gönderdiği tayfanın dediğine göre oralarda gemilerin girebileceği bir ırmak vardı.

Amiral Cristi Dağı'ndan altı fersah beride, yolunun üzerine serpilmiş sualtı kayalarıyla kum katmanlarından kaçınmak için bir çark çizip o dağa altı fersah kala, on dokuz kulaç derinliğe demir attı. Geceyi bu bölgede geçirdi.

Burada Navidad kentine giden yolu bilmek, tanımak isteyenler için birtakım bilgiler ekliyor: Cristi Dağı'nı gördükten sonra, kıyıdan iki mil uzaklaşmalı vs.; ama bu yöreler şimdi çok iyi bilindiğinden burada ayrıntıya girmiyoruz. Söyleyeceği yalnızca şu: Cipango ile bu ada aynı yer, burada ölçülemeyecek kadar çok altın, baharat, sakız ve ravent bulunabilecektir.

5 Ocak, Cumartesi – Güneş ufukta belirirken karadan esen rüzgârla yelken açtı. Derken rüzgâr doğuya döndü. Cristi Dağı'nın güneydoğu yanıyla onun hemen yakınındaki küçük bir ada arasında demir atıp geceyi geçirebileceği bir liman gördü. Dağla arasındaki altı fersahlık açıklığı aşmak için önce doğu-güneydoğuya, ardından da güney-güneydoğuya yöneldi. İlk üç fersahta on yedi kulaç derinlik ve hiçbir sualtı kayası olmayan kumluk, tertemiz bir dipyüzey buldu. Sonra derinlik azalıp on iki kulaca, dağın bir fersah yakınına gelince de dokuz kulaca indi. Dip ince kumdandı, çok da temizdi. Dağla adanın arasına girinceye dek yol aldı. Deniz çekilmiş, derinlik üç buçuk kulaca inmişti. Çok uygun bir koy buldu burada, hemen demir attı.

Sonra sandala binip küçük adayı görmeye gitti. Orada ateş kalıntıları ve balıkçıların geçtiğini gösteren birtakım belirtiler buldu. Ayrıca bir yığın renkli taş gördü, belki de bir renkli taş ocağıydı burası; daha önce San Salvador Adası'nda gördüklerine benzeyen bu taşlar tapınak ve saray yapımlarında çok işe yarardı. Bu küçük adada çok bol sakızağacı buldu.

Amiral bu Cristi dediği dağın çok güzel, çok yüksek, ama kolayca aşılabilir olduğunu söylüyor. Görünüşü çok hoş, onu çevreleyen bütün bölge dümdüz, iç açıcı bir kır, dağ bu düzlüğün ortasında yükselmiş. Uzaktan bakınca karayla hiçbir ilintisi yok sanılabilir.

Bu dağın ilerisinde, doğuda, adını *Cabo del Becerro*[84] koyduğu bir çıkıntı gördü; yirmi dört mil kadar uzaktaydı. Bu burunla dağ arasında, açığa doğru iki fersah ileride aralıksız uzayıp giden sualtı kayaları vardı. Geçit verip vermediklerini anlamak için gün ışığını beklemek ve önceden sandalla iskandil etmek gerekecekti.

Bu dağın ilerisinden Becerro Burnu'na doğru dört fersahlık bir alana yayılmış kumsallar ve güzel kırlık alanlar uzanıyordu, geride de çok güzel görünüşleri olan ekili yüksek dağlar vardı. Yörenin iç kesimindeyse kuzeydoğudan güneydoğuya doğru giden bir sıradağ yükseliyor. Şimdiye kadar gördüğü en güzel dağlar belki, Kordoba'nın dağlarına çok benziyor. Daha ötelerde güneye ve güneydoğuya yayılan daha yüksek dağlar, tam bir göz şenliği olan yemyeşil vadiler, bol akarsular görülüyor. Bütün bunlar öylesine güzel ki binde birini anlatabiliyor ancak.

Doğuda dağın ötesinde Cristi Dağı'ndan daha yüksek, daha güzel sıradağların oluşturduğu bir yer görür gibi oldu. Oradan başlayıp kuzeydoğunun çeyrek doğusu yönünde yaklaşık yüz millik bir alana yayılan oldukça basık topraklar uzanıyordu.

6 Ocak, Pazar – Koy kuzeyden ve kuzeybatıdan esenler dışında bütün rüzgârlara kapalı. "Bunlar da pek buralarda esmez," dedi Amiral, "ama eserlerse küçük adanın arkasına sığınmak çok kolay." Orada üç dört kulaç derinlik var ne de olsa.

Gün doğarken bütün yelkenleri istinga ettirdi ve doğu yönünde uzayıp giden kıyı boyunca ilerledi. Bu sırada önüne

84 Dana Burnu.

çıkan bir sürü sualtı kayasını ve kum katmanlarını dikkatle kollaması gerekmişti. Şurası gerçek ki bu engellerin aşılabileceği çok iyi geçitler ve bunların arkasında çok iyi koylar var.

Öğle yemeğinden sonra sert bir doğu rüzgârı esmeye başlamıştı. Amiral'in sualtı kayalarını daha iyi izleyebilmek için ana direğe çıkarttığı tayfa, pupadan aldığı doğu rüzgârıyla karşıdan gelmekte olan Pinta'yı gördü. Amiral de görmek için dışarı çıktı. Sualtı kayaları nedeniyle demir atacak uygun bir yer olmadığından, ters yönde on fersahlık yol almak üzere yarı çark edip Cristi Dağı'na yöneldi.

Az sonra Martín Alonso Pinzón Amiral'in bulunduğu Niña karavelasma çıktı ve bağışlanmayı diledi. Elinde olmayan nedenlerle uzaklaşmıştı ondan, gerekçelerini anlatıyordu. Amiral bütün ileri sürdüklerinin yakışıksız şeyler olduğunu, açgözlülüğüne, gururuna yenik düştüğü için o gece başını alıp gittiğini, ayrıca bütün yolculuk boyunca sergilediği dikbaşlılıkla itaasizliği anlayamadığını söyledi. Neyse, bütün bunlara karşın büyük girişimine engel olmak için fırsat kollayan şeytanın kem gözünü üzerinden uzaklaştırmak amacıyla, daha önceden de olduğu gibi kendini tutmaya çalıştı.

Bu arada öğrendi ki Pinzón'a bıraktığı Hintlilerden biri Baneque denilen adada çok altın bulunduğunu söylemişti ona. Karavelası ötekilerden daha hafif, daha hızlı olduğundan, Amiral de doğuya doğru kendi yolu üzerinde bulunan Espanola ve Juana adalarının kıyılarını görmek istediğinden, ondan ayrılıp kendi adına gezip görmek istemişti.

Martín Alonso, Baneque Adası'nı gezip görüp araştırırken altın izine rastlayamadığını ileri sürüyordu. Sonra sonra başka Hintlilerin açıklaması üzerine, Bohio dedikleri bu son adada çok altın, çok da altın yatağı bulunduğunu anlayıp Espanola Adası'nın kıyılarına yanaşmıştı. Bu nedenle de yirmi gün önce, on beş fersah uzaktaki Navidad kentinin yakınlarına kadar sokulmuştu.

Hintlilerin getirdiği haberler doğruydu demek ki. Bu bilgiler sonunda Reis Guacanagari bir kanosunu, Amiral de bir tayfasını göndermiş, ama onlar varmadan çok önce karavela demir alıp gitmişti. Burada Amiral diyor ki karavela takas yoluyla çok altın toplamış, bir iğne karşılığı iki parmak büyüklüğünde, hatta el büyüklüğünde çok güzel altın parçalar elde etmişti. Martín Alonso'ya gelince, bütün bunların yarısını kendine ayırmış, yarısını da adamlarına paylaştırmıştı.

Amiral Katolik Krallar'a seslenerek diyor ki:

"Yüce efendilerimiz, anladığıma göre gemimi tam burada yitirmiş olmam Tanrı'nın bir lütfu. Çünkü adada yerleşmeye elverişli en iyi yer, üstelik altın yataklarına en yakın yer burası."

Ayrıca öğrendiğine göre Juana Adası'nın arkasında, güneye doğru büyük bir ada daha varmış, ilkinden daha çok altın bulunurmuş orada, öyle ki Espanola Adası'ndaki yataklardan buğday tanesi iriliğinde ele geçerken burada bakla iriliğinde toplanırmış. Öteki adaya *Yamaye*[85] dediklerini söylüyor.

Amiral bir şey daha söylüyor: Şimdi bulunduğu yerin doğusunda yalnızca kadınların oturduğu bir ada varmış. Çok kimseden duymuş bunu. Hem Espanola hem de Yamaye Adası'nın kano ile gidilirse anakaradan on iki gün uzakta olduğunu, bunun da altmış yetmiş fersah edeceğini söylüyor. Anakaralılar giyinik yaşarlarmış.

7 Ocak, Pazartesi – Bugün karavelanın su aldığını söylediler. Yerini bulup oraya kalafat çektirdi. Odun toplamak için karaya çıkan tayfalar çok sarısabır, çok da sakızağacı gördüklerini söylediler.

8 Ocak, Salı – Bugün doğudan, güneydoğudan çok sert rüzgâr esiyordu, bu yüzden yola çıkamadı. O da karavelaya odun, su, dönüş yolculuğu için gereken şeyler yükletti.

85 Bugünkü Jamaika sözcüğünün kökeni.

Yolundan pek öyle sapmaksızın bu Espanola Adası'nın bütün kıyı kesimlerini araştırmak, gezip görmek için büyük bir istek duyuyordu. Ama her iki karavelaya kaptan olarak atadığı kişilerin, Martín Alonso Pinzón ile Vicente Yáñez'in kardeş olduklarını, yanlarında Amiral'in kendilerine tanıdığı ayrıcalıkları unutup her şeyin keselerine gireceğini sanan paragöz ve saygısızlıklarını birçok kez kanıtlamış kimseler bulunduğunu, bunların dün de, bugün de buyruklarına karşı geldiklerini, görevlerini yapacak yerde onun ardından ileri geri sözler söylediklerini, Martín Alonso Pinzón'un 21 Kasım'dan 6 Ocak'a değin salt itaatsizlik, karşı gelme zihniyetiyle başını alıp gittiğini dikkate almak zorundaydı. Amiral bu keşif girişiminin iyi sonuçlanması amacıyla çok şeye göz yummuş, bütün bunlara katlanmıştı. Şimdi en büyük dileği bu soysuzlar takımından kurtulmaktı ya, onların davranışları ne kadar kötü olursa olsun duygularını açığa vurmuyordu. Hak yememek için buyruğu altında çok iyi insanların da bulunduğunu söylüyor. Ama şimdi dava görme sırası değildi, yapacağı tek şey gecikmemek, elden geldiğince hızlı geri dönmekti.

Sandala binip Cristi Dağı'nın güney-güneybatısında dağdan bir fersah ileride, bulundukları yerden pek uzak olmayan ırmağa gitti. Tayfalar gemiye oradan su alıyorlardı. Bir de ne görsün, ırmağın çok derin, çok geniş ağzındaki kum altın dolu değil mi! Öyle bol altın vardı ki daha çoğu düşünülemezdi, taneleri çok küçüktü ya olsun! Amiral altının böyle incelmiş, ufalanmış olmasını dağdan aşağı dökülüp ırmağa karışan akarsuların geçmek zorunda kaldığı uzun yola bağlıyordu. Çok dar bir alanda mercimekten daha büyük bir sürü tane buldu, toz gibileri, tozdan az iriceleri ise sayısızdı.

Deniz çalkantılı olduğundan tuzlu su tatlı suya karışıyordu. Bu yüzden ırmak ağzından bir taş atımı yukarı çıkmak zorunda kaldılar, su fıçılarını sandaldan inmeye gerek kal-

madan doldurup karavelaya dönerlerken altın taneciklerinin tahta aralarına, çember aralarına sızmış olduğunu gördüler.

Amiral ırmağı *Río de Oro*[86] diye adlandırdı. Çok derin yatağı var, çok geniş olan ağzı ise Navidad kentine on yedi fersah. Bu ırmakla kent arasında başka akarsular da var, özellikle içlerinden üçünün buradakinden daha çok altın içerebileceğini düşünüyor. İlki Guadalquivir'in Kordoba'dan geçerkenki büyüklüğü kadar, ama bu üçü ondan daha büyük. Bu ırmaklarla altın yatakları arasında yirmi fersah kadar bir uzaklık var.

Amiral söz konusu altınlı kumu toplamaya kalkıp gecikmek istemediğini, çünkü yüce efendimizin öz malı olan bir yerde, Navidad kentinin kapısında bulunduğunu söylüyor. Tanrı'dan tek dileği bunun haberini kendilerine iletebilmek ve ardı sıra gelmekte olan şu soysuzlar takımından kurtulabilmek için bir an önce dönmek.

9 Ocak, Çarşamba – Gece yarısı yelken açıp güneydoğu rüzgârıyla doğu-kuzeydoğu yönünde ilerledi. Cristi Dağı'nın tam doğusunda, altmış mil kadar ileride bir burun gördü, adını *Punta Roja*[87] koydu. Öğleden sonra, gün batmasına üç saat kala burayı siper alıp demir attı. Çok sayıda sualtı kayası yüzünden gece yolculuğunu göze alamadı ve bunları iyi tanıyabilmek için gün doğmasını bekledi. Bunlar iyice gözden geçirilip tanındılar mı, hele geçit veriyorlarsa çok yararlıdırlar, verdikleri de olur, gemiyi bütün rüzgârlardan korunan ve demir atmaya elverişli yerlere çıkarırlar.

Cristi Dağı'ndan şimdi bulunduğu yere kadar gördüğü topraklar yüksek ve üzerleri düz güzel yerlerdi, arkalarında da batıdan doğuya çok güzel sıradağlar uzanıyordu. Hepsi ekili ve yemyeşil olan bu dağlar tam bir göz şenliğiydi. Çok akarsu görülüyordu.

86 Altın Irmağı.

87 Kırmızı Burun.

Bütün bu kıyılarda çok kaplumbağaya rastladılar. Tayfalar Cristi Dağı'nda birkaçını tuttu. Buraya yumurtlamak için geliyorlardı, tahta kalkanlar büyüklüğündeydiler.

Amiral dedi ki, dün Oro Irmağı'na giderken dalgalar arasında su yüzünden yukarı fırlayan üç denizkızı görmüştü. Yüzleri insan yüzüne benziyordu benzemesine ama söylenegeldiği gibi güzel değildiler.[88] Daha önce Gine'nin Manegueta kıyısında da görmüştü bunları.

Bu gece hiçbir nedenle yolundan kalmadan, Tanrı'nın yardımıyla aradığını da bulmuş olduğu için denize açıldığını söyledi. Bundan sonra Martín Alonso'yla başını derde sokmak istemiyor, "Nasıl olsa yüce efendimiz bu yolculuğun öyküsünü öğrenecekler ve gerekeni yapacaklardır," diyor. "Bundan sonra tövbe," diye ekledi, "düzenbazlara, namussuzlara yer vermeyeceğim yanımda, kendilerini adam edene aldırmıyor, canlarının istediği gibi davranmakta haklı olduklarını sanıyorlar."

10 Ocak, Perşembe – Demirlemiş bulunduğu yerden ayrıldı. Gün batarken güneydoğuda üç fersah ileride, adını *Río de Gracia*[89] koyduğu bir akarsuya geldi. Doğu yanı çok iyi bir körfeze benzeyen ağzında demir attı. Giriş bölümünde derinliği ancak iki kulaç gelen çok dar bir kum seti bulunuyor. İçeri girilince oradaki liman çok iyi, çok korunaklı, ama her yerde tahta kurtları uçuşuyor. Martín Alonso yönetimindeki Pinta karavelası bunların çok zararını gördü. Anlaşıldığına göre on altı gün burada kalmış ve değiş tokuş yoluyla çok altın toplamıştı, zaten istediği de buydu.

Adam Amiral'in de Espanola kıyılarında olduğunu Hintlilerden öğrenince zaten kaçamayacağından onun yanına dönmek zorunda kalmıştı. Amiral diyor ki, Martín Alonso gemisindeki bütün tayfalara yemin ettirmişti bu-

88 Aslında "manati" denilen bir memeli balık türü.

89 Şükran Irmağı.

rada altı günden çok kalmadık diye. Ama kötü yürekliliği o kadar yüzüne vuruyordu ki saklamayı beceremiyordu. "Kendi aklınca bir yasa koymuştu," diyor Amiral, "buna göre takas yoluyla ya da başka yollardan ele geçirdiği altının yarısını kendine ayırıyordu." Buralardan ayrılmayı kafasına koyunca Amiral'in giydirip kuşatıp evlerine gönderdiği dört Hintli delikanlıyla iki genç kızı da yakalayıp zorla yanında alıkoymuştu.

"Siz yüce efendimizin hizmetinde olduğum için böyle davrandım. Gerçekten de bütün bu erkekler, bütün bu kadınlar, ister bu adadakiler ister öteki adalardakiler olsun, hep yüce efendimizin uyruklarıdır. Siz yüce efendimizin çoktan yerleşmiş bulunduğu burada yerlilere çok iyi davranmalı, onları çok iyi korumalıyız; ne de olsa çok altın, çok baharat, çok iyi topraklar var bu adada."

11 Ocak, Cuma – Gece yarısı Gracia Irmağı'ndan kara rüzgârıyla ayrıldı. Yola çıktığı yerden dört fersah çeken, adına *Belprado*[90] dediği bir buruna varıncaya dek doğu yönünde yol aldı. Bu burnun ötesinde, güneydoğuya doğru bir dağ yükseliyordu. Adını *Monte de Plata*[91] koydu. Bulunduğu yerle dağ arasında sekiz fersahlık yol olmalıydı. Belprado Burnu'nun çeyrek güneydoğusunda, sekiz fersah ileride başka bir burun ortaya çıkmıştı. Onun adını da *Cabo del Ángel*[92] koydu. Bu burunla Plata Dağı arasında dünyanın en güzel topraklarıyla çevrili bir körfez var. Bütün bu yerler denizden yüksek, göz alabildiğine uzanıyor. Arkalarda doğudan batıya doğru uzanan büyük ve çok güzel bir sıradağ var. Dağın eteğinde de ağızda derinliği on dört kulaç gelen harika bir liman bulunuyor. Dağ çok yüksek, güzel mi güzel. Her yer insan dolu. Amiral bu bölgede iyi akarsular ve çok bol altın bulunabileceğini düşünüyor.

90 Güzel Çayır.
91 Gümüş Dağı.
92 Melek Burnu.

Angel Burnu'nun güneydoğusunun çeyrek doğusunda adını *Punta del Hierro*[93] koyduğu bir buruna varmadan önce dört fersah yol almak gerekiyor. Aynı yön izlendiğinde oradan dört fersah uzakta adını *Punta Seca*[94] koyduğu başka bir çıkıntıya, onun altı fersah ötesinde ve aynı doğrultu üzerinde de *Cabo Redondo*[95] dediği bir çıkıntıya ulaşılıyor. Daha doğuda *Cabo Francés*[96] var, büyük bir koy görünümünde, ama demir atmaya uygun değil gibi. Ondan bir fersah ileride *Cabo del Buen Tiempo*,[97] ondan bir fersahı aşkın uzaklıkta *Cabo Tajado*,[98] bu sonuncunun güneyinde de aşağı yukarı on beş fersah uzakta başka bir burun görülüyordu.

Bugünkü yolculuk çok iyi gitti; rüzgârlar da, akıntılar da çok uygundu. Sualtı kayalarından korkup demirleyemediği için bütün geceyi volta vurarak geçirdi.

12 Ocak, Cumartesi – Sabah nöbeti sırasında gemi iyi rüzgâr alırken doğuya doğru ilerledi. Gün doğana dek yirmi mil yol yaptı, sonraki iki saatte de yirmi dört mil.

Bu arada güneyde, yaklaşık kırk sekiz mil uzakta bir kara parçası görüp oraya yöneldi. Hızını iyi ayarladıktan sonra geceleyin kuzey-kuzeydoğu yönünde aşağı yukarı yirmi sekiz mil yol alacağını umuyordu.

Karayı görünce hemen *Cabo de Padre e Hijo*[99] diye adlandırdı, çünkü yan yana, biri büyük biri küçük, ortadan yarılmışa benzeyen iki dağ yükseliyordu. Daha ileride doğuya doğru iki fersah uzakta, iki büyük dağla çevrili, içeri girmesi kolay çok güzel bir koy gördü. Ama vakit şimdi erken olduğundan, kendisi de zaman yitirmek istemediğinden durmadı; çünkü bu yörelerde rüzgâr genellikle doğudan

93 Demir Burnu.
94 Kuru Burun.
95 Yuvarlak Burun.
96 Fransız Burnu.
97 Güzel Hava Burnu.
98 Kesik Burun.
99 Baba ve Oğul Burnu.

esiyor, şu sırada hazır kuzey-kuzeybatıdan eserken bundan yararlanmak istiyordu.

Doğuya doğru ilerlemeyi sürdürdü. İleride dik, sarp kayalardan oluşmuş çok yüksek, çok da güzel bir burun vardı, adını *Puerto Sacro*[100] koyduğu yerden uzakta bulunan bu burnun adını da *Cabo del Enamorado*[101] koydu. Yanına gelince ondan daha güzel, daha yüksek, daha yuvarlak birini daha gördü; Enamorado Burnu'nun doğusu ile arasında on iki fersahlık bir ara vardı, çok kayalıktı, görünüşü Portekiz'deki San Vicente Burnu'nu andırıyordu.

Enamorado Burnu'nun yukarısına gelince, onunla ötekisinin arasında genişliği üç fersah gelen büyük bir koy buldu, ortasında da küçücük bir ada vardı. Giriş yerinden sonuna dek dip çok temizdi. On iki kulaçlık bir derinliğe demir attı. Su almak ve bilgi edinmek için kıyıya sandal gönderdi, ama bütün halk kaçıp gitmişti. Durmasının bir nedeni de hâlâ Espanola Adası'nda bulunup bulunmadığını, körfez sandığı yerin de farklı iki adayı birbirinden ayıran bir kanal olup olmadığını öğrenmekti. Espanola Adası'nın böyle uçsuz bucaksız olması çok şaşırttı onu.

13 Ocak, Pazar – Rüzgâr karadan esmediği için koydan çıkamadı. Oysa daha iyi bir barınak bulabilmek için uzaklaşmak isterdi, burası çok göz önünde bir yerdi çünkü. Ayrıca bu ayın on yedisinde gerçekleşecek olan Güneş ve Ay kavuşumunu, Ay ve Jüpiter karşılaşmasını, Ay ve Merkür kavuşumunu, Güneş ve Jüpiter karşılaşmasını gözlemlemek istiyordu; bunlar büyük fırtınalara yol açarlar çünkü.

Yemek için aje toplatmak üzere kıyıdaki güzel bir kumsala sandal gönderdi. Gidenler ellerinde oklar, yaylar bulunan yerlilerle karşılaştılar, konuştular onlarla, iki yayla bir sürü ok aldılar. İçlerinden birine karavelaya gelip Amiral'le konuşur mu diye sordular, o da geldi.

100 Kutsal Liman.
101 Sevdalı Burnu.

Amiral adamın yüzünün şimdiye dek gördüklerinden çok daha çirkin olduğunu söyledi. Suratı kömür karasıydı, oysa öteki yörelerde yüzlerini değişik renklerde boyuyordu yerliler. Uzun saçları vardı bunun, arkasına toplayıp bağlamış, papağan tüylerinden bir fileye sokmuştu. Ötekiler gibi çıplaktı.

Amiral bunun adam yiyici Caribelerden olduğunu düşünüyordu, dün gördüğü körfez de aslında ayrı bir yer, başka bir adanın bir bölümü olmalıydı, ona Caribelerin nerede oturduğunu sordu, adam da eliyle doğuyu, dün onun bu koya girmeden önce gördüğü adayı gösterdi. Hintli orada çok altın bulunduğunu, geminin pruvasını işaret ederek onun kadar büyük altın külçeleri olduğunu söyledi. Altına *tuob* diyor, *caona* sözcüğünü bilmiyordu, oysa adanın başka kesimlerinde böyle diyorlar, San Salvador'da ve başka adalarda *nozay* dedikleri gibi. Espanola Adası'nda bakıra ya da kalp altına tuob deniyor.

Aynı Hintlinin dediğine göre *Matinino* adındaki ada erkeksiz yaşayan kadınlarla doluydu.[102] Orada da çok tuob vardı, altın ya da bakır demek istiyordu bu sözle. Caribelerin ilerisinde, doğu yönündeymiş bu ada. Bir de *Goanin* diye başka bir adadan söz etti, orada da çok tuob bulunurmuş. Amiral bir süreden beri değişik ağızlardan bu adalar üzerine bilgi edinmekte olduğunu söylüyor.

Şunu da belirtiyor: Öteki adalarda herkes Caribe korkusuyla yaşıyor. Bunların birçoğunda Caniba denirse de Espanola'da Caribe diyorlar. Ona göre bu Caribeler çok gözü pek adamlar olmalı, adalar arasında gidip gelerek yakaladıkları insanları yiyorlar demek ki.

---

102 Bugünkü Martinik Adası. Kolomb yorumcularına göre bu erkeksiz yaşayan kadınlar adası Amiral'in dil bilmezlikten, yanlış anlamaktan ileri gelen bir kuruntusu. Ayrıca kafası iki kaynaktan gelen bir önbilgiye takılmış: Birinci kaynak Marco Polo. Ünlü gezgin *Harikalar Kitabı*'nda Asya'nın uçlarında bir yerde yan yana iki ada bulunduğunu, birinde yalnız erkeklerin, birinde de yalnız kadınların yaşadığını söyler. Ikinci kaynak Pierre d'Ailly. O da *Imago Mundi* adlı yapıtında yalnız kadınların yaşadığı bir ada efsanesinden söz eder.

Bunların dilinden bir iki sözcük biliyor ancak, bildiklerinin yardımıyla da birçok şeyi anlayabiliyor. Yanı sıra götürdüğü Hintliler ise, aralarında ülkelerini ayıran uzaklıklar yüzünden ayrımlar olmasına karşın daha iyi anlıyor.

Hintliye yemek çıkarttırdı, kırmızı yeşil kumaş parçalarıyla inci taklidi sırçalar verdi; adam çok beğendi bunları. Sonra onu elinde altın varsa getirmesini söyleyerek karaya gönderdi. Üzerinde bulunan ufak tefek şeylere bakılırsa adam altın elde edebilecek gibi görünüyordu.

Sandal kıyıya yanaştığı sırada ağaçların arkasına saklanmış en az elli altmış adam vardı. Çırçıplaktı hepsi, saçları da Kastilya kadınlarınınki gibi uzundu. Başlarının arkasına papağan telekleri sokuşturmuşlardı. Hepsi de ellerinde birer yay tutuyordu. Karaya inen Hintlinin işareti üzerine ellerindeki yaylarla okları, kılıç yerine kullanıldığı anlaşılan [...] biçimindeki ağır nesneleri yere bırakıp sandala yaklaştılar hemen. Sandaldakiler de yere inip onlardan yay gibi, ok gibi silahlar almak istediler, Amiral böyle buyurmuştu çünkü. Ama Hintliler iki yaydan başka bir şey vermek istemediler, tam tersine hepsi bir sıraya dizilip Hristiyanlara saldıracak, onları tutsak edecek bir görünüm sergilediler. Bir koşu oklarıyla yaylarını bıraktıkları yerden alıp ellerinde iplerle döndüler, anlaşılan Hristiyanları bunlarla bağlamak istiyorlardı. Kıyıya, üzerlerine doğru koştular, ama ötekiler tetikteydi, çünkü Amiral her yerde, her zaman gözlerini dört açmalarını istemişti onlardan. İlk saldıranlar kendileri oldu. Hintlilerden birini kaba etinden kılıçla, başka birini de okla göğsünden yaraladılar. Hintliler baktılar ki pabuç pahalı, gerçi onlar elliden çoktu, ötekilerse yedi kişiydi, ama olsun, oklarıyla yaylarını sağa sola fırlattıkları gibi kirişi kırdılar, ortada hiçbirisi kalmadı. Amiral Hristiyanların daha çok adam öldürebilecek olduğunu, ama başlarındaki subayın engellediğini söylüyor. Hristiyanlar sandalla hemen karavelaya döndüler.

Olan biteni öğrenen Amiral bir yandan üzüldüğünü, bir yandan da sevindiğini söyledi, yerlilerin Hristiyanlardan çekinmesini istiyordu çünkü. "Kuşkusuz," dedi, "bu adamlar kötülük yapmaya hazır, küçük olasılıkla da Caribeler bunlar, adam yiyiciler. Navidad kentindeki kalede kalan otuz adamdan bir bölüğü sandallarına atlayıp buraya gelse Hintliler korkularından bir kötülük edemez onlara. Bir de şu var: Diyelim bunlar Caribe değil, ama onların komşuları, gelenekleri görenekleri bir; başka adalarda gördüklerimiz ne kadar ödlek, bilgisiz kimselerdi, bunlarsa tam tersine korkusuz, gözü pek." Bu sözleri Amiral söylüyor ve bunlardan birkaçını yakalasak çok iyi olurdu diyor. Sağda solda ateşler yakıp Espanola Adası'ndaki gibi birbirleriyle haberleştiklerini ekliyor.

14 Ocak, Pazartesi – Bu gece Hintlilerin köyünü aramak üzere adam gönderip onlardan birkaçını yakalatmak istiyordu, ama doğu ile kuzeydoğudan esen sert rüzgârlar ve denizdeki çalkantı yüzünden yapamadı.

Sabahleyin kumsalda bir sürü Hintlinin biriktiğini gördü. Bunun üzerine bir bölük adamını güzelce silahlandırıp kıyıya gönderdi. Bütün Hintliler sandala yaklaştılar. Aralarında dün karavelaya gelen ve Amiral'den birkaç armağan alan Hintli de vardı. Anlaşıldığına göre yanında reisleri de bulunuyordu, barış ve güven işareti olarak sandaldakilere dağıtsın diye dünkü Hintlinin eline beş on inci vermişti.

Derken reis yanındaki üç adamıyla sandala binip karavelaya çıktı. Amiral peksimetle bal yedirdi onlara. Reise kırmızı bir takkeyle cam inciler ve lal rengi bir kumaş verdi, adamlarına da armağan etti bu kumaştan. Reis ona yarın büyük bir altın mask getireceğini söyledi. Buralarda da *Carib*[103] ve Matinino'da olduğu gibi çok altın vardı ona göre. Gelenleri karaveladan pek memnun uğurladı.

103 Bugünkü Porto Riko.

Amiral her iki karavelanın omurgadan su almakta olduğunu ekliyor burada. Palos'taki kalafatçılardan yakınıyor. Orada adamlar karavelaları çok kötü kalafatlamışlar, Amiral işin farkına varıp düzelttirmeye kalkışınca hepsi birden toz olmuşlardı.

Karavelalar su almasına alıyordu ama, kendisini buralara kadar getirmiş olan Hazreti İsa efendimizin sonsuz iyiliğine sığınıyor, onun inayetiyle sağ salim döneceğini umuyordu. Aslında Kastilya'dan denize açılmadan önce öyle güçlüklerle boğuşmak zorunda kalmıştı ki. Tanrı'dan, bir de yüce efendimizden başka hiç kimse kendisine yardımcı olmamıştı. Herkes durup dururken ona karşı birlik olmuştu.

Sözlerine şunları da ekledi:

"İşte bu nedenlerle siz yüce efendimizin krallık tacı, yedi yıl önce hizmetlerine girdiğim Ocak ayının yirmisinden bugüne, yüz milyonluk ek bir kaynaktan yoksun kaldı, zamanla daha da çoğalabilirdi bu. Neyse ki Tanrı her şeyin bir çaresini bulur."

Bunlar Amiral'in kendi sözleri.

15 Ocak, Salı – Artık yoldan kalmak istemiyordu. Buralarda eğlenmekle, hem de başına gelen şu tersliklerden sonra, eline bir şey geçmeyecekti ki. Ayrıca bugün öğrendiğine göre bütün altın kaynakları yüce efendimizin malı olan Navidad kentinin yöresinde bulunuyor. Carib ve Matinino adalarında çok bakır var, ama bunu Carib'den sağlamak zor, çünkü oranın yerlileri adam eti yiyorlar.

Şimdi bulunduğu yerden o adayı görebiliyor. Oraya gitmek istedi, yolu üstündeydi çünkü. İçinde kadınların erkeksiz yaşadığı Matinino Adası'nı da görmek iyi olacaktı. Her ikisini de gezip görmeyi, yerlilerinden birkaçını tutsak almayı düşünüyordu.

Amiral karaya sandal gönderdi, ama reis ortalarda yoktu, köyünün uzak olmasındandı belki de. Ne var ki sözünde durmuş, altın tacını göndermişti. Gelenler bir yığın ok

ve yay, pamuk, aje ve ekmek getirdiler. Her şey alınıp verildikten sonra karavelaya dört delikanlı çıktı. Amiral onların doğuya doğru izlemekte olduğu yol üzerindeki bütün adaları iyi bildikleri gibi bir izlenim edindiğinden dördünü de Kastilya'ya götürmeye karar verdi.

Amiral diyor ki, "Bilinmedik bir ülkede ve çok kısa zamanda neyin ne olduğu pek anlaşılmaz ama, buralardaki halk demiri de, başka madenleri de bilmiyor." Dil yüzünden ilişkilerde büyük güçlükler var. Amiral anlamıyor ne dediklerini, sezebiliyor ancak. Yerliler de kendilerinden isteneni hemen anlayamıyorlar.

Kullandıkları yaylar İngiltere'dekiler gibi, Fransa'dakiler gibi büyük. Okları daha önce karşılaştığı yerlilerin oklarıyla aynı. Düz ve taze kamışlardan kesiyorlar bunları. Uzunlukları bir buçuk, iki *vara*[104] arasında değişiyor. Uçlarına bir buçuk palmo uzunluğunda çok sivri bir odun parçası geçiriyorlar. Bu sivri odunun ucuna balık dişi taktıkları da oluyor. Birçoğu bu uçlara ot sürüp ovuyor. Ama oku başka yerlerdeki gibi atmıyorlar, öyle bir atma yöntemleri var ki ok fazla zarar vermiyor.

Bu bölgede çok uzun, çok ince pamuklar, çok ağaç sakızıyla altın ve bakır vardı. Yaylarını ıhlamur dallarından yaptıklarını sanıyor. Çok bol *aji* elde ediyorlar, onların karabiberi bu, ama bizimkinden çok daha keskin. Onsuz yemek yemiyorlar, dediklerine göre sağlığa çok yararlıymış. Yalnız Espanola Adası'ndan bir yılda elli karavela yüklenebilir.

Gelirken açık denizde gördüğü otların benzerini bu koyda da gördüğünü söylüyor, hem de bir sürü. Bundan anladığına göre doğu yönünde başka adalar da olmalı. Bu otun az derin ve karaya yakın yerlerde bittiğine kesin gözüyle bakıyor çünkü. Düşüncesi doğruysa bu Hint ülkeleri Kanarya Adaları'ndan çok uzak değil demektir, buna dayanarak ikisinin arasındaki uzaklığın dört yüz fersahtan çok olmaması gerekir diyor.

104 Yaklaşık 85 santimetrelik eski uzunluk birimi.

16 Ocak, Çarşamba – Gün doğmadan üç saat önce yola koyuldu. Adına *Golfo de las Flechas*[105] dediği koyu önce karadan, sonra batıdan esen rüzgârla geride bıraktı. Carib Adası'na gitmek üzere yönünü kuzeydoğunun çeyrek doğusuna çevirdi. Orada bütün adaların, bütün bölgelerin halklarına korku salan, sayıya gelmez kanolarıyla denizlerde vızır vızır dolaşıp ele geçirdikleri insanları yiyen bir halk yaşıyor. Flechas Limanı'ndan aldığı Hintlilerden biri gösterdi oranın yolunu.

Hintliler adanın güneydoğuda kaldığını anlatmaya çalışırlarken o daha şimdiden altmış dört mil yol almıştı hesaplarına göre. O yöne doğrulmak isteyip yelkenleri rüzgâra göre ayarlamalarını buyurdu. Yaklaşık iki fersah yol almışlardı ki rüzgâr tam dönüş yolu doğrultusunda esmeye başladı. Her iki karaveladan içeri su sızarken dönüş yolundan sapıldığını gören adamlarının yüzleri asılmaya başlamıştı. Kendilerini Tanrı'ya emanet etmişlerdi. Bunun üzerine adaya götürecek yoldan sapıp doğunun çeyrek kuzeydoğusuna doğru, İspanya yönünde yol almaya başladı. Günbatımına dek kırk sekiz mil ilerledi, on iki fersah demektir bu da.

Hintliler dediler ki hep bu yönde gidilirse Matinino Adası'na varırlardı; erkeksiz kadınlarla doluydu o ada. Amiral Katolik Krallar'a armağan etmek üzere beş altı kadın götürmek için oraya yanaşmayı çok istiyordu aslında, ama yanındaki Hintlilerin yolu çok iyi bildiklerinden kuşkuluydu. Öte yandan daha çok gecikmesi de olanaksızdı, karavelalar su alıyordu çünkü.

Bu kadınların varlığına kesin gözüyle bakıyor. Yılın kimi dönemlerinde erkekler Carib Adası'ndan kalkıp on, on iki fersah uzaklıktaki o adaya geliyorlar. Kadınlar oğlan doğururlarsa erkeklere gönderiyorlar, kız doğururlarsa yanlarında kalıyor. Amiral diyor ki bu iki ada kendisinin denize açıldığı yerden olsa olsa on beş yirmi fersah uzaklıktaydı, şimdi

105 Oklar Körfezi.

güneydoğuda kalmış olmalılar. Hintlilerse yerini tam olarak belirtmediler.

Espanola Adası'nın kıyısında, batıya doğru on altı fersah geride kalan bir burnu, adına *San Theramo*[106] dediği burnu gözden yitirdikten sonra, kuzeydoğunun çeyrek doğusuna doğru on iki fersahlık yol daha aldı. Hava çok güzeldi.

17 Ocak, Perşembe – Dün akşam gün batarken rüzgâr yavaş yavaş düştü. İlk nöbetin sonuna kadar her biri yaklaşık yarımşar saatten on dört ampul süresince saatte dört mil yaparak yirmi sekiz mil yol aldı. Sonra rüzgâr çıktı. Bütün bu on ampullük nöbet boyunca, ardından altı ampullük bir sürede gün doğana dek saatte sekiz mil ilerledi. Böylece doğunun çeyrek kuzeydoğusunda seksen dört mil, dolayısıyla yirmi bir fersah yol almış oldu. Daha sonra da doğuya doğru gün batana dek kırk dört mil, yani on bir fersah ilerledi. Karavelaya bir albatros kondu, ardından biri daha. Denizde biten o otlardan gördü.

18 Ocak, Cuma – Bu gece güneydoğunun çeyrek doğusuna doğru hafif rüzgârla ilerleyip kırk mil, yani on fersah gitti, sonra da gün ağarana dek doğunun çeyrek güneydoğusuna doğru otuz mil, yani yedi buçuk fersah daha yol aldı. Doğu-kuzeydoğudan ve kuzeydoğudan esen hafif rüzgârla, arada bir süre doğu rüzgârıyla, yönünü kimi kez kuzeye, kimi kez de kuzeydoğuya ve kuzey-kuzeydoğuya çevirerek bütün gün boyu ilerledi. Böylece toplam altmış mil, yani on beş fersah yol almış oldu.

Denizde az ot gördü. Ama dün de, bugün de suların tonbalığı kaynadığını söyledi. Öyleyse buradan Conil'e ve Cadiz dükünün tonbalığı dalyanlarına dek gidebilirlerdi.

Fırkateynkuşu dedikleri bir kuş gördü. Karavelanın çevresinde uçup güney-güneydoğu yönünde gözden uzaklaştı. Amiral bunun üzerine yakında birtakım başka adalar bulu-

106 Aziz Teramo.

nabileceğini düşündü. Espanola Adası'nın doğu-güneydoğusunda Carib ve Matinino Adalarıyla birlikte başka adalar da olduğunu söyledi.

19 Ocak, Cumartesi – Bu gece kuzeydoğunun çeyrek kuzeyine doğru elli altı mil, kuzeyin çeyrek kuzeydoğusuna doğru altmış dört mil ilerledi. Gün doğduktan sonra doğu-güneydoğu rüzgârıyla kuzeydoğuya, sonra da çeyrek kuzeye doğru yol aldı. Demek ki seksen dört mil, yani toplam yirmi bir fersah. Deniz yavru tonbalıklarıyla kaynıyordu. Albatroslar, tropikkuşları, fırkateynkuşları geçti.

20 Ocak, Pazar – Geceleyin rüzgâr düştü. Ama bir iki kez bora koptu. Sonunda da kuzeydoğuya doğru ancak yirmi mil ilerleyebildi. Denizin yüzü ton yavrularıyla örtülmüştü. Nisan, mayıs aylarında hava Sevilya'da nasılsa şimdi burada da öyle, denizse Tanrı'ya şükürler olsun çarşaf gibi hep. Fırkateynkuşları, martılar ve türlü türlü kuşlar gördüler.

21 Ocak, Pazartesi – Dün güneş battıktan sonra doğu ve kuzeydoğu rüzgârıyla kuzeydoğunun çeyrek kuzeyine doğru ilerledi. Gece yarısına kadar saatte hemen hemen sekiz milden toplam elli altı mil yol aldı. Sonra yönünü kuzey-kuzeydoğuya çevirip saatte sekiz mil üzerinden gece boyunca kuzeyin çeyrek kuzeydoğusuna doğru yüz dört mil, yani yirmi altı fersah ilerledi.

Gün doğmadan önce doğudan esen aynı rüzgâr altında kuzey-kuzeydoğuya, ara sıra da çeyrek kuzeydoğuya doğru yol aldı. Gün doğmadan önceki on bir saat boyunca seksen sekiz millik bir yolu aştı; buradaki bir fersahlık eksiklik Pinta karavelasına yaklaşıp oradakilerle durum değerlendirmesi yapmaktan ileri geliyor.

Havanın gitgide soğuduğunu anladı, kuzeye yaklaştıkça daha da soğuyacağını biliyordu. Bu arada yerkürenin büzülmesi nedeniyle geceler daha çok uzamaktaydı. Tropikkuşları, martılar ve türlü türlü kuşlar gördüler. Balıklar daha

azalmıştı şimdi. Bu havanın soğumasına bağlıydı ona göre. Pek çok ot gördü.

22 Ocak, Salı – Dün güneş battıktan sonra ara sıra güneydoğuya doğru yön değiştiren bir rüzgâr altında kuzeykuzeydoğuya doğru yol aldı. Beş ampul süresince saatte sekiz mil yol tuttu; bunu ilk nöbet başlangıcından önceki sekiz ampul sayarsak, yetmiş iki mil üzerinden on sekiz fersah yol almış oluyor.

Ardından kuzeydoğunun çeyrek kuzeyi yönünde altı ampullük bir süre içinde on sekiz mil daha ilerledi, ikinci nöbetin dört ampul süresi içinde de kuzeydoğuya doğru saatte altı mil üzerinden yol aldı, böylece bu son doğrultuda üç fersah ilerlemiş oldu. Sonra gün doğana değin saatte altı mil üzerinden ilerleyerek doğu-kuzeydoğu yönünde on bir ampul, toplam yedi fersah yol aldı. Daha sonra da doğu-kuzeydoğuya doğru, gündüz saat on bire değin otuz iki millik yol tuttu. Hintliler yüzmek için suya atladılar. Tropikkuşları ve çok deniz otu gördüler.

23 Ocak, Çarşamba – Bu son gece rüzgârlarda büyük değişiklikler oldu. Amiral her şeyi ölçüp biçtikten ve usta gemicilerin alabileceği her türlü önlemi aldıktan sonra kuzeyin çeyrek kuzeydoğusuna doğru gece boyu seksen dört mil, yani yirmi bir fersah yol almayı umduğunu söyledi.

Sık sık Pinta karavelasını beklemek zorunda kalıyordu. Kötü durumdaki mizana yelkenini kullanamadığı için borina gererek güçbela ilerleyebiliyordu Pinta. Dedi ki, onun kaptanı Martín Alonso Pinzón gemisini tıka basa altınla doldurmak için kendisinden ayrılmakta o kadar acele edeceğine, zahmet edip Hint ülkelerinde doğru dürüst mizana arasaymış kolayca bulurmuş, hem de en iyisinden.

Çok tropikkuşu, çok deniz otu gördüler. Bu son günlerde hava hep kapalıydı. Ama yağmur yağmıyordu Tanrı'ya şükür, deniz bir ırmak gibi durgundu hep.

Gün doğduktan sonra epey bir süre kuzeydoğuya doğru yol aldı. Otuz mil, yani yedi buçuk fersah ilerledi. Günün geri kalan bölümündeyse doğu-kuzeydoğuya doğru otuz mil, yani yedi buçuk fersah daha yol aldı.

24 Ocak, Perşembe – Rüzgârın ikide bir değişmesi nedeniyle gece boyunca kuzeydoğu yönünde kırk dört mil üzerinden on bir fersah ilerledi. Gün doğduktan sonra da doğu-kuzeydoğuya doğru on dört fersah yol tuttu.

25 Ocak, Cuma – Bu gece doğu-kuzeydoğu yönünde ilerleyip on üç ampul süresi içinde dokuz buçuk fersah, daha sonra da kuzey-kuzeydoğu yönünde altı fersahtan çok yol aldı. Rüzgâr bütün gün boyunca zayıf estiği için doğu-kuzeydoğu yönünde yirmi sekiz mil üzerinden ancak yedi fersah ilerleyebildi.

Tayfalar bir tonbalığı, bir de büyük bir köpekbalığı tuttular. Amiral "Çok iyi oldu," diyor, çok ihtiyacım vardı buna, ekmekten, şaraptan, bir de Hintlilerin ajesinden başka yiyeceğimiz kalmamıştı.

27 Ocak, Pazar – Dün güneş battıktan sonra saatte beş mil hızla kuzeydoğuya, kuzeye ve kuzeydoğunun çeyrek kuzeyine doğru yol aldı. On üç saatte tuttuğu yol altmış beş mil, yani on yedi buçuk fersah oldu. Gündoğumundan öğleye değin kuzeydoğu yönünde yirmi dört mil, yani altı fersah, öğleden günbatımına değin de doğu-kuzeydoğuya doğru üç fersahtan çok ilerledi.

28 Ocak, Pazartesi – Geceleyin doğu-kuzeydoğu yönünde yaklaşık otuz altı mil, yani dokuz fersah, sabahtan akşama değin de doğu-kuzeydoğuya doğru yirmi mil yani beş fersahlık yol gitti. Havayı güzel ve ılık buluyordu. Tropikkuşları, fırtınakuşları ve çok deniz otu gördü.

29 Ocak, Salı – Güneyden ve güneydoğudan esen rüzgârla doğu-kuzeydoğu yönünde ilerleyip gece boyunca

otuz dokuz mil, yani dokuz buçuk fersahlık, gündüz de sekiz fersahlık yol tuttu. Hava Kastilya'nın nisan ayındaki havasına benziyordu, çok hoştu. Deniz çarşaf gibiydi, geminin bordasına kadar yaklaşan mercanbalıkları gördüler.

30 Ocak, Çarşamba – Geceleyin doğu-kuzeydoğuya doğru yaklaşık yedi fersah, gündüz de güneydoğunun çeyrek güneyine doğru on üç fersah ilerledi. Tropikkuşları, çok deniz otu ve sayılamayacak kadar çok tonbalığı gördü.

31 Ocak, Perşembe – Bütün gece kuzeydoğunun çeyrek kuzeyine doğru otuz mil, sonra da kuzeydoğuya doğru otuz beş mil gitti; toplam on altı fersah eder. Gündoğumundan günbatımına değin, doğu-kuzeydoğu yönünde on üç buçuk fersah ilerledi. Birçok tropikkuşu, fırtınakuşu gördüler.

1 Şubat, Cuma – Geceleyin doğu-kuzeydoğuya doğru on altı fersah, gündüz de aynı doğrultu üzerinde yirmi dokuz ve bir çeyrek fersah gitti. Deniz çok durgundu Tanrı'ya şükür.

2 Şubat, Cumartesi – Geceleyin doğu-kuzeydoğu yönünde kırk mil, yani on fersah, gündüz de pupadan aldıkları aynı rüzgârla saatte yedi mil üzerinden toplam yetmiş yedi mil, yani on dokuz ve çeyrek fersah ilerlediler. Hava çok güzeldi, Tanrı'ya şükür deniz de çok durgundu. Deniz otlarla öyle bir örtülmüştü ki bilmeseler sualtı kayalarına çattıklarını sanacaklardı. Çok fırtınakuşu geçti.

3 Şubat, Pazar – Bu gece rüzgârı pupadan aldılar. Tanrı'ya şükür deniz çok durgundu. Yirmi dokuz fersah yol gittiler.

Kuzey Yıldızı Amiral'e San Vicente Burnu'ndakine eş yükseklikte görünüyordu. Ama çalkantılar yüzünden yüksekliğini ne usturlapla ölçebildi ne de güneş saatiyle. Gündüz doğu-kuzeydoğu yönünü değiştirmedi, saatte yaklaşık on mil üzerinden on bir saatte yirmi yedi fersah ilerledi.

4 Şubat, Pazartesi – Geceleyin kuzeydoğunun çeyrek doğusuna doğru yol tuttu. Saatte kimi kez on iki mil, kimi kez

de on mil olmak üzere yüz otuz mil, yani otuz iki buçuk fersah yol aldı.

Hava çok kapalı ve yağmurluydu. Soğuk da vardı. Bundan anladı ki daha Azor Adaları'na gelmemişti. Gün doğarken yolunu değiştirip doğuya yöneldi. Gün boyunca yetmiş yedi mil, yani on dokuz ve çeyrek fersah yol aldı.

5 Şubat, Salı – Geceleyin doğuya doğru elli dört mil, yani on üç buçuk fersah gitti. Gündüz aldığı yol da saatte on mil hesabıyla yüz on mil ilerlediği için yirmi yedi buçuk fersah oldu. Fırtınakuşları gördüler. Suda birtakım değnekler yüzüyordu, bundan anladılar ki kara çok uzak değildi.

6 Şubat, Çarşamba – Geceleyin doğu yönünde ilerledi. Saatte yaklaşık on bir mil gidiyordu, on üç saat boyunca yüz kırk üç mil, dolayısıyla otuz beş buçuk fersah ilerlemiş oldu. Çok fırtınakuşu, değişik bir sürü kuş gördüler. Gündüz saatte on dört mil üzerinden yüz elli dört mil, yani otuz sekiz buçuk fersah gitti.

Vicente Yáñez'e göre bu sabah Flores Adası'nın güneyinde, Madera Adası'nın da batısında olmalıydılar. Roldán'a[107] göreyse Fayal ya da San Gregorio Adası'nı kuzeydoğuda, Porto Santo'yu da batıda bırakmışlardı. Her yer deniz otu doluydu.[108]

7 Şubat, Perşembe – Geceleyin doğu yönünü tuttu. Saatte on mil üzerinden on üç saatte yüz otuz mil, yani otuz iki buçuk fersah, gündüz de saatte sekiz mil üzerinden seksen sekiz mil, dolayısıyla yirmi iki buçuk fersah ilerledi.

Bu sabah Amiral Flores Adası'nın güneyinde bulunduklarını hesapladı. Pedro Alonso'nun[109] düşüncesine göre kuzey yönü tutulursa Terceira ile Santa Maria adalarının

107 Francisco Roldán, ileride adaları sömürgeleştirme sürecinin baş oyuncularından biri olur.

108 Yeniden Sargasso Denizi'ne ulaştılar.

109 Pedro Alonso Niño, Niña karavelasının sahibi.

arasından, yok, doğuya yönelirlerse on iki fersah kuzeydeki Madera Adası'nın açığından geçerlerdi.

Tayfalar denizde şimdiye dek gördüklerinden daha değişik otlar gördüler. Azor Adaları'nın çevresinde çok bulunur bu otlardan. Daha sonra da önceden gördükleri otlardan gördüler.

8 Şubat, Cuma – Geceleyin uzun bir süre saatte üç millik bir hızla doğuyu tutup ardından güneydoğunun çeyrek doğusuna yöneldi. Gece ancak on iki fersahı buldu. Gündoğumundan öğlene değin yirmi yedi mil gitti. Akşama kadar da öyle oldu; güney-güneydoğu yönünde topu topu on üç fersah demekti bu.

9 Şubat, Cumartesi – Gecenin bir bölümünde güney-güneydoğuya, ardından da güneydoğunun çeyrek güneyine doğru üç fersah, sonra gün batana değin kuzeye doğru beş, doğuya doğru da dokuz fersah ilerledi.

10 Şubat, Pazar – Geceleyin doğu yönünü tutup yüz otuz mil, yani otuz iki buçuk fersah gitti. Gündoğumundan batımına dek saatte dokuz mil, dolayısıyla on bir saatte doksan dokuz mil, yani yirmi dört buçuk fersah yol aldı.

Amiral'in karavelasında Vicente Yáñez ile Pedro Alonso Niño harita üzerinden bulundukları yeri Roldán'la birlikte bulmaya çalıştılar. Azor Adaları'nın batıda, epeyce geride kaldığı düşüncesinde birleştiler. Kuzeye doğru yönelirlerse Azor Adaları'nın sonuncusu olan Santa Maria'ya varabileceklerini ummuyorlar, onu beş fersah geçtiklerini, Madera Adası ya da Porto Santo dolaylarında olduklarını sanıyorlardı.

Ama Amiral'in hesapları onlarınkinden çok ayrıydı. Sandıklarından çok daha geride bulunduğunu düşünüyordu; bu gece Flores Adası'nın kuzeyde olduğunu hesaplamıştı. Doğudan Afrika kıyılarındaki Nafe'nin[110] yukarılarında bulun-

110 Fas'ın Atlas Okyanusu kıyısındaki en büyük limanı, Dârü'l-Beyzâ (Kazablanka).

duğunu, Madera Adası'nın da rüzgâra göre [...] fersah ters yönde kaldığını düşünüyordu. Kaptanlar Kastilya'ya yüz elli fersah yaklaştıklarını ileri sürdülerse de Amiral katılmadı bu düşünceye. Dedi ki, Tanrı'nın izniyle karayı ilk gördüklerinde kimin daha az yanıldığı nasıl olsa anlaşılacaktır. Şunu da ekliyor: Giderlerken Hierro Adası'ndan deniz otlarını ilk gördükleri yere değin iki yüz altmış üç fersah yol almışlardı.

11 Şubat, Pazartesi – Gece boyunca yolunu hiç değiştirmeden saatte on iki mil, demek ki yaklaşık olarak otuz fersah ilerledi. Gündüz aldığı yol da on altı buçuk fersah oldu. Pek çok kuş gördü, bu da karanın çok uzak olmadığını gösteriyordu.

12 Şubat, Salı – Bu gece doğuya doğru saatte altı mil gitti. Gün doğana değin aldığı yol yetmiş üç mil, yani on sekiz buçuk fersahtı. Derken deniz kabardı, büyük bir fırtına patlak verdi. "Bu karavela böyle iyi, böyle sağlam olmasa belki de batar giderdik," dedi. Bugün binbir güçlük ve tehlike ortasında on bir, on iki fersah arası yol tuttu.

13 Şubat, Çarşamba – Günbatımından doğumuna dek rüzgârla, azgın denizle, fırtınayla boğuştu. Üç kez kuzey-kuzeydoğu yönünde şimşekler çaktı; bunun bu yönden ya da karşı yönden kopacak şiddetli bir fırtınanın habercisi olduğunu söyledi.

Gecenin büyük bir bölümü süresince bütün yelkenleri istinga ettirdi. Sonra az bir yelkenle elli iki mil, yani on üç fersah yol tuttu. Gün ortasında rüzgâr azalır gibi oldu, ama çok geçmeden patlayıverdi. Deniz kudurdu. Dalgalar ara vermeden geminin bordasını dövüp durdular. Yaklaşık elli beş mil, yani on üç buçuk fersah yol gidebildi.

14 Şubat, Perşembe – Rüzgâr geceleyin daha da sertleşti. Dalgalar korkunçtu. Birbiri ardına çarpıp yüklenerek gemiyi sarıyor, sarsıyor, dört bir yandan çullanıp yerinden kıpırdat-

mıyordu onu. Amiral fırtınanın ortasından azıcık sıyrılabilmek umuduyla yalnız en aşağıdaki babafingo yelkenini açtırmıştı. Bu beterin beteri ortamda üç saat süresince ancak yirmi mil ilerleyebildi.

Rüzgâr daha bir azıyor, deniz daha bir kabarıyordu. Tehlikenin gitgide büyüdüğünü, daha da yaklaştığını görerek kendini rüzgârın keyfine bıraktı, başka kurtuluş yolu yoktu çünkü. Pinta karavelasını yöneten Martín Alonso Pinzón da onu izledi. Amiral bütün gece onunla işaretleşmiş, sonunda hem fırtına yüzünden, hem Pinta'nın başka bir yön tutması yüzünden birbirlerini görmez olmuşlardı.

Pinta asıl şimdi kayıplara karıştı.

Amiral doğunun çeyrek kuzeydoğusuna doğru elli dört mil, yani on üç fersah yol aştı. Gün doğarken rüzgâr gene çılgıncasına esiyor, deniz kuduruyordu. Birbiri ardından saldırıp çullanan dalgalara kapılmamak ve korkunç kargaşadan sıyrılmayı denemek umuduyla yalnız çok alçakta tuttukları babafingo yardımıyla gidebiliyordu. Önce doğu-kuzeydoğuya, sonra da doğunun çeyrek kuzeydoğusuna doğru altı saat süresince altı buçuk fersah ilerledi.

Amiral Guadalupe Bakiresi'ni ziyaret edip ona beş librelik bir mum götürecek kişiyi belirlemek üzere kura çektirdi ve herkes kura kendisine çıkarsa bu ziyareti yapacağına ant içti. Amiral gemideki adam sayısınca nohut getirmelerini buyurdu. Bir tanesini alıp üzerine kendi bıçağıyla haç işareti çizerek bir takkeye koyup ötekilerle karıştırdı. Elini takkeye ilk sokan Amiral oldu ve talihin cilvesi, işaretli nohudu o çekti. Bu andan sonra kendini hep birlikte diledikleri adağı yerine getirmekle yükümlü bir hacı adayı bildi.

İkinci kez bir kura daha çektiler, Papalık ülkesindeki Ancona eyaletinde, Meryem Anamızın hâlâ mucizeler gerçekleştirmekte olduğu yerdeki Loreta Bakiresi'ne kim haç ziyaretinde bulunacak diye. Talih Pedro de Villa adında, Puerto de Santa Maria kökenli bir tayfayı buldu. Amiral

onun haç ziyareti için gereken masrafları kendisinin karşılayacağını söyledi.

Üçüncü kez de şuna karar verdiler: Seçilen kişi Moguer'deki Clara Bakiresi'nin yanında geceleyecek ve ona bir ayin okutacaktı. Bunun için gene takkeye nohut konuldu ve haç işaretli olanı bir kez daha Amiral'e çıktı. Bütün bunlardan sonra Amiral de, adamları da önlerine çıkacak ilk karada gemiden inip Meryem Anamıza adanmış ilk kilisede, üzerlerine yalnız birer gömlek geçirip, topluca dua etmeye karar verdiler.

Bu ortak ve genel adakların dışında herkes kendisi için özel adaklar adadı, kimse kaytarmayı düşünmüyordu, içine düştükleri bu korkunç fırtınada yaşamlarından umut kesmişlerdi çünkü. Tehlikeyi daha da artıran şey gemide safra olmamasıydı: Yükünün büyük bir bölümü yok olmuştu, bütün yiyecekleri bitirmişler, içme suyunu da, şarabı da tüketmişlerdi. Amiral durumu düzeltecek gerekli önlemleri almaya zaman bulamamıştı, adalar arasından geçerken bulduğu güzel havadan yararlanmak için acele etmişti de ondan. Gerekli safrayı son uğrak olsun diye inmek istediği kadınlar adasından sağlamayı düşünmüştü. Bu arada bulabildiği tek çare boşalmış olan su ve şarap fıçılarına su doldurmak olmuş, böylece tehlikeyi savuşturmuşlardı.

Tanrı onu ortadan kaldırmaya mı karar vermişti, yoksa Katolik Krallar'a götürdüğü çok önemli haberlerin yitip gitmemesi için onu sağ salim yerine ulaştıracak mıydı? İşte Amiral bu kaygılarını burada bir bir sayıyor. Bu çok önemli haberleri iletmek ve keşifler konusunda söylediği, söz verdiği hiçbir şeyde yanılmadığını kanıtlamak için duyduğu büyük istek ona ayrıca büyük bir korku veriyordu, çünkü kendi deyimiyle bir sivrisinek bile sırasında engel çıkarabilirdi. Bütün bu kuşkuları kendisindeki inanç zayıflığına, yüce Tanrı'ya duyması gereken güven eksikliğine bağlıyor. Öte yandan Tanrı'nın ona böyle bir zafer kazandırarak, keş-

fetmek istediği yerlere eriştirerek ondan esirgemediği bütün lütufları düşünürken gönlü kıvançla doluyordu. Kastilya'da Krallar'ın onayını beklerken katlanmak zorunda kaldığı bütün sınanmalardan, tersliklerden sonra isteklerini, umut ettiklerini gerçekleştiren Tanrı'ya şükürler olsun.

Bugüne dek o nasıl Tanrı'ya bel bağladıysa, Tanrı da nasıl onun her istediğini bilip yerine getirdiyse, bugünden sonra da onu girişiminin mutlu sonucuna doğru götüreceğini, güvenli bir yere ulaştıracağını yürekten umuyordu. Yolculuğun ilk bölümünde yanındaki adamların verdiği sıkıntılardan, üzüntülerden korkup çekinmesi için daha güçlü nedenler varken onu hepsinden kurtaran yüceler yücesi için çok kolaydı bu. Gerçekten de hepsi söz birliği ederek yetkesini hiçe saymış, ayaklanıp geri dönmek istemişlerdi de Tanrı onların tehditlerinden yılmaması için yüreğine direnç, kendisine kuvvet vermişti. Olağanüstü başka durumları da ekledi bu örneğe: Bu yolculuk sırasında Tanrı, yüce efendilerimizin saraydaki adamlarından onunla ilgili olarak öğrendikleri dışında da türlü şekilde elini hep onun üzerinde, onun yararına tutmuştu. "Dolayısıyla," dedi, "bu fırtınadan korkmamam gerek, ama güçsüzlüğüm, kaygılarım yüzünden kafam karmakarışık."

Bir de Kordoba'da öğrenim için bıraktığı iki oğlu nedeniyle üzüntüsü vardı, kendilerine yabancı bir ülkede anasız babasız kalmışlardı çünkü; bu yolculuk sırasında babalarının onlara ne gibi yardımlarda bulunduğunu Katolik Krallar bilmiyordu. Bilselerdi hemen yardımda bulunurlardı.

İşte bütün bu nedenlerle, Hint ülkelerinde aramaya gittiği her şeyi Tanrı'nın ona sağladığını yüce efendilerimiz öğrensinler diye, bu ülkede hiç fırtına çıkmadığını, görülebilen tek şeyin su yüzünde biten otlarla ağaçlar olduğunu bilsinler diye, bu fırtınada batıp gidecek olursa Katolik Krallar yolculuğunun öyküsünden habersiz kalmasınlar diye, bir kâğıt aldı ve kendi eliyle, bütün o keşfettiği yerlerde neler gördüyse hepsini yazdı, sonunda da bu kâğıdı bulanın hiç geciktir-

meden Krallar'a götürmesini rica etti. Sonra kâğıdı mumlu bir beze sarıp güzelce bağladı, bir tahta fıçı getirtip içine yerleştirdi ve suya fırlattı. Kimse ne yaptığını anlamamıştı, bir çeşit tapınma, sofuluk diye algıladılar.

Daha sonra kasırgalar, sağanaklar arasında rüzgâr batıya döndü ve böylece Amiral onu pupadan alarak tek bir mizana yelkeniyle beş saat boyu o çalkantılı denizde yol aldı, kuzeydoğu yönünde iki buçuk fersah ilerledi. Büyük yelkenin babafingosunu büyük bir dalga alıp götürmesin diye indirtmişti.

15 Şubat, Cuma – Dün güneş battıktan sonra gök batıda aydınlanmaya başladı. Bundan rüzgârın o yöne döndüğü anlaşılıyordu. Amiral büyük yelkene yardımcı yelkeni de taktırdı. Deniz yavaş yavaş durulur gibi görünse de hâlâ çok çalkantılıydı. Saatte dört mil hızla doğuya doğru gecenin on üç saatinde on üç fersahlık yol aştı.

Gün ağarırken geminin pupasından doğu-kuzeydoğu yönünde bir kara gördü. Kimileri buna Madera Adası, kimileri de Portekiz'de, Lizbon yakınındaki Sintra kayası dediler. Derken rüzgâr birdenbire pruvaya atlayıp doğu-kuzeydoğu yönünden esmeye, denizse batıdan doğru daha bir çalkanmaya başladı. Karavelayla kara arasında beş fersah vardı. Amiral yaptığı hesaplara göre Azor Adaları'nın yukarısında olmalıydı. Uzaktan gördüğü bu kara parçası onlardan biriydi belki de. Ama kaptanlar da, tayfalar da Kastilya sularına girdiklerini düşünüyorlardı.

16 Şubat, Cumartesi – Karaya ulaşabilmek için bütün gece uğraşıp durdu. Gördüklerinin bir ada olduğu besbelliydi. Bir kuzeydoğuya, bir kuzey-kuzeydoğuya gide gele sabahı buldu. Gün doğunca da yaklaşık sekiz fersah uzaktaki adaya yaklaşmak için güney yolunu tuttu.

Adaya varabilmek için tek yapabildiği şey çalkantılı bir denizde ve şiddetli bir rüzgâr altında sabahtan akşama dek

dönüp durmak oldu. Akşam *Salve Regina* duası okunurken birkaç tayfa, dün gördükleri adadan geldiğini sandıkları bir ışık seçtiler. Amiral elden geldiğince ona yaklaşmaya çalışarak, sabahleyin bir ada görebilmek umuduyla bütün gece volta vurdu.

Geceleyin biraz kestirebildi, çarşambadan beri uykusuzdu çünkü. Nicedir gözünü kırpmamıştı; sürekli soğukla sağanaklardan, bir de yeterince beslenememekten bacakları taş kesilmiş gibiydi, ağrıyordu. Gün doğarken güneygüneybatıya yöneldi. Ama karaya ancak geceleyin ulaştı. Havanın çok kapalı olması yüzünden neresi olduğunu kestiremedi.

18 Şubat, Pazartesi – Dün güneş battıktan sonra demirleyebileceği bir yer ve dil bilir kimseler bulabilmek umuduyla adanın çevresini dolandı. Bir burnun alt yanına demirlemeyi düşündü, ama suya saldığı çapa yitip gitti nedense. Bunun üzerine yelken açıp geceyi volta vurarak geçirdi.

Gün doğunca adanın kuzey kesimine yanaşıp en uygun görünen yere tek bir çapa sarkıtarak demirledi. Karaya sandal yolladı. Adamları yerlilerle konuştular ve anladılar ki bulundukları yer Azor Adaları'ndan biri olan Santa Maria'ydı.

Adalılar karavelasını çekebileceği limanı gösterdiler ona. Şu on beş günden beri ortalığı kırıp geçiren fırtınanın bir benzerini şimdiye dek görmediklerini söylediler. Bu beladan böyle sağ salim çıkabilmelerine çok şaşırdı herkes. Amiral'in Hint ülkelerini bulduğunu öğrenince pek sevindiler. Tanrı'ya şükürler olsun dediler.

Amiral yolculuğunun bu son bölümünün kendi öngörülerine tıpatıp uygun geçtiğini yazdı. Tanrı'ya şükürler olsun hesaplarında yanılmamıştı. Biraz gecikmişti, ama gene de Azor Adaları'nın, onlardan birinin yakınında olduğunu bilmiyor değildi.

Kaptanların ve harita üzerinde hesaplamalar yapan tayfaların aklını karıştırmak için bugüne kadar aldıkları yolu

daha uzunmuş gibi göstermeye çalışıyordu, amacı Hint yolunu kendisinden başka kimsenin bilmediğini kanıtlamaktı, gerçekten de tek bilendi o. Aralarından hiçbiri Hint yolu şöyle dursun kendi bulunduğu yeri bile saptayamıyordu.

19 Şubat, Salı – Gün battıktan sonra adadan üç yerli kıyıya gelip seslendi. Amiral onlara sandal gönderdi, adamlar da binip geldiler, gemiye çıktılar, piliç ve taze ekmek getirmişlerdi. Büyük perhiz arifesiydi bugün. Adanın kaptanı Juan de Castañeda adında biriydi, başka bir sürü şey daha yollamıştı. Gelenlerin anlattıklarına göre Amiral'i çok iyi tanıyordu, şimdi ziyaretine gelmiyorsa vakit gece olduğu içindi. Ama sabahleyin gelecek, gelirken de bir sürü başka yiyecekler getirecekti. Adamlarından üçünü yanında alıkoymuş, hemen göndermek istememişti, yolculuklarının öyküsünü kendi ağızlarından dinlemek istiyordu, gelirken onları da getirecekti.

Amiral habercileri güzelce ağırladı, hem gecenin geç vakti hem de köy uzak olduğu için onlara döşek serdirdi. Geçen perşembe fırtınanın tam ortasındayken, hem kendisi hem adamları az yukarıda anlatılan dileği dilemişler ve Meryem Anamız için kurulmuş herhangi bir kiliseyi ilk nerede görürlerse hemen gömleklerini giyip topluca dua etmek üzere oraya gitmeye karar vermişlerdi. Amiral adamlarından yarısının su kıyısında keşiş kulübesine benzeyen bir kiliseye gidip bu dileği yerine getirmelerini uygun gördü. Onlar döndükten sonra da geri kalanlarla kendisi gidecekti. Adanın güvenilir bir yer, kaptanın da gönderdiği armağanlara bakılırsa güvenilir bir kişi olduğunu, ayrıca Kastilya'yla Portekiz arasında barış hüküm sürdüğünü göz önüne alarak üç adamını köye gönderip, ayin yaptırmak üzere bir papaz bulup getirmelerini istedi.

Adamların ilk yarısı üzerlerine birer gömlek geçirip adaklarını yerine getirmek için yola çıktı. Onlar dua etmekteyken kimi yayan kimi atlı bütün köy halkı, başlarında da kaptan,

ansızın baskın verip hepsini tutsak aldı. Amiral'in hiçbir şeyden kuşkulandığı yoktu. Ötekiler gelince geride kalanlarla birlikte kendisi dua etmeye gidecekti. Ama baktı ki saat on bir olmuş, ne gelen var ne giden, ya onları yakaladılar ya da bindikleri sandal battı diye düşündü, çünkü ada yüksek kayalarla çevriliydi.

Öte yandan küçük kiliseyi göremiyordu, bir burnun arkasındaydı yapı. Bunun üzerine demir alıp kilisenin karşısına gitti. Orada bir sürü atlı adam vardı. Atlarından inip, silah kuşanıp sandala bindiler ve Amiral'i yakalamak amacıyla karavelaya doğruldular.

Kaptan sandalda ayağa kalkıp Amiral'e seslendi, konuşmak için izin istedi ondan. Amiral "Buyur konuş," dedi, "ama bu karışıklık ne, adamlarım niye sandalda değil? Bana önce bunu açıkla." Kaptanın rahatça karavelaya çıkabileceğini, kendisinden beklenen bir şey varsa seve seve yapmaya hazır olduğunu söyledi. Amiral'in amacı kaptanı güzel sözlerle uyutup gemiye çekmek ve adamlarının özgürlüğünü sağlamak için hemen kıskıvrak yakalatmaktı. Böyle yapmakla verdiği sözü bozmuş sayılmayacaktı, çünkü barış ve güvenlik sözü verip bunu ilk bozan ötekiydi. Aklında bir fesatlık vardı besbelli, gemiye çıkmaya yanaşmadı.

Amiral bunun üzerine adamlarını niçin tutuklattığını öğrenmek istedi ondan, açıklamasını rica etti. Dedi ki, "Böyle bir davranış Portekiz kralının hiç hoşuna gitmez, Kastilya krallarının ülkesinde Portekizliler çok iyi karşılanır, her yere Lizbon'daki gibi rahatlıkla girip çıkarlar." Ayrıca Kastilya kralları kendisine yeryüzünün bütün hükümdarları için geçerli bir güven mektubu verdiler, eğer isterse gelip görebilir diye ekledi. Onların Okyanus Denizi Amiral'i ve bugün artık yüce Krallar'ın malı olmuş bulunan Hint ülkelerinin kral naibi olduğunu, kendi elleriyle imzalanıp kendi mühürleriyle mühürlenmiş mektuplar ve belgelerde bunun kolayca görülebileceğini, işte şimdi uzaktan gösterdiğini, kendi kralları-

nın Portekiz kralına büyük sevgi ve yakınlık duyduklarını, yolu üzerinde karşılaşacağı bütün Portekiz gemilerine elinden geldiğince iyi davranması için onlardan buyruk aldığını ve bu arada, diyelim adamlarını salıvermedi, olsun, elinin altında kalan tayfalarla değil Kastilya'ya, Sevilya'ya dek gidebileceğini ve uğradıkları bu hakaret yüzünden orada onları cezalandıracağını söyledi.

Bunun üzerine kaptanla adamları Kastilya kralını da, kraliçesini de tanımadıklarını, verdikleri mektubun umurlarında olmadığını, onlardan zerre kadar korkmadıklarını söylediler. Tehdit edici bir tavırla, "Portekiz neymiş, size gösterdik," dediler. Amiral bunu duyunca kaygılandı. Kendisi denize açıldıktan sonra iki ülke arasına anlaşmazlık mı girmişti yoksa? Gene de böyle bir durumda ne söylenmesi gerekiyorsa söyledi.

Derken kaptan sandalın içinde ayağa kalkarak bütün bu yaptıklarını kral efendisinin buyruğuyla yaptığını belirtti, karavelasıyla limana dönmesini buyurdu. Amiral de bunun üzerine gemidekileri tanık tutup kaptanla adamlarına döndü, şerefi üzerine ant içerek adadan Kastilya'ya götürmek üzere yüzden çok Portekizliyi tutsak almadan ve buraları yerle bir etmeden gitmeyeceklerini, karaveladan çıkmayacaklarını söyledi. Oradan kalkıp ilk demirledikleri yere gitti, bozuk hava ve şiddetli rüzgâr yüzünden ancak bunu yapabiliyordu.

20 Şubat, Çarşamba – Gemiyi elden geçirtti, safra olsun diye fıçılara deniz suyu doldurttu, demirlediği yer berbat bir yerdi çünkü, palamarların kopmasından çekiniyordu, korktuğu da başına geldi. Bunun üzerine yelken açıp San Miguel Adası'na doğru yönelmek zorunda kaldı. Aslına bakılırsa Azor Adaları'nın hiçbirinde çok şiddetli fırtınalara karşı sığınılacak korunaklı liman yoktu, tek yapılacak şey denize açılmaktı.

21 Şubat, Perşembe – Dün Santa Maria Adası'ndan ayrılıp hâlâ sürmekte olan çok kötü havanın, şiddetli rüzgârın etkisinden korunabileceği bir liman aramak üzere San Miguel Adası'na gitti. Deniz azgındı, rüzgâr çok sert esiyordu. Bütün gece yol aldı; gök de, su da öyle karanlıktı ki karadan en ufak iz görünmüyordu.

Amiral'in keyfi biraz kaçıktı. Mesleklerini iyi bilen üç denizci kalmıştı elinde, ötekilerin denizden anladığı pek yoktu. Bütün geceyi büyük bir tehlike içinde, azgın bir fırtına altında çabalaya çabalaya, güçlükle volta vurarak geçirdi. Gene de Hazreti İsa efendimize şükürler olsun dalgalar tek bir yönden geldi, dün geceki gibi dört bir yandan bastırsaydı işleri bitikti belki de.

Gün doğduktan sonra baktı ki San Miguel Adası hâlâ görünürlerde yok, o da adamlarını bıraktırmayı denemek ve kıyıda kalan sandalı, palamarları, çapaları almak üzere Santa Maria Adası'na dönmeye karar verdi.

Amiral bu adalarda, adaların yörelerinde böyle berbat bir hava görmekten şaşırdığını söylüyor. Oysa Hint ülkelerinde bütün bir kış demir atmadan dolaşmıştı, hava hep güzeldi, geminin ilerlemesini bir saatliğine bile güçleştiren bir deniz görmemişti doğrusu. Ama Azor sularına girer girmez bu fırtına belasına çatmıştı. Giderken de daha Kanarya Adaları'na varmadan bunun bir benzeriyle boğuşmamış mıydı ya? Bu adaları geçince hava düzelmiş, deniz durulmuştu.

Bundan şu sonucu çıkardı: "Demek ki," dedi, "Yeryüzü Cenneti'nin Doğu'da en uçta bulunduğunu söyleyen ilahiyatçıların da, başka bilginlerin de hakkı varmış, çünkü o bölgeler çok ılıman yerler, işte benim bulduğum, keşfettiğim topraklar da Doğu'nun en ucu."

22 Şubat, Cuma – Dün Santa Maria Adası'na ilk gelişinde demirlediği koya yeniden demir attı. Karşıdaki kayalıkların tepesinde hemen bir adam belirdi ve el kol sallayıp işaretler ederek uzaklaşmayın diye bağırdı. Derken bir sandal

çıkageldi, içinde beş tayfa, iki papaz, bir de noter vardı. Güvence istediler, Amiral'in vermesi üzerine karavelaya çıktılar. Hava kararmıştı, onlar da geceyi gemide geçirdiler. Amiral adamları güzelce ağırladı.

Sabahleyin bu yolculuğu gerçekten Kastilya krallarının isteği üzerine yapıp yapmadığını anlamak için kendisine verilen yetki belgelerini görmek istediler. Amiral görünüşü kurtarmak, önceki davranışlarında haksız olmadıklarını göstermek için bu yola başvurduklarını hemen anladı; çünkü silah dolu sandalla geldiklerinde kendisini tutsak alacaklarını ummuşlardı ya beceremememişler, bu oyundan bir kazanç gelmeyeceğini görmüşlerdi. Bir de onun tehditlerinden korkmuşlardı kuşkusuz, adayı yerle bir edeceğini ileri sürmüş, sözünü tutacağına ant içmişti.

Sonuçta, tutuklu olan adamlarını geri alabilmek için Katolik Krallar'ın bütün prenslere ve hükümdarlara seslenen güven mektuplarını, başka yetki belgeleriyle birlikte onlara göstermek zorunda kaldı. Öğrenmek istediklerini öğrenen adamlar özür dileyip karaya döndüler. Biraz sonra tutuklular salıverildi, sandalla gemiye geldiler. Dediklerine göre Amiral tutuklanmış olsaydı kaptan onu hiçbir zaman salıvermeyecekti, Portekiz kralından bu yönde buyruk almıştı.

23 Şubat, Cumartesi – Dün hava düzelecek gibi görünüyordu. Demir alıp adanın çevresini dolanmaya çıktı, gemiye safra olsun diye odun ve taş sağlamak için demir atmaya elverişli bir koy bulmak istiyordu. Ama akşam duasına kadar bulamadı.

24 Şubat, Pazar – Odun ve taş yüklemek için dün akşam demir attı. Deniz çok çalkantılı olduğundan sandal karaya ulaşamadı. Gece ilk nöbetin sonuna doğru rüzgâr doğu ile güneydoğudan esmeye başlayınca yelken açmalarını buyurdu. Çünkü bu adalarda gemi demirliyken güney rüzgârını beklemek tehlikelidir, güneydoğudan eserken güneye çeviriverir yönünü.

Hava Kastilya'ya doğru yola çıkmaya elverişliydi, bunun üzerine odunla taş toplama tasarısından vazgeçip doğuya yöneldi. Gün doğana değin altı buçuk saat, yani saatte yedi mil üzerinden kırk beş buçuk mil, gündoğumundan batımına değin de saatte altı mil üzerinden on bir saatte yetmiş altı mil yol gitti. Gecenin kırk beş buçuğunu buna eklersek toplam yüz on bir buçuk mil ki yirmi sekiz fersah eder.

25 Şubat, Pazartesi – Dün güneş battıktan sonra yolculuğunu saatte beş mil hızla doğuya doğru sürdürdü. Gece on üç saatte yaklaşık altmış beş mil gitti, durgun bir denizde on altı artı çeyrek fersah, Tanrı'ya şükür. Karavelanın üstünde çok büyük bir kuş gördüler, kartala benziyordu.

26 Şubat, Salı – Dün güneş battıktan sonra durgun denizde doğuya doğru ilerledi. Gecenin büyük bir bölümünde saatte sekiz mil yol tuttu; toplam yüz mil ki yirmi beş fersah eder. Gün doğduktan sonra rüzgâr düştü, derken bir yağmur, ardından da sağanak boşandı. Doğu-kuzeydoğu yönünde sekiz fersah yol gitti.

27 Şubat, Çarşamba – Bütün gece ve bütün gün çalkantılı bir denizde kaba dalgalar ve tersten esen rüzgâr nedeniyle yolundan sapmak zorunda kaldı. San Vicente Burnu'ndan yüz yirmi beş, Madera Adası'ndan seksen, Santa Maria Adası'ndan da yüz altı fersah uzakta bulunuyordu. Tam sılaya dönerken bu fırtınayla karşılaşmak onun keyfini kaçırmıştı.

28 Şubat, Perşembe – Bu gece de dünkü gibi bir güneyden, bir güneydoğudan gelen değişik rüzgârlara kapılıp kimi zaman kuzeydoğuya, kimi zaman doğu-kuzeydoğuya düşerek ilerledi. Gündüz de öyle geçti.

1 Mart, Cuma – Geceleyin kuzeydoğunun çeyrek doğusu yönünde on iki fersah, gündüz gene aynı yönde yirmi üç fersah yol tuttu.

2 Mart, Cumartesi – Aynı yönde geceleyin yirmi sekiz, gündüz yirmi fersah gitti.

3 Mart, Pazar – Gün battıktan sonra yolunu doğuya doğru sürdürdü. Birdenbire dehşetli bir fırtına koptu, bütün yelkenleri yırtıldı; büyük bir tehlikenin içine düşmüşken yüce Tanrı sağ salim kurtardı onu. Amiral Huelva'daki Cinta Bakiresi'ne haç gömleği giyip gidecek bir hacıyı belirlemek için kura çektirdi, o da kendisine çıktı. Limana vardıktan sonraki ilk cumartesi yalnız su ve ekmekle oruç tutmaya karar verdiler.

Yelkenleri yırtılmadan önce altmış mil kadar yol almışlardı, şimdi de rüzgârların ve dört yandan saldıran dalgaların olanca şiddetiyle sarsıla sarsıla yelkensiz gidiyorlardı. Kimi belirtilerden karanın uzakta olmadığını anladılar, gerçekten de Lizbon'un çok yakınında bulunuyorlardı.

4 Mart, Pazartesi – Son gece dehşetli bir fırtınaya tutulmuşlardı. Karavelaya dört bir yandan yüklenen dalgaların ve tekneyi göğe kaldıracak gibi üfürüp esen rüzgârın ortasında kendilerine yitmiş gözüyle baktılar. Yağmur seller gibi boşanıyor, göğün her yerinde art arda şimşekler çakıyordu. Gene de çok şükür yüce Tanrı onu esirgedi, ilk nöbet saatine dek gittiler, tam o sırada da kara göründü. Ama tanımadıkları bir yere yanaşmak istemediler. Bir liman, korunaklı bir yer bulup bulamayacaklarını bilmiyorlardı. Bu nedenle Amiral babafingo yelkenini açtırdı, elinde bir o kalmıştı çünkü. Bir yandan fırtına, bir yandan tehlike süredururken olabildiğince az ilerlemek ve açıkta tutunmak istiyordu, tek kurtuluş umudu bundaydı. Neyse ki yüce Tanrı bitip tükenmez gibi görünen korku ve dehşet ortasında sabaha dek koruyup gözetti onları.

Gün doğunca karayı tanıdı, Lizbon'un ırmağının hemen yakınındaki Sintra kayasıydı gördüğü. Haliçten içeri girmeye karar verdi, başka bir olanak yoktu çünkü, ırmak ağzında

kurulu Cascais kentini kırıp geçiriyordu fırtına. Kenttekilerin bütün sabahı kendilerine dua ederek geçirmiş olduklarını söyledi. Limana girdiklerinde bütün millet dört yandan akın akın onları görmeye koştu, fırtınadan kurtulmuş olmaları herkese bir mucize gibi görünüyordu. Saat üçte ırmağın iç kesimindeki Rastelo'ya girdi. Oradaki gemicilerin anlattığına göre şimdiye dek böyle sert bir kış görülmemişti, Flandra'da yirmi beş gemi batmıştı, denize açılmaktan korkmuş bir sürü gemi de limanlarda bekleşiyordu.

Amiral hemen kendisinden sekiz fersah uzaktaki Portekiz kralına bir mektup yazdı. Dedi ki Kastilya kralları kendisine yüce Portekiz kralının limanlarını kullanmaktan kaçınmamasını, neye ihtiyacı olursa karşılığını vererek almak üzere izin istemesini buyurmuşlardı. Şimdi de kendisi karavelasıyla birlikte Lizbon kentine girmek için izin rica ediyordu; birtakım haytaların ıssız bir limanda altın yüklü sanarak gemisine zarar vermelerinden korkuyor, ayrıca böylelikle Gine'den değil Hint ülkelerinden geldiğini kanıtlamak istiyordu.

5 Mart, Salı – Rastelo Limanı'nda Portekiz kralının şimdiye dek gördükleri içinde en donanımlı, en iyi silahlanmış büyük bir kadırgası da demirliydi. Başgörevli Lizbonlu Bartolomé Diaz silahlı sandalıyla karavelaya gelip kralın defterdarlarına ve kadırga kaptanına dönüşü konusunda açıklamalarda bulunmak üzere kendisiyle gelmesini istedi.

Amiral yanıt olarak Kastilya krallarının amirali olduğunu, birtakım görevlilere birtakım konularda açıklamalarda bulunmayacağını söyledi. Gemisinden ancak silah zoruyla çıkarabilirlerdi onu. Adam bunun üzerine geminin bir görevlisini yollamasını istedi. Amiral silah zoru olmadıkça adamlarından hiçbirini göndermeyeceğini, ha kendisi gitmiş ha adamlarından biri, arada fark olmadığını, ayrıca Kastilya krallarına bağlı amirallerin yabancılara adam vermektense ölmeyi yeğ tuttuklarını söyledi.

Bunun üzerine başgörevli biraz alttan aldı, dedi ki o böyle karar verdiğine göre dilediği gibi olsundu; yalnız şunu rica ediyordu: Elindeyse Kastilya krallarının mektubunu göstersindi.

Amiral'e uygun geldi bu, gösterdi. Başgörevli hemen gemisine dönüp Álvaro Dama adındaki kaptanına durumdan haber verdi. O da bunun üzerine hemen toparlanıp bir alay düzdü, başına trompetçiler, borazancılar koyup karavelaya yollandı. Amiral'le görüşüp neye ihtiyacı varsa, canı ne istiyorsa yerine getireceğini söyledi.

6 Mart, Çarşamba – Amiral'in Hint ülkelerinden geldiği haberi hızla yayıldı. Çok büyük bir kalabalık Lizbon'dan onu ve Hintlileri görmek için yollara düzüldü. Görülecek şeydi doğrusu. Herkes büyülenmiş gibiydi, Hazreti İsa efendimize şükrederek o yüceler yücesinin bütün bunları hep Tanrı'ya kulluk etmek için gösterdikleri istek ve derin sofulukları nedeniyle Kastilya krallarına bahşettiğini söylüyorlardı.

7 Mart, Perşembe – Bugün karavelayı görmeye akın akın insan geldi. Aralarında birçok soylu kişi ve kralın maliye denetçileri vardı. Hristiyanlığın gelişmesi, yayılması için büyük özverilerde bulunan, çabalar harcayan Kastilya krallarını bu kutsal göreve seçen Hazreti İsa efendimize şükrediyordu herkes.

8 Mart, Cuma – Amiral bugün Portekiz kralından Don Martín de Noroña eliyle bir mektup aldı. Yolculuğunu sürdürmesine hava elverişli olmadığına göre ondan bulunduğu yere gelmesini rica ediyordu. Gitmek istemezdi aslında, ama birtakım kuşkulara yol açmak istemediğinden gene de gitti. Gece Sacanben'de kaldı. Kral Amiral'in neye ihtiyacı varsa, adamlarının da, karavelasının da neyi eksikse hepsini bulup sağlasınlar diye haznedarlarına buyruk verdi.

9 Mart, Cumartesi – Bugün Sacanben'den yola çıkıp kralın bulunduğu yere, Lizbon'dan dokuz fersah ilerideki Paraiso Vadisi'ne gitti. Öyle yağmur yağıyordu ki oraya ancak akşam olurken ulaşabildi.

Kral onu karşılamaya sarayının belli başlı kişilerini çıkardı, onurlandırmak için elinden geleni esirgemedi, huzuruna çıktığında övgü dolu sözler söyledi, Kastilya krallarının hoşuna gidebilecek ne varsa, kendi çıkarından çok onların çıkarını gözetircesine, yapılması için buyruk verdi. Keşif yolculuğunun verimli sonuçlarına, Amiral'in girişimine ne kadar çok sevindiğini açıkladı. Ama şunu belirtmekten de geri kalmıyordu: Kastilya krallarıyla arasındaki anlaşma nedeniyle bu büyük başarı kendisinin sayılırdı.

Amiral söz konusu anlaşmadan habersiz olduğunu söyledi, bildiği tek şey Kastilya krallarının Mina'ya ve Gine'deki hiçbir yere gitmemesi için kendisine buyruk verdikleriydi. Ayrıca bu buyruğu o daha yola çıkmadan önce Kastilya'nın her yerinde çığırtkanlarla herkese duyurmuşlardı. Kral onu nazikçe yanıtlayarak bu işte aracılara ihtiyaç olmadığını söyledi. Sarayının en gözde, en etkili kişisi Crato başrahibinin evinde ağırlattı onu, ilgisiyle, övgüsüyle onurlandırdı.

10 Mart, Pazar – Bugün kilisedeki duadan sonra gene sordu herhangi bir şeye ihtiyacınız var mı diye, varsa hemen sağlayabileceğini söyledi. Ardından yolculuğu üzerine onunla uzun süre hoşbeş etti. Konuşma boyunca hep yerinde oturttu, her sözüyle onurlandırdı onu.

11 Mart, Pazartesi – Amiral bugün kraldan izin istedi, o da kendisine her zaman gönül yakınlığı duyduğu Katolik Krallar'a aktarması için birçok düşüncesini iletti.

Öğle yemeğinden sonra yola çıktı. Kral onu uğurlaması için yanına Don Martín de Noroña'yı kattı, sarayın bütün ileri gelenleri onu onurlandırmak için uzun bir süre yanında yürüdüler.

Önce San Antonio Manastırı'na gitti. Villafranca yakınındaydı bu manastır, kraliçe orada bulunuyordu. Kendini tanıttı, eğilip elini öptü; kraliçe kendisini görmeden gitmesin diye haber göndermişti çünkü. Yanında marki ile dük de vardı, Amiral'i çok nazik, çok gönülden karşıladılar. Akşama doğru oradan ayrılıp geceyi geçirmek için Alhandra'ya gitti.

12 Mart, Salı – Alhandra'dan ayrılıp karavelasına döneceği sırada saraydan bir soylu çıkageldi, kendisini kralın gönderdiğini, Kastilya'ya karadan gitmek isterse eşlik edebileceğini, binek hayvanları ve yolda ihtiyaç duyacağı her şeyi sağlayabileceğini söyledi. Amiral ayrılıp giderken soylu ona ve yanındaki kılavuza birer katır verdi. Sonradan öğrendiğine göre adama yirmi de altın vermiş. Bütün bu incelikler Kastilya krallarının kulağına gitsin diye yapılıyordu anlaşılan. Karavelaya vardığında akşam oluyordu.

13 Mart, Çarşamba – Bu sabah saat sekizde demir alıp Sevilya'ya doğru yelken açtı. Deniz kabarıktı ve rüzgâr kuzey-kuzeybatıdan esiyordu.

14 Mart, Perşembe – Dün güneş battıktan sonra zayıf bir rüzgârla sabaha dek yol aldı. Gün doğarken daha Portekiz topraklarında, San Vicente Burnu'nun yukarısında bulunuyordu. Sonra Saltes'e ulaşmak için doğuya yöneldi. Gün boyunca zayıf bir rüzgârla Faro'ya dek yol aldı.

15 Mart, Cuma – Dün güneş battıktan bu sabaha dek zayıf bir rüzgârla yolunu sürdürdü. Gün doğarken Saltes önlerindeydi. Öğleye doğru kabarmış bir denizde girişteki kum setini aşıp, geçen yıl 3 Ağustos'ta ayrıldığı bu limana ulaştı.

Burada yazılarına son veriyor. Öğrendiğine göre kral ve kraliçe bugünlerde Barselona'da bulunuyordu, bu yüzden oraya gidip yüce Tanrı'nın yardımı ve yol gösterici aydınlığı içinde mutlu bir sonuca ulaşmış olan bu yolculuk üzerine onlara bilgi vermek istediğini söylüyor. Şuna bütün kesin-

liğiyle, en küçük kuşkuya kapılmadan inanıyordu çünkü: Yüce Tanrı ne yaparsa en iyisini yapar, günah dışında her şey iyidir; onun rızası dışında ne bir şey tasarlanır ne de bir şey gerçekleşir.

"Bu yolculukla şunu öğrendim ki," diyor Amiral, "bana bu gerçekleri yol boyunca yüce Tanrı'nın kendisi gösterdi; ayrıca birçok şeyden anlaşılıyor bu: Örneğin bu yazılardan, uzun gezimde göstermek tenezzülünde bulunduğu sayısız mucizelerden ve hatta doğrudan doğruya kendimden; şu nedenle ki, siz yüce efendimizin sarayında uzun bir zaman kalmıştım da, malikânelerindeki birçok kişinin olumsuz tutumlarıyla, tasarılarımı gülünç, anlamsız bulan yaklaşımlarıyla yüz yüze gelmiştim hep. Gene de hafife alınan bu girişimi Tanrı Hristiyanlık için yüce bir onur sayacaktır umudundayım."

İşte Amiral Don Kristof Kolomb'un ilk Hint ülkeleri yolculuğu ve keşifleri konusundaki son sözleri bunlardır.

Deo gracias[111]

111 Tanrı'ya şükür.

İKİNCİ YOLCULUK[1]
(1493 – 1496)

1 Kristof Kolomb'un ikinci yolculukta tuttuğu seyir defteri sonradan kaybolmuştur. Böyle bir defterin varlığını Bartolomé de las Casas'ın *Hint Ülkeleri Tarihi*'nden öğreniyoruz. Bu yolculuktan günümüze kalan tek belge Kolomb'un Antonio de Torres eliyle Katolik Krallar'a gönderdiği mektuptur.

Siz Marigalante karavelasının kaptanı ve Isabela Kalesi'nin valisi Antonio de Torres,[2] sizden şu bilgileri kral ve kraliçe efendilerime aktarmanızı ve birtakım dileklerimi kendilerine iletmenizi istiyorum:

İlkin, benim adıma götürmekte olduğunuz güven mektuplarını kendilerine verirken gene benim için onların soylu ellerini ve ayaklarını öpeceksiniz. Kral ve kraliçenin benim yüce efendilerim, doğal efendilerim olduklarını benimle ilgili görüş ve bilgilerinize dayanarak söyleyecek ve niçin ömrümü onların hizmetinde geçirmek istediğimi kendilerine geniş bir biçimde anlatacaksınız.

Yüce efendilerimiz onun hizmetlerinden memnundurlar.[3]

Ayrıca, muhterem Peder Buil ve defterdarla birlikte yüce efendimize de gönderdiğim mektuplardan kendileri buraya geldiğimizden beri olup bitenler konusunda sağlam bir kanı edineceklerdir. Ama gene de benim ağzımdan şunu belirtiniz ki doğrudan doğruya kendim ya da bir başkası

2 Kolomb ikinci yolculuğuna 25 Eylül 1493 günü Cadiz Limanı'ndan on yedi gemiyle çıktı. Marigalante amirallik gemisiydi. İspanya tahtının yasal mirasçısı Don Juan'ın sütannesinin kardeşi olan Antonio de Torres yola çıkarken, armada "Hint Ülkeleri"ne ulaştıktan sonra uygun bir tarihte geri dönme buyruğu almıştı. 2 Ocak 1494'te on iki gemiyle İspanya'ya doğru denize açıldı.

3 Kolomb'un Antonio de Torres eliyle gönderdiği mektup sarayda kral ve kraliçeye okunup onaylarına sunulur. Her bölümün sonundaki italik yazılı açıklamalar onların ağzından alınmış "olur"lar ya da yönergelerdir.

kanalıyla geçmiş günlerde kendilerine yazdığım, söylediğim, açıkladığımdan daha az yerler bulduğumu kimse ileri süremez; Tanrı'ya benden esirgemediği bu lütuf için şükrediyorum, umarım onun yönlendirmesiyle daha kesin, daha açık kanıtlar bulurum. Baharat konusuna gelince, yörenin iç kesimlerine girmeye gerek kalmadan, daha hemen kıyıda bulduğumuz örnekler çok iyi sonuçlarla karşılaşacağımızı gösteriyor.

Altın yatakları için de aynı şey söz konusu. Aslında değişik yönlerde araştırma yapmaları için iki adam görevlendirmiştim. Çok uzağa gidememişlerdi, yanlarında az yardımcı vardı çünkü. Ama altın bakımından olağanüstü zengin o kadar çok ırmak bulmuşlardı ki. Bütün buraları görenler ve örnek olsun diye elleriyle altın çıkaranlar çok memnun döndüler ve yüce efendimize yazamayacağım kadar çok ayrıntı anlattılar.

Araştırma yapması için gönderdiğim iki adamdan biri olan Gorbalan sizinle birlikte İspanya'ya hareket edecek ve neler görüp yaşadığını orada anlatabilecektir, ötekiyse Hojeda adında birisi.[4] Bizimle kalıyor. Medinaceli dükünün adamlarından genç bir çocuk, hem çok yetenekli hem de çok akıllı. Ölçülemeyecek kadar önemli birçok yer buldu, gördüğü ırmakları sayıp döktü bize, sularında öyle zenginlikler akıyormuş ki inanamazsınız dedi. Yüce efendimizin Tanrı'ya şükretmesi gerek, bütün işlerinde hiçbir yardımı esirgemedi çünkü.

Yüce efendimiz bütün bunlar için Tanrı'ya şükrediyor ve bugüne kadar verdiği, bugünden sonra da vereceği çok önemli hizmetleri iyi biliyorlar, çünkü inanıyorlar ki elde

4 Alonso de Hojeda, Kolomb'un saraya gönderdiği bilgilerden yararlanarak biri 1494'te, biri de 1510'da batıya doğru iki sefer düzenlemiştir. Kolomb'un İspanya'ya gönderdiği altın birikiminin bir bölümü yerlilerin armağanı, bir bölümü de Gorbalan ile Hojeda'nın araştırmalarının ürünüdür.

ettikleri ya da edecekleri ne varsa önce Tanrı'dandır, sonra ondan. Kendisine bu konuda uzun uzun yazdılar, mektuplarına güvendiler.

Ayrıca, yüce efendimize açıklayın, ben mektubumda yazdım ya olsun, deyin ki burada toplayabileceğim altının daha büyük bir miktarını bu yolladığım gemilerle kendilerine göndermek isterdim. Ama yanımızdaki adamlardan birçoğu hastalanıverdi. Gene de bu seferi daha çok geciktiremezdim; yol açtığı büyük masraflar yüzünden değil yalnız, mevsim böyle bir yolculuğa kalkışmak için gereken en uygun mevsim de ondan, üstelik geri dönecek olanlar bizim burada çok büyük ihtiyaç duyduğumuz şeyleri getirebilecekler. Yolculuk daha çok ertelenseydi sefere çıkanlar Mayıs ayında geri dönemezlerdi.

Öte yandan gemilerde ve köydeki adamlarımdan sağlıklı olanlarıyla söz konusu ırmaklara ve altın yataklarına şimdi gidecek olsaydım çok güçlük çekerdim, tehlikelerle karşılaşırdım. Yirmi üç, yirmi dört fersahlık bir uzaklığı aşmak, dar boğazlardan geçmek, ırmakları aşmak gerekecekti. Böyle bir yolculuğu göze almak demek, altın toplamaya yetecek bir zaman süresince orada kalmak ve bunun için gerekecek çok büyük tutardaki yiyecekle içeceği sırtta taşımak demektir ki olanağı yoktu bunun. Bir de burada ne taşıma işlerinde kullanabileceğimiz hayvan bulunur, ne de gelip geçmeye elverişli yol; kolayca dolaşabilelim diye biz bunları elden geçirmeye, düzeltmeye başladık ama daha tam değil. Bir durum daha var, o da şu: Hastalarımızı küçük kulübelerde, açıkta, savunmasız bıraksak ve cephanemizi, azıklarımızı yanlarına koyup gitseydik çok yanlış bir iş yapmış olurduk.

Aslında Hintliler biz araştırmacılara karşı gün günden iyi ve açıkyürekliler. Gene de adamlarımızı, yiyecek içeceğimizi tehlikeye atmak akıl kârı değil. Hintlinin biri kalkıp kulübelerden birine yanar odun atıverse her şeyimiz toptan yok olur. Burada gece gündüz gelen giden belli değil, köy

her bakımdan açık, savunmasız, biz de bu yüzden hep diken üstündeyiz.

Uygundur.

Ayrıca, yeni yerler araştırmak üzere iç kesimlere gidenlerden birçoğunun dönüşte hasta düştüğünü gördük, kimileri de yarı yoldan dönmek zorunda kaldılar, sağlıklı olanların da giderlerse aynı şekilde hasta düşeceği korkusu vardı. İki bakımdan belalı bir iş bu. Birincisi, orada adamlar iş başındayken hasta düşüyorlardı, çünkü ne başlarını sokacak evleri vardı ne de kendilerini o bölgenin reisi Caonabo'dan[5] koruyacak bir güç. Çok hinoğluhin, kötü yürekli bir adam bu Caonabo. Bizi orada ağrılı sızılı, düşkün bir durumda görmüş olsaydı sağlığımız yerindeyken yapmayı göze alamayacağı çok işler açardı başımıza. İkincisi de şu: toplayabileceğimiz altını buraya kadar getirme güçlüğü. Aslında bunu hastalanma tehlikesini göze alarak, her günkü gidiş gelişlerimizde azar azar kendimiz taşıyabilir ya da adamlarımızın bir bölüğüyle gönderebilirdik, bunun sakıncası da götürürken yolda yitirme tehlikesi.

Uygundur.

Yüce efendilerimize deyin ki işte bu nedenlerden dolayı araştırma gezimizi sınırlı tuttuk, bol bol altın örnekleri gönderemiyoruz. Gene de her zaman, her yerde beni kollayan Tanrı, şükürler olsun, adamlarımı hızla sağlıklarına kavuşturacak, bunun şimdiden belirtilerini görüyorum. Bakıyorum da bazı iklimlerin havası pek yaramıyor onlara, ama çabucak kendilerine geliyorlar. Biraz taze etimiz olsaydı Tanrı'nın himmetiyle hepsi şimdiden ayağa kalkmış olurdu.

---

5 Hispanyola Adası'nın beş kralından biri. Kırk üç İspanyol'un öldürülmesinin tek sorumlusu. Hojeda eliyle tuzağa düşürülüp tutsak edilir. İspanya'ya kalkan bir gemiye konur ve Isabela Adası açıklarında denize atılır.

Onlar yavaş yavaş düzeledursunlar, ben de gücü kuvveti yerinde az adamımla köyün çevresine duvar çekip savunma önlemleri alıyor, yiyecek içeceğimizi güvenli bir yerlere yerleştiriyorum. Bu dediğim birkaç günlük iş, çünkü bütün yaptığımız yığma taşlardan setler, duvarlar örmek; gerçi Hintliler akıllarından geçse bile, bizi uyurken görseler bile herhangi bir kötülüğe kalkışacak adamlar değil, ama olsun. Burada kalmış olanların başına gelenler gerekli önlemleri almadıkları içindi.[6] Sayıca az olmaları bir yana, Hintlilere ayaklanmak, kötülük işlemek için verdikleri bahaneler ne denli ciddi olursa olsun iyi örgütlenseler, iyi korunsalardı onlar öyle ayaklanmayı falan göze alamazlardı.

Bu dediğim işler bitince yukarıda sözünü ettiğim ırmaklara gitmek üzere karadan ilerleyip o ırmakları bulmak için gereken en elverişli olanakları araştıracağız. Belki de adayı dolanıp söz konusu ırmaklara altı yedi fersahtan çok görünmeyen yere değin denizden gideceğiz. Altını güven içinde toplamak için gereken ne varsa yapacağız. Sonra da gemiler geri dönünceye dek hep elimizin altında olsun diye bir kule ya da bir kale kurup güven altına alacağız ve hava dönüş yolculuğuna elverişli bir duruma geldi mi İspanya'ya götüreceğiz.

Uygundur, böyle davranmak yerindedir.

Ayrıca, yüce efendimize deyin ki bu denli yaygınlaşan hastalığın nedeni su ve hava değişimi, daha önce de söyledim bunu. Hastalığın herkese sıçradığını görüyoruz, ama

---

6 Kolomb Hispanyola Adası'na geldiğinde, ilk yolculuktan İspanya'ya dönerken Navidad Kalesi'nde bıraktığı kırk üç kişinin yerliler eliyle öldürülmüş olduğunu öğrenir. Olayın nedeni büyük olasılıkla kaledekilerin yerli halka, özellikle kadınlara karşı sergiledikleri saldırgan tutumdur. Kolomb adamlarının bu konudaki söz itaatsizliğini, açgözlülüğünü hiç kaleme almaz anlatılarında, ama durum, sömürgecilerin yerli halkla kurabilecekleri iyi ilişkileri daha başlangıçta yok etmiştir. Ayrıca İspanyolların ilk yolculuk dönüşü Avrupa'ya getirdikleri bir hastalık kısa sürede ortalığı kasıp kavurmaya başlar: frengi. Bunun ilk kurbanı da, belki ilk yakalanan kişi olduğu için, Martín Alonso Pinzón'dur.

pek öyle tehlikeli değil. Diyeceğim, sağlığımızın yerinde olması her şeyden önce Tanrı'ya bağlı, bir de İspanya'da alışageldikleri yiyeceklere. Hem buradaki adamlarım hem de İspanya'dan gelecek olanlar sağlıklı, sağlam olmazlarsa yüce efendimiz onlardan hiçbir yolla yararlanamaz.

Bu yiyeceklerin, burada ekip dikeceğimiz şeylerden, diyeceğim buğday, arpa ve üzümden ilk ürünü alıncaya dek yetmesi gerekiyor. Ama bu yıl az ekip az diktik, çünkü yeterli toprağımız yoktu. Toprağımız olunca da, bizimle birlikte bulunan birkaç çiftçi hasta düşüverdi. Hem sağlıkları yerinde olmuş olsa bile hayvanları çok az, zayıf ve bitkindi, pek bir ilerleme sağlayamadılar. Yine de bir şeyler ektiler de toprağı denemiş oldular böylece: Toprak harika, ihtiyaçlarımıza karşılık verecek gibi görünüyor.

Gördüklerimize dayanarak eminiz ki buğday da, üzüm de bu toprakta çok iyi yetişecek. Şimdi ürünü beklememiz gerekiyor, o da tıpkı diğerleri gibi hızlı gelişirse, o zaman ne Endülüs toprağına imreniriz ne de Sicilya toprağına. Şekerkamışı için de söz konusu bu, diktiklerimiz öyle hızlı boy attılar ki. Bu adaların üstüne yok, dağlarıyla, tepeleriyle, akarsularıyla, vadileriyle eşsiz bir güzellikteler. Yeryüzünün güneş altındaki hiçbir yerinde buralardan daha güzeli, daha görkemlisi bulunamaz.

Toprak böylesine verimli olduğuna göre ekilecek her şey bol bol ekilsin, bunun için gereken her şey bir an önce gönderilsin diye Don Juan de Fonseca'ya[7] *yazılsın.*

Ayrıca, şunu da söyleyin: Bugün için en büyük eksiğimiz şarap. Yolculuk sırasında ne kadar çok şarabın dökülmüş olduğunu açıklamaya yeter bu; nedeni de pek çoğumuzun düşüncesine göre Sevilya'daki fıçı ustalarının baştan savma yaptıkları fıçılar.

---

7 Juan Rodríguez de Fonseca (1451-1524): Önce Hint ülkeleriyle ilgili işlerden sorumlu bir görevli, sonra da Hint Ülkeleri İşleri Danışma Kurulu Başkanı.

Buğdayla peksimete gelince, elimizde bol bol var. Ama biraz daha gönderilmesinde yarar görüyorum, çünkü yol uzun, her gün de gemi kalkmıyor oradan. Bize et de gerekiyor, tuzlanmış etle domuz yağı, aman n'olur iyisinden olsun, bizim son yolculukta getirdiğimiz gibi.

Her zaman olduğu gibi bu kez de bütün karavelalarla canlı koyunlar, özellikle de kuzular gönderilsin ama erkekten çok dişi, birkaç dana ve düve, erkek dişi birkaç eşek, çiftleştirmek ve çalıştırmak için birkaç kısrak. Bu ülkede dediğim hayvanların hiçbiri yok, olsaydı çok işimize yarardı.

Bu arada sanıyorum yüce efendimiz Sevilya'da bulunmuyorlar, kendilerinin buyruğu olmadan, subayları ve bakanları gerekli işlemleri yapamayacak, istediklerimizi dönüş gemileriyle tez elden gönderemeyeceklerdir. Durum yüce Krallar'a aktarılır ve yanıtları beklenirse Mayıs ayından önce burada olması gereken gemilerden umut keseceğimiz açıktır. Ayrıca iki karavela yükü buğdayla şarabı, bir de dökümü sizde olan gerekli başka şeyleri karşılayacak maravediyi sağlamanızı buyurdum, bunun için de Sevilya'daki bir tüccara verilmek üzere elinize altın teslim ettim, yüce efendimize söyleyin. Bu tüccar altını yüce efendimize götürüp gösterecek, efendimiz de iki karavelanın yüklenmesi karşılığı gereken masraf neyse kendisine ödenmesi için buyruk vereceklerdir.

Buradaki adamlarımızı yüreklendirmek, onlara dayanma gücü vermek için her ne pahasına olursa olsun iki karavelanın Mayıs ayından önce buraya gelmesi gerekir. Böylece adamlarımız, özellikle de hastalarımız yaz başından önce bunları görmüş olacak ve belli bir rahatlığa kavuşacaklardır. Buradaki en büyük eksiklerimiz kuru üzüm, şeker, badem, bal ve tuz; bunlardan bol bol gönderilmesi gerekir. Şaraba gelince az gönderildi, çoğu da bitti şimdiden. İspanya'dan getirttiğimiz ilaç konusunda da aynı durumdayız, çoğu bitti, hastamız çok da ondan.

Hastalarımız için olduğu kadar sağlıklı adamlarımız için de gereken bütün bu eksiklerin dökümünü elimle imzalayıp size vermiş bulunuyorum. İki karavelayı ne kadar çabuk yükleyip yola çıkarırsanız o kadar iyi olur, para yetişmezse o zaman öncelikli olanları yeğlemeye bakın. Eksik kalanları da yüce efendimizin yardımıyla sağlayıp hemen ardından başka gemilerle gönderin.

Yüce efendimiz fiçı ustalarının yolsuzluğunu inceleyip araştırsın diye Don Juan de Fonseca'ya buyruk verdiler, şarap yitiminden doğan zararın hepsi onlara ödetilecek. Ete gelince, en iyi cinsten gönderilmesine göz kulak olacak, öteki şeylerin bir an önce sağlanması için de çaba gösterecek.

Ayrıca, yüce efendimize kendilerinin isteği doğrultusunda yerlilere kutsal dinimizi anlatmakta aracılık edecek çevirmenlerden yoksun olduğumuzu da söyleyin. Bize gelince, biz buradakiler elimizden geldiği kadar çalışıyoruz bu konuda. Örneğin bu gemilerle bir hayli yamyam gönderiyoruz, erkek kadın, kız oğlan karışık; yüce efendimiz bunların hem hizmetinden yararlansınlar, hem de başlarına adam koyup dilimizi öğrenmelerini sağlasınlar. Aralarında kendi dilleriyle görüşüp konuşmalarına bir süre engel olunması uygundur; orada bizim buradakinden daha iyi öğrenecekler, sonuçta çok iyi çevirmen olacaklardır. Dolayısıyla biz burada bu işe kalkışmıyoruz.

Buralılar sık sık bir adadan ötekine gidip gelmiyorlar, birbirlerinden uzaklıklarına göre dillerinde farklılıklar var. Adalar içinde en büyüğü, ayrıca en kalabalığı yamyamların adası. Kastilya'ya göndermek için bunlardan kadınlar, erkekler yakalamak sanıyorum uygun olacak. Adam eti yemek gibi insanlık dışı alışkanlıklarından böylece kısa zamanda kurtulabilirler. Bunun dışında hele bir Kastilya'ya varsınlar, hele bir dilimizi öğrensinler, hem vaftiz edilirler hem de ahiretlerini kurtarırlar. Bunlar sağlam yapılı, güzel adamlar, boyları bos-

ları yerinde, zekâları kıvrak. Bunların dışındaki toplulukların o türlü alışkanlıkları yok, ama başka bir yönden dikkatimizi çekiyorlar: Kendilerine onca zarar vermiş olan bu yamyamlardan yakalayıp tutsak aldıklarımızın bir tekini bile görseler korkudan ödleri patlıyor, tir tir titriyorlar.

Yüce efendimize şunu da belirtmek isterim ki donanmamızın çok güzel, çok düzenli bir görünüm altında bu ülkeye gelişi bura halkının gözünde çok olumlu bir izlenim bıraktı, bu nedenle geleceğimiz güvence altına alınmış demektir. Hem bu adadaki, hem çevre adalardaki yerliler iyi insanlara nasıl iyi davrandığımızı, kötülerin de nasıl hakkından geldiğimizi görüyorlar; hemen buyruğumuz altına girecekleri kuşkusuz, yüce efendimizin gerçek uyrukları dense yeri, ne istersek yaptırabileceğiz onlara. Daha şimdiden nereye gidersek gidelim düşündüğümüz ne varsa seve seve yerine getiriyorlar, üstelik hoşumuza gideceğini sandıkları şeyleri de kendiliklerinden yapıvermeleri cabası. Beklediğimiz filonun buraya gelmesiyle yüce efendimizin Avrupa'daki Hristiyan hükümdarlar arasında kazanmış olduğu büyük saygınlığı burada da sağlayacağına kesin gözüyle bakmalarını dilerim, kendileri bunun bugünkü ve gelecekteki durumu hesap ederek benim dilim dönüp de anlatamadığım şeyleri de fazlasıyla anlayabileceklerdir.

Bize gönderdiği yamyamlara ne olduğunu kendisine söylesinler. Dedikleri çok uygun, öyle yapılmalı; o da elinden geldiğince çevresindekileri ve yakın adalarda yaşayanları kutsal Katolik dinimize çevirmek için çaba göstersin.

Ayrıca, yüce efendimize deyin ki bizim kanımıza göre bu yamyamların ve bütün çevre adalardaki yerlilerin ruhlarının selameti için bunları İspanya'ya göndermek en iyi çözüm yoludur. Yüce efendimiz bundan şöyle yararlanabilirler: Buranın ivedi inek, koyun ve yük hayvanı ihtiyacını göz önünde tutarak, adamlarımızın geçimi ve bütün öteki ada-

larda yaşayanların iyiliği için her yıl yeterli sayıda karavela izni verebilirler. Bunlar her gelişlerinde söz konusu hayvanları ve tarla açmak, toprağı ekip biçmek için gereken araç gereçleri getirebilirler. Bu dediklerim çok para gerektirmez, giderini de getirenler üstlenebilir. Bunun karşılığında kendilerine yamyam köleler verildi mi iş olur biter. Bunlar boylu boslu, sağlam yapılı, güzel adamlar, çok kıvrak zekâları var. Hele insanlığa sığmaz durumlarını değiştirsinler, göreceksiniz onlardan iyi köle bulunmayacak. Hem buralardan ayrılınca düzeleceklerini umuyoruz. Burada yapmayı düşündüğümüz kürekli teknelerle çok sayıda yamyam yakalamamız işten bile değil.

Bir sorun var: Yüce efendimizden gelecek her karavelada güvenilir bir kişi bulunması gerekiyor. Adamın işi karavelayı başka bir yöreye, başka bir adaya yanaştırmamak, dosdoğru buraya getirmek, yükleme boşaltma işlerini burada yapmak. Gönderilecek tutsaklara gelince, İspanya'ya vardıklarında yüce efendimiz onların üzerinde her türlü hakka sahip olacaklardır. Bütün bunları iletin ve bana yanıtını getirin, düşüncelerim yüce efendimize uygun gelirse ben de burada gerekli hazırlıklara güven içinde başlayabilirim.

Şu an için bu nokta üzerinde hiç durulmadı. Oradan yeni haberler gelsin, Amiral'in de ne diyeceği belli olsun, ondan sonra düşünürüz denildi.

Ayrıca, yüce efendimize deyin ki Flandra tüccarlarının yaptıkları gibi yük alma sınırını hesaplayıp gemi kiralamak hem daha ucuz, hem daha yararlı. İşte bu yüzden bana göndereceğiniz iki karavelayı kiralarken nelere dikkat etmeniz gerektiğini size etraflıca açıkladım. Yüce efendimizin daha sonra bana gönderecekleri başka karavelalar konusunda kendileri de uygun görürlerse aynı yol izlenebilir. Yalnız köle taşınması için gereken karavela sayısını bunlara katmıyorum.

Yüce efendimiz karavelaların elden geldiği kadar böyle kiralanması için Don Juan de Fonseca'ya buyruk verdiler.

Ayrıca, yüce efendimize deyin ki fazla masraftan kaçınmak amacıyla sizdeki defterde yazılı iki karavelayı elimde kalan iki kadırgayla, Gallega ve Capitana'yla birlikte alıkoydum ve söz konusu defterde kendi imzamla belirttiğim üzere sekizde üçünü mal sahibinden satın aldım. Bu gemiler adanın içerilerine gidip gelerek altın toplamak için sık sık yerlilerle görüşecek olan adamlarımıza güven ve üstünlük sağlamakla kalmayacak yalnız, bu yabancı halklardan gelebilecek olan tehlikelerden de koruyacak bizi. Bir de bu karavelalar anakaranın ve bu yörelerdeki adaların keşfedilmesi için de çok gerekli. Bu gemilerin borcunun söz verdiğim tarihte ödenmesi için yüce efendimizden ricada bulunun; verdiğimiz parayı Tanrı'nın yardımıyla kat kat çıkaracakları kesin.

Amiral iyi etmiş. Ona deyin ki mal sahibinin parası ödendi, Don Juan de Fonseca'ya da Amiral'in satın aldığı iki karavelanın borcunun ödenmesi için buyruk verildi.

Ayrıca, yüce efendimize olabilecek en büyük alçakgönüllüğü gösterecek bir dileğimi iletin: Lütfetsinler de mektuplara, değişik yazılara aktarılmış olan düşünceleri, burada yaşayanların dirlik düzenliğine ilişkin düşünceleri bir inceleyiversinler. Kendilerine sunulan hizmetin çok iyi olması için gece gündüz başlarında bulunmaya, gözetlemeye gerek olmayan, aldıkları görevi kendi işleriymiş gibi canla başla yerine getirecek adamlar seçmeye çok özen gösterilmeli.

Bu konudaki bütün ayrıntıları incelemiş, yaşamış bir kişi olduğunuz için gördüğünüz ne varsa hepsini yüce efendimize anlatın. Alacakları karar, verecekleri buyruk neyse ilk yola çıkacak gemilerle hemen bana ulaştırılsın, kendilerine sunacağımız hizmette en küçük kusur olmaması için çok gerekli bu.

Bütün bunlar yüce efendimize dikkatle anlatıldı, uygun gördükleri bütün önlemler alınacaktır.

Ayrıca, buraların kendi gözünüzle görüp incelediğiniz bütün güzelliklerini yüce efendimize anlatın. Kendilerinden aldığım yetkiye dayanarak sizi nasıl vali yaptığımı, iyi hizmetinizi görerek verdiğim bu atama kararının kendilerince kabul buyurulup onaylanması için çekine çekine ricada bulunduğumu söyleyin.

Efendimiz hazretleri sizin vali olmanızdan çok memnunlar.

Ayrıca, yüce efendimizin hizmetindeki saygıdeğer Pedro Margarite bütün görevlerini başarıyla yerine getirmiştir, kendisinin ve bu arada Gaspar ile Beltran'ın bizim buraya yerleşmesine çok sevindik, bunlar yüce efendimiz katında tanınmış kişiler oldukları için güven gerektiren işlerde kendilerinden çok yararlanacağımız kuşkusuzdur.

Yüce efendimizden Pedro Margarite için özellikle ricada bulunun da (kendisi Santiago tarikatının üyesi, onun giysisini taşıyor, evli ve birkaç çocuk babası) karısına geçinebilecek bir gelir sağlansın. Yüce efendimizin hizmetindeki Juan Aguado'dan da söz açın, görevlerini nasıl büyük bir beceriyle, başarıyla yerine getirdiğini söyleyin, yukarıda saydıklarımla birlikte onu da yanıma aldırmak için ricada bulunuyorum.

Yüce efendimiz bugün 15 ağustos 1494'ten başlamak üzere Pedro Margarite'ye yıllık otuz bin, Gaspar ile Beltran'a yıllık on beşer bin maravedi bağlanması için buyruk verdiler. Orada ödenmesi gereken tutarı Amiral karşılayacak, burada ödenmesi gereken tutarı da Don Juan de Fonseca. Juan Aguado'ya gelince, yüce efendimiz onu da düşünecekler.

Ayrıca, yiyecek azlığı, hasta çokluğu yüzünden Doktor Chanca'nın[8] işinin başından aşkın olduğunu da yüce efendimize bildirin. Yine de o bütün güçlüklere göğüs gerip büyük bir yardımseverlikle, canla başla uğraşıp duruyor. Yanımızda kalacağı süre içinde alması gereken ücretin kararını yüce efendimiz bana bırakmışlardı. Kendisi burada hekim olarak ne kimseden bir şey alıyor, ne bir şey istiyor, oysa Kastilya'da kalsa hem buradakinden daha rahat yaşayacak, hem de bol bol para kazanacaktı. Kendisine yüce efendimizin verdiğinden başka benim önerdiğim ücretin toplamından daha çoğunu yurdumuzda kazandığını bana yeminle söyledi, yine de ben çalışması karşılığında bu ülkede kalacağı her yıl için elli bin maravediden daha çoğunu vermek istemedim. Yüce efendimizden bu tutarın ödenmesi için buyruk vermelerini rica ediyorum.

Onun dediğine göre yüce efendimizin bu tür girişimlere ve seferlere katılan hekimleri, bütün çalışanların bir yıllık toplam ücretlerinin bir güne düşen bölümünü alma hakkına sahipmişler. Bu konuda sağdan soldan bilgi topladım, bana denildiğine göre temelde doğruymuş bu, bir günlük ücret toplamına karşılık belli bir para alırlarmış, bunun ne olacağıysa yüce efendimizin keyiflerine kalıyor. Dolayısıyla kendilerine ricamı iletin de geleneğe uygun ücreti belirleyerek hekimimizin hakkı olan hoşnutluğu duymasını sağlamak üzere ilgili kişilere buyruk versinler.

Yüce efendimiz Dr. Chanca'yla ilgili durumu onaylıyorlar. Yıllık ücret dışında Amiral'in düşündüğü ödenek de kendisine verilecektir. Hekimlerin toplam ücretin bir güne düşen bölümünü almaları kral hazretlerinin o sefere katılmaları durumunda geçerlidir.

---

8 Diego Álvarez Chanca: İkinci Hint ülkeleri seferine hekim olarak atanmış kişi. İzlenimlerini yazıya dökmüş, böylece ikinci yolculuk hakkında bilgi eksikliğini oldukça kapatan bir belge bırakmıştır.

Ayrıca, yüce efendimize deyin ki Coronel[9] her fırsatta kendilerine en iyi hizmeti vermeye her zaman hazır bir insandır. Bugüne dek nasıl yararlı olduğunu, her iş için nasıl çırpındığını, hasta düştüğünden beri de nasıl yokluğunu duyduğumuzu söylemezlik etmeyin. Onca hizmetten sonra ileride kendisine verilecek ödüller bir yana, emeklerinin karşılığı olan bugünkü ücretini alması en doğal hakkı; böylece hem o, hem de buradaki herkes çalışmalarının, hizmetlerinin karşılıksız kalmayacağını görmüş olurlar. Doğrusu altın çıkarmak amacıyla bu bölgelerde harcayacağımız büyük çaba göz önüne alındığında, bugüne değin işlerini öylesine benimseyerek çalışmış olan adamlarımızın bizden ilgi beklemeleri çok doğal. Coronel'i yeteneklerine çok güvendiğim için Hint ülkeleri bölge valisi yaptım. Yalnız atama emri ücret yerini boş bıraktığım için yaptığı hizmetlere uygun bir rakam belirleyerek buyrultumu onaylamalarını yüce efendimizden rica ediyorum.

Yüce efendimiz alacağı ücrete ek olarak yıllık on beş bin maravedi verilmesini ve toplamın birlikte ödenmesini buyurdular.

Ayrıca, yüce efendimize deyin ki Gil García başyargıçlık göreviyle buraya geldi ama alacağı ücret belirlenmedi. Çok iyi, çok becerikli, hukuktan çok iyi anlayan bir adam, bizim buralar için de çok gerekli. Ücretinin saptanması ve bizdeki birikimden karşılanması konusunda yüce efendimizin buyruk vermelerini saygıyla rica ediyorum.

Yüce efendimiz orada kalacağı süre boyunca ücretine ek olarak yılda yirmi bin maravedi verilmesini ve toplamın birlikte ödenmesini buyurdular.

---

9 Pedro Hernández Coronel: İkinci yolculuğa katılan bir kişi. Kolomb'la birlikte Küba'dan Ispanya'ya dönüşte Hispanyola Adası'na iki karavela götürmekle görevlendirilir. Zamanla Küba Adası yönetim kuruluna atanır.

Ayrıca, yüce efendimize deyin ki bu yıl yörede araştırmalarımızı sürdürmek pek olası görünmüyor, bunu mektuplarımda da yazdım. Kendilerinin hizmetine sunulacak altını araştıracağımız ırmakların verimli bir duruma kavuşmasını beklemek gerekiyor. Zamanı gelince de çok iyi bir çalışma düzeni kurarız. Yüce efendimize yararlı bir biçimde yapılması gereken, ama başında ben olmadan kimsenin başaramayacağı bir iş bu aslında. İnsanız, görmediğimiz şeye nasıl güvenelim? Her şeye göz kulak olmak gerekiyor bu yüzden.

Bu altının kaynağını bulmak için gereken her yola başvursun.

Ayrıca, yüce efendimize deyin ki Granada'dan gelmiş olan at eğitimcilerinin Sevilya'daki binicilik gösterilerinde gördüğümüz kadar güzel atları vardı, ama nasıl oldu bilmem, gemiye binerlerken kaşla göz arası değiştirdiler, hafif bir rahatsızlık geçiriyordum da başlarında bulunamamıştım, öyle uyuz atlardı ki en sağlamı iki bin maravedi etmez. İlk gördüklerimizi satıp bunları almışlar. Sevilya'daki gösteride gördüğümüz o kanlı canlı, sapasağlam bir yığın adam konusunda da aynı şey oldu. Anladığıma göre Juan de Soria[10] kendi çıkarı için bunlara ödenen parayı cebine attı, yerlerine de burada gördüğüm adamları koydu. Bakıyorum da, bunların hiçbiri daha önce gördüğüm adamlar değil. Bu işlerin altında kötü yürekli bir tutum var, doğrusu ne diyeceğimi bilemiyorum. Aslında o at eğitimcilerinin istedikleri ücret kendilerine daha önceden ödenmişti, buraya gelene değin atlarının tımarını da üstlenmiştik. Şimdi de hem kendi ücretlerini hem de atlarının kirasını ödüyoruz, ama bu adamlar hastalandıkları ya da evlerinden dışarı çıkmak istemedikleri zaman, diyeceğim kendileri yokken atlarını kullanmamıza izin vermiyorlar. Yüce efendimiz bu atları satın almak is-

10 Juan de Soria: Prens Don Juan'ın yazmanı. Sevilya'da Don Juan de Fonseca yönetiminde, seferin parasal işlerinden sorumlu kişi.

tememişler, yalnızca hizmetinden yararlanmayı düşünmüşlerdi. Gelgelelim her gün tatsızlıklar yaşamaktansa, hazır fiyatları da düşmüşken satın almak daha doğru. Hizmetlerine hangi seçeneğin daha uygun olacağına yüce efendimiz kendileri karar vereceklerdir.

Yüce efendimiz bu at konusunun araştırılması için Don Juan de Fonseca'ya buyruk verdiler; o da bu işte bir dalavere sezerse, adamların hinliğini ortaya çıkarırsa, yüce efendimiz onları cezalandıracaklar; hiçbirinin oradan ayrılmamasını, krallığın buyruğu altında olduklarına göre hizmette kusur etmemelerini, Amiral ne zaman gerek görürse atlarını hemen vermelerini buyurdular. Kendileri yokken hayvanların bir yerine bir şey olursa, zarar Amiral'in uygun göreceği bir yoldan karşılansın buyurdular.

Ayrıca, yüce efendimize burada ücretsiz gelmiş iki yüzden çok adam bulunduğunu bildirin. İçlerinde canla başla çalışanlar var, ötekiler bile yararlı.

İlk üç yıl için buraya, adanın ve altın ırmaklarının güvenliğini sağlayacak bin adam yerleştirmek çok uygundur, yüz de atlı adamımız olsa zararlı değil kârlı çıkarız bu işte. Yüce efendimiz bunları biz oraya altın gönderdikten sonra yollayabilirler. Ücretsiz gelmiş iki yüz adam konusunda yüce efendimiz lütfen bizi aydınlatsınlar, ötekiler gibi bunlara da ücret verelim mi? Yukarıda da belirttiğim gibi bu adamlar ilk başta bizim için çok gerekliler.

Yüce efendimiz buradan ücretsiz gitmiş iki yüz adam Amiral'in işine yaradığına göre bunlar ücretli gidip de eksilmiş olan ya da eksilecek olanların yerine yerleştirilsinler diye buyurdu, hazinebaşına da Amiral'in istekleri doğrultusunda eksilenlerin yerine bunları yazsın diye buyruk verdiler.

Ayrıca, bu adamlar yüzünden kabaran giderler, başka hükümdarların benzer durumlarda uyguladığı çözümler ve

yollarla az da olsa hafifletilebilir. Bize öyle geliyor ki en iyi yöntem oradan gönderilecek gemilerle yiyecek ve ilaç dışında ayakkabı yaptırmak üzere deri, değişik gömlekler, aba ve poturlar, giysi yapımı için uygun fiyatlı kumaşlar, bunlara ek olarak da tayın dışı yiyeceklerle sağlıklı kalmamıza yarayacak şeyler yollanmasıdır. Buradaki herkes verir parasını, seve seve alır böyle şeyleri. Bir de bunlar yüce efendimizin çıkarlarına saygılı görevliler eliyle satın alınırsa çok masrafa girilmemiş olur. Bu konuda yüce efendimizin ne düşündüklerini bir sorun, kendileri de uygun görürlerse tez elden gerçekleştirme yollarına bakılsın.

Amiral'in bu konuyu daha ayrıntılı olarak yazması yararlı olur, Don Juan de Fonseca'ya, Jimeno de Briviesca'yla[11] *birlikte gereğini yapması için buyruk verilecek.*

Ayrıca, dün yapılan denetimde adamlarımın silah bakımından çok kötü durumda olduğunu gördüm, bunu yüce efendimize bildirin. Bu durum Sevilya'daki ya da limandaki toplantıya bütün silahlarıyla katılan adamlar yerine, bunlara el altından bir şeyler vermiş başka adamların gemiye bindirilmiş olduğunu gösterir. Bundan dolayı bize iki yüz zırh, yüz kadar küçük top, yüz kadar kundaklı yay gönderilirse çok iyi olur, bir de bunlar için bol cephane istiyoruz, eksikliğini en çok duyduğumuz şeylerden biri bu: silahsız olanları silahlandırmak.

Gereği yerine getirilsin diye Don Juan de Fonseca'ya buyruk verildi.

Ayrıca, buraya gelmiş olan ustalar arasında marangozluk vb. mesleklerden olanların birçoğu evli, İspanya'da karıları var. Ücretlerinin orada karılarına ya da bildirecekleri kişile-

11 Jimeno de Briviesca: Don Juan de Fonseca'nın buyruğu altında çalışan bir saray görevlisi. Kolomb'un karşıtlarından biri. Sefer gününü sorumsuzca geciktirir ve hareket günü rıhtımda Amiral'den bir temiz sopa yer. Olay ileride Kolomb'un gözden düşmesine yol açacak nedenlerden biri olmuştur.

re ödenmesini istiyorlar, böylece burada ihtiyaç duydukları öteberinin İspanya'dan alınıp kendilerine gönderilmesini sağlamış olacaklar. Yüce efendimizden çok rica ediyorum, bu ödeme işi için buyruk versinler de adamlar eksiklerini tamamlayabilsin.

Yüce efendimiz bunun gereği yerine getirilsin diye Don Juan de Fonseca'ya buyruk verdiler.

Ayrıca, İspanya'dan dökümünü imzalayıp size verdiğim isteklerimiz dışında, yalnız hastalarımız için değil sağlığı yerinde olanlarımız için de gerekli olan elli bağ şekerkamışı pekmezinin Madera Adası'ndan alınması pek yerinde olur. Gerçekten de dünyanın en iyi, en saf besinidir bu ve fıçısı dışında çok çok iki duka altına gelir. Yüce efendimiz buyururlar da bir karavela dönüşte oradan geçerse bu rica ettiğim pekmezi, onun yanı sıra da eksikliğini çok duyduğumuz on sandık şekeri kolayca sağlayabilir. Bugünden Nisan ayı sonuna dek yılın en iyi mevsimi; diyeceğim, bulunması ve en uygun koşullarda satın alınması güç değil. Yüce efendimiz buyruk versinler yeter.

Don Juan de Fonseca gereğini yapsın.

Ayrıca, yüce efendimize deyin ki görenler o ırmakların çok altın getirdiğini söyleseler de akarsularda değil topraktadır onun kaynağı. Böyle bir topraktan geçen su kumla karışık altını sürükler götürür. Şimdiye dek gördüğümüz ırmaklar arasında epey büyük olanlar var, ama öyle küçükleri de var ki neredeyse iki parmak kalınlığında; dere bile değil bunlar, topraktan çıktıkları yeri bulmak da öyle kolay ki. Bu yüzden yalnızca altını kumdan ayırıp yıkamasını bilen işçiler değil, onun nerede, hangi toprakta daha bol bulunduğunu bilip çıkaracak işçiler de gerekli bize. Bu yüzden yüce efendimizin orada Almaden ocaklarında çalışanlar arasından seçilmiş altın çıkarıcılar ve yıkayıcılar göndermeleri çok

iyi olur. Ama şimdi biz onları bekleyecek değiliz, Tanrı'nın yardımıyla hele bir adamlarımız iyileşsin, elimizdeki yıkayıcılardan yararlanarak bir hayli altın toplayıp buradan ilk kalkacak karavelaya yükleyeceğiz.

Gelecek yolculukta bu isteği bütünüyle karşılayacağız, yüce efendimizin buyruğu üzerine Don Juan de Fonseca şimdilik ilk gidecek gemilerle elden geldiğince çok madenci gönderecek. Almaden'e yazı yazıldı, oradan da alabileceğimiz kadar adam alıp göndereceğiz.

Ayrıca, yüce efendimizden Villacorta'yı ödüllendirmeleri için kendi adıma çok ricada bulunun. Kendilerinin de bildikleri gibi bize bu işte çok yardımcı oldu, elinden geleni esirgemedi. Kendini yüce efendimizin hizmetine yürekten adamış bir adamdır o, çok iyi bilirim. Yeteneğini, çalışma gücünü gösterebileceği bir göreve atanmasını kişisel bir lütuf sayacağım, işi öyle ayarlayın ki bunun, kendisine ihtiyaç duyduğumda benim için yaptıklarının ödülü olduğunu anlasın.

Öyle yapılacak.

Ayrıca, yukarıda anılan saygıdeğer Pedro, Gaspar, Beltran ve yanındakiler buraya karavela kaptanı olarak gelmişlerdi, şimdi geri dönüyorlar, ücret bile almadan. Bunlar önemli görevler verilebilecek güvenilir adamlar, ama başkalarından farklı olması gereken alacakları belirlenmedi. Bunun, verdikleri hizmeti karşılayacak düzeyde, aylık ya da yıllık üzerinden ne tutabileceğini yüce efendimizden rica edip öğrenin.

Buna daha önce yanıt verildi, ama yazıda alacaklarına kavuşsunlar denildiği için yüce efendimiz verilecek toplamın gemi kaptanlığı sona erdikten sonra ödenmesini buyurdular.

1494 Ocak ayının 30. günü Isabela kentinde kaleme alındı.

ÜÇÜNCÜ YOLCULUK
(1498-1500)

Krallar'a Mektup

Pek yüce, pek görkemli hükümdar efendilerimiz, kral ve kraliçe hazretleri,

Siz yüceler yücesine Hint ülkeleri girişimini esinleyen Teslis'in[1] sınırsız iyiliği beni de kendine elçi seçti. Ona saygımdan, inancın yayılıp genişlemesi yolunda canla başla çalışan sizlere, Hristiyanlığın siz yüce hükümdarlarına elçiliğimi sundum ben de.

Tasarımı öğrenenler bunun olanaksız olduğunu söylediler. Gerekçe olarak çok büyük giderlerin karşılanmasının sorun olacağını öne sürüyorlar, bunun üzerinde duruyorlardı daha çok. İsa efendimizin kutsal adının ve inancının geniş insan topluluklarına yayılması konusunda ne gibi hizmetlerde bulunabilirim diye altı yedi yılımı verdim, çok güçlükler çektim arada. En büyük hükümdarlar için belleklerden silinmeyecek, olağanüstü bir işti bu. Üstelik neler neler getirecekti. Bu yüzden onlara tarihsel olaylardan söz eden güvenilir, bilgili yazarlardan örnekler verildi; bunlar yeryüzünün o yörelerinde çok büyük zenginlikler bulunduğunu söylüyorlardı. Bundan başka yerküreyi betimleyen kimselerin sözleriyle kanılarını onlara kanıt olarak göstermem gerekti. Sonunda siz yüce efendimiz böyle bir girişimi desteklemeye karar ver-

1 Hristiyanlıkta Tanrı'nın üç ayrı varlıktan (Tanrı, İsa ve Kutsal Ruh'tan) oluştuğu inancı.

diler. Bütün önemli durumlarda gösterdikleri yüce gönüllülüğü burada da gösterdiler. Oysa bu işi dinleyen, düşünüp inceleyen herkes söz birliği etmiş gibi alaya alıyordu, yalnız iki rahip vardı hiç kuşkulanmayan.

Bense bütün tersliklere karşın istediğim sonuca ulaşacaktım, güvenim tamdı. Şurası gerçek ki Tanrı'nın sözünden başka her şey geçicidir, onun buyurduğu her şey gerçek olacaktır ister istemez; kendisi değil mi Kutsal Kitap'ın birçok yerinde Peygamber İşaya'nın ağzıyla o ülkelerin varlığından haber veren ve kutsal adının oralara doğru İspanya'dan yayılacağını bildiren?

Teslis'in adına sığınıp yola çıktım ve ileri sürdüğüm her şeyin somut kanıtıyla tez sürede geri döndüm. Siz yüce efendimiz ikinci kez gönderdiler beni, yine [...] gibi tez bir sürede Doğu'nun en ucunda Tanrı'nın izniyle üç yüz otuz üç fersah anakara ve ilk yolculukta keşfettiklerimin dışında yedi yüz önemli ada keşfettim. İspanya'dan daha geniş olan Hispanyola Adası'nı siz yüce efendimiz adına egemenlik altına aldım ve sayılamayacak kadar kalabalık olan halkını vergiye bağladım.

Başlamış olan girişimi küçümsemeler, dedikodular da işte o zaman aldı yürüdü. Denildi ki oraya varır varmaz altın yüklü gemiler göndermemişim; bunun ne kadar zaman alacağını hesaba katmadılar, saydığım nice olumsuzluğu görmezden geldiler demek ki. Sırf bu nedenle, işlemiş olduğum günahlar yüzünden (ben buna sevaplarım diyorum) benden nefret ettiler, istediğim her şeye engel olmanın yollarını aradılar.

Ben de bunun üzerine siz yüce efendimizin yüce katına çıkmaya, bütün bu söylentilere nasıl şaşırdığımı anlatmaya, kanıtlarımı bir bir sergilemeye ve tutumumun nedenlerini saymaya karar verdim. Gezip gördüğüm, aralarına girdiğim halkları ve içlerinden nice canın hak yoluna çevrilebileceğini kendilerine açıkladım; Hispanyola Adası halkının verdikleri sözü, nasıl vergi yükümlülüğü altına girdiklerini, yüce

efendimize kendi kralları gözüyle baktıklarını bildirdim. Kendilerine oradan tane ve külçe olarak bir sürü altın, bakır örnekleri, saymakla bitmez baharat örnekleri getirdim, oralarda pek çok kızılboya ağacı, saymakla bitmez neler neler olduğunu anlattım.

Gelgelelim bütün bunlar birtakım kimselerin kıskançlığını, bu girişimi karalama çabalarını önlemeye yetmedi. Nice halkı hak yoluna çevirmenin Hazreti İsa efendimize büyük bir hizmet olacağını onlara anlatmak boşunaydı, bunun siz yüce efendimizin büyüklüğüne yakışan ve şimdiye dek hiçbir hükümdarın aklının köşesinden geçmeyen olağanüstü bir girişim olduğunu anlatmak da öyle. Bu girişimin gerektirdiği gider ve çaba yalnız nesnel değil tinseldir de. İspanya'nın bu işten sağlayacağı yararlar çok büyük, çünkü o bölgeleri anlatan yazarların verdiği ayrıntılar çok kesin, çok tutarlı, yani bundan sonrasının da başarıyla sonuçlanacağı yüzde yüz.

Ayrıca o kimselere, yeryüzünün büyük hükümdarlarının ünlerine daha çok ün katmak için giriştikleri olaylardan, örneğin Hazreti Süleyman'ın Kudüs'ten ta Doğu'nun en ucundaki Sopora Dağı'na[2] (bugün Hispanyola Adası'nda siz yüce efendimizin mülkü olan dağa) üç yıl sonra geri dönebilen gemiler göndermesinden, örneğin İskender'in Hindistan'daki Taprobana Adası'nın yönetimini incelemek üzere adamlar göndermesinden ya da Sezar Neron'un Nil Nehri'nde daha sular pek gür değilken başlayan büyük taşkınların nedenini öğrenmek için ta aşağılara, onun kaynağına doğru araştırmacılar yollamasından söz etmenin de yararı yok.

Günümüzde Portekiz kralları Gine'nin keşfine nasıl destek oldular, ne çok altın, ne çok insan yaşamı gitti kimbilir o girişime, bu uğurda ölenlerin sayısı ülkede yaşayanların

2 "Sofora" ya da Sami dillerinde "Sufir" Kitab-ı Mukaddes'e göre, Süleyman Peygamber'in altın ve değerli taşlar getirttiği yer. Kimi yorumcular Güney Afrika'da, kimileri Yemen'de, kimileri de Hindistan'ın batı kıyılarında olduğunu söylerler. Kolomb, ulaştığı yerin burası olduğunu düşünmektedir.

yarısına eşittir neredeyse, gene de o krallar başladıkları işi sonuna dek sürdürdüler, bunun güzel meyvelerini herkes görüyor bugün demenin de yararı yok. Bu dediğim iş başlayalı çok oldu, ama sonuçları daha yeni yeni alınmaya başlıyor. Aynı hükümdarlar Afrika içerilerinde de toprak kazanmaya göz dikip Septe, Tanca, Arsilya ve Alkazar fetihlerini gerçekleştirdiler, Tanrı'ya hizmet etmek, ülkelerini genişletmek ve saygınlıklarını yüceltmek için büyük giderler pahasına Mağriplilerle savaştılar.

Ben girişimimden ne kadar çok söz etsem karşı çıkmalar, kötülemeler de o kadar çok artıyor, herkes kara çalmakta birbiriyle yarış ederken onun Hristiyanlarca nasıl beğenildiği, büyük küçük herkesin nasıl merakla haber almaya çalıştığı, dünyanın siz yüce efendimize nasıl hayran olduğu görmezlikten geliniyordu. Siz yüce efendimiz gülerek bunlara hiç aldırmamamı söylediler, bu tasarıyı yerenlere hiç mi hiç önem vermediklerini açıkladılar.

30 Mayıs Perşembe günü Teslis'in adına sığınıp San Lucar kentinden yelken açtım.[3] Yolculuk beni çok yormuştu, Hint ülkelerinden yola çıkarken İspanya'da rahata kavuşup dinlenebileceğimi düşünmüştüm, oysa yorgunluğum iki katına çıktı. İşlek olmayan bir yolu izleyip, beni Santo Vicente Burnu'nda bekleyen Fransız donanmasıyla karşı karşıya gelmekten kaçınmak için Madera Adası'na doğru yöneldim. Sonra Kanarya Adaları'na dümen kırdım. Oradan ayrılırken yanımda bir kalyonla iki karavela vardı, ötekileri de en kısa yoldan Hint ülkelerine, Hispanyola Adası'na göndermiştim. Sonra da yolumu güneye doğru sürdürdüm, amacım ekva-

3 Kolomb üçüncü yolculuk için 30 Mayıs 1494 günü yelken açar. Hazırlıkları Fonseca ve yardımcısı Briviesca'nın engellemeleri yüzünden uzun sürmüş, parasal kaynaklar da hemen sağlanamamıştır. Bu gecikmenin bir nedeni de İspanya ile Fransa arasında patlak veren savaştır. Kolomb daha önce, 3 Şubat 1494'te Batı'ya doğru Pedro Hernández Coronel yönetiminde iki gemi göndermiş, kendisi de altı karaveladan oluşmuş bir armada ile yola çıkmıştır.

tor çizgisine ulaşıp Hispanyola Adası'nı kuzeyde bırakarak batıya doğru ilerlemekti. Yeşilburun Adaları'na vardığımda (çok yanıltıcı bir ad bu, öyle kıraç bir ada ki zerre kadar yeşilliği yok) bütün adamlarım hasta düşmüştü, o yüzden demirlemeyi göze alamadım. Güneybatıya doğru dört yüz seksen mil, yani yüz yirmi fersah yol aldım, gün batarken kutup yıldızıyla aramda beş derecelik bir açı vardı.

Bu noktaya gelince rüzgâr düştü, öyle boğucu bir sıcak bastırdı ki adamlarım da, gemilerim de yanıp kül olacak sandım. Beklenmedik, felaket bir sıcaktı bu, ne yapacağımızı bilemedik, şaşırakaldık; hiç kimse fıçılara, yiyeceklere göz atmak için aşağıya, ambara inmeyi göze alamıyordu. Sekiz gün sürdü bu sıcak. İlk gün hava açıktı, ardından yedi gün ya yağmur yağdı ya da hava bulutluydu, gelgelelim sıcak o sıcaktı yine ama güneş ilk günkü gibi tepemizde olsaydı hiçbirimiz sağ çıkmazdık.

O zaman anımsadım ki Hint ülkelerine giderken Azor Adaları'nın batısına yüz fersahlık bir uzaklıktan her geçişimde, kuzeyden güneye uzanan bir çizgi boyunca ısı değişiyordu. Hazreti İsa efendimiz şu içinde bulunduğum bölgeden çıkabilmem için bana uygun rüzgâr ve güzel hava lütfederse, güney yolunu bırakıp hiç geri dönmeden az önce sözünü ettiğim çizgiye kavuşmak üzere batıya dümen kıracaktım. Geçen sefer Kanarya Adaları'nın hizasında yol alırken bulduğum güzel havayı bu yükseklikte yine bulacağımı umuyordum. Bu beklentim gerçekleşirse o zaman güneye doğru sapabilecektim.

Sekiz gün sonra Hazreti İsa efendimiz güzel bir doğu rüzgârı gönderdi. Ben de güneye doğru daha çok sapmayı göze alamadan batıya yöneldim. Hava hep aynı havaydı, ama gökte, yıldızlarda çok büyük değişiklikler görüyordum. Ben de batı yönünde, Sierra Leone'yle aynı çizgi üzerindeki yolumu sürdürmeye karar verdim. Amacım karayı bulduğumu düşündüğüm noktaya dek yönümü değiştirmemek, ora-

da durup gemileri bakıma almak, gitgide büyüyen yiyecek ve su açığımızı elden geldiğince kapatmaktı.

Bana on yedi gün boyunca uygun rüzgârlar veren Tanrı, 31 Temmuz Salı günü öğleye doğru karayı da gösterdi. Pazartesiden beri bekliyordum onu. Son ana değin hep batı yönünü tutmuştum. Pazartesi sabahı gün doğarken yolumu değiştirip yamyamlar adasına doğru dümen kırdım, suyumuz azalmaya başlamıştı çünkü. Ve yüce Tanrı beni hep kolladığı için bir denizci nasılsa çanaklığa çıkmış bulundu ve batıda birbirine yakın üç dağ gördü.

Salve Regina'yla birlikte başka ilahiler söyledik, Hazreti İsa efendimize şükürler olsun dedik. Ardından kuzey yolunu bırakıp karaya yöneldim. Akşam duası saatinde *Cabo de Galera*[4] diye adlandırdığım bir çıkıntının önüne geldim, adaya da *Trinidad*[5] adını verdim. Biraz derin olsaydı eşsiz bir liman sayılırdı burası. İnsanlar, evler, göz okşayan topraklar gördüm, mart ayında Valensiya bahçeleri nasılsa öyle güzel, öyle yeşildi bunlar da.

Limandan içeri giremediğim için çok fena keyfim kaçtı. Ben de batıya doğru kıyı boyunca ilerledim. Beş fersah sonra çok iyi bir dip bulup oraya demir attım. Ertesi gün gemilerime bakım yapabileceğim, eksilen suyumu, buğdayımı,[6] yiyeceklerimi tamamlayabileceğim bir liman arayarak aynı yönde ilerledim. Oradan[7] bir fıçı su aldım ve onunla burnun yakınına dek gittim. Doğu rüzgârlarına karşı korunaklı, iyi bir dip buldum orada. Hemen demir attırdım, fıçıları hazırlattım, su ve odun getirttim, adamlarımı da çektikleri çok uzun sıkıntılardan birazcık kurtulup dinlensinler diye aşağı indirdim. Burnun adını *Punta del Arenal*[8] koydum.

---

4 Kadırga Burnu.

5 Teslis. Kolomb adaya yaklaşırken yan yana üç yüksek dağ gördüğü için bu adı vermeyi uygun bulur.

6 Kolomb ulaştığı yerde buğday ekilip biçilmediğini bilmiyor daha.

7 Kolomb "ora"nın neresi olduğunu açıklamıyor.

8 Kumluk Burnu.

Ayakları keçi ayağına benzer bir hayvanın izleri vardı her yerde. Pek çok olmalıydılar. Bir tane görebildik bunlardan, ama ölüydü.

Ertesi gün doğu yönünden büyük bir kano geldi, içinde yirmi dört kişi vardı, gençti hepsi, oklarla, yaylarla, tahta kalkanlarla silahlanmışlardı tepeden tırnağa. Dediğim gibi çok gençtiler, sağlam yapılıydılar, kara tenli değildiler, Hint ülkelerinde daha önce gördüklerimden daha beyazdılar. Boylu boslu, güzel görünüşlüydüler. Saçları uzun ve düzdü, bizim Kastilyalılar gibi kesilmişti. Başlarında pamuktan örme renk renk bir mendil vardı, Mağriplileri anımsattı bana. Bellerine de aynı türden bir mendil sarmışlardı, don yerine geçiyordu besbelli.

Kano gelirken içindekiler çok uzaktan bizimle konuşmaya yeltendiler. Ama ben de, yanımdakiler de ne dediklerini anlamıyorduk. Bu yüzden daha çok yaklaşmaları için el kol salladık. Böyle böyle iki saatimiz gitti. Az biraz yaklaşacak oldular mı hemen geri çekiliyorlardı. Daha yakına gelmelerini sağlayabilmek için onlara parıldayan leğenler, öteberiler gösterttim. Sonunda epey bir süre geçince eskisinden daha çok yaklaştılar. Çok isterdim onlarla konuşmayı, ama çevirmenim yoktu, uzaktan gösterip de gelmelerini sağlayacak bir şey de bulamıyordum. Birden aklıma geldi, kıçüstü köşkünden bir davul getirtip çaldırdım, cümbüşe aldanırlar da yaklaşırlar umuduyla birkaç genci oynattım. Baktılar ki davul çalıyoruz, oynayanlar var, küreklerini bıraktıkları gibi yaylarını ellerine alıp gerdiler, kalkanlarını siper edip üzerimize ok yağdırmaya başladılar.

Hemen davulu susturup oyunu kestik. Çarçabuk birkaç kundaklı yay getirtip üzerlerine ok attırdım. Onlar da yel yepelek sıvışıp başka bir karavelaya yöneldiler, kıç altında durdular. Gemi kılavuzu aralarına atladı, içlerinden en önemli görünen kişiye bir kazak bir de bere verdi, kumsala inip onunla görüşme konusunda anlaştı; adamlar kendisini beklemek üzere hemen kanolarına atlayıp kıyıya yöneldiler.

Ama kılavuz benim iznim olmadan gitmek istemedi, onlar da sandala atlayıp benim karavelaya doğru geldiğini görünce kanolarına binip uzaklaştılar. Hiçbirini görmedim ondan sonra, ne onları ne başkalarını.

Arenal dediğim o buruna gelince iki fersah genişliğinde bir kanal gördüm, Trinidad Adası'yla *Gracia* toprağını batıdan doğuya ayıran bir kanaldı bu. Kuzeye doğru gitmek için onun içine girdiniz mi, korkunç gürültülerle patlayıp yayılan birçok akıntıyla karşılaşmanız kaçınılmazdı. Sanıyorum girişi engelleyen kayalardan ve bir sualtı kayasından kaynaklanıyordu bu durum. İlk akıntının ardından bir başkası, onun ardından bir başkası daha boy gösteriyor, sarp kayalara çarpan dalgalar gibi sağır edici bir gürültü kaplıyordu ortalığı.

Bu Arenal Burnu'nun karşısında, kanal girişinin berisinde demir attım. Buradan baktığımda su doğudan batıya öylesine coşkun akıyordu ki, Guadalquivir Irmağı büyük taşkın zamanlarında gece gündüz demeden ancak böyle coşkun akabilirdi. Akıntılar yüzünden geri dönemeyeceğimi, kum yükseltileri yüzünden de ileri gidemeyeceğimi düşünerek korkmaya başladım.

Gecenin ileri bir saatinde karavelanın güvertesindeyken bana doğru gelen korkunç bir gümbürtü duydum. Bir baktım, doğudan batıya, gemiden daha yüksek bir dalga yavaş yavaş üstüme doğru geliyor, onun ardındaki bir akıntı da sözünü ettiğim öteki akıntılar gibi korkunç gümbürtülerle, sarp kayalara çarpan dalgaların çıkardığı gümbürtüye eş bir korkunçluk ve coşkunlukla yaklaşıyordu. Bugün bile gözümün önüne geldikçe o günkü korkuyu duyuyorum. Geminin altından geçerken onu havaya kaldırıp ya alabora ederse diye ödüm patlamıştı. Çok şükür dalga geçti, kanalın ağzına doğru yönelip orada serilekaldı.

Ertesi gün kanal ağzının derinliğini ölçmek için oraya sandal gönderdim. En sığ yerlerinde altı yedi kulaç derinlik vardı. İçeri giren akıntılarla dışarı çıkan akıntılar sürekli

birbirlerine çarpıyorlardı. Çok şükür ulu Tanrı uygun bir rüzgâr gönderip kolladı beni. Bu ağızdan içeri girip ilerleyerek tez sürede daha dingin bir bölgeye kavuştum. Denizden su örneği istettim; baktım, tatlı.

Kuzeye doğru, Arenal Burnu'nun aşağı yukarı yirmi altı fersah uzağındaki yüksek bir dağa doğru yol aldım. Orada çok yüksek iki burun bulduk. Doğu yanındaki burun Trinidad Adası'na bağlıydı, batıya düşeni de az önce sözünü ettiğim Gracia toprağına. Arenal Burnu'ndaki ağızdan daha dar bir ağız gördük, orada da aynı akıntılarla, aynı dalga gümbürtüleriyle karşılaştık. Suyu gene tatlı suydu.

O güne değin bu topraklarda hiçbir insan yüzü görmemiştik; çok istiyordum bunu. O yüzden kıyı boyunca batıya doğru ilerledim. Su gittikçe daha tatlılaşıyordu. Epeyce gittikten sonra vardığım yerde topraklar ekili gibi göründü gözüme. Orada demir atıp kıyıya sandallar gönderdim.[9] Adamlar yerlilerin kısa bir süre önce kaçmış olduğunu gördüler. Dağ maymunlarla doluydu. Adamlarım gemilere döndüler. Dağlık bir yerdi burası, daha batıya doğru gidersek topraklar daha alçalacak gibi görünüyordu, demek ki köyler bulmak daha kolay olacaktı. Bu düşünceyle demir alıp kıyı boyunca dağın eteğine dek ilerledim, oradaki bir ırmağın ağzında demir attım. Kıyıya birçok adam toplanmıştı, buraya *Paria* denildiğini söylediler; daha ileride, batıya doğru daha kalabalık yerler varmış. Bu adamlardan dördünü yanıma alıp batıya yöneldim. Bu doğrultuda aşağı yukarı sekiz fersah gittikten sonra adını *Cabo del Aguja*[10] koyduğum bir burnu geçtik ve onun ilerisinde dünyanın en güzel, en kalabalık topraklarını buluverdim.

Sabahleyin saat dokuza doğru ulaştım oraya. O güzellikleri, o yeşillikleri doyasıya göreyim diye demir atmaya, yöre

9 Avrupalıların Güney Amerika'da ayak bastıkları ilk yer. Tam neresi olduğu belli değil.

10 İğne Burnu.

halkıyla görüşmeye karar verdim. Derken kanolar içinde birçok adam çıkageldi, karavelaya yaklaştılar, krallarının karaya inmemi rica ettiğini ilettiler. Ama benim pek kulak asmadığımı görünce alabildiğine çok insan kanolarıyla karavelanın çevresine toplandı. Kimilerinin boynunda altın levhalar vardı, kimilerinin bileklerinde de inciler. Bunu görmek pek sevindirdi beni, nereden bulup çıkardıklarını öğrenmeye çalıştım. İşte şimdi bulunduğum yerlerden dediler, bir de bu ülkenin kuzeyindeki yerlerden.

Burada kalmak isterdim, ama elimin altındaki yiyecekler (adamlarım için gerekli buğday, şarap, et) bozulmak üzereydi. Bunları elde etmek için çok uğraşmıştım ve tek düşüncem elimden geldiğince erkenden korunaklı bir yere yerleştirmekti, durmanın sırası değildi pek. Yalnız biraz inci elde etmek istedim, bunun için de karaya sandallar gönderdim.

Halk çok kalabalık. İnsanların görünüşü çok güzel. Daha önce gördüklerimizle aynı renkte hepsi, iyi niyetli, söz dinler adamlar. Bizimkiler onları çok uygar buldu, karaya çıktıklarında çok iyi karşılanıp ağırlanmışlar. Bana anlattıklarına göre daha karaya ayak basar basmaz bütün halk, çok saygı gösterilen iki kişiyle (biri baba, biri oğul olacak sanırım) onları karşılamaya gelmiş. İki akarsu arasına kurulmuş büyük bir eve götürülmüşler. Çadıra benzemiyormuş öteki evler gibi, yuvarlak değilmiş. Çok iskemle varmış içeride, bizimkileri oturtmuşlar, kalanlara da kendileri oturmuşlar. Ekmek getirtilmiş, her türden meyve, kırmızı ve siyah şaraplar getirtilmiş, ama üzümden değilmiş bunlar, değişik meyvelerden, değişik yöntemlerle yapılıyormuş anlaşılan. Mısırdan yapılanı da varmış. Bu mısır, başağı buğday gibi tanelere ayrılan bir bitki, ilk gelişimde Kastilya'ya götürdüm, şimdi orada da üretiliyor. Herkes elinde en iyisinden ne varsa büyük bir saygı belirtisi olarak getirmekte birbirleriyle yarış ediyormuş. Erkekler evin bir köşesinde, kadınlar bir köşesinde oturmuşlar. Bizimkilerle onlar birbirlerini anlayamadıkları için

büyük bir sıkıntı çökmüş ortalığa. Biz bu topraklar üzerine bilgi edinmek isterken onlar da bizim nereden geldiğimizi öğrenmek istiyorlarmış. Önce en yaşlı kişinin, sonra da gencin evinde hafif bir yemek yenilmiş. Ardından kayıklara atlayıp gemiye dönmüşler.

Hemen demir aldım, çok acelem vardı çünkü, bozulmak üzere olan yiyecek içecekleri bir an önce korunaklı bir yere taşımak zorundaydım, çok sıkıntı çekmiştim elde etmek için, onca emeğe yazık olurdu yoksa. Ayrıca biraz kendime bakmam, dinlenmem gerekiyordu, sürekli uykusuz kalmaktan hasta düşmüştüm. Anakarayı bulabilmek için giriştiğim bu yolculuk boyunca otuz üç gün gözlerimi kırpmadan, uyku nedir bilmeden beklemiş, uzun bir zaman görme yeteneğimi hemen hemen yitirmiştim. Gözlerim şimdiye dek hiç böyle ağrımamış, böyle kan çanağına dönmemişti.[11]

Dediğim gibi buralılar boylu boslu, sağlam yapılı, çok incelikli insanlar. Uzun, düz saçları var. Daha önce de söylediğim gibi başlarına oyalı bir mendil sarıyorlar. Uzaktan görseniz Mağriplilerin kefiyesine benzetirsiniz. Daha büyük bir mendili de kadın erkek böğürlerine sarıp örtünüyorlar. Tenleri Hint ülkelerinde daha önce gördüğüm insanlarınkinden daha açık. Herkes boynuna, kollarına süsler takıyor yörenin modası gereği, çoğunun boynunda da altın var. Kanoları çok büyük, bu bölgedeki kanolardan daha hafif ve çok usta işi. Ortalarında kapalı bir bölme var, reislerin karılarıyla bunun içinde yolculuk ettiklerini gördüm.

Bu bölgeye *Jardines*[12] adını koydum, görünüşü tam öyleydi. Altını nereden elde ettiklerini öğrenmeye çalıştım. Hepsi batıda yer alan yakın bir yeri gösterdiler. Çok yüksek görünüyordu, ama çok uzak değildi. Gitmesem iyi olacağını söylediler, çünkü oralılar adam eti yerlermiş. Sandım

11 Kolomb'un uzun uykusuzluklardan ileri gelen göz rahatsızlığı daha önceden başlamış, bu yüzden notlarını kendi yazamadığı için söyleyerek yazdırmıştır.

12 Bahçeler.

ki daha önce gördüklerim gibi yamyamlar var demek istiyorlar. Ama sonradan çok yaban hayvanı var demek istediklerini anladım. İncileri nereden topladıklarını da sordum onlara. Gösterdikleri yerler batı ve kuzey yönündeydi, uzaktaydılar. Ama şu yiyecek içecekler yüzünden, bir de çok ağrıyan gözlerim yüzünden oralara gidecek durumda değildim, ayrıca elimin altındaki gemi bu türden seferlere gelmeyecek kadar büyüktü.

Zaman çabuk geçti. Adamlar demin de söylediğim gibi akşam duası saatine doğru gemilere döndüler. Hemen demir alıp batıya yöneldim. Yine dün izlediğim yolu izlerken deniz dibinin üç kulaç derinlikte olduğunu gördüm. Bu gözlemden buranın bir ada olduğunu çıkardım, dolayısıyla daha kuzeyde bir geçit bulabilecektim. Bu umutla hafif bir karavelaya görev verdim, bir çıkış var mı yok mu anlayıp bildirecekti. Uzun süre yol alıp çok büyük bir körfeze ulaştı. Bu körfezin arkasında dört küçük körfez daha vardı, içlerinden birine de çok büyük bir ırmağın suyu boşalıyordu. Her yerde beş kulaçlık derinlik buldular. Su pek boldu, tadı da bir hoştu ki şimdiye dek öylesini içmedim desem yeri.

Kuzeye çıkışın olanaksız olduğunu anlayınca keyfim çok kaçtı. Üstelik ne batıya açılabiliyordum ne güneye. Her yandan karalarla çevrilmiştim. Ben de demir alıp, yukarıda sözünü ettiğim kanaldan kuzeye çıkmak için geri döndüm. Ama görüp konakladığımız köye dönmeyi başaramadık, akıntılar bizi iyice uzağa düşürmüştü. Her yerde, her yeni burnu dolandığımız zaman aynı tatlı, berrak suyu buldum. Akıntı beni doğuya, o iki ağza doğru hızla sürüklüyordu. O zaman bu ağızlara girip çıkan, öyle korkunç gümbürtüler koparan akıntının, tatlı suyla tuzlu suyun çarpışmasından kaynaklanmış olabileceğini düşündüm. Tatlı su tuzlu suyu itip ilerlemesine engel olurken tuzlu su da tatlı suyun çıkışını önlemeye çalışıyordu. Bu iki girişin varlığı bir zamanlar bu yerde Trinidad Adası'ndan Gracia bölgesine kadar kesintisiz

uzayıp giden bir kara olduğunu gösteriyordu, yüce efendimiz bu mektubuma ekli çizimden kolayca görebileceklerdir.

Sonunda bu geçidin kuzeyinden çıktım. Tatlı suyun tuzlu suya hep baskın olduğunu gördüm. Çok şükür uygun bir rüzgâr esti de gemileri havaya kaldıran o dalgalardan birinin üzerinden geçebildik. O zaman anladım ki bu akıntılardan içerideki tatlı suydu, dışarıdaki de tuzlu su.

İspanya'dan Hint ülkelerine her seferimde, Azor Adaları'nın batısına yüz fersah uzaklıktaki bir çizgiyi geçerken deniz suyunda, gökte, yıldızlarda, havanın durumunda büyük bir değişme görmüşümdür hep. Bu olayı dikkatle inceledim. Kuzeyden güneye inen bir çizginin ötesinde, dediğim adalardan yüz fersahlık bir uzaklıkta, pusulanın önceden kuzeydoğuyu gösteren ibresinin tam bir çeyrek kuzeybatıya döndüğünü saptadım. Bu olay o dediğim çizgiyi aşar aşmaz gerçekleşiyor, hani bir tepeyi çıkar çıkmaz öteki yamaçtan aşağı inmeye başlarsınız ya, tıpkı öyle. Sonra denizin bilmediğim bir otla, dalları çam iğnelerine, meyveleri mercimeğe benzer tuhaf bir otla tıka basa dolu olduğunu gördüm. Öyle sık bir ot ki ilk yolculuğumda burasının sığ bir yer olduğunu, geminin kuma oturacağını sanmıştım. Ama bu çizgiye gelinceye değin tek bir dal bile görülmüyordu.

Oraya yaklaşırken deniz dümdüz ve dingin oluyor, rüzgâr ne denli sert eserse essin en ufak dalga kaldırmıyordu. Üstelik bu çizginin ötesinde batıya doğru hava yaz olsun kış olsun yumuşacıktı hep. Bu çizginin üzerine geldiğimde Kuzey Yıldızı'nın beş derece yarıçaplı bir çember çizdiğini görüyordum, yanındaki yıldızlar sağ tarafında bulunuyordu; sonra o gece yarısı on derece yukarı çıkarken yanındaki yıldızlar gündoğumunda on beş derece aşağı iniyordu.

Bu kez İspanya'dan Madera Adası'na geldim. Oradan Kanarya Adaları'na, ardından da Yeşilburun Adaları'na ulaştım. İşte oradan asıl yolculuk başladı, daha önce de açıkladığım gibi güneye, ekvatorun altına, Gine'deki Sierra

Leone'den geçen enlem çizgisine kadar indim. Korkunç bir sıcakla karşılaştım. Güneşin ışıkları öylesine yakıcıydı ki tutuşup gideceğimizi sandım. Hava hep yağmurluydu, gök kapalıydı ama, ulu Tanrı uygun bir rüzgâr verinceye dek o dayanılmaz durumu yaşamak zorunda kaldım. Bu deneyimden çıkardığım sonuç şu oldu: Demin sözünü ettiğim çizgiye gelince o eskiden gördüğüm ısı değişimini yeniden görecektim. Daha o çizgiye yaklaşırken bir baktım hava çok yumuşak, biz ilerledikçe daha da yumuşadı, ama yıldızlar her zamanki yerlerinde değildi. Karanlık çökerken Kuzey Yıldızı beş derece yukarıda, yanındaki yıldızlar da baş hizası"ndaydı. Sonra gece yarısı o on derece yukarıdayken yanındaki yıldızlar gündoğumuna doğru on beş derece aşağı inmişlerdi. Öte yandan havanın yumuşaklığı sürüyor, ama artık ot falan görünmüyordu.

Kuzey Yıldızı bende büyük bir şaşkınlık uyandırdı. Uzun geceler boyunca kadran kullanarak konumunu gözlemlemeye çalıştım, her seferinde kurşun ve ip aynı noktaya düşüyordu. Çok önemli bir sonuç bu bence, herkesin de öyle bulacağı kanısındaydım, kısa bir zamanda gökyüzü büyük bir değişim geçirdi çünkü.

Yeryüzünün, karaların, suyun küresel olduğunu hep okumuşumdur. Biliyorum ki Tolomeo[13] ve yeryüzünün biçimi konusunda yazı yazan herkes bu savlarını ay tutulmalarına, doğudan batıya yaptıkları başka gözlemlere, kuzey ve güney kutbunun yüksekliğine dayandırırlar. Ama az önce de söylediğim gibi o savlarla hiç uyuşmayan öyle bir değişiklik gözlemledim ki bütün bu sorunları yeni baştan gözden geçirip düşünmek zorunda kaldım.

13 Ptolemaios: MS II. yy'da Mısır'da yaşamış Yunan matematikçi ve coğrafyacı, Araplar Batlamyus derler. En önemli yapıtları *Mathematike Syntaksis* (Matematik Bileşim, öteki adıyla *Almagest*) ve *Geographike Hiphegesis* (Coğrafya Kılavuzu). Ptolemaios yerküreyi bütün olgularıyla betimlemiş, haritalarını çizmiş, Rönesans sonuna dek en önemli başvuru kaynaklarından biri olmuştur.

Böylece yeryüzünün anlatılageldiği gibi yuvarlak olmadığı sonucuna vardım, daha çok armut biçimindeydi, yusyuvarlaktı ya kuyruk bölümü şişkinceydi, daha doğrusu bir yumak biçimindeydi ve bir yanında kadın memesi gibi bir çıkıntı bulunuyordu. Meme ucuna karşılık gelen yeri göğe en yakın ve en yüksek yer; burası ekvator çizgisinin altında, bu Okyanus Denizi'nin içerisinde, doğunun en ucunda.

Bütün adaların, bütün karaların son bulduğu noktaya doğunun ucu diyorum. Batı yönünde Azor Adaları'ndan yüz fersahlık bir uzaklıkta, kuzeyden güneye uzanan çizgiyle ilgili açıklamaları yukarıda bir bir saydım. Batı yönünün ilerisine geçerken gemiler yavaşça göğe doğru yükseliyor dedim. Bu yüzden hava güzelleşirken pusulanın ibresi havanın çok yumuşamasına bağlı olarak sapma yönünü kuzeybatıya doğru bir çeyrek değiştiriyor. Daha ileri gidildikçe ve gemi daha çok yukarı doğru kalktıkça kuzeybatı yönündeki sapma daha artıyor. Bu yükseklik ayrıca Kuzey Yıldızı'yla yanındaki yıldızların çizdiği çemberin değişimine de yol açıyor, öyle ki ekvator çizgisinin yakınından geçtikçe daha yukarı doğru çıkılıyor ve bu arada söz konusu yıldızlarla çizdikleri çemberler arasındaki açıklık daha büyüyor.

Yerkürenin biçimi konusunda yazmış olan Tolomeo ya da başka bilginler onun yuvarlak olduğuna inanıyorlardı, bu yarımkürenin bulundukları yarımküre kadar yuvarlak olduğunu hayal ediyorlardı çünkü. Bu yarımkürenin merkezi ekvator çizgisinin altında, Basra Körfezi'yle Aden Körfezi arasındaki Arin Adası'nda bulunuyor, çemberi de batıda Portekiz'in San Vicente Burnu'ndan, doğuda Cangara ile Las Seras'tan geçiyor.[14]

14 Arin (ya da Arina) Arap coğrafyacılarına göre enlem hesaplarının başlangıç noktası olan yer. Kolomb zamanına dek yerkürenin merkezi sayılan bu noktanın Basra Körfezi'ndeki bir adacıkta olduğu düşünülürdü. Cangara ilkçağ coğrafyacısı Strabon'a göre Hindistan'ın kuzeydoğu sınırı, Las Seras ise eski coğrafyacıların ve Ptolemaios'un Çin'e verdikleri ad.

Bu yarımkürenin yuvarlaklığı konusunda hiçbir kuşkum yok. Ama ötekine gelince yusyuvarlak bir armudun yarısı gibi, yalnız daha önce de söyledim, yukarısında bir çıkıntısı ya da bir ip yumağının üstündeki bir meme başı gibi kabarıklığı var. Tolomeo gibi, daha başka bilginler gibi yeryüzünü betimleyen kimseler bunun ayırdına varmadılar, hiç bilmedikleri bir özellikti çünkü. Dolayısıyla yargılarını az önce söylediğim gibi gerçekten de tam yuvarlak olan kendi yarımküreleri üstüne temellendirdiler. Ama bugün, siz yüce efendimiz yeryüzünün bu bölümünü keşfettirip incelettikten sonra biçimi gün gibi ortaya çıktı.

Gerçekten de bu yolculuk sırasında ekvator çizgisine, Arguin'in yukarısına ve komşu bölgelere yirmi derece yaklaştım. Oraların insanları kara tenli, toprak da güneşten kavrulmuş gibi. Ardından Yeşilburun Adaları'na geçtim, oralılar daha da kara. Diyeceğim güneye inildikçe renkleri koyulaşıyor. Öyle ki bulunduğum yerin doğrultusunda, hava kararırken Kuzey Yıldızı'nın beş derece yükseldiği Sierra Leone'de insanlar daha da kara.

Sonra aşırı sıcaklar ortasında batıya doğru ilerledim. Söz konusu çizgiyi aşınca havanın gitgide yumuşadığını, daha da güzelleştiğini gördüm. Kuzey Yıldızı'nın gün batarken beş derece yükseldiği Trinidad Adası'na varınca (Gracia toprağında da beş derece yükseliyor), havayı çok güzel, toprakla ağaçları nisan ayında Valensiya bahçeleri gibi yemyeşil buldum. Öte yandan bu bölgelerin insanları çok güzel, sırım gibi, daha önce Hint ülkelerinde gördüklerimden daha beyaz, düz ve uzun saçlı, zeki ve kurnaz, gözü pek. Güneş o zaman onların da, bizim de başımızın üstünde, Başak burcundaydı.

Bütün bunların ancak bölge havasındaki yumuşaklıkla açıklanabileceğini düşündüm, bu yumuşaklık da belirttiğim gibi buraların yeryüzündeki en yüksek yerler olmasından kaynaklanıyor. İnancım da doğrulanıyor böylece: Yerküre kusursuz bir yuvarlaklıkta değil, yukarıda değindiğim gibi küçük bir özelliği var. Bu çıkıntı bu yarımkürede, Okyanus

Denizi'yle Hint ülkelerinin bulunduğu yerde, başlangıcı da ekvator çizgisinin altında.

Böyle olması da çok doğal, çünkü güneş ulu Tanrımız eliyle yaratıldığında doğunun en ucundaydı, ilk ışığı da dünyamızın en yüksek yerinin bulunduğu o kesin bölgede, doğuda parıldadı. Evet, Aristo güney kutbunun ya da onun altındaki karaların yeryüzündeki en yüksek ve güneşe en yakın bölge olduğunu düşünüyor, biliyorum bunu; ama başka bilginler ona karşı çıkıyor, bunun kuzey kutbunun altında olduğunu ileri sürüyorlar. Savundukları bu düşünceden şunu çıkarıyoruz: Yerküremizin bir bölümü göğe başka bölgelerden daha yakın, daha yüksek, ama bu noktanın belirttiğim gibi ekvator çizgisinin altında olduğunu anlayamadılar. Ama şaşırtıcı değil bu, o zamanlar bu yarımküreyle ilgili pek öyle kesin bilgiler yoktu, yalnızca birtakım belirsiz varsayımlar vardı. Hiç kimse bu konuda araştırmalar yapmak üzere yolculuklara çıkmayı ya da birilerini göndermeyi aklına bile getirmemişti, yalnız siz yüce efendimiz vermişlerdir gerek karada, gerek denizlerde araştırma ve keşif yapma buyruğunu.

Yukarıda sözünü ettiğim, kuzeyden güneye uzanan bir çizgi üzerinde karşı karşıya bulunan o iki ağız birbirinden yirmi altı fersah uzak. Hesapta kesinlikle yanlışlık yok, kadranla ölçüldü de ondan. Batıdaki bu iki ağızdan belirtmiş olduğum körfeze dek (adına *Golfo de las Perlas*[15] diyoruz) denizde kullandığımız ölçüye göre her biri dört milden toplam altmış sekiz fersah açıklık bulunuyor. Bu körfezden sonra su doğuya doğru yönelen kesintisiz ve coşkun bir akıntıya dönüşmekte. Bu yüzden de iki ağız arasında tuzlu suya karşı amansız bir savaş var.

Serpiente[16] diye adlandırdığım güney ağzında, gün batarken Kuzey Yıldızı beş derece kadar yüksekteydi. *Dragon*[17]

15 İnciler Körfezi.
16 Yılan.
17 Ejder.

diye adlandırdığım ağızda da yüksekliği hemen hemen yedi derece buldum. Hesaplarıma göre söz konusu İnciler Körfezi Tolomeo'nun [...]'nin batısında, yetmiş derecelik ekinoksta (bunun her birini elli altı mil sayarsak) yaklaşık üç bin dokuz yüz millik bir uzaklıkta bulunuyor.

Kutsal Kitap'a göre Tanrı Yeryüzü Cenneti'ni[18] kurduğunda yaşam ağacını onun ortasına dikti. Oradaki kaynaktan dört büyük ırmak çıkar: Hindistan'daki Ganj, Mezopotamya'daki Dicle ve Fırat (ki Basra Körfezi'ne dökülürler), sonra da Nil (Etiyopya'da doğup İskenderiye'de denize dökülür).

Ama ben bu Yeryüzü Cenneti'nin dünyada nerede bulunduğunu kesin olarak açıklayan ne Latince ne de Yunanca bir yazı okumuşumdur, hiçbir harita üzerinde de görmemişimdir onu. Ancak zoraki varsayımlar vardır bu konuda. Kimileri Etiyopya'da Nil'in kaynağına yerleştirdiler, kimileri de hava güzelliği gibi, göğe yakınlık gibi, tufan sularının kabarıp da erişebileceği yükseklik gibi gerekli koşulları bir araya getiren bir yer bulmak amacıyla bütün yeryüzünü araştırdılar ama bulamadılar onu. Kimi eski yazarlar Yeryüzü Cenneti'nin Kanarya Adaları dediğimiz Islas Fortunadas'ta[19] bulunduğunu kanıtlamaya kalkıştılar. San Isidiro, Beda ve Strabon, skolastik tarihin hocası, San Ambrosio, Scoto ve bütün iyi ilahiyatçılar Yeryüzü Cenneti'nin Doğu'daki bir yerde bulunduğu konusunda aynı kanıdadırlar.[20]

---

18 Ortaçağ teologlarının çoğunda görülen, ama hiçbir haritada belirtilmemiş düşsel yer. Kimi yorumcular Asya'nın doğusunda, kimileri Hindistan'da varsayarlar. Kolomb, İnciler Körfezi'ne dökülen dört ırmağı görünce, bunların cennetten çıkan dört ırmak olduğuna karar verip Yeryüzü Cenneti'ni bulduğunu düşünmüştür. Nedenine gelince, Kitab-ı Mukaddes'e göre yeryüzündeki dört ırmak cennetten kaynaklanır: Nil, Dicle, Fırat ve Ganj'dır bunlar.

19 Uğurlu Adalar, Kanarya Adaları'nın ortaçağda kullanılan adı.

20 Aziz Isidoro: V. yy'da yaşamış, yeni Platoncu Mısır filozofu. 450 yılında Yunanistan'a geldi, Atina Okulu'nun başına geçti. Her şeyi sezgiye bağlar. Ona göre Tanrı dışarıda değil, herkesin içindedir. Aziz Bede (673-735): İngiliz tarihçisi ve din bilgini. Geniş bilgisiyle ve *İngiliz Ulusunun Kilise Tarihi* adlı yapıtıyla ünlüdür. Strabon (MÖ 58 – MS 25): Amasya'da doğ-

Bu yarımkürenin biçimi üzerine ne düşündüğümü daha önce söyledim. Ekvator çizgisinin altından geçerek daha yüksek olması gereken o noktaya gelseydim havada daha bir ılıma, sularla yıldızlarda daha büyük bir değişiklik bulacaktım diye düşünüyorum. Bununla tepenin en uç noktasının gemi gidiş gelişlerine elverişli olduğunu, orada su olduğunu, geçilebilir olduğunu ileri sürecek değilim, yalnız Yeryüzü Cenneti'nin orada bulunduğu ve Tanrı izin vermedikçe kimsenin ulaşamayacağı kanısındayım. Şu da var: Siz yüce efendimizin arayıp bulma buyruğu verdiği bu anakaranın çok büyük olduğunu düşünüyorum; güneye doğru daha başka karalar da var, ama hiçbir zaman ulaşılamamıştır.

Yeryüzü Cenneti konusunda yazanlar onun sarp bir dağ biçiminde olduğunu söylüyorlar, ama ben o kanıda değilim. Armut başı üstündeki meme ucu gibi yukarıda, doruğun üstünde yer aldığını söylüyorum yalnızca. Sanıyorum oraya doğru gidilince ulaşabilmek için uzun süre yükselmek gerekir, ama hiç kimse tepeye varamamıştır. Bu gölü dolduran suyun ta oradan gelmiş olması gerekir.

Bütün bunlar Yeryüzü Cenneti'nin yakınlığı konusunda ipuçları veriyor bize. Gerçekten de bulunduğu yer o azizlerin, iyi ilahiyatçıların kanısıyla çok güzel uyuşuyor. Bütün belirtiler de öyle. Tuzlu suyun ortasında böyle çok tatlı suyun bulunabileceğini şimdiye dek ne okudum ne de duydum. Olağanüstü güzel hava görüşlerime destek oluyor. Bu su Cennet'ten gelmiş olmasaydı gözüme daha büyük bir mucize gibi görünürdü, dünyada bu denli büyük, bu denli derin başka bir ırmak olabileceğini hiç düşünmüyorum çünkü.

---

muş Yunan coğrafyacı. *Tarihsel Anılar* ve çok önemli *Coğrafya* adlı iki kitabıyla ünlüdür. "Skolastik tarihin hocası": Petrus Comestor olarak da bilinen Pierre le Mangeur, XII. yy'da yaşamış Fransız teolog ve öğretim görevlisi. *Historia Scholastica* eserinin yazarıdır. Aziz Ambrose (340-397): Latin kilisesi hocası, Milano başpiskoposu. Yapıtlarının hepsi dinsel amaçlı söyleşiler, mektuplar, İncil araştırmalarıdır. Duns Scotus (1270-1308): İngiliz teolog. Aquinalı Thomas'ın öğretisine karşı çıkmış, ortaçağ felsefesinde "gerçekçilik"i savunmuştur.

Ertesi gün, ağustostaki Meryem Anamız günü, iki geçitten biri olan ve Dragon diye adlandırdığım kuzeydeki ağızdan çıkınca bir baktım deniz batı yönünde dehşetli bir akıntı oluşturuyor, yortu saatinde bu yönü tutturup akşam duası saatine dek dörder milden altmış beş fersah yol aldım. Çok rüzgâr yoktu, hafif bir meltem vardı, o kadar. Bundan da anlaşılıyor ki oradan güneye gidilince yukarı çıkılıyor, ama bizim yaptığımız gibi kuzeye gidilince aşağı iniliyor.

Şunu da çok iyi biliyorum: Denizin suları göğün devinimini izleyerek batıdan doğuya doğru gidiyor. Bu bölgelere gelince alışılmıştan daha hızlı yol alıyor ve geçtikleri yerde toprağı kemiriyorlar. Yörede bu denli çok ada olması bu yüzden, onlar bu gerçeğin tanıkları işte. Hepsi de batıdan doğuya ve kuzeybatıdan güneydoğuya doğru uzanmışlar, kimisi yüksek kimisi alçak, ama kuzeyden güneye ve kuzeydoğudan güneybatıya doğru, diyeceğim söz konusu akıntıların tersi yönde biçimleri daha dar.

Bütün bu adalarda göğün en yüksek noktasına yakın olduklarından konumları gereği gökten gelen o harika ılık hava nedeniyle çok değerli şeyler yetişiyor. Suların aynı hızlı akışta olmadığı yerler de var gibi, ama çok seyrek bunlar, ancak toprağın akıntılara direndiği ve başka yönlere akar gibi göründüğü yerlerde.

Plinio sularla karaların birlikte bir küre oluşturduklarını yazar. Bu Okyanus Denizi'nin en büyük su kitlesi olduğunu düşünür; göğe dönük durumdadır hep, altında yer vardır ve ona destek olur, hindistan cevizinin kalın dış dokusuyla içi gibi birbirlerine karışmışlardır. Skolastik tarihin hocası Yaratılış'tan söz ederken suların çok olmadığını belirtir, yaratılış sırasında bütün yeryüzünü örtseler de –sis gibi, buğu gibiydiler o zamanlar– yoğunlaşıp bir araya gelince çok az yer kapladılar der. Nicolao de Lira[21] da bu düşüncededir.

21 Lireli Nicolas (1270-1349): Fransisken bir hoca ve ortaçağın önemli Kitab-ı Mukaddes yorumcularından.

Aristo dünyanın küçük olduğunu söyler, ona göre su çok değildir, İspanya'dan Hint ülkelerine kolayca geçilebilir bu yüzden. Avenruyz[22] de o kanıdadır. Kardinal Pedro de Aliaco[23] ise Seneca'yı da kaynak göstererek doğrular bunu; der ki Aristo Büyük İskender yoluyla, Seneca Sezar Neron yoluyla, Plinio da Romalılar yoluyla yeryüzünün birçok gizini tanıyacak düzeye ulaşmıştı, çünkü onlar bu gizleri tanımak ve insanlara anlatmak için çok para, çok insan yaşamı harcamışlardı.

Kardinal de Aliaco çok önem veriyor o yazarlara, özellikle de Yunan ve Arap yazarlarına. Bilinenin tersine az su olduğu ve yeryüzünün az bir alanını örttüğü yolunda Tolomeo'nun ve izleyicilerinin ileri sürdüğü düşünceyi kanıtlamak için Esdras[24] üçüncü kitabını örnek gösteriyor. Yazar burada yerkürenin yedi parçasından altısının keşfedildiğini, yedincisinin de suyla kaplı olduğunu söyler. Bu düşünce din ululanca da doğrulanmıştır (örneğin San Agustin[25] ve *Exameron* adlı yapıtıyla San Ambrosio). Bunlar "İsa oğlum gelecek, Mesih oğlum ölecek!" diyen Esdras'ın üçüncü ve dördüncü kitabına büyük önem verirler, onun San Joan'ın babası Zacarías gibi, kutlu Simon gibi bir peygamber olduğunu söylerler, yetkisi Francis de Mairones tarafından da doğrulanmıştır.[26] Yeryüzünün karalarla kaplı bölümleri in-

---

22 İbn-i Sina.

23 Pierre d'Ailly.

24 Ezra: MÖ V. yy'da yaşamış Yahudi din adamı. Babil'de tutsak yaşayan soydaşlarından 1.775'ini Kudüs'e getirir; Yahudiliğin, ulus ve din olarak, temelini atar. Adını taşıyan dört kitaptan ikisini Hristiyan kilisesi de benimser.

25 Aziz Augustine (354-430): Latin kilise büyüklerinin en ünlüsü. Teolog, felsefeci, ahlakçı. Putperest bir babayla Hristiyan bir annenin oğlu. Platonculukla Hristiyanlığı uzlaştırmaya çalıştı. Başlıca yapıtları *Tanrı Kenti*, *İtiraflar*, *İyilik Üzerine*. Batı teolojisini derinden etkileyen bir kişi.

26 Zekeriya: Vaftizci Yahya'nın babası, Yahudi din adamı. Simon: Çocuk İsa tapınakta halka gösterilirken onu kucağına alıp "Kulunu gönderiyorsun şimdi, Tanrım!" diye başlayan *Nunc dimittis* şarkısını söyleyen yaşlı Yahudi. Meyronneli Francis (1280 - 1328): Fransisken tarikatından, yaratılışla ilgili özgün bir yorumu bulunan rahip.

celendi ve sanıldığından daha geniş olduğu anlaşıldı. Şaşırtıcı bir yanı yok bunun, ne kadar çok gezerseniz o kadar çok şey görürsünüz.

Gracia toprağında bulduğum ırmak ve gölle ilgili konuma dönüyorum gene. Öyle büyük bir göl ki bu, deniz demek daha doğru. Aslında göl bir su birikintisidir, büyüğüne de deniz denir, Galilee Denizi ya da Ölüdeniz örneğinde olduğu gibi. Diyorum ki bu ırmak Yeryüzü Cenneti'nden çıkmıyorsa güneye doğru yayılan uçsuz bucaksız bir anakaradan geliyor, ama varlığından bugüne dek kimsenin haberi olmadı. Ama ben bunun Yeryüzü Cenneti olduğuna yürekten inanıyor, bu inancımı da az önce andığım yetkililere ve nedenlere dayıyorum.

Yüce efendimize Tanrı'dan sağlık, dinginlik ve uzun bir yaşam dilerim, bu soylu girişimi sürdürebilsinler diye. Düşüncem odur ki İsa efendimiz çok yardım etti ve İspanya'yı çok yüceltti, aynı zamanda da Hristiyanlık, İsa efendimizin adının daha çok yaygınlaşmasıyla büyük bir onur ve doyum kazandı. Yüce efendimizin gemilerinin yanaştığı bütün bölgelerde, bütün deniz burunlarına büyük bir haç dikiyorum ve karşılaştığım herkese yüce efendimizin kim olduğunu öğretiyor ve kendilerinin İspanya'da ikamet buyurduklarını söylüyorum. Kutsal dinimizle, üyeleri yeryüzünün dört bir yanına dağılmış kutsal kilisemizle ilgili ne varsa elimden geldiğince öğretiyorum onlara. Gittiğim her yerde devleti, bütün Hristiyanların soyluluğunu ve Teslis inançlarını temsil ediyorum.

Tek dileğim şudur Tanrı'dan: Bu harika girişime dün de, bugün de karşı çıkanları, gelişip güçlenmesine dün de, bugün de engel olanları, bütün dünyadan siz yüce efendimizin yüce devletlerine getireceği onuru düşünmeyenleri tez vakitte ıslah etsin. Çıkardıkları dedikodular hiçbir temele dayanmıyordu, tek söyledikleri şey girişimin çok pahalıya patladığı ve çarçabuk altın yüklü gemiler gönderilmediğiydi. Zamanın kısalığını ve buralarda başımıza gelen olumsuzluk-

ları hiç hesaba katmadılar. Kastilya'da siz yüce efendimizin sarayında bile her yıl birçok kişinin, yaptıkları değerli hizmetler dolayısıyla şu girişim için gerekenden daha çok para kazandığını göz ardı ettiler. Düşünmedikleri bir şey de şuydu: Hiçbir İspanya hükümdarı kendi ülkesinin dışında böyle yeni topraklar kazanmamıştı. Oysa bugün siz yüce efendimizin burada yeni bir dünyası var, öyle bir dünya ki kutsal dinimiz bununla çok büyük bir gelişme sağlar ve çok büyük yararlar elde edebilir.

Gemiler dolusu altınlar gönderemedik, doğru, ama bu cevherden yeteri kadar örnek gönderdik, başka değerli şeyler yolladık, kısa sürede bunlardan hatırı sayılır yararlar sağlayacağımız bir gerçektir. Bu arada Portekiz hükümdarlarının o büyük atılımını anımsamaya bilmem gerek var mı? Afrika'da, Gine'de büyük işlere kalkıştılar, ülkelerindeki insanların neredeyse yarısını yitirdiler, ama bu durum şimdiki kralın başlanmış olan o girişimleri mutlu sonuçlara götürecek uğraşlara daha bir tutkuyla sarılmasına engel olmuyor.

Dilerim ulu Tanrı'dan şu sıraladığım görüşleri, ki yazabileceklerimin binde biri bile değildir, yüce efendimiz sık sık anımsarlar; sanırım bunlar hükümdarların bilmesi, uygulaması, sürdürmesi gereken önemli işlerdir.

Bütün bunları söyleyişim siz yüce efendimizin çoktan başlamış olan girişimi yaşamları boyunca izleyeceklerini bilmeyişimden değil. Tersine, bir gün kendilerine bu düşünceleri açtığımda verdikleri yanıta yürekten inanıyorum, ayrıca düşüncelerinde, amaçlarında hiçbir değişme görmedim. Benim bütün korkum az önce sözünü ettiğim adamlar: Su bir taşa aralıksız damla damla düşerse zamanla oyar orayı.

Yüce efendimiz o gün beni bütün dünyanın hayran olduğu saygınlıklarıyla yanıtladılar, sonunda ellerine taş da geçse, kaya da geçse bu girişimi sonuna dek sürdürme konusunda yüzde yüz kararlı olduklarını, parasal yüke hiç önem vermediklerini, değeri daha düşük işlere daha çok para

verdiklerini, geçmişte harcadıklarıyla gelecekte harcayacaklarını çok yerinde gördüklerini, kutsal dinimizin bu yolla yaygınlaşacağına ve kendi krallıklarının bu yolla daha bir güçleneceğine inandıklarını, bu girişimi kötüleyenlere dost gözüyle bakmayacaklarını söylediler.

Şu anda ve bu mektubun yerine ulaşması süresinde *Adelantado*'yu[27] yeni keşfedilmiş yerlere gönderiyorum; Yeryüzü Cenneti'nin oralarda olduğu inancındayım. Yanına üç gemi daha katıyorum, gitsinler, o toprakları yakından incelesinler, keşfedilecek ne varsa araştırıp görsünler.

Arada siz yüce efendimize bu açıklamaları ve bölgenin haritasını gönderiyorum.[28] Buralarda daha ne yapılması gerektiğine kendileri karar verecekler ve bana bildireceklerdir; biz de her istenileni hiç zaman yitirmeksizin Teslis'in yardımıyla yerine getirirken yüce efendimize daha çok hizmet etmiş ve gönül rahatlığı vermiş olacağız.

Deo gracias

27 İspanyol soylularına verilen bir unvan. Söz konusu vali, Kolomb'un küçük kardeşi Bartolomé Kolomb. Hispanyola Adası'nda geçen birtakım terslikler bu tasarının gerçekleşmesine engel olacaktır.

28 Bu harita önce Fonseca'nın, sonra da Alonso Hojeda'nın eline geçer. Bu kişi yanına Americo Vespucio (1454-1512) adlı bir İtalyan'ı alarak o yöreleri keşfe gider. Vespucio gezip gördüğü yerleri, özellikle Venezuela kıyılarından izlenimlerini anlatan ünlü yazısını yazar ve böylece anakaranın adı "Amerika" olur.

DÖRDÜNCÜ YOLCULUK
(1502 – 1504)

Krallar'a Mektup

Pek yüce ve pek kudretli hükümdarlar, kral ve kraliçe, yüce efendilerimiz,

Cadiz'den Kanarya Adaları'na varmak dört günümü aldı, Hint ülkelerine ulaşmak da on altı günümü, yüce efendimize oradan yazıyorum.[1]

Yolculuğun daha az sürmesini istemiştim, elimdeki gemiler iyi durumdaydı, yeterli adamım, yeterli yiyecek içeceğim vardı, yolum da Jamaika'dan geçiyordu. Bu mektubu Santo Domingo'dan yazıyorum. Buraya kadar havalar tam gönlümce gitti, ama gelir gelmez fırtına başladı, o günden beri durduğu yok.

Hispanyola Adası'na varınca bir tomar mektup gönderdim. Bir gemi satın almak istemiştim, ama yardım olsun diye parasız verdiler. Benim gemilerden biri yola dayanacak gibi görünmüyordu, yelkenleri kötü durumdaydı. Mektuplarıma el konuldu, bunlar yüce efendimize ulaştıysa, kendileri yanıt verilip verilmediğini bilirler. Karaya ayak basmam yasaklandı. Yanımdakiler kendilerini çok uzağa götürmemden korktular, başlarına bir şey gelirse hiçbir yerden yardım almayacaklarını, birtakım tatsızlıklarla karşılaşacaklarını

1 Kolomb, gözlerinin gitgide kötüleşen durumu yüzünden bu yolculuğun notlarını da kendi yazamamış, yanında bulunan oğlu Fernando'ya yazdırmıştır.

düşünüyorlardı. El koyacağım toprakları valinin yönetmesi gerektiğini ileri sürdüler.

Fırtına korkunçtu, geceleyin bütün gemilerimi sağa sola saçtı, böğürlerine çarparak sürükledi. Çabucak ölmekti tek umudumuz. Herkes bir ötekinin boğulmuş, yitmiş olduğunu düşünüyordu. Hazreti Eyüp dışında hangi insan çaresizlikten, umutsuzluktan ölüp gitmezdi bu amansız durumda? Hele benim için oğlumun, kardeşimin, dostlarımın yaşamı söz konusuyken Tanrı'nın istemi üzerine, kanlı terler dökerek kendi elimle İspanya'ya verdiğim limanlara girmem, topraklarına ayak basmam istenmeyince, evet benim için çıkar yol var mıydı ölmekten başka?

Beni tek başıma bırakan fırtınanın alıp götürdüğü, benden tamamen ayırdığı gemilere ne mi oldu? Yüce Tanrı uygun gördüğü zamanda geri verdi onları bana. Hakkında en çok kaygılandığımız gemi sağ salim Gallega Adası'na ulaşabilmişti, sandalını ve yiyecek içeceğinin büyük bir bölümünü yitirmiş olsa da. Benim bulunduğum gemi rüzgârla, dalgalarla sürüklenip durmuş ama Tanrı'ya şükür hiçbir hasar almadan kurtulmuştu, kardeşim sağlam olmayan gemiye geçmiş, Tanrı yardımcısı olmuş kurtulmasını sağlamıştı geminin.

Böylece, fırtına ortasında nasıl olduysa oldu, Jamaika Adası'na ulaştım. Orada hava değişti, kabarmış deniz duruldu. Büyük akıntılar beni dosdoğru *Jardin de la Reina*'ya[2] götürdü. Oradan anakara yönünde yol almaya çabaladım, ama korkunç bir akıntı ve rüzgâr engel oluyordu hep. Tam altmış gün bunlarla boğuştum, sonunda da yetmiş fersah ilerleyebildim ancak. Bu zaman boyunca hiçbir limana girmedim. Girmem de olanaksızdı, göğün, suyun, ardı arkası kesilmeyen yıldırımların, hortumların çılgın öfkesi engel oluyordu buna, dünyanın sonu gelmişti sanki.

2 Kraliçenin Bahçesi.

Neden sonra *Cabo de Gracias á Dios*'a[3] ulaşabildik. Bu noktadan sonra da Tanrı bana elverişli bir rüzgâr ve güzel akıntılar lütfetti. Günlerden 12 Eylül'dü. Korkunç fırtına tam seksen sekiz gün yakamızı bırakmadı, ne güneşi görebiliyordum ne de yıldızları. Gemilerim delik deşikti, yelkenler parçalanmış, çapalar ve bütün donanımlar yok olup gitmişti; üstüne üstlük halatlar, tekneler ve yiyecek içeceğin birçoğu... Adamlar hastaydı, sürekli korkudan yılgınlık içindeydiler. İçlerinden çoğu kendilerini bütünüyle dine adıyor, neredeyse hepsi hac ve benzeri eylemlere söz veriyordu, kaç kez birbirlerine günah çıkarmışlardı.

Kuşkusuz ne fırtınalar görülmüştür şimdiye dek, ama hiçbiri bu denli korkunç ve uzun olmamıştır. Adamlarımın çoğu, hem de en yiğitleri birçok kez bayılıp kaldı. Hele oğlumun geçirdiği korkular, çektiği sıkıntılar içimi parçalıyordu; daha on üç yaşındaydı çocukcağız. Ama Tanrı öyle bir güç verdi ki ona, başkalarını avutan, destekleyen o oldu. Uğraşmasını görenler seksen yıllık denizci diyebilirlerdi. Tek avuntum buydu.

Bütün bu zaman boyunca hastaydım, kaç kez ölümün eşiğinde duydum kendimi. Güvertede kurulu küçük bir odadan buyruk veriyor, yolculuğu yönetiyordum. Kardeşim gemilerin en kötü, en tehlikelisinde bulunuyordu. Çok üzülüyordum onun için, istemeye istemeye, benim zorumla katılmıştı bu sefere. Bu benim kara yazgım, yirmi yıllık hizmetlerimden hiçbir yarar sağlayamadım. Onca acılar çektim, onca tehlikeler yaşadım da bugün Kastilya'da kendi malım olan bir tek tuğla yok. Yemek içmek, yatıp kalkmak için başımı sokacağım bir yerim yok, kala kala hanlar kalıyor. Çoğu kez bunlara verecek param bile olmamıştır. Yüreğimi yakan başka bir üzüntü daha var: İspanya'da malımdan mülkümden, saygınlığımdan yoksun bırakılmış, öksüz, bir başına kalakalan oğlum Don Diego'ya duyduğum üzüntü.

3 Tanrı'ya Şükürler Olsun Burnu.

Ama güvendiğim bir şey var: Yüce efendimiz haksever ve doğrucu bir hükümdar olarak onun elinden alınan her şeyi kendisine fazlasıyla geri vereceklerdir.

Sonunda *Cariay* denilen yere ulaştım, gemilerimi onarmak, yiyecek içecek edinmek ve çoğu hasta adamlarımı biraz dinlendirmek için orada durdum. Ben ki birçok kez ölümle burun buruna gelmişimdir, aradığım *Ciamba*[4] bölgesinde altın yatakları olduğunu öğrenmiş bulunuyorum. İki Hintli beni hemen *Carambaru*'ya götürdüler. Buranın insanları anadan doğma çıplak, boyunlarında altın birer ayna var, ama ne satmak istediler ne de değiştirmek.

Okyanus bölgelerindeki yerlerden birçok ad saydılar bana, altın yatakları oralardaymış. Bu yerlerden en uzağı *Veragua*'ydı, hemen hemen yirmi beş fersah çekiyordu. Bütün bu bölgeleri araştırmak üzere denize açıldım. Yarı yola gelince öğrendim ki altın yataklarına varabilmek için iki gün yürümek gerekiyor. Ben de aramak üzere bir keşif takımı gönderdim; günlerden San Simon ve San Judas Yortusu[5] arifesiydi, tam da yola çıkacağımız gün. Ama o gece apansız öyle bir rüzgâr boşandı, öyle azgın bir deniz patladı ki fırtınanın keyfine uyup yerimizde kalmaya karar verdik. Bizi altın yataklarına götürecek Hintli kılavuz hep yanımdaydı.

Durduğum her yerde daha önce bana verilmiş olan her bilginin doğru olduğunu gördüm. Bundan çıkardım ki *Ciguare* bölgesi için söylenenler de doğruydu, Hintlilerin açıklamasına göre batıya doğru dokuz günlük bir yürüyüş gerekiyordu oraya varmak için. Bu Ciguare'de öyle altın var ki diyorlardı, anlatılamaz. Oralılar başlarına altın süsler takarlarmış, el bileklerine, ayak bileklerine kalın kalın bilezikler geçirirlermiş, masalarını, iskemlelerini altın levhalarla kaplatırlarmış. Kadınların başlarında omuzlarına kadar sarkan altın çelenkler

4 Marco Polo Kamboçya'ya "Siamba" adını vermiştir.

5 İsa'nın havarilerinden Simun ve Yehuda'nın yortuları 28 ekimde birlikte kutlanır.

bulunurmuş. Buralıların hepsi doğruluyorlar bütün bu söylenenleri, öyle şeyler anlatıyorlar ki onda biri bile olsa keyif verirdi bana. Bu adamların hepsi karabiberi biliyor.

Ciguare'de panayırlar, pazarlar kurulur, halk alışveriş edermiş. Bunu buralılar anlattı bana, değiş tokuşun nasıl yapıldığını açıklamaya çalıştılar. Gemilerinde toplar varmış; ok, kılıç, zırh kullanırlar, bizim gibi giyinirlermiş. Ülkelerinde at bulunurmuş, savaş sanatını bilirlermiş, çok gösterişli giyinir, güzel evlerde otururlarmış. Ciguare'nin denizle çevrili olduğunu söylediler. On günlük bir uzaklıkta da Ganj Irmağı varmış. Öyle anlaşılıyor ki bu bölge, Fuenterrabia ile Tortosa neyse, Pisa ile Venedik neyse, Veragua ile aynı konumda.

Carambaru'dan ayrılıp söz konusu bölgeye ulaşınca halkının aynı alışkanlıkları benimsediğini gördüm, yalnız bir farkla: Ötekilerin tersine buralılar on, on beş duka ağırlığındaki altın aynalarını üç çıngırak karşılığında bize verebiliyorlardı. Bütün davranışları Hispanyola Adası'ndakilere benziyor. Yalnız altın toplama yöntemleri değişik, ama Hristiyanlarınkine hiç benzemiyor.

Bütün bu dediklerim işitmiş olduğum şeyler. Ama bildiğim şu: 1494 yılında, dokuz saatlik bir sürede, batıya doğru yirmi dört derece yol almıştım. Ayrıntılarda bir yanlışlık yok: Güneş Terazi burcunda, ay Koç burcundaydı. Duyduğum şeyleri okuduğum yazılar da doğruluyordu. Tolomeo, Marino'yu[6] adamakıllı düzelttiğini düşünmüştü, ama şimdi bu sonuncunun görüşleri gerçeğe çok daha yakın gibiydi. Tolomeo Kattigara'yı düşündüğü batının on iki derece uzağına yerleştiriyordu, oysa Portekiz'in San Vicente Burnu'ndan iki buçuk derece uzaktaydı. Marino yeryüzünü bir uçtan öbür uca on beş dereceye bölüyordu, Etiyopya'yı ekvator çizgisinin yirmi dört derece altına yerleştirmişti. Şimdi o bölgelerden geçen Portekiz denizcileri bunun doğru olduğunu gör-

6 Surlu Marinus: I. yy'ın sonunda yaşamış Latin coğrafyacı. Eratosthenes ve Hipparkos'la birlikte matematiksel coğrafyanın kurucusu sayılır.

düler. Tolomeo en güneydeki kara parçasının ilk bölge olduğunu ve on beş derece bir çeyreğin altına inmediğini söyler.

Dünya küçük: Yedide altısını karalar kaplıyor, birini de sular. Çoktan kanıtlandı bu, ben de başka mektuplarımda, kutsal kilisenin onayladığı deyimleri kullanarak, Kutsal Kitap'tan yaptığım alıntılar ve Yeryüzü Cenneti'nin konumuyla açıkladım bunu. Yeryüzü insanların sandığı kadar büyük değil diyorum, ekvator çizgisinin bir derecesi elli yedi mile yakın, kesin olarak kanıtlanabilir bu. Bu konuyu kesiyorum burada, amacım böyle şeyleri inceleyip araştırmak değil, zor mu zor, çetin mi çetin, ama bir o kadar da soylu ve yararlı yolculuğumun hesabını vermek.

San Simon ve San Judas Yortusu arifesi fırtınanın beni nasıl önüne katıp sürdüğünü yukarıda söylemiştim. Sonunda bir limana sığınabildim de on gün boyunca göğün, denizin öfkesinden kurtuldum. Oradayken geride bıraktığım altın yataklarına her ne olursa olsun geri dönmemeye karar verdim, o sayfaya kapanmış gözüyle bakıyordum. Dolayısıyla yağmur altında yolculuğumu sürdürdüm. *Puerto de Bastimentos*'a[7] ulaştım ve istemeye istemeye demirledim. Ama fırtına ve büyük akıntılar beni orada on dört gün alıkoydu. Sonunda çıktım oradan, ama hava hiç de güvenli değildi.

Şöyle böyle on beş fersah yol almıştım ki rüzgâr da, akıntılar da beni çok kötü sürüklediler, bütün çabam boşunaydı. Çıktığım yere geri dönerken yolumun üzerinde *Puerto del Retrete*'yi[8] buldum, binbir güçlükle içeri girdim. Biz de dayanma gücümüzün sınırındaydık, gemiler de. On beş gün kımıldamadan kaldım orada, amansız fırtına göz açtırmıyordu çünkü. Artık çektiklerimizin sona erdiğini sanırken daha yeni başladığını gördüm. Bunun üzerine bir kez daha

7 Azık Limanı. Kolomb 10 Kasım'da ulaştığı bu limandan yüklüce mısır sağlar, o nedenle bu adı koyar.

8 Sığınış Limanı.

düşünce değiştirip altın yataklarına geri dönmeye ve yolculuğuma elverişli zamanı beklerken yararlı bir şeyler yapmaya karar verdim.

Daha yeni yeni dört fersahlık yol almışken fırtınanın sil baştan patladığını gördüm, uzun zaman öyle canımıza okudu ki şaşırdım kaldım ne yapacağımı. Bunun üzerine yaram yeniden açıldı ve dokuz gün boyunca yazgının oyuncağı oldum; zerre kadar umudum kalmamıştı, insanoğlu bunca azgın, bunca yüksek, baştan başa ak köpüğe kesmiş bir deniz görmemiştir bugüne değin. Rüzgâr ne bir adım ilerletiyordu bizi, ne de herhangi bir kara parçasına yaklaştırıyordu. Büyük bir kor yığını üzerindeki kazan gibi fokur fokur kaynayan kana dönüşmüş bir denizde, ne ileri ne geri, öylece kalakalmıştım. Öyle korkunç bir gökyüzü görülmemiştir. Bir gün, yirmi dört saat boyunca, fırın gibi yandı durdu, şimşekler alev alev bir çakış çakıyordu ki durup durup gemilerimde yelkenler, direkler yerlerinde mi diye bakmaktan kendimi alamıyordum. Öyle korkunç bir gümbürtüyle çakıyorlardı ki ah diyorduk, olanlar oldu gemilere. Bütün bu zaman boyunca yağmur seller gibi boşanıyordu, yağmak denemezdi buna, ikinci Nuh tufanına çatmış gibiydik. Adamlarım yorgunluktan öyle bitkin düşmüşlerdi ki acılarına son verecek bir kurtuluş gibi bakıyorlardı ölüme. Gemilerim halatlarını, teknelerini, çapalarını yitirmişlerdi ikinci kez ve yelkensiz, çırçıplak öylece kalakalmışlardı.

Sonunda yüce Tanrı izin verdi de *Puerto Gordo*'ya[9] dönebildim. Karavelalarımı elden geldiğince onardım orada. Ardından, olanaklarımın hiç elverişli olmamasına karşın, yolculuğumu sürdürebilmek amacıyla Veragua'ya yöneldim. Ne rüzgâr istediğim gibiydi ne de akıntılar. Aşağı yukarı daha önce bulunduğum yere ulaştım. Gelgelelim bir kez daha rüzgârın, akıntıların tuzağına düştüm, beni limana sürüklediler. Böyle kabarmış bir denizde, çok engebeli bir

9 Kaba Liman.

kıyıda Satürn'ün ters konumuna rastlamayı göze alamadım, çünkü bu konum genellikle fırtına ve kötü hava getirir. Günlerden Noel günüydü, dua saatindeydik.

Neyse, ayrıldığım noktaya çok güç de olsa gelebildim. Yılbaşı geçince yeniden görev başına döndüm. Hava artık uygundu uygun olmasına ama, gemilerim yolculuğa dayanacak gibi değildi, adamlarımsa ölmemişlerdi ama iyiden iyiye hastaydılar.

Canımı dişime takıp Epifani Yortusu[10] günü Veragua'ya ulaştım. Tanrı bana güvenli bir liman ve ırmak verdi orada, giriş on karıştan daha derin değildi ya, olsun, birçok güçlüğe karşın gemileri içeriye sokabildim. Ertesi gün fırtına yeniden başladı, dışarıda yakalansaydım kum setinden dolayı giremeyecektim limana.

14 Ocak'a dek yağmurun arkası kesilmedi, biz de karaya çıkıp ihtiyaçlarımızı karşılayamadık. Tam rahata kavuşacağımız günü beklerken, Ocak'ın 24'ünde ırmak ansızın öyle bir coşup taştı ki bütün palamarlarım koptu, palamar sırıklarım kırıldı. Gemilerimin işi bitikti neredeyse, parçalanıp gideceklerdi; tehlikenin, belanın böylesine çatmamıştım şimdiye dek. Tanrı yardımımıza koştu çok şükür, her zaman olduğu gibi. Kimsenin başına gelmedik bunca derde dayanabilecek insan var mıdır şu dünyada bencileyin, hey ulu Tanrım?

6 Şubat'ta yağmurun sürüp gitmesine bakmadan ülkenin iç kesimlerine doğru yetmiş adam gönderdim. Beş fersahlık bir uzaklıkta pek çok altın yatağı buldular. Yanlarına kattığım Hintliler çok yüksek bir tepeye çıkardı onları. Yukarıdan çepeçevre her yeri göstererek dört bir yanda altın yatakları bulunduğunu, hele batıya doğru yirmi günlük yol boyunca bu yatakların art arda uzayıp gittiğini söylediler. Oralardaki kentleri, köyleri bir bir saydılar, hangisinde az, hangisinde çok altın bulunduğunu açıkladılar.

---

10 Doğumundan 12 gün sonra üç müneccimin İsa'yı ziyareti dolayısıyla 6 ocakta kutlanır.

Sonra bu Hintlileri yanımıza katan reisin bizi en uzak yataklara dek götürmeleri için onlara buyruk verdiğini öğrendim, oranın reisi düşmanıymış da. Ayrıca kendi ülkesinde bir buyruk verdi mi tek bir kişi on günde bir küfe altın toplayabilirmiş. Onun uyruğu olan Hintlileri buna tanıklık etsinler diye yanım sıra getiriyorum. Denizden onun köyüne dek ulaşılabilir.

Kardeşim adamlarıyla döndü, dört saat içinde öyle pek aramadan toplayabildikleri kadar altın getirdi çok iyi cinsten. Toplayanlar bugüne dek hiç altın yatağı görmemişler, öyle diyor, birçoğu da altının kendisini bile görmemiş. Ee, çok doğal, deniz adamları bunlar, genellikle miço falan.

Herhangi bir yapı kurmak için her türlü araç gerecim vardı, yiyecek içeceğim de hemen hemen eksiksizdi. Bir köyün temellerini attım, *Quibian*'a (buranın reisine yerliler böyle diyor) birçok armağan verdim. Gene de anlaşmanın, iyi geçinmenin çok sürmeyeceğini biliyordum; onlar çok yabanıl, benim adamlarımsa kaba saba, görgüsüz. Üstelik bu Quibian'ın malı olan topraklara el koyuyordum. Geliş gidişlerimizdeki hızı, temeller üzerinde evlerin yükseldiğini görür görmez hepsini ateşe vermeye ve bizi ortadan kaldırmaya karar verdi.

Ne var ki olaylar tam onun düşündüğünün tersine gerçekleşti. Hepsini tutsak aldık, onu da, karılarını da, çocuklarıyla hizmetçilerini de. Ama tutsaklığı kısa sürdü. Quibian iyi yürekli bir adamımızın gözetimindeki evden, bir kaptanımıza teslim ettiğimiz çocukları da onun gemisinden kaçtı.

Irmağın ağzı Ocak ayı boyunca kapalı kaldı. Nisana girdiğimizde su kurtçuklarının kemirdiği gemiler delik deşikti artık, su üstünde duramıyorlardı. Bu süre içinde ırmak bir kanal oluşturdu, ben de üç gemimi binbir güçlükle, boş olarak ırmağın dışına çıkarabildim. Tekneler tuz ve su getirmek için limana döndüler. Derken hava bozdu, deniz kabardı, tekneler de geri dönemediler. Bu durumu fırsat bilen kalaba-

lık Hintliler hemen kıyıya doluştular, adamlarımızın başına üşüşüp hepsini canlarından ettiler.[11]

Kardeşimle öteki adamlar limandaki bir gemideydiler, bense tek başıma, karadan uzak, sarp ve ürkütücü bir kıyıdaydım, çok ateşim vardı, yorgunluktan bitkin bir durumdaydım. Umudum kalmamıştı bu işten sıyrılabileceğime. Yaşamımın en güç anlarını orada geçirdim. Uğraşa didine en yüksek yere çıkıp oradan, ağlaya ağlaya, yüce efendimizin usta savaşçılarını yardımıma çağırdım. Kimse yanıt vermedi. Yıkık bitik, inleyerek uyuyakalmışım. Acıyan bir ses duydum o zaman:

"Ey şaşkın, Tanrı'na, herkesin Tanrı'sına güvenip hizmet etmekte öyle tembel olan şaşkın! Bir düşünsene! Kulu Süleyman için, kulu Davud için daha fazla ne yapmıştır ki? Dünyaya geldiğin günden beri seni bir dakika bile yalnız bırakmadı. Uygun yaşa geldiğini görünce adını bütün dünyada yankılandırmadı mı? Öyle büyük, öyle zengin dünyanın bir bölümü olan Hint ülkelerini sana o verdi, senin olsun diye. İstediğin gibi el koydun oralara, bunun için sana güç verdi. Eskiden öyle sağlam zincirlerle kapatılmış olan Okyanus Denizi'nin kapılarını açacak anahtarları eline bıraktı, sen de nice ülkeye baş eğdirip Hristiyanlar arasında haklı bir ün kazandın. Seçkin İsrail halkını Mısır'dan çıkardığında da bunun daha mı çoğunu yaptı? Çobanlıktan Yahudi krallığına yükselttiği Davud için daha mı çoğunu yaptı? Aklını başına al, yanlışını gör! Onun bağışlayıcılığına sınır yoktur.

11 Olayın ayrıntısını Kolomb'un adamlarından Diego Méndez'in 1536'da kaleme aldığı anılardan öğreniyoruz: "Kıyıda yirmi kadar kişiydik, öteki arkadaşlar Amiral'le birlikte gitmişlerdi. Birden başımıza adamlar üşüştü. Ellerinde oklar, yaylar, hançerler vardı. Dört yüz kişiden çoktular. Kılıçlarınızla savunmaya geçtik. Üç saatlik bir çatışma sonunda çekildiler. Onların oklarına, hançerlerine karşı kılıçlarımız çok etkiliydi çünkü, kollarını, bacaklarını yitiren yitireneydi. Bizden yedi, onlardan on dokuz kişi öldü. O sırada kaptan Diego Tristán dönüş yolculuğu için su almak üzere sandallarla ırmaktan içeri girdi. Kendisine engel olmak istedim, ama inanmadı sözlerime. Yanında on iki adam bulunuyordu. Onları gören Hintliler birden saldırıp hepsini öldürmüşler. Sağ kalan tek bir kişi yüze yüze geldi de durumu haber verdi bize."

Yaşlılığın bir engel olmayacak büyük işler başarmana. Sayısızdır, sonsuzdur onun elindeki zenginlikler. İbrahim yüz yaşını çoktan aşmıştı İshak'ı ana rahmine düşürdüğünde, Sara da ilkgençliğinde değildi. Yardım istiyorsun, ama ne yardımı? Yanıtla! Kim üzdü seni böyle? Tanrı mı, insanlar mı? Tanrı bir söz verdi mi, bir ayrıcalık bağışladı mı yerine getirmezlik etmez. Senin hizmetlerini kabul ettikten sonra, senden beklediğim bunlar değildi, başka türlü anlaşılmalıydı demez. Verdiği sözü eksiksiz yerine getirir, hem de fazlasıyla. Böyledir alışkanlığı. Yaradan'ın senin için neler yaptığını, herkes için neler yaptığını söyledim sana: Şimdi bana göstermen gerekir bütün bu tehlikelere karşılık, başkalarına hizmet ederken çektiğin acılara karşılık aldığın ödülü."

Uykudan yarı ölü gibiydim, ama duydum bunları. Duydum ya, ne diyebilirdim bu çok doğru sözlere karşı? Yapabileceğim tek şey yanlışlarım için gözyaşı dökmekti. Konuşan her kim idiyse şöyle bağladı sözlerini: "Korkma sakın, güvenini yitirme! Bütün üzüntülerin mermere oyulmuşlardır, nedensiz de değildirler."

Hemen doğrulup ayağa kalkıvermeyeyim mi? Dokuzuncu günün sonunda hava güzeldi. Ama gemileri ırmaktan çıkaramıyordum. Karadaki adamlarımla yanındakileri bir araya topladım, ikiye bölünecek kadar kalabalık değillerdi, bu yüzden yarısını burada bırakıp yarısını gemilerde kullanamazdım. Yüce efendimiz araştırmalarımızdan haber alabilselerdi köyü savunmak için seve seve onlarla kalabilecektim. Bu kararı almamın nedenlerinden biri bu limana başka gemilerin yanaşamayacağını, öteki de bir yerden yardım aldık mı her yerden alabileceğimizi bilmemdi.

Böylece, su kurtçuklarıyla kemirilmiş ve kalbura dönmüş gemilerle Teslis'in adına sığınıp Paskalya gecesi yola çıktık. Bunlardan birini içindeki birçok şeyle *Belen*'de[12] bıraktım,

12 Belen, Arapça Beytü'l-Lahm'dan Bethlehem'in kısaltılmışıdır. Ürdün'de İsa'nın doğduğu köy. Kolomb gemilerinden birini bıraktığı yere bu adı verir.

birini de *Belpuerto*'da.[13] Onlardan daha iyi olmayan iki gemi kalmıştı şimdi bana, ne üstünde teknesi vardı ne de ambarında yiyecek içecek. Yedi bin deniz milini aşacaktım bunlara güvenip, ya da kardeşimle, oğlumla, yanımdaki yiğit adamlarla birlikte ölüp gidecektim.

Başkalarını eleştirmeyi huy edinen, onlara ders vermeye meraklı kimseleri dinlemek isterdim şimdi: Bulundukları güvenli yerde konuşup dururlardı "Niçin yapmadın filanca şeyi, falanca şeyi?" diye. Bu yolculukta görmek isterdim onları. Ama daha öğretici bir başka yolculuk bekliyor onları, yoksa dinimiz bütün güvenilirliğini yitirir.

13 Mayıs'ta Catay eyaletine bitişik *Mago*[14] eyaletine ulaştım, oradan da Hispanyola Adası'na yöneldim. Hava iki gün boyunca iyiydi, sonra bozdu. Yolumun üzerinde çok ada olduğu için gemilerim kum katmanlarına oturur korkusuyla açıklarından geçtim. Ama korkunç deniz önümü kesip ilerlememe engel oldu, yelkensiz geri dönmek zorunda kaldım ben de. Bir adanın yakınında demir atmıştım ki üç çapam birden kayıplara karıştı. Gece yarısına doğru bütün dünya altüst oluyordu sanki. O sırada öteki gemi palamarlarını kopardığı gibi üzerime bir geliş geldi ki, niçin ikimiz birden ortalığa paramparça saçılmadık, hâlâ şaşarım. Kurtuluşumu, Tanrı biliyor, elimde kalan sağlam çapaya borçluyum.

Altı gün sonra hava düzeldi, ben de yola koyuldum. Ama gemilerim bütün donanımlarından yoksundu, su kurtçuklarıyla öyle delik deşik olmuşlardı ki bal peteği yanlarında hiç kalır; adamlarımsa yorgunluktan, eziklikten, umutsuzluktan yıkılmış durumdaydılar. Geçen gelişimde ulaştığım yerin az ilerisine geçtim.

Bu arada kasırga beni geldiğim yöne doğru sürüklemeye başladı. Ben de aynı adanın oldukça güvenli bir limanına

13 Güzel Liman.

14 Küba'yı Katay (Çin) sanan Kolomb, burayı da Marco Polo'nun Çinhindi'ne verdiği "Mangi" adıyla anıyor.

demir attım. Sekiz gün sonra da yeniden yola düşüp Haziran sonuna doğru rüzgârı hep pruvadan alarak ve gemilerim eskisinden daha kötü, Jamaika'ya ulaştım. Bütün adamlarım (ellerinde üç tulumba, leğenler, kazanlar olmasına karşın) içeri giren suyu boşaltamıyorlardı. Su kurtçuklarının verdiği zararı ne yaparsak yapalım önlemenin yolu yoktu.

Benden yirmi sekiz fersah uzaktaki Hispanyola Adası'na varabilmek için yeniden denize açıldım, ama varmamayı yeğlerdim. Öteki gemi en kestirme yoldan sığınabilecek bir liman arıyordu, yarısına yakını suya gömülmüştü çünkü. Bense fırtınanın, denizin saldırılarına karşı inatla su yüzünde kalmaya çabalıyordum. Gemim batmak üzereydi, ama Tanrı'nın mucizelerinden umut kesilmez, karaya ayak basabildim. Kim inanabilir diyorum şu anlattıklarıma? Gene de çektiklerimin yüzde biridir şu mektuba aktardıklarım. Amiral'le birlikte olanlar doğrulayacaklardır bunu.

Yüce efendimiz bana altmış tonluk bir gemi lütfedip içine de iki ton peksimet ve yeterli ölçüde başka yiyecek içecekler koydururlarsa, Hispanyola Adası'ndan İspanya'ya gelmeme yeter de artar bu. Dediğim gibi Hispanyola Adası'ndan Jamaika'ya yirmi sekiz fersah var yok, ama gemiler dayansalar bile ben bu yolculuğa yanaşmayacağım. Nedeni de yukarıda değindiğim gibi, yüce efendimiz oraya çıkmamamı buyurdular. Tanrı bilir yüce efendimizin bu buyruğu yararlı mı, değil mi. Güvendiğim kimi Hintliler eliyle gönderiyorum bu mektubu, yerine ulaşırsa Tanrı'nın bir mucizesi diyeceğim.

Yolculuğuma gelince, yanımda yüz elli adam var demiştim. İçlerinden çoğu iyi kaptan, çoğu da usta denizci. Gene de hiçbiri nereye gidip nereden geldiğimi tam olarak söyleyemezler. Nedeni çok açık: *El puerto del Brasil*'in[15] yukarısından denize açıldım, Hispanyola'da kasırga düşündüğüm yolu sürdürmeme engel oldu, ben de rüzgârın keyfine uyup

15 Brezilya Limanı.

ilerlemek durumunda kaldım. Üstelik de tam o gün fena halde hasta düşmeyeyim mi? Hiç kimse buralarda gemi kullanmamıştı. Birkaç gün sonra deniz duruldu, rüzgâr düştü, büyük akıntılara ulaşmıştık çünkü. *Bocas*[16] adını verdiğim bir adaya uğrayıp oradan anakaraya yöneldik.

Hiç kimse buraların nereler olduğunu bilmiyordu, varsayımların işe yaradığı yoktu. Akıntıların oyuncağıydık çünkü, günler boyunca kara görmeksizin ilerledik. Sonunda karanın bulunduğu yeri ince ince hesaplayıp pusulayla da saptadım ve kıyı kıyı ilerledim, ama Hispanyola Adası'na doğru yöneldiğimizde göğün hangi bölümünün altında bulunduğumuzu dünyada hiç kimse bilemezdi. Kaptanlar San Joan Adası'na varacağımızı sanıyorlardı, oysa onların düşündüğünün dört yüz fersah batısındaki Mango ülkesine ulaşmıştık. Ne hesaplamayı biliyorlardı ne de belirtilere bakarak yer saptamayı, bunu anlamış oldum böylece. Bildikleri tek şey birçok yerler görüldüğü ve oralarda bol bol altın bulunduğuydu. Ama nereden yol bulunur, oralara nasıl gidilir, çıkaramıyorlardı bunu, ilk gidişte olduğu gibi yeniden aramaları, araştırmaları gerekirdi.

Oysa bunun için hesap bilgisi, yıldız bilgisi yeterliydi, en güvenilir yoldu bu, ama anlayana. Kâhince bir öngörü neyse bu da odur. Hint ülkelerindeki gemiler rüzgârı pupadan almazlarsa ilerleyemezler. Bu durum onların kötü olduklarını, hantal yapıldıklarını göstermez. Büyük akıntılardır, rüzgârlardır bunun nedeni, öyle rüzgârlar ki insanı yere yıkar, bir haftada alınan yol bir günde yitirilir. Portekiz yelkeni takmış büyük karavelalar bile dayanamaz. Bu yüzden ancak güneybatı rüzgârıyla ilerleyebilirler. Ara sıra yedi sekiz ay bir limanda beklemek zorunda kalırlar. Şaşırtıcı bir durum değildir bu, İspanya'da da sık sık öyledir çünkü.

16 Kuyular. Su çıkartmak için toprağı kazdırmak gerektiğinden Kolomb adaya bu adı verir.

Papa Pio'nun[17] yerlerinden ve belirteçlerinden söz ettiği insanları bulduk, ama atlarını, altın dizginlerini, altın göğüslüklerini göremedik. Eh, şaşırtıcı değil bu, kıyı bölgelerde yalnız balıkçılara ihtiyaç vardır; öte yandan oralarda duramazdım, hiç zamanım yoktu çünkü.

Cariay bölgesi insanları yaman büyücüler, ama ödleklikliklerine de diyecek yok. Yalnızca orada durmayım diye ne istesem verirlerdi. Karaya ayak bastığımda çok süslü iki kızcağız gönderdiler: Büyüğü olsa olsa on bir yaşlarındaydı, küçüğü de yedi. Öyle malın gözüydüler ki değme fahişeye taş çıkarırlardı. Bir yerlerinde saklı büyü tozları vardı. Yanımıza gelince ellerine incik boncuk türünden bir şeyler verdirip karaya gönderttim.

Bir de büyük bir gömüt gördüm oradaki bir dağda, bir ev kadar büyüktü ve ince ince işlenmişti. Gömütün ortasında, açıktaydı ölü, dört bir yandan görülebiliyordu. Başka sanat yapıtları da varmış, çok güzelmiş. İrili ufaklı, bizdekilere hiç benzemeyen çok hayvan gördük. İki domuz armağan ettiler bana, öyle iriydiler ki bir İrlanda çomarı kafa tutamazdı. Adamın biri maymuna benzer bir hayvanı okla yaralamıştı: suratı insana benzeyen çok iri bir hayvan. Ok omuzdan girip kuyruk sokumundan çıkmıştı. Saldırgan, tehlikeli bir görünümü vardı, bu yüzden ön ayaklarından biriyle arka ayaklarından birini kesmişlerdi. Domuz onu görür görmez tüylerini kabarttı, kaçıp gitti. Bense hayvanın üzerine burada *begare*[18] dedikleri domuzu saldırttım. Domuz yanına vardığında maymun vücudunu delip geçen ok yüzünden can çekişmekteydi, ama kuyruğunu domuzun burnuna savurup sımsıkı yakaladı, bir eliyle de ensesinden tutuverdi, bir düşmanla kapışmak ister gibi. Çok şaşırtıcı, çok değişik bir olaydı bu, seyretmesi de çok hoştu, o nedenle yazıyorum.

---

17 Papa II. Pius (1405-1464): Gerçek adıyla Enea Silvio Piccolomini 1458 yılında papalık görevini üstlenmiş, tarih ve coğrafya eserleri, şiirler yazmıştır.

18 Karayiplerin dilinden batı dillerine "pekari" biçiminde geçmiştir.

Her türden hayvan aldık, ama *barra* denilen bir hastalığa dayanamadıkları için kırılıp gittiler. Tüyleri yünü andıran koca koca tavuklar gördüm, bir sürü aslan, bir sürü geyik, birçok kuş gördüm.

Bu yörelerde nice güçlükler pahasına yolculuk ederken adamlarımdan kimisi afsunlanmış olduğumuz sanısına kapılmıştı, şimdi de o düşüncedeler. İnsan eti yiyen kimselerle karşılaştık, suratlarının korkunçluğundan da belliydi. Söylendiğine bakılırsa bu bölgelerde büyük bakır yatakları var. Bakırdan yapılmış baltalar, eritilerek, lehimlenerek, dövülerek yapılmış öteberiler gördük, kuyumcu avadanlıklarıyla, körüklerle dolu işlikler gördük.

Giyinmesini biliyor bu adamlar. Çevrede çok ustaca işlenmiş pamuklu büyük kumaşlar gördüm, kimileri de fırça işiydi, renk renk boyanmışlardı. Ülkenin içlerine doğru, Catay yönünde gidildi mi, altından yapılmış kumaşlar da görülebilirmiş. Ama çevirmen yokluğundan bu yörelerde neler olup olmadığını öğrenmek çok zor bizim için. Halklar birbirlerine komşu olsalar da dillerinin farklılığı yüzünden anlaşamıyorlar, bizim Araplarla anlaşamadığımız gibi. Ama bu durum kıyılarda yaşayan yabanıllara özgü, anakaranın içerilerinde durum öyle değil.

Hint ülkelerini keşfettiğimde işte dedim yeryüzünün en büyük, en zengin krallığı bu. Altın, inci, değerli taşlar, baharat gibi şeylerden, bunların alım satımından söz etmiştim, ne var ki tez elden ortaya çıkmadıkları için de hor görülmüştüm. Aldığım bu ödül bugün beni ülkenin doğal özelliklerinden başka hiçbir şeyden söz etmemeye götürüyor. Ama gene de şunu açık açık belirtmek durumundayım: Veragua'da geçirdiğim iki gün içinde, Hispanyola Adası'nda geçirdiğim dört yıllık süredekinden daha çok altın iziyle karşılaştım.

Bölgenin toprakları çok güzel, çok işlenmiş, insanları açıkgöz. Güzel bir limanı, büyük bir ırmağı var; savunma açısından olağanüstü. Bütün bu özellikler Hristiyanlar için, onların

egemenliği için tam bir güvence, Hristiyan dininin yaygınlaşması, yücelmesi için de büyük umutlar veriyor. Yol uzaklığı Hispanyola Adası'nın uzaklığı kadar, ama uygun rüzgâr altında. Yüce efendimiz nasıl Jerez'in, Toledo'nun hükümdarıysa artık buraların da hükümdarı, gönderecekleri gemiler orada nasıl güvenlikteyse burada da aynı güvenlik içinde olacaklar, rahatça gidecekler altın çıkarılacak o yerlere. Şu da var: Kaynağından elde edilen bir malı taşımak onu çıkaranın işidir, budur en doğrusu; bu iş başkalarının eline bırakılırsa boş dönmek de vardır. İnsan yaşamını bir yabanılın eline bırakmamalı.

Açmak istemediğim öteki konuya gelince, neden susmayı yeğlediğimi daha önce belirttim. Yazılarımda, sözlerimde hiçbir zaman yanlışlıklar yapmadığımı ileri sürecek değilim. Cenevizliler, Venedikliler ellerindeki değerli taşları, incileri altınla değiş tokuş etmek için dünyanın bir ucuna gitmişlerdir. Altından değerli bir şey yoktur. Altınla hazineler kurulur, dünyada altınla elde edilemeyecek ne var ki, insan altınla cenneti bile satın alır. Veragua ülkesindeki hükümdarlar öldüklerinde sahip oldukları bütün altınlarla birlikte gömülürlermiş, bana anlatılan bu.

Hazreti Süleyman'a tek bir elde altı yüz altmış altı kez yüzer kiloluk altın getirilmiş, tüccar denizcilerin getirdikleriyle Arabistan'ın ödediği altınlar da cabası. Bununla iki yüz mızrak, üç yüz kalkan ve değerli taşlarla süslü bir taht yaptırmış, pek çok süs eşyasıyla birlikte yakut, zümrüt, elmas kakmalı büyük kaplar döktürmüş. Josefo *De Antiquitatibus* adlı tarihinde anlatıyor bunu,[19] aynı bilgi Paralipomenon ile Krallar Kitabı'nda da var.[20] Josefo bu altının Aurea'dan[21] gel-

19 Flavius Josephus (37-100): 66'da Yahudileri Romalılara karşı ayaklandırdı. Yakalanıp İmparator Flavius Vespasian'a getirildi. Onun bağışlaması üzerine Roma'ya yerleşti. Gönül borcu olarak imparatorun adını kendi adına kattı. Yahudi tarihini anlatan yapıtıyla ünlüdür.

20 Paralipomenon, Kitab-ı Mukaddes'deki "Tarihler" bölümüne Yunanların verdiği ad, "unutulmuş şeyler" anlamına gelir. Krallar Kitabı, Kitab-ı Mukaddes'in "Krallar" bölümü.

21 Arap Yarımadası'nda bölgesi bilinmeyen bir altın yatağı.

diğini söylüyor. Bu doğruysa Aurea altın yatakları Veragua altın yataklarıyla çakışıyor demektir; yukarıda da söyledim ya, bu Veragua bölgesi batıya doğru yirmi günlük yoldadır, ayrıca ekvatorla kuzey kutbuna eşit uzaklıkta bulunuyor.

Hazreti Süleyman o altını değerli taşlar ve para karşılığında satın almıştı, buradaysa paraya falan gerek yok, yüce efendimiz çıkartmak üzere adam göndersinler yeter. Davut Peygamber Süleyman'a üç bin kez yüz kiloluk altın bıraktı kalıt olarak, Süleyman da bunu tapınağın giderlerinde kullandı; Josefo'nun dediğine göre bu altın da aynı yöreden geliyordu.

Kudüs ile Sion Dağı bir Hristiyanın eliyle onarılmış olacak. Tanrı bunun kim olacağını peygamberinin ağzıyla on dördüncü mezmurda açıkladı. Keşiş Joaquin[22] onun İspanya'dan geleceğini söylüyor. *San Geronimo*[23] yolu kutsal kadına gösterdi. Catay imparatoru İsa inancını öğrenmek için bilginler istemişti çok zaman önce. Bu göreve kim adayacak kendini? İsa efendimize sığınıp İspanya'ya sağ salim dönebilirsem, Tanrı'nın izniyle bu işin üstesinden gelirim ben.

Yanımdaki adamlar inanılması güç tehlikelerden, acılardan geçtiler. Yüce efendimize yalvarıyorum, emeklerinin karşılığı onlara hemen ödensin, ne de olsa yoksul adamlar; ayrıca yetenekleri, becerileri oranında ödüllendirilsinler, çünkü şimdiye dek İspanya'ya hiç ulaşmamış en güzel haberleri getiriyorlar.

Edindiğim bilgilere göre Veragua Quibian'ıyla bölge halkının elindeki altın birikimi çok büyük boyutta. Ama bunu yüce efendimizin hizmetindeki bir adamın güç kullanarak elde etmeye kalkışması bana pek uygun görünmüyor. İyi yöntemler herhangi bir tatsızlıktan, kötü ünden bizi korur ve ne kadar altın varsa hepsi, zerresi bile eksilmeden hazinemize akar.

---

22 XII. yy'da yaşamış bir İtalyan mistiği, Joaquin de Flora.

23 Aziz Jerome (347-420): Latin kilisesinin önde gelenlerinden bir din bilgini. Kitab-ı Mukaddes'i Latinceye çevirmiştir.

Şöyle bir aylık güzel hava görürsem yolculuğuma son vereceğim. Elimdeki gemiler berbat, bu yüzden daha çok bekleyecek durumda değilim. Ama yüce efendimize sunacağım hizmetlere gelince, Yaradan'a sığınıyorum, umarım bunun için gerekli sağlığı verir bana.

Yüce efendimiz anımsayacaklardır yepyeni bir yöntemle gemiler yaptırma düşüncesinde olduğumu. Hep zamanla yarışıyordum, bu amacı gerçekleştirme fırsatı geçmedi elime, ne var ki doğru yolu bulduğum da kesindi.

Bu iş, altın yatakları, bu son yolculuk ve topraklar elde etmek, şimdiye dek Hint ülkelerinde yapılagelen her şeyden daha çok ilgilendiriyor beni, hoşuma gidiyor. Körpe bir çocuğun bakımı üvey ana eline bırakılmamalı. Hispanyola'yı, Paria'yı, daha başka yerleri anımsarken hep gözüm yaşarıyor. Dilerim örnekleri başkaları için de yararlı olur, ama ters anlamda. Bunlar yüzükoyun yatıyor yerde, ölmesine ölmüyorlar, ama hastalık iyileşmez türden ya da iyileşmesi çok uzun sürecek gibi. Bunları bu duruma getiren şimdi buyursun ilacını da bulsun bakalım bulabilirse, ama yakıp yıkmaya, kırıp geçirmeye gelince herkes bu işin ustası kesiliyor hemen.

Kafasını bir işe koyan kişiye gelenek ödüller, olanaklar verilsin ister, ona karşı çıkanlar ise, ne kendileri ne çocukları, hiçbir çıkar ummamalıdırlar. Hint ülkelerinde çalışmaya, yorgunluğa gelemeyen, hem buraları, hem beni kötülemekten geri kalmayan niceleri nasıl olduysa oldu, işlerini uydurup iyi görevlerle geri döndüler. Veragua'da da öyle şimdi: Hem girişim için çok kötü örnek, hem de adalet diye bir şey varsa onun için.

İşte bu sakınca, bir de benim daha baştan bildiğim başka sorunlar, bu adaları ve anakarayı keşfetmek üzere yola çıkmadan önce beni siz yüce efendimize yalvarmaya yönelttiler, bulunacak yerleri kendi krallıkları adına yönetmekti bu dileğim. Kendileri de çok uygun buldular

önerimi, ayrıcalıklı bir sözleşmeyle, antlar ve mühürlerle onayladılar, bütün bu bölgelere amiral ve genel vali olarak atadılar beni. Yönetim alanımın sınırları da belirlendi: Azor Adaları'yla Yeşilburun Adaları'nın yüz fersah ötesinde, kuzey kutbuyla güney kutbu arasında çekilecek bir çizginin batısında kalan keşfedilmiş ve keşfedilecek yerler. Tam yetkiyle donatıldım. Konuya ilişkin her türlü ayrıntı düzenlenmiş olan sözleşmeye geçirildi.

Öbür tasarıya gelince, kollarını açmış bizi bekliyor.[24] Bugüne değin kimsenin umurunda değildi. Yedi yıl siz yüce efendimizin sarayında kaldım. Bütün bu zaman boyunca tasarıdan haberi olanlar kendileriyle şaka ettiğimi sandılar. Bugünse terzisine varıncaya dek herkes katılmak istiyor böyle bir girişime. Yağmalamak üzere gitmek istedikleri apaçık, ne var ki girişimin de, benim adımın da lekelenmesine aldırmadan, gitmelerine, servet yapmalarına izin veriliyor. Tanrı'nın hakkı Tanrı'ya, Sezar'ın hakkı Sezar'a. Budur sözün doğrusu.

Şimdiden yüce efendimize baş eğmiş olan bütün bu ülkeler Hristiyanlığın yayıldığı bütün ülkelerden daha geniş, daha zengin. İşte ben de hepsini, Tanrı'nın isteğiyle ve büyük gelirler getirecek bir yolla siz yüce efendimizin ulu erkine bağladım. Beni bir zafer müjdecisi olarak yüce katınıza götürecek gemiler bekliyordum, altın üzerine akıl almaz zenginlikteki olasılıklardan haber getiriyordum çünkü. Bir de ne göreyim: En mutlu, en dingin olduğum bir sırada tutuklandım ve zincire vurulup, iki kardeşimle birlikte bir gemiye kapatıldım, en çirkin aşağılamalara uğrayıp, yarı çıplak, hakkın hukukun kendisinden geçtim, izini bile görmeden.

Kim inanabilirdi bir yabancının böyle bir durumda, başka bir hükümdarın işbirliği ve yardımıyla siz yüce efendimize başkaldırmaya kalkışacağına? Kullarınız, uyruklarınız

24 Kudüs'ün Osmanlılardan geri alınması.

arasında her şeyden yoksun, tek başıma değil miydim? Bütün oğullarım yüce katınızda değil miydi?

Yirmi sekiz yaşımdayken hizmetinize girdim. Bugün saçımda ağarmayan tek tel yok. Bedenim çöktü; elimde neyim varsa alındı, satıldı. Kardeşimle benim sırtımızdaki tünikler bile sorulup edilmeden, onurumuzu beş paralık ederek üzerimizden alındı. Bütün bunlar siz yüce efendimizin buyruklarıyla yapılmamıştır, inanmak isterim buna.

Onurumun, yitirdiklerimin onarılması ve mutsuzluğuma neden olan kişinin cezalandırılması görkeminize görkem katacaktır. İncilerimi çalanın ve amirallik sınırları içinde zararlı işler çevirenlerin de cezasız bırakılmamaları gerekir. Hak yerine gelirse yüce efendimiz çok büyük bir erdem örneği göstermiş olacaklardır kuşkusuz, İspanya da haksever ve değerbilir hükümdarların yüce anısını hiç unutmayacaktır. Ben kendimi yüce efendimize en içten, en temiz hizmet duygularıyla adamışken bu bana yapılan inanılmaz haksızlık susmama engel oluyor, yüreğime söz geçiremiyorum; bağışlamalarını dilerim.

Dediğim gibi durumum içler acısı. Bugüne dek hep ben başkaları için ağladım; şimdi de bana ağlasınlar. Paradan puldan yana öyle yoksulum ki tek bir meteliğim yok. Ya gönülden yana denirse, yorgun, bitkin ve hasta bu Hint ülkelerine geldim işte, bize düşman, acıma nedir bilmez bir milyon yabanıl adamla çevrildim, ha bugün ha yarın ölümü bekledim hep. Kutsal kilisemizin hayır duasından öyle uzak düştüm ki burada ölüp kalırsam ruhum onun desteğinden, acımasından uzak düşmüş olacak. Acıma nedir, doğruluk nedir, hak nedir bilenler ağlasalar gerek benim bu kara yazgıma.

Bu yolculuğa, bu deniz seferine zengin olmak, şan şöhret kazanmak için kalkışmadım ben. Kimsenin kuşkusu olmasın bundan, öyle şeylerden umut keseli çok oldu. Bütün iyi niyetimle, bütün şevkimle geldim siz yüce efendimize, yalan söylemeyi de bilmem üstelik.

Boyun büküp yalvarıyorum yüce efendimize, Tanrı'nın izniyle kurtulup oraya gelebilirsem, Roma'ya ve benzeri hac yerlerine gitmeme yardımcı olsunlar lütfen.

İsa, Meryem ve Kutsal Ruh günlerinizi uzun, gücünüzü sürekli kılsın.

7 Temmuz 1503 günü Hint ülkelerinin Jamaika Adası'nda yazıldı.

EKLER

Kısa Bir Yaşam Öyküsü

1451 – Kristof Kolomb'un Cenova'da doğumu. Asıl adı Cristoforo Colombo. Babası Domenico adlı bir dokumacı, annesi Susanna Fontanarossa.

1459 – Santo Stefano ve Santa Caterina rahiplerinin yanında eğitim.

1464 – Dokumacılığı bırakıp peynir alım satımına başlayan babasının mallarını pazarlamak için Cenova'ya yakın limanlar arasında deniz yolculuklarına başlar.

1473 – Aragon Kralı II. Juan'ın bir gemisini ele geçirmek isteyen Anjou dükü René'nin bu amaçla kiraladığı bir gemiye komuta eder.

1474 – Roxana adlı bir ticaret gemisiyle Sakız Adası'na gider, oradan Savona'ya döner.

1476 – Portekiz'in San Vicente Burnu açıklarında, Fransız donanmasıyla Ceneviz donanması arasında çıkan savaşta gemisi alev alır, o da dört saat yüzerek Portekiz kıyılarına ulaşır.

Ağustos: Lizbon'da yaşayan kardeşi Bartolomé'nin evine yerleşir. Birlikte harita çalışmaları yaparlar.

1477 – Şubat: Kuzey gezisine çıkar. İngiltere'yi, o çağda yeryüzünün kuzeydeki son ucu sayılan Tile (Thule: İzlanda) adasını görür.

1478 – Yaz: Bir "şeker" işini yoluna koymak için Fas açıklarındaki Madeira Adası'na gider.

1479 – Güz: İtalyan asıllı Felipa Moniz Perestrello ile evlenir. Kızın babası Portekiz kralı "Denizci" Henrique ile Madeira Adası keşif seferine katılmış bir denizcidir. Kendisine Porto Santo adlı ıssız bir adanın valiliği verilmiştir.

1481 – Porto Santo'da Diego adını verdiği bir oğlu olur. Floransalı bilgin Paolo Toscanelli ile yazışır.

1482 – Afrika'nın batı kıyılarında yolculuk eder, Gine körfezine uzanır.

1484 – Şubat: Batıya doğru giderek doğuya ulaşmak düşüncesini Portekiz Kralı II. Joao'ya açar. Kral tasarıyı benimsemez.

1485 – Oğlunu yanına alıp İspanya'ya geçer. Palos kentindeki Rabida Manastırı'na uğrar. Yakın bir tarihte eşi ölmüştür. Oğlunu keşişlerin gözetimine bırakır. Manastır birçok ünlü din adamının buluşma yeridir. Düşüncesini onlara açar. Bir tavsiye mektubu yazarak Kolomb'u Sevilya'daki Medinaceli dükü Don Luis de la Cerda'ya gönderirler.

Kastilya ile Aragon devletlerinin birleşmesiyle 1469'da kurulmuş olan devletin başında Kraliçe Isabel ile Kral V. Fernando bulunmaktadır.

1486 – Ocak: Kolomb'un önerisini saraya yakınlığı olan birtakım kişiler kralla kraliçeye aktarırlar. Bunun üzerine saraya çağrılır, yetkililer önünde düşüncelerini, kanıtlarını sergiler. Yönetimde kraldan daha çok yetkili olan kraliçe konuyu bir kurulun incelemesine bırakır. Bu arada Kolomb'a sarayda bir görev verilir, aylığa bağlanır.

1487 – Kolomb bir süre Kordoba kentinde kalır. Beatriz Enríquez de Araña adında genç bir hanımla tanışır. Birbirlerine gönül verirler.

1488 – Mart: Portekiz Kralı II. Joao gerektiğinde sarayına gelebilmesi için Kolomb'a bir izin belgesi gönderir.

Ağustos: Beatriz de Araña'dan evlilik dışı bir oğlu olur. Adını Fernando koyarlar.

Portekizli Bartolomeu Dias Ümit Burnu'nu dolaşıp geri dönmüştür. Hindistan'a Afrika'yı güneyden dolaşarak gitmenin yolu açılınca, Kolomb'un önerisi yararsız bir tasarı durumuna düşer. Küçük kardeşi Bartolomé İngiltere'ye gider. Amacı Kral VII. Henry'ye Kristof'un tasarısından söz açmaktır. Bunun için bir harita çizip götürür.

1489 – Ağustos: Kraliçe Isabel Kolomb'u Jaen'deki sarayında kabul eder.

Portekiz Kralı II. Joao Kolomb'u bir mektupla Portekiz'e çağırır. Ama saray ileri gelenleri Kolomb'un önerilerinin uygulama ve sonuç bakımından güç ve yararsız olduğu görüşünü belirtirler.

1491 – Kolomb Rabida Manastırı'na döner. Oradaki rahiplerle tasarı üzerinde çalışır. Bu arada kurt denizci Martín Alonso Pinzón'la tanışır. Fransa'nın ya da Portekiz'in bu işe daha önce kalkışabileceğini ileri sürerek kraliçenin olumlu yönde karar vermesini sağlamaya çalışırlar. Kral ve kraliçe Kolomb'u Santa Fe kentinde huzurlarına kabul ederler, ama koşullarını çok abartılı bulur ve öneriyi benimsemezler. Kolomb Kordoba'ya döner. Peder Pérez ile hazinebaşı Santángel'in araya girmesi üzerine kralla kraliçe Kolomb'u yeniden dinlemek üzere saraya çağırırlar.

1492 – 2 Ocak: Müslümanların son kalesi olan Granada kenti ele geçirilir. Böylece İberya yarımadası bütünlüğüne kavuşur. Bu tarihten sonra Kraliçe Isabel ile Kral Fernando'ya "Katolik Krallar" sanı verilir.

31 Mart: Yahudilerin ülkeden sürülmesi için yasa çıkarılır.

Nisan: Kolomb'la saray arasında anlaşma imzalanır. Oğlu Diego, Prens Juan'ın özel hizmetlileri arasına katılır.

22 Mayıs: Kolomb Palos ve Moguer kentlerine gider.

3 Ağustos: Palos kentinden ilk yolculuk için Santa María, Pinta ve Niña adlı üç gemiyle yelken açar.

Birinci Yolculuk

6 Eylül: Kanarya Takımadalarından Hierro Adası'na ulaşır.

8 Eylül: "Karanlık deniz"i geçme süreci başlar.

12 Ekim: Otuz üç gün süren yolculuktan sonra adını San Salvador koyduğu Guanahani (bugünkü adı Watling) adasına ulaşır.

15 Ekim: Santa María de la Concepción (Rum Cay) adasına geçiş.

16-18 Ekim: Fernandina (Long Island) adasına geçiş.

27 Ekim: Juana (Küba) adasına geçiş.

28 Ekim: San Salvador'a (Bahia de Bariay) geçiş.

29 Ekim: Río de Mares'e (Bahia de Gibara) geçiş.

5 Aralık: Española (Hispanyola) adasına geçiş.

25 Aralık: Amiral'in gemisi Santa María kazaya uğrar.

1493 – 16 Ocak: Kolomb Hispanyola'dan İspanya'ya doğru yelken açar.

18 Şubat: Azor Adaları'na ulaşır.

4 Mart: Lizbon'a ulaşır.

13 Mart: Lizbon'dan ayrılır.

15 Mart: İspanya'nın Palos kentine varır.

20 Nisan: Barselona'daki krallık sarayında görkemli gösterilerle karşılanır.

İkinci Yolculuk

4 Mayıs: Keşfedilmiş ve keşfedilecek bütün anakaralarla adaların kral naipliği ve valiliğinin Kolomb'a verilmesi Katolik Krallar'ca onaylanır.

Haziran: Papa VI. Aleksandr Portekiz'le İspanya arasındaki uyuşmazlıklara son vermek için, Azor Adaları'nın 370 mil batısından geçen boylam çizgisinin doğusunda kalan ülkeleri (Afrika ve Asya) Portekiz'e, batısında kalan (ve şim-

dilik bilinmeyen) yerleri İspanya'ya verir. Katolik Krallar ve Portekiz Kralı II. Joao arasında varılan bu anlaşmaya Tordesillas Anlaşması denir.

25 Eylül: 17 gemi ve 1.200 adamla Cadiz Limanı'ndan yola çıkar.

3 Kasım: Karayip Takımadalarından Dominik'e ulaşır.

27 Kasım: Birinci yolculuktan dönmeden önce kurduğu Navidad Kalesi'nin yıkıntılarını görür, bıraktığı adamların öldürülmüş olduğunu öğrenir.

1494 – 2 Ocak: Isabela Adası'nda yeni bir yerleşim yeri kurmaya başlar.

24 Nisan: Küba'nın batı kıyılarını araştırmak üzere yelken açar. Buranın Hint ülkelerinin bir bölümü olduğundan kuşkusu yoktur. Katay'daki (Çin'deki) Büyük Hakan'ı arar. Yerlilerden onun nerede oturduğunu sorar hep. Elinde Katolik Krallar'ın Büyük Hakan'a yazdıkları bir mektup vardır.

7 Haziran: Papa VI. Aleksandr'ın geçen yıl verdiği karar Vallodolid'e bağlı Tortesillas kentinde Katolik Krallar ve Portekiz Kralı II. Joao arasında imzalanır.

12 Haziran: Kolomb Hispanyola Adası'nın ucundaki Isabela'ya dönmek için yola çıkar.

29 Eylül: Isabela'ya ulaşır.

1495 – 24 Mart: Hispanyola'da Vega Real savaşı.

Ekim: İspanya sarayı subaylarından Juan Aguado Hispanyola'ya gelir.

1496 – 10 Mart: Kolomb İspanya'ya dönmek için ikinci kez Hispanyola Adası'ndan ayrılır.

11 Haziran: İspanya'nın Cadiz Limanı'na ulaşır.

1497 – Kolomb'un keşif seferleriyle başka devletler de ilgilenmeye başlamışlardır. Cenovalı gemici Giovanni Caboto İngiltere hesabına keşif gezilerine çıkar ve Labrador'u, Terre-Neuve'ü, Yeni İskoçya'yı bulur.

Üçüncü Yolculuk

1498 – 30 Mayıs: San Lucar de Barrameda'dan altı gemiyle yelken açar.

24 Haziran: Batı Afrika'nın açıklarındaki Yeşilburun Adaları'na ulaşır.

1 Ağustos: Trinidad Adası'na ulaşır. Sonraki günlerde Güney Amerika kıyılarını izler.

11 Ağustos: Hispanyola Adası'na varır.

1499 – 21 Mart: Katolik Krallar Hispanyola Adası'nın yönetimini Bobadilla adında bir valiye verirler.

Kolomb'un ikinci yolculuğundaki adamlarından Alonso de Hojeda, Americo Vespucio adlı bir İtalyan denizcisiyle, üçüncü yolculuğun rotasını izleyerek keşif seferlerine çıkar.

23 Ağustos: İspanya'dan gelen Bobadilla Hispanyola Adası'ndaki Santo Domingo'da karaya ayak basar.

24 Ağustos: Pedro Álvares Cabral adlı bir Portekizli ülkesi hesabına Brezilya'yı bulur.

15 Eylül: Bobadilla Kolomb'u, kardeşi Bartolomé'yi, oğlu Diego'yu tutuklatır, Kolomb'u zincire vurdurur.

Kasım: Kolomb zincirli olarak İspanya'ya ulaşır.

17 Aralık: Granada sarayında, ağlayarak Katolik Krallar'ın ayaklarına kapanır.

1501 – Öngörüler Kitabı dediği yapıtını kaleme alır. Dinsel inançları bakımından aşırı sofu, bağnaz bir kişidir Kolomb. Keşif gezileri sonunda bol bol altın bulup bununla büyük bir ordu kurmayı, kutsal kent Kudüs'ü Müslümanların elinden, Osmanlılardan kurtarmayı düşlemiştir hep, Yahudi peygamberlerinin Tevrat'ta yeryüzünün oluşumu, karalar, denizler, insanın dünü, yarını vb. konular üzerine dar mı dar görüşlerini tanrısal gerçekler sayarak toplayıp bu kitabı oluşturmuştur. Tanrı'nın kendisini bu kutsal amacı gerçekleştirmek için yarattığına inanır.

3 Eylül: Hint ülkeleri genel valiliğine Bobadilla yerine Nicolás de Ovando atanır. Katolik Krallar "Hint ülkeleri kral naibi" dışındaki bütün sanlarını Kolomb'a geri verirler.

Dördüncü Yolculuk

1502 – 14 Mart: Dördüncü yolculuk için saraydan izin çıkar.

11 Mayıs: Cadiz Limanı'ndan dört karavela ile yelken açar.

1 Haziran: Martinik Adası'na ulaşır. Günler boyunca Hindistan'ı arar.

2 Ağustos: Honduras kıyılarına varır.

5 Ekim: Panama kıyılarına ulaşır. Yerlilerin anlattığına göre öte yakadaki deniz birkaç günlük bir uzaklıktadır. Ama yerli dilinden öğrendiği birkaç sözcük bunu anlamaya yetmez.

1504 – 20 Haziran: Gemilerinden ikisi Jamakia'da batar. Kolomb ve adamları büyük güçlüklerle kurtulur.

12 Eylül: Hispanyola Adası'ndan son kez İspanya'ya doğru yola çıkar.

7 Kasım: San Lucar'a ulaşır.

26 Kasım: Kolomb'un en büyük destekçisi Kraliçe Isabel ölür.

1506 – Kolomb'un ölümü.

Yapıtta Geçen Denizcilik Terimleri

Ampul: Geminin aldığı yolu hesaplamaya yarayan kum saati.

Babafingo: Yelkenli gemilerde direklerin üstünde bulunan en yüksek bölüm.

Borina: Dört köşe yelkenlerin yanlarına, alt tarafa doğru bağlanan halat.

Buzyalağı: Yüksek dağlarda kalıcı kar ve buzulun birlikte oluşturduğu, arkası ve yanları dik, önü açık, çember biçimli çukur.

Cıvadra: Geminin baş tarafından havaya doğru biraz kalkık olarak uzatılmış direk.

Cıvadra yelkeni: Cıvadra direğine bağlanan yelken.

Denizkulağı: Açık denizden bir kum setiyle ayrılmış ya da kara dilinin gelişmesiyle göl biçimini almış sığ koy, körfez.

Dil: Denize doğru uzanan dar ve alçak kara parçası, kara dili.

Futa: Dar, uzun, hafif ve hızlı bir kayık türü.

İskandil etmek: Deniz derinliğini ölçmek.

İstinga: Yelkenleri toplamak için kullanılan halat.

İstinga etmek: Yelkenleri toplamak.

İstinga gitmek: Yelkenleri toplayarak gitmek.

Kadran: Dörtlük aracı. Dürbünlerin bulunmasına değin kullanılan bir gökbilim aracı. Çevresi üzerinde bölmeleri

olan dörtte bir daire ve merkeze bağlanmış, dönebilen bir çubuktan oluşur. Bu çubukla yıldızlara nişan alınarak bölme üzerinde yükseklikleri ölçülür.

Kano: Kürek yardımıyla ilerleyen dar, uzun, hafif tekne.

Karavela: Büyük deniz teknesi.

Kasara: Geminin baş ve kıç bölümlerinde, asıl güverteden yüksek olan kısa güverte (baş kasarası, kıç kasarası).

Latin yelkeni: Bir serene bağlanarak direğe eğik bir durumda kaldırılan üçgen yelken.

Limanlamak: Yatışmak, dinginleşmek.

Lostromo: Gemilerde baş tayfa.

Mayistra direği: Geminin baştan ikinci direği olan grandi direğinin en alt sereni.

Mayistra yelkeni: Mayistra direğine çekilen yelken.

Mizana direği: Üç ya da daha çok direği bulunan yelkenli gemilerde arka direk.

Mizana yelkeni: Mizana direğine bağlanan yelken.

Nöbet: Gemilerde tutulan dörder saatlik nöbet, vardiya.

Oyma kayık: Tek bir ağaç gövdesinden oyularak yapılmış ince, uzun kayık, bir tür kano.

Palamar: Gemileri iskeleye bağlamaya yarayan kalın halat.

Portekiz yelkeni: Portekizlilerin Afrika kıyılarını araştırırken geliştirdikleri Latin yelkeni.

Pruva: Geminin ön tarafı, baş bölümü.

Pupa: Geminin arka tarafı, kıç.

Safra: Gemileri ve her boyda deniz aracını dengede tutmak, istenilen su düzeyine kadar batırabilmek için dip bölümlerine konulan ağırlık.

Seren: Yelkenli gemilerde üzerine dört köşe yelken açmak için direğe yatay olarak bağlanan gönder.

Treu yelkeni: Akdeniz'de kötü havalarda Latin yelkeni yerine kullanılan dört köşe yelken.

Trinketa direği: Pruva direğinin en altta bulunan ana sereni.

Trinketa yelkeni: Trinketa direğine bağlanan yelken.

Usturlap: Gök cisimlerinin yükseltisini ölçmekte kullanılan araç.

Volta vurmak: Geminin rüzgâra karşı gidebilmek için sağa sola zikzak yapması.

Kaynaklar

Salvador de Madariaga: *Christophe Colomb* (Calman-Lévy, Paris, 1952).

Bartolomé de las Casas: *Historia de Las Indias* (Fondo de Cultura Económica, Meksika, 1951).

Samuel Morison: *Amiral de la Mer Océane* (Julliard, Paris, 1958).

Samuel Morison: *Christopher Columbus, Mariner* (New American Library, New York, 1955).

Alexandre Cioranescu: *Oeuvres de Christophe Colomb* (Gallimard, Paris, 1961).

Christophe Colomb: *La Découverte d'Amerique.* Haz. Michel Lequenne vd. (Editions La Découverte, Paris, 1979).

Cristóbal Colón: *Textos y Documentos Completos.* Haz. Consuelo Varela (Madrid, 1989).

Kristof Kolomb (1451-1506): Marco Polo'nun anlattığı zenginliklere ulaşabilmek için Pierre d'Ailly, Toscanelli, Ptolemaios gibi birçok kişinin çalışmalarından da yararlanan ünlü kâşif, batıya doğru gitmek suretiyle doğuya ulaşmayı hedefledi. Sunduğu keşif projesi Portekiz kralı tarafından reddedildi, sonunda bunu Kastilya Krallığı'nın genişlemesi için bir fırsat olarak gören Kral Fernando ve Kraliçe Isabel'in desteğiyle dört keşif gezisine çıktı. Hint ülkelerini değil ama Amerika'yı buldu. Bu dört yolculuğun hikâyesi Seyir Defterleri*'nde bir araya gelmektedir. İlk yolculukta Kolomb'un tuttuğu notlar Bartolemé de las Casas'ın kaleminden çıkan bir özet halinde günümüze ulaşmıştır. İkinci yolculuğa dair bilgiler Kolomb'un Antonio de Torres'e gönderdiği bir mektuptan, üçüncü ve dördüncü yolculukların ana hatları da kral ve kraliçeye yazdığı mektuplardan edinilmiştir.*

Sait Maden (1931-2013): Şair, çevirmen, fotoğrafçı, ressam ve grafik tasarımcısı. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi mezunudur. Kitap ve dergi kapağı, tiyatro dekoru, sinema afişi tasarımlarının yanında, logo, ambalaj ve etiket tasarımlarıyla da bilinir. Bir süre gazetecilik yaptıktan sonra kendi atölyesini kurdu. Grafik Sanatçıları Derneği'nin kurucularındandır. 1950 yılında Varlık dergisinin düzenlediği çeviri yarışmasında Baudelaire'den yaptığı "Moesta et Errabunda" çevirisiyle birinci oldu. Lorca, Neruda, Aragon, Paz, Mayakovski, Eluard, Saint-John Perse'nin şiirlerini Türkçeye kazandırdı. 1996'da Çekirdek Yayınları'nı kurdu. Maden'in tüm çalışmalarında birbirini tamamlayan iki ayrı ilham kaynağının, edebiyat ve grafik sanatının izleri sürülebilir.

